ŞÜKRÎ-İ BİTLÎSÎ

SELİM-NÂME

Yayına hazırlayanlar

Prof. Dr. Ahmet Uğur
Dr. Mustafa Çuhadar
Dr. Ahmet Gül



İSİS
ISTANBUL

SELİM-NÂME • Şükrî-i Bitlîsî

ISIS

SELİM-NÂME

Isis Yayımcılık Ltd.
Şemsibey Sok. 10
81210 Beylerbeyi Istanbul
Tel: (0216) 321 38 51

Basım Tarihi: Ağustos 1995

ISBN: 975- 428- 077-0

ŞÜKRÎ-İ BİTLÎSÎ

SELİM-NÂME

Yayına hazırlayanlar

Prof. Dr. Ahmet Uğur
Dr. Mustafa Çuhadar
Dr. Ahmet Gül

İSİS
ISTANBUL

ÖNSÖZ

Târihî metinlerimizi bugünkü harflere çevirip, okuyucuların hizmetine sunmak, bence önde gelen görevlerimizden olsa gerektir. Bu metinleri okumadan geçmişimizi şimdiki ve gelecek nesillere aktaramayız. Bu metinlerden ağır ve ağdalı bir dille yazılanlar olduğu gibi Şükrî'nin eseri gibi, halkımızın anlayacağı dille yazılanlar da eksik değildir.

Bitlisimizde yetişen Şükrî altı dil "Arapça, Farsça, Türkçe, Kürtçe, Ermenice, Hindçe" bildiği halde eserini temiz bir Türkçe ile yazmıştır.

Başlayalum sözi Bismillah ile
Kim şeref tapar söz İsmullah ile (vr.1b)

Çünkü tevhid ile na't oldu tamâm
Mustafa ashabına irdi selâm (vr.8b)

Oldı tokuz yüz yıgırmı yıl tamâm
Mustafa'nın hicretinde ves'selâm (vr.69a)

Hem Karanu köpri oldı bir konak
Kayseri şehrinde görildi yarak (vr.71b)

Hem o günde Ala tağa yağdı kar
On yedi gün i Ağustosın şümâr (vr.78b)

Türk ilen Türk ü Kürd ilen Kürdem
Evde koyun u yabanda kurdam (vr.196a)

İşte bu beyitlerdeki Türkçe kelimelerimiz bunu göstermektedir. Dilimiz, töremiz, kural ve kaidelerimiz hep bu tarihî metinlerimizin içinde gizlidir. Bizlere düşen onları bulup, çıkartmak ve değerlendirmektir.

Bize bu filmin temininde ve bazı sahifeleri örnek olarak vermede yardım eden hocam Mr. J.R. Walsh'a, Şükrî'nin dili üzerinde bir Doktora çalışması

yapan ve elinde bulunan Topkapı nüshasını, mukayese için bize veren Yrd.Doç. Mustafa Argunşah'a teşekkürü bir borç biliriz.

KAYSERİ-1994

Prof.Dr.Ahmet UĞUR **Dr.Mustafa ÇUHADAR** **Dr.Ahmet GÜL**

ŞÜKRÎ-İ BİTLÎSÎ VE SELİM-NÂMESİ

Orijinal Selim-nâmelerin birinin yazarı olan Şükrî-i Bitlîsî'nin hayatı hakkında târihî kaynaklarda bilgi oldukça sınırlıdır. Târihî kaynaklardaki bilgilerin sınırlı olmasının yanında verilen bilgilerin kaynaklarda farklılık arzetmesi de Şükrî'nin hayatı hakkındaki bilgilerimizi daha da azaltmıştır. Dolayısıyla Şükrî'nin hayatı hakkında en doğru ve geniş bilgiyi eserin sonunda "Der Sıfât-ı Kemâl-i Şükrî" başlığı altında kaleme aldığı bölümde kendi dilinden öğrenmekteyiz.

Doğu illerimizden Bitlis'ten olan Şükrî için Mevlânâ Âşık ve Mevlânâ Şümrî gibi isimler de kullanılmıştır. Şükrî'nın doğum tarihi hakkında elimizde herhangi bir bilgi yoktur. Kendi dilinden bir çok ilme vâkıf olduğunu öğrendiğimiz Şükrî'nin tahsîlini nerede tamamladığı hakkında kesin bir bilgimiz yoktur

Tahsil dönemi târîhî kaynaklara yansımayan Şükrî, Yavuz Selim'in tahta geçmesiyle İstanbul'a gelmiş ve Pâdişâh'a sunduğu kasîdeden dolayı mükâfâtlandırılmıştır. Daha sonra Şehsüvaroğlu Ali Bey'in hizmetine giren Şükrî, o'na hocalık yapmıştır

Şehsüvaroğlu Ali Bey Yavuz Selim'e aşırı bir hayranlık beslemektedir. Bu hayranlığın neticesi olarak hocası Şükrî'den Yavuz Selim hakkında Ahmedî'nin İskender-nâme'si türünde bir eser kaleme almasını ricâ eder. Yavuz Selim'le birlikte İrân seferine katılan Şükrî, Şehsüvaroğlu Ali Bey'in Sultan hakkında verdiği bilgilerin ve kendi gördüklerinin ışığı altında, Selim-nâme'yi kaleme alır.

Şehsüvaroğlu Ali Bey'in îdâm ettirilmesinden sonra o'nun yerine göreve getirilen Halil oğlu Koçi Bey'e Şükrî te'lîf ettiği eserini göstermiş fakat Koçi Bey verilen bilgilerin bir çoğunun yanlış olduğunu söylemiştir. Şükrî, Koçi Bey'in,

Selim-nâme'sinde verdiği bilgilerin yanlışlığı hakkındaki düşüncesini, eserin "Sebeb-i Te'lif-i Kitâb" bölümünde şu şekilde dile getiriyor:

Çün Halîl-oğlu ki Koçı'dur be-nâm
Dinledi in'âm ile bundan kelâm

Didi hey hey Şükrî sehvün çokduru
Bunda Şâh'un çok makâli yokdurur

İş bu nüshan kim Selîm'i medh ider
Bendeye envâ'-ı ma'nâ feth ider

Ol hüner-verden haber virmez tamâm
Ğayr-i vâkı' nakl ider iş bu kelâm

Gerçi râvîdür 'Ali bin Şehsüvâr
Lîk bunda çok hatâ vü sehvi var

Taşradan dinlerdi Şâh'in hâlin ol
Bilmez idi tâc-dâr ahvâlin ol

Bendeden ger dinler olsan kıssayı
Şâh tavrından alursın hisseyi

Koçi Bey. Yavuz Selim'e Şehsüvaroğlu Alı Bey'den daha yakın olmuştur Zîrâ uzun yıllar onun emrinde çalışmış, onunla birlikte bir çok sefere katılmıştır. Dolayısiyle Yavuz Selim hakkındaki bilgisinin Şehsüvaoğlu Ali Bey'den çok daha güvenilir olduğu gerekçesi ile Şükrî, eserini, Koçi Bey'in anlattıkları doğrultusunda değiştirir.

Şükrî'nin Selim-nâme'sinin diğer bir adı da "Fütûhâtü's-Selîmiyye"dir. Çok uzun bir şekilde mesnevî tarzında Doğu Türkçesiyle yazılmıştır. Daha önceki Selîm-nâme'lerde eksik olan detaylara sahiptir. Seferlerde konaklanılan yerler ve şahıslar hakkında eşsiz bir kaynaktır. Doğulu olması nedeniyle, Yavuz Selim'in İran seferi için son derece kıymetli bir eserdir. Çünki en küçük yerleri ve ayrıntıları belirtmektedir. İdrîs-i Bitlîsî'nin Selîm-nâme"sinde ise bu şekilde geniş teferruâta rastlamak mümkün değildir. Mısır seferi için de diğer Selim-

nâme'lerden farklı ma'lûmâta sahiptir.

Geniş bir girişten sonra, Yavuz Selim'in Trabzon'da vâliliği ile başlayıp, Kânûnî'nin tahta çıkmasıyla sona eren Şükrî'nin Selîm-nâme'si Hoca Sa'dettin Efendi ve Gelibolulu Mustafa Âlî gibi târihçiler tarafından kaynak olarak kullanılmıştır.

Şükrî, eserini Vezîr-i a'zam İbrâhim Paşa vâsıtasıyla Kanûnî Sultan Süleymân'a takdîm etmiş ve onun tarafından ödüllendirilmiştir. Eser Kânûnî tarafından beğenilmiş olup, Kânûnî ondan bir Süleymân-nâme yazmasını istemiştir. Fakat Şükrî'nin ömrü, Süleymân-nâme'yi kaleme almaya yetmemiştir.

Kânûnî Sultân Süleymân'la Belgrad ve Rodos seferlerine katılan Şükrî'nin ölüm târîhi kesin olarak bilinmemekle birlikte Kânûnî devrinin başlarında (1530-?) vefât etmiştir.

Şükrî'nin nazım hâlinde olan bu Selim-nâme'sini, Çerkezler kâtitibi Yûsuf, Kâhiri'de nesre çevirmiş ve sonuna 1041/1671 târihine kadar Mısır'da bulunan Osmanlı vâlîlerinin listesini eklemiştir. Cevrî isimli bir şâir ise bu eseri tekrar nazma çevirmiştir.

Gönlü insan sevgisiyle dolu olan Şükrî, herkesle dosttur. Bir şiirinde:

Türk ilen Türk ü Kürd ilen Kürdem
Evde koyun u yabanda kurdam

diyerek Osmanlı'nın kendi bünyesi içerisindeki birlik ve beraberliğinin önemini vecîz bir şekilde dile getirmiştir.

Şâirimiz, İslâmî ilimlerden Tefsir, Hadis, Fıkıh, Kelâm'ın yanında ilm-i Ma'ânî, ilm-i Beyân, ilm-i Bedî', ilm-i Hikmet, Mantık, Sarf, Nahiv, ilm-i Ma'kûl, ilm-i Menkûl, Fenn-i İnşâ, Arûz vb. ilimlerde söz sâhibi olduğunu şu şekilde dile getirmektedir:

Görmüşem men hadîs u tefsîr'i
Bilmişem 'ilm u fıkh u ta'bîri

Ger ma'ânî vü eger bedî' u beyân
Tab'-ı pâkim yanındadır yeksân

'İlm-i hikmet'le hey'et oldı fennim
Bir zaman zikr u fikrim idi benim

Nahv'ilen sarf u mantık ile kelâm
Oldılar zihnim içün bar-çe gulâm

Şeyh'den ıstılâh-ı nakş-ı Fusûs
Buldı ifnâ-yı kalbim içre husûs

'İlm-i ma'kûl'i görmişem ma'kûl
'İlm-i menkûl'e olmışam men kûl

Görmüşem men Sıhâh-ı Cevherî'ini
Gûşe oldum dürr ile gevherini

Mâhirem men arûz u kâfiye'de
Nice kim Kâfî ile Şâfiye'de

Ger mu'ammâ vu eger lugaz zâhir
Ver lügat cümlesinde-em mâhir

Fenn-i inşâ'da dahl-ı tâmmım var
'İlm-i edvâr'da kelâmım var.

Türkçe, Arapça, Farsça, Ermenice ve Hintçe gibi altı dil bildiğini söyleyen Şükrî bunu eserinde şu şekilde ifâdelendirmiştir:

Şâirem üşte ortalıkta sözüm
Altı dilde gazel dirdim men özüm

Türkî dirmen revân Nevâyî gibi
Fârisî'de hemân Nebâyî gibi

'Arabî söylerem velî Kürd'üm
'Ayıb söz Tangrider budur hordum

İrmenî dilini kemâlince
Bilürem Hindî dahî hâlince

Şükrî kadılık, müderrislik ve müftülük gibi resmî vazîfelerde bulunmuş olup, kendisinin en iyi hatip ve vâizlerinden kabûl etmektedir. Bu özelliklerini şu beyitlerde kaleme almıştır:

Oldum idi müderris u kâdî
Hem hatîb-i zamâne-i mâzî

Va'zımı ehl-i fazla dinledirem
Vecd u hâletle halkı inledirem

Çok iyi yüzme bildiğini, ata binmede, ok kullanmada ve avcılıkta mâhir olduğunu, kuşlara ve av hayvanlarına karşı ilgisi bulunduğunu da şu beyitlerinden öğrenmekteyiz:

Okurdum her ne dilde olsa sevâd
Yüzerem suları ger olursa murâd

Bilürem ât u it kemâli nedür
Anlarım bâz u yoz hâlı nedür

Çarh u şâhîn u bahrî vu şinkâr
Uzadubdur kamû manâ mınkâr

Bu kamûnun mîzâcını bilürem
Kuşculukda bu da'vâyı kıluram

Atamuzla bu yolda at yorduk
Bâz-nâme dahî besî gördük

Ururam ağı oluram sayyâd
İderem bunları kim itdim yâd

Ağ ile suda avlarım balık
Balık er bilmese bilür Hâlik

Çekerem eğri yayı düz ok ataram
Toğru der men meni değil sataram

Çok yönlü bir insan olan Şükrî güzel sanatlara karşı da ilgisinin olduğunu şu beyitle bizlere iletmektedir:

Çalaram gönlüm olsa tanbûrı
Severem hûb yüzlü manzarı

Men meni hem nedîm bildürirem
Ağlar iken herîfi güldürürem

Şükrî ilmi, hoş görüsü ve fikirleriyle bu günki insanımıza ışık tutup, birlik ve beraberliğe en çok muhtaç olduğumuz bu dönemde bizlere yol göstermektedir. Bizlere düşen görev ise onların tecrübelerinden en iyi şekilde istifâde etmeye çalışmaktır.

Biz bu çalışmamıza esas olarak;

Doktora çalışmalarımızda üzerinde durduğumu, elimizde mevcud olan ve en iyi bildiğimiz nüshalardan biri olan, The British Museum (Ktp. nr. Or. 1039, istinsah tarihi:972/1564-1465) nüshasını aldık. Ve yine en iyi nüshalardan biri olan Topkapı Sarayı (Müze Ktp. , Hazine bölümü nr. 1597-1598, istinsah tarihi bilinmiyor) nüshasıyla karşılaştırdık.

Bu karşılaştırmamızda farsça olarak yazılmış olan başlıklar hariç hemen hiç fark göremedik. Meselâ: Şükrî'nin bu eserinin "The British Museum" nüshası (varak 145a) nda şöyle bir başlık vardır: "Bîrûn-âmeden-i Sinân ez dâr-ı İstanbul be-kast-ı feth-i Âzerbâycân" olan başlık, Topkapı nüshası (varak 204a) nda "Bîrûr-âmeden-i Sinân Paşa ez Dâru'l-İslâm İstanbul be kast-ı feth-i Âzerbâycân" şeklindedir. Yine eserin "The British Museum" nüshası (varak 188a) nda şöyle bir başlık vardır: "Vefât yâften-i Sultân Selîm" şeklinde olan başlık Topkapı nüshası (varak 265a) nda "Vefât yâften-i Sultân -enâra'llahü burhâneh-" şeklindedir.

Nazım halinde olan metinlerde birinden diğerine aktarmalar yaptık. Fakat bu çok nadir olan şeylerdendi. Buna bir örnek olarak şunları gösterebiliriz:

Eserin The British Museum nüshası (varak 179a) nda :

"Pâcu vu murslarını teng ü dürüst"

halinde olan mısrâ, Topkapı nüshası (Varak 252 b) nda

"Mürsil ile pâçe düresin dürüst"

şeklindedir. Yine eserin The Brisith Museum nüshası (varak 179 a) nda

"Gayrı atlular gemiler sürdi bâd"

şeklinde olan mısra, Topkapı nüshası (Varak 252 b) nda

"Gayrı rîh-birle gemisin sürdi bâd"

şeklinde verilmiştir.Yine eserin The British Museum nüshası (Varak 196 b)nın son beyti olan

"Her ki diler rahmet-i Hakk kazana
Fâtiha okuya bunu yazana"

bu beyit ise Topkapı nüshasında bulunmaktadır

Şükrî'nin Selîm-nâme'sinin bilinen nüshaları şunlardır:

1- The British Museum Ktp., nr: or. 1039.
2- Topkapı Sarayı, Müze Ktp., Hazine Bölümü, nr: 1597 -1598
3-Viyana Ktp., nr: 1007.
4-İpsala Ktp., nr: 206.
5- Marburg Devlet Ktp., nr:Orient, Oct., 1045.
6-Afyon Gedik Ahmet Paşa Ktp., nr: 30.
7-Atatürk Üniv. Ktp., Seyfettin Özege Böl., nr: 308.
8-Bursa Genel Ktp., nr: 1212.
9-Türk Tarih Kurumu Ktp., nr: Y.283.

BİBLİYOGRAFYA

1- Şükrî-i Bitlîsî, Selîm-nâme, The British Museum Ktp. nr. or. 1039.

2- Şehâbeddîn Tekindağ, "Selîm-nâmeler", Tarih Enstitüsü Dergisi, İstanbul 1970, c.I, s. 212.

3- Ahmet Uğur, "Selîm-nâmeler", Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Ankara 1978, c.XXII, s. 367-379.

4- Ahmet Uğur, "Şükrî-i Bitlîsî ve Selim-nâmesi", Ankara Üniversitesi Dergisi, Ankara 1981, c. XXV, s. 325-347.

5- Mustafa Argunşah, "Şükrî-i Bitlîsî, Selîm-nâmesi ve Eserin Dili", Türk Dünyası Araştırmaları, İstanbul Ağıstos 1988, sayı, 55, s. 51-72.

6- Bursalı M. Tâhir, Osmanlı Müellifleri, İstanbul 1975, c. III, s. 140.

7- Gelibolulu Mustafa Âlî, Künhü'l-Ahbâr, Râşed Efendi Kütüphânesi, nr. 901 ve 920.

8- İ. Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, Ankara 1983, c. II, s. 309.

9- F. Babinger, Osmanlı Tarih yazarları ve Eserleri, çev. Coşkun Üçok, Ankara 1982, s. 58-59.

10- Agah Sırrı Levend. Gazavât-nâmeler. Ankara 1956, s. 22-24

(vr. 1-b)

ŞÜKRÎ-İ BİTLÎSÎ VE SELÎM-NÂMESİ

Başlayalum sözi bismillah ile
Kim şeref tapar söz ismullah ile
Hâlik-ı kevneyn ü Dârâ-yi kadîm
Sâni'-ı eşyâ vü 'Allâm u 'Alîm
Bâhir-i cûd u Hudâvend-i vücûd
Mübdi-i feyz u Mu'în-i ehl-i cûd
Zâti şirket töhmetinden bî-niyâz
Vasf-ı vasmetden müberrâ kâr-sâz
Kâyinâtı yoğ iken vâr eyleyen
Künbed-i eflâki devvâr eyleyen
Âlemi mevcûd iden Perverdigâr
Yasayan sun'iyle çarh-i zer-nigâr
Kâyım ânunla adem bırle vücûd
Bâhir-i akl oldur u feyyâz-ı cûd
Cevher ânun evvel-i bünyâdıdur
Ol ki Akl-i evvel ânun âdıdur
Sâni'-i rûh-i izâfî oldurur
Keyfiyyet yok anda Kâfî oldurur
Cism u cevher ona gösterdi niyâz
Ondan ervâh-ı ülü'l-azm oldı sâz
Rûh-i hayvânî vü cism-i ma'denî
Bu kamû muhtâc ona oldur Ganî

(vr. 2a)

Ger tabâyi'-i dörd eger rûh-i nebât
Ver mevâlîd-i selâs er ümmehât
  Cümle Sâni' san'atıdır lâ-muhâl
  Fehm-i kâsır bunda âcizdir hayâl
Âlem-i gayb u şuhûd oldur yakîn
Hâlik-ı kevneyn u Rabbi'l-Âlemîn
  Kendüden gayri dahî mevcûd yok
  Andan özge maksad u maksûd yok
Yerde gökde yokdur andan gayri zât
Olsa olurdı fesâd u müşkilât
  Her giz olmaz ol fenâ dâyimdurur
  Cümle mâhiyyet ona kâyimdurur
Nî adem târîdür ona nî zaman
Nî mahal sâbitdür ona nî mekân
  Zâtine akl irmemişdür fi'l-mesel
  Onda fikr itmek sana virmez halel
Pes gel âlâ vu sıfâtın kıl beyân
Kim ne resmile düzülmüşdür cihân
  Kandan olmuşdur felek tâs-ı nigûn
  Nice seyrider bu çarh-i nilgûn
Bu mu'allak tâs u bu çarh-i kebûd
Kendü zâtından mı bulmuşdur vücûd
  Kandan almuşdur bu sür'ati felek
  Ya hilâl-i çarh kim düzdi keçek
Safha-i nîlîde ger itsen hayâl
Râ-yi rahmetdir ki yazılmış hilâl
  Bu kevâkibler müzeyyendir semâ
  Kendü kendûden mi düşmüş câ-be-câ
Hoşe-i pervîn-i cev cev kim bilür
Yâ benâtü'n-nâkşı dâğûğ kim kılur

(vr. 2b)

Sâbit u seyyâre kimdendür bu nev'
Yâ felek devvâre kimdendür bu nev'
Sekizinci gökde neyler bu bürûc
Bu bürûca böyle kim virdî 'urûc
Ây u gün tahvîlinün aslı nedir
Bunların geh vaslı geh faslı nedir
Biri bu süflî felekde hôşe-çîn
Ol biri 'Îsî ilendir hem-nişîn
Gîce gündüz söylenen âğ u kara
Nîredendir bunların aslın ara
Bû bisât-ı hâke kim virdi nizâm
Gör bu merkez birle pür kârı müdâm
Bir temâşâ it bu rûşen mazhara
Bahr u berdür hoşk u terdür yek-sere
Bû zemînün bâğ u râğın gör 'ıyân
Hem çemen hem sebze hem âb u revân
İş bu san'atlarda sâni' kimdurur
Sâni'a san'atda mânı' kimdurur
Bir teemmül it ki kandandır bu kevn
Yohsa kimdendir bu kevne bunca levn
Müstedil ol iy hakîm-i kâr-dân
Söyle kim şeksüz zemîn u âsumân
Kendü zâtından değil kâyim bu nev'
Mümkün olmaz kendüden dâyim bu nev'
Böyle fi'lün fâ'ili dâyim gerek
Kendi zâtiyle hemân kâyim gerek
Ol Bâkî, olmaya ona zevâl
Muttasıf ola bekâlen lâ-muhâl
Pes buna bu muhtera' vardır yakîn
Yok şerîki kendü fâ'ildir hemîn

(vr. 3a)

Emr anundur hükm anundur cûd anun
Kendü ferd u cümle bu mevcûd(ât) anun
Lutfile ızhâr-ı behr bûd eylemiş
Âlem u Âdemni mevcûd eylemiş
Ademî nev'ini eşyâdan tamâm
Hâs idüb virmiş ona teşrîfe 'âm
Feyz âdem nev'ine âyiddürür
Üşte "kerremnâ" ona şâhiddürür
Âdemîdir her müşerrefden şerîf
Âdemîdir her letâyifden latîf
Lîk âdem bârçe bir meşreb değül
Cümle feyza kâbil u enseb değül
Muhtelif bulmuş tabâyi' bellü bil
Uş "rafa'nâ ba'dehüm" ona delîl
İns u cinn u mûr u mâhî Hâlikı
İşbu eşyânın temâmet râzikı
Şâmilün "fî halkıhî ihsânuhû"
Rabbünâ ve Hak te'âlâ şânuhû

MÜNÂCÂT

İy Hudâvend-i Kerîm-i Kâr-sâz
Sâni'-i 'âlem, Kadîm-i Bî-niyâz
Emr-i "kün" birle yaratdın 'âlemi
Rahmete i(t)dün sezâ-vâr Ademi
Rahmetünden çünki yok bir nâ-ümîd
Men niçün nevmîd olam mânend-i bîd
Gerçi men hod bir menâhî-bîşe-em
Sehv u gaflet içre bî-endîşe-em
Sen kerem göster ki lutfuna pîşdir
Merhem it kim sîne gamdan rîşdir

(vr. 3b)

İ'tirâfım var ki cürmüm çokdurur
Lîk senden gayrı kimsem yokdurur
Gark-ı deryâ-yı günâhem iy Kerîm
Nîçe deryâ-yı güneh kim mevc-i bîm
Al elim lutfunla iy Perverdigâr
Ol temevvüçden mana göster kenâr
Lutfını sedd it günâhım seyline
Bakmagıl emmâre nefsün meyline
Çünki 'isyân içre-em tevfîk vir
Koyma bu taklîd ile tahkîk vir
Lutfun ile vasfdan pâk it meni
Çünkim aslım hâkdir hâk it meni
Mahv kıl menden heves âlâyişin
Def' it dilden hevâ ârâyişin
Mâ vu menlikden meni itgil halâs
'Âmîler silkinde koyma eyle hâs
Gıll u gışden sâf kıl terkîbimi
Mahv kıl ya'nî menim tertîbimi
Vir hidâyet cehilden dûr it meni
Ma'rifet nûriyle ma'mûr it meni
Rûhımı nefs âfetinden kıl ırâğ
Koyma hırmân âteşiyle câna dâğ
Sâf u hâlis kıl küdûretden meni
Fâriğ it ya'nî bu sûretden meni
Câna bir gam vir ki fikrin şâd ide
Kalbimi kalb it ki zikrin yâd ide
Nutkımun kesrine zamm it fethuni
Tâ fesâhat birle idem medhuni
Zikr-i zâtun çün dilimni kıl revân
Vahdetünden koyma gönlümde gümân

(vr. 4a)

Yâ Râb, ol dem çün ecel mihmân olur
Mâ hadar evvel nefesde cân olur
Dilime telkîn-i îmân it nasîb
Rahmetünden itme nevmîd iy Mücîb
Dîde ter leb huşk olgeç iy Ganî
Âb-ı rahmet birle sîrâb it meni
Dahl eder ol demde Şeytân-ı la'în
Sakla îmânum halelden yâ Mu'în
Tîrlikden kabri mehtâb it mana
Fazlum kabr içre hem hâb it mana
Çün seni menden sora Münker Nekir
Yîne telkînle sen ol dest-gîr
Çün ola mahşer, gele vakt-i nüşûr
Ya'nî ol gün çala İsrâfîl Sûr
Âdemî vâ-nefsî dîb feryâd ide
Her kişi kendü günâhın yâd ide
Tartıla vezn ile a'mâl-i beşer
Nef' u dardan her ne varsa hayr u şer
Anda a'mâlim terâzûsine bak
Hayrım içün meyl-i bâzûsına bak
Bâr-i sengîn dâne-i tesbîh kıl
Keffe-i hayrâtımı tercîh kıl
Ol Sırâtın kim kılıçden tîzdir
Kıldan ince rişte-i perhîzdir
Sen hidâyet vir geçür andan meni
Çün bu menzilde seni bildim seni
Yâ Rab, ol gün kim olur mahşer güni
Zâhir olur halka hayr u şer güni
Mustafâ olur Şefî'u'l-müznibîn
Nef' virmez onda nî dünyâ ne dîn

(vr. 4b)

Mustafâ ol gün mana olsun Şefî'
Pest iken kadrum refî' olsun refî'

DER NA'T-İ RASÛL

İy dürr-i deryâ-yı rahmet Mustafâ
Gülbün-i bustân-ı vahdet Mustafâ

İy Rasûl-i pâk-dîn u pâk-rev
Enbiyâ hatmi sipeh-sâlâr-ı nev

Âsitânun mehbit-ı Rûhu'l-Emîn
Zât-ı pâkin "rahmeten li'l-'Âlemîn"

İy nübüvvet bâğının gül-destesi
Ravza-i kudsin gül-i nev-restesi

Ol Ahad kim Sâni'-i 'âlemdurur
Mazhar-ı azhar ona Âdemdurur

İstedi lutfiyle ızhâr ide cûd
Virdi Ahmed rûhuna evvel vücûd

Gizlü gencin âşikâr itdi celîl
"Küntü kenzen"dir buna rûşen delîl

Ol fesâhat birle takrîr eyledi
"Evvelü'l-mahlûki rûhî" söyledi

Menşe' oldı rûhı ervâha tamâm
Mebde' oldı gayre ervâh-ı 'avâm

Anun içün yâradıldı işbu kevn
Anun içün virdiler bu kevne levn

İşbuna "levlâk" şâhiddir 'ıyân
Mu'terif halka zemîn u âsumân

Çün Muhammed'den ma'ânî oldı fâş
Buldı a'yân sûret u sûret ma'âş

Seyyid-i kevneyn u şâh-ı Enbiyâ
Pîş-vâ-yı esfiyâ vu evliyâ

(vr. 5a)

Söyledi "küntü" nebiyâdan her rumuz
Ya'nî Âdem yoğ idi ol gün henüz
"Min ledün" remzin bilüb buldı şeref
Ona ma'lûm oldı sırr-ı "men 'aref"
"Rahmeten li'l-'Âlemîn" oldur yakîn
Ona tekrîmât-ı "kerremnâ" karîn
Lem yezel ilminin oldur 'ârifi
Hem ebed remzinün oldur vâkıfı
Serv-âzâdı risâlet bâğınun
Kebk-i ra'nâsı nübüvvet râğının
Hâk-i pâyi kuhl-i erbâb-ı safâ
Âsitân-ı maksad-ı ehl-i vefâ
Sâhib-i Mi'râc u sultân-ı melek
Kim kemîne pâyesîdir nüh felek
Sırr-ı "Esrâ"'dan kemâ hiy behre-ver
Âfitâb-ı burc-i "mâ zâğa'l-basar"
Bir nefesde nüh felek seyrân iden
Cümle kerrûbîleri hayrân iden
Cebrâîl'i perr u bâliyle yoran
Âsumân halkını bî-minnet gören
Arş u ferş iden mübârek makdemi
"Kâbe kavseyn"'ün harîm-i mahremi
İsteyen Hak'dan günahkâr ümmetin
Gör ne 'âlîdir Rasûl'in himmetin
Ümmetin teşrîf-i rahmetlen temâm
Ol müşerref itdi anda ve's-Selâm
Bin dürûd olsun anun ashâbına
Hemdemine yârine ahbâbına
Hâssa ol Bû-Bekr-i Sıddîk'a benâm
Kim viribdir ehl-i islâma nizâm

(vr. 5b)

Hem Ömer Fârûk'a bolsun çok dürûd
Kim irişmiş andan ehl-i dîne sûd
Sonra Osmân'a tahiyyetle selâm
Câmi'-i Kur'ân u Zü'n-Nûreyn nâm
Sonradan şîr-i Hudâ'ya ki ol velî
Evliyânın şâhıdır ya'nî Alî
Hem Hasan birle Hüseyn'e bi't-temâm
Hamza vü Abbâs'ına sümmel-kelâm

DER MEDH-İ PÂDİŞÂH-I A'ZAM

İy birâder çünki bu dürr-i leâl
Böyle nazm oldı bi-fadl-i Zü'l-Celâl
Lâzım oldı tâ bula zînet kitâb
Zikr olunmak bunda ol Mâlik-rikâb
Kim mana devrinde ma'nî oldı râm
Rûzigârında kitâb oldı tamâm
Hâdî-yi devrân u sultân-ı cihân
Hayder-ı sânî, Süleymân-ı zamân
Pâdişâh-ı kişver u Dârâ-yı dîn
Tâc-bahş u Hüsrev-i rûy-i zemîn
Dîn 'adûsın kahr iden Haydar-sıfât
Hâmî-yi İslâm ümmîd-i kâyinât
Şâh-ı âdil-dil şehin-şâh-ı kerîm
Mefhar-i devrân Süleymân-ı Selîm
Dîn hevâdârı şeh-i Düldül-süvâr
Tîğ u cür'etle ferîd-i rûzigâr
Şâh-ı gâzî kim zamân ile zemîn
Olıser tîğ-ı emânından emîn
Tûtısardır maşrik ile mağribi
Nîce kim tutdı Süleymân-ı Nebî

(vr. 6a)

Ol Süleymân ger nübüvvet şâhıdur
Bû Süleymân evc-i rahmet mâhıdur
Ol Süleymân tekye idi hâteme
Bû Süleymân hâkim oldı 'âleme
Ol Süleymân'un bir idi Âsaf'ı
Bû Süleymân gösterir Âsaf-safı
Ol Süleymân'ın nigînin medh idin
Bû Süleymân'm da dînin medh idin
Ol Süleymân virdi mâhîden haber
Bû virir sırr-ı İlâhîden haber
Ol Süleymân'un nigînin aldı dîv
Bû Süleymân saldı dîv içre gırîv
Ol Süleymân yîle virdi tahtını
Bû Süleymân böyle gördi bahtını
Ol Süleymân bâde olırdı süvâr
Bunda vardır bâd-pâ çendîn hezâr
Ol Süleymân mühr ile buldı şeref
Bû Süleymân bildi sırr-ı "men 'aref"
Ger Sikender tutdı yekser âlemi
Bunda dâhî var Süleymân hâtemı
Gerçi Dahhâk idi bir mâr ile zâr
Oldı tîğından bunun ejder hezâr
Ger Ferîdûn gâvile buldı şükûh
Var şükûhından bunun lerzende kûh
Cem cihânda câm ile meşhûrdur
İşbunun bezmi serâser nûrdur
Şâh-ı Çîn hâkânı ger dirler kebîr
Var bunun yânında bir kemter vezîr
Zôr ile meşhûr ise Behrâm-gûr
Gelsün öğrensün bu erden dest-i zûr

(vr. 6b)

Rüstemî dirler eğer sâhib-kemend
Bû kemend ile ider Rüstemni bend
Kim ânı Şirvân'ı 'Âdil söyledi
İşbunun 'adliyle bâtıl söyledi
Gerçi Hâtem söylenür sâhib-'atâ
Bûnı andan kemleyen söyler hatâ
Gördi cûdın bahr urdı kefkefe
Hazretinde söyler Âsaf Âsaf'a
Devletinden halk-ı 'âlem behre-mend
Himmetile ehl-i meşreb ser-bülend
Mihr ânun üns-i cân-ı ins ü cân
Cümle 'âlem kalıb u hükmi revân
Hâtırnı hak idibdir nûr-bâş
Tanlığı râzî dûn itmiş onda fâş
Tab'-ı pâkin gördi âb efserdedir
Zihn-i tîzin gördi âteş dûdedir
Tâ cihân vardır cihânda vâr ola
Ömr-ı devlet birle ber-hôrdâr ola
Baht u devlet şâh(a) râm olsun müdâm
Çarh seyr etdikçe dursun ber-devâm
Şâh bolsun reh-nümûn ikbâl u baht
Şâh ile pâ-bende kalsun tâc u taht
Çîn u Mâçîn ehli virsün Şâh'a bâc
Şâh'a gelsün kâfiristândan harâc
Düşmanından kalmasun nâm u nişân
Müstedâm olsun hüdâvend-i cihân
Bû du'â îcâbına sıdkân yakîn
Çarhdan Rûhu'l-Emîn itsün âmîn

KASÎDE-İ SULTÂN SÜLEYMÂN TAVVELA'LLÂHU 'UMRAHÛ

(vr. 7a)

(Hezec)

Seher kim mürğ-i zerrîn ber-hevây oldı iy hemdem
Nikâbı zulmetün ref' oldı aldı bir ka'n-ı 'âlem
Götürdi Hüsrev-i hâverler iy 'âlem-ârâsın
Kevâkib mevkibi sındı münevver oldı nüh-târem
Zamânın ı'tidâlinden zemîn fîrûze-reng oldı
Kadeh sun devrile sâkî kim olmaz böyle dem herdem
Uyurdı nergisün gözi bi-'aynih yâr çeşmi tek
Gelürdi goncadan herdem dem-i 'Îsî bin Meryem
Çınar u serv u şimşâdın kıyâm- i'tidâlince
Benefş u sûsen u sünbül gözlü zülf-i tek der-hem
Bu fasl içre çemen sîrîn iderken gûşime nâ-geh
Bir âvâz-ı hazîn geldi gehî zîr ol sadâ geh bem
Okurmuş kıssa-i Hân efsânesi Rüstem-i Zâl'un
Revânı ağzına çaldım didim iy yâve-gû epsem
Hakîkat-i Şâh bin Şâh u kemâl u haşmetin vasf it
Ki dergâhına zâyirdir hezârân Behmen u Rüstem
Neseble nâdir-i şer' u haseble hâmi-yi sünnet
'Adilde eşk-i Nûşirvân sehâda gayret-i Hâtem
Hudâvend-i zemîn Sultân Süleymân ol Ebu'l-Gâzî
Kim a'dâ kesr-i dîn her dem ona ne bin feth oldı zam
Radıyyü'l-Hümâm sâdık-dil takî-âsâr Mehdî-fer
Hasen-hulk u 'Alî-azm u Muhammed-rây u 'Îsî-dem
Cihân evsâf u medhunde dil u cân birle dil çekdi
Cihânı cümle dil gördüm uzakdım dilimi men hem
Sen ol 'âlî şehinşâhsın ki nüh-eflâk girdinde
Rikâbun eğlüb öperler anunçün hamdururlar ham
İderdin pür sıkâlin kâsâ kelb-i âsitâmnçün
Eğer olsaydı eyyâmında yüz zînetle câm-ı Cem
Mu'allâ hâsı dergâhın ki Kâf-ı kadr-i himmetdir
Ona âdem kadem basmaz meger Sîmürğ ola mahrem

(vr. 7b)

Şerî'at muktezasınca yürür ahkâm ile dâdın
Tapundur Ka'be-i hâcet, kapundur şemme-i zemzem
Kılıcun kabzasındandır kefünde âbile bilmen
Veyâ gül berkine düşmüş hevâ eltâfidi şebnem
Direfş-i nusret-âsârın 'adû çeşminde ejderdir
Sinân-ı reng-âmîzin dahî bir ef'î-yi erkam
Siyâset bezmide iy şâh-ı 'âlem rezm-gâhunda
Çeker geh nîze geh hançer önünde neyyir-i a'zam
Cihân meydânına sen-tek mübâriz gelmedi gelmez
Sözün tahkîkı budur kim zamân(e) zevâl(zâl) u sen Rüstem
İşin büt yakmak u büthâne yıkmakdır sen ol ersin
Ki küffârın kilîsâsinde hutben zikr olur her dem
Bilağrâd ile Rodos'tan kıyâs it cür'etin şâhın
Kim ol feth u gazâ okı nişân virmez benî Âdem
Sikender 'âlemi feth itdi vü virdi revâc ammâ
Süleymân'ı Sikender'den hakîkat söylemezler kem
Çık iy İslâm hurşîdi cihânı koyma zulmetde
Ki küfr âsârıyle basdı bu rûşen 'âlemi mâtem
Cihâd-ı a'zam istersen kızıl-bâş üzre 'azm it
Kim ol evbâş zulmünden 'Acem haşmında vardır gam
Ciğerlerde cerâhat var cefâ vü cevr tîğından
Süvâr ol kim senin sümm-i semendin gerdidir merhem
Bisât-ı hâki hamrâ tâcdın bir lâle-zâr it kim
Senün rengîn bahârunla gide mahzûn gönülde gam
Senün meydân-ı medhünde tefekkür a'cem (u) a'rec
Kalem takrîr-i vasfunda zebânsız hindû-yi ebkem
Havâtırda hutûriden hevesden cümle vâkı'asın
Hemân ilhâm-ı Rabbânî'le olmuş kalbinüz mülhem
Senin idrâk-i pâkin kim kemâ hiy bilmiş eşyâyı
Dekâyık hall ider hâletde 'akl-ı kül kalır mülzem

(vr. 8a)

Tenimde her ser-i mû fi'l-mesel ger (bir) zebân olsa
Senün vasfın beyânında mukırdırlar ki "mâ na'lem"

Tasavvur hadd-i zâtında hacîldir lâl irer mantık
Bu bir bahs-i mutavveldir du'âle muhtasar itsem

İlâhî her metâlib kim anı maksûd ide gönlün
Çalab virsün sana iy pâdişâh kişver-i 'âlem

Cihân bâğında ber-hûrdâr-ı 'ömr ol iy gül-i ra'nâ
Hevâ âsîbdin servün (ne) zahm görsün ne sen gör gam

Felek döndükçe iy Hüsrev cihanda ömr-i devlet sür
Kim eyyâmında 'âlem emn u râhatdır benî Âdem

Kasîdem dâmenin dirdim ne resme tarz idem yâ Rab
Mana oldı telekkufla bu bir zîbâ gazel mülhem

GAZEL GÛYED

Gönül mürğini bend iden sen iy ca'd-ı ham ender ham
Kaşın gözün belâ vu ol belâ üzre belâ berçem

Melâlet kûyîde yokdur menem tek gamlu Ferhâd'ı
Melâhat mülkide yokdur senün tek Hüsrev u hurrem

Kemâl u hüsn iklîminde senin şâh-ı ferruh-ruh
Belâ vu derd kûyinde menem bî-çâre vu mülzem

Lebün gûyâ Mesîh-i'câz birle rûh bahş irdi
Kim eşyâya tekellüm hâletinde can virir her dem

Nazîrin görmedi iy bî-bedel mâ'nâ-yı sûretde
Tasavvurla temâşâ gerçi çok itdi delü dîdem

Cemâlinden kinâyetdir rumûz-i "semme vechu'llâh"
Anunla sen müşerrefsin çü "kerremnâ" ile Âdem

Şikeste Şükrî'nün nazmı senün evsâf-ı medhünde
Bi-'aynihî dürr-i meknûndur nitâkim himmetündür yem

Sa'âdet-mend(î) üstünde şehâ (sen) müstedâm ol kim
Seninle şâdlık geldi gününde âhir oldı (gam)

(vr. 8b)

SEBEB-İ TE'LÎF-İ KİTÂB

Çünki tevhîd ile na't oldı tamâm
Mustafâ ashâbına irdî selâm
Pâdişâhın dahî medhin söyledim
Binde bir ikbâl u fethin söyledim
Vâcib oldı pes mana ifşâ-yi hâl
Kim nihânî fikre irmez her hayâl
İy ki te'lîfüm-çün istersen sebeb
Men sana takrîr idem sen dinle heb
Bir zamânî kim sabâ gül-rîz idi
Gül havâsı müşk u 'anber-bîz idi
Çarh sâfî-kalb idi vu hoş-mizâc
Hem hevâ virmişdi eşyâya revâc
Âdemî emn u zemîn ma'mûr idi
Dehr tab'ından küdûret dûr idi
'Adlile bulmışdı 'âlem i'tidâl
Yoğ idi kat'â gönüllerde melâl
Âlem olmışdı serâser lâle-zâr
Yir yüzini cennet itmişdi bahâr
Berr u bahrun pâdişâhı Hân Selîm
Hâkimü'l-eşyâ idi bî-havf u bîm
Geh çemende 'ayşe meşğûl idi şâh
Gâh sayd isterdi ol 'âlem-penâh
'Ayş u nûş ile müdâm ol ser-firâz
Nâs-perverdî vu halk ehl-i niyâz
Şehsüvâr oğlı meğer bir gün seher
Virdi ol şâhın hisâlinden haber
Şem'-tek bir cem' içinde çekdi dil
Şâh'ı vasf itdi vu cem' oldı hacîl

(vr. 9a)

Bendesinden iltimâs itdi 'Alî
K'iy fesâhat gülşeninün bülbüli
Gel cihânı gamdan âzâd eylegil
Bir Selîmî-nâme bünyâd eylegil
Nî Sikender'den Selîm'i kemlerem
Ahmedîni nî sana a'lemlerem
Ol Sikender-nâme koydı yâdigâr
Sen Selîmî-nâme düzgil âşikâr
Nesr it ismini anun ebyât ile
Resmini şâd it bu tevcîhât ile
Sen ki Şükrî'sin şikâyet eyleme
Söz budur ayruk hikâyet eyleme
Tıfliyet 'ahdinde ânun hâlini
Cümle takrîr eyleyem ahvâlini
Men sana takrîr idem andan hüner
Sen anı nazm eyle mânend-i güher
Çün bu takrîrin anun gûş eyledüm
Gayri güftârın ferâmûş eyledüm
Sôzini âzâde-tek çekdim zebân
Nesrîn anın nazma döndürdüm revân
Bir kaç eczâ oldı el-hâsıl sözüm
Ana rûşen oldı gönlümlen gözüm
Çün tamâm itdim Selîm-nâme'i
Fâriğ oldum koydum elden hâmeyi
Ol 'arûsı perde içre besledim
Beslegil didiler anı esledüm
Tapmadın ihvân önünde iştihâr
Bulmadın a'yân içinde i'tibâr
Görmemişken kimse ol mahzûreyi
Bilmemişken halk ol mestûreyi

(vr. 9b)

Çün 'Ali bin Şehsüvâr oldı katîl
Yurdına nasb oldı Koçi bin Halîl
Aldım ol eczâyı vardım yanına
Tâ karîn olam meğer ihsânına
Açtım ol mestûre yüzünden nikâb
Tâ vire hurşîd-i 'âlem-tâba tâb
Hazretinden okudum bir kaç sözin
Cilve eyleb göstere ya'nî özin
Çün Halîl-oğlı ki Koçı'dur be-nâm
Dinledi in'âm ile bundan kelâm
Didi hey hey Şükrî sehvün çokdurur
Bunda Şâh'un çok makâlî yokdurur
İşbu nüshan kim Selîm'i medh ider
Bendeye enva'-ı ma'nâ feth ider
Ol hüner-verden haber virmez tamâm
Gayr-i vâkı' nakl ider işbu kelâm
Gerçi râvîdir 'Ali bin Şehsüvâr
Lîk bunda çok hatâ vü sehvi var
Taşradan dinlerdi Şâh'ın hâlin ol
Bilmez idi tâc-dâr ahvâlin ol
Bendeden ger dinler olsan kıssaı
Şâh tavrından alursın hissei
Söyledi men derdmende ercümend
K'iy selâtîn meclisinden behremend
Şâh-ı şîr-efken Selîm-i nâmdâr
Hem zamâne şâhîdi hem şehriyâr
Çarh böyle merd-i meydân görmedi
Âdemî çok böyle insan görmedi
Rûm'ı râm itdi vu şarkı ser-nigûn
Tâc ile rûy-i zemîn lâle-gûn

(vr. 10a)

Şâh anı kim bu serheng eyledi
Nî Sikender nî Timur-leng eyledi
　Hem kerem var idi onda hem kemâl
　Hem mürüvvet hem fütüvvet hem celâl
Hem sipeh-sâlâr idi hem genc-i cûd
Hem sıfatda gayra virmezdi vücûd
　Söyledi Şâh'ın kemâl u haşmetin
　Savlet u zor u şükûh u şevketin
Dîdi benden dinle ahvâlin anın
Men bilürmen ser-be-ser hâlin anın
　Yıldırımdan tâ bu dem biz bende-üz
　Onların ihsânı birle zinde-üz
Yıldırım oğlı ki Sultân Hân idi
Yıldırım'dan sonra ol sultân idi
　Oğlı ânın pâk-dîn Sultân Murâd
　Hem velî idi vu Peygamber-nihâd
İşbu üç şâha menüm ceddüm Hasan
Bende-i fermân olubdur dinle sen
　Eyledi Yeniçeri ağalığın
　İşbu üç şâhın güninde ol emîn
Hem anın oğlı Hızır Ağa benâm
Kim anı rûşen bilür hâs ile 'âm
　Ol dahî Sultân Muhammed Hân'a hîn
　Eyledi Yeniçeri ağalığın
Tâ vefât itdi cihandan ol şehîd
Ya'nî cennet ehli Sultân Bâyezîd
　Bende ağa nâm ider iy ehl-i hûş
　Şâh'ın ahvâlini benden eyle gûş
Hâssa hôd Sultân Selîm'in men gedâ
Hizmetinde n'idüğüm bilür Hudâ

(vr. 10b)

Dergehinde bende-i fermân ıdüm
Gâh eyvân içre geh derbân idüm
Bir takarrub virdi ol hüsrev bana
Kim melâik cem'i kaldılar tana
Vâkıfım Şâh'ın besî ahvâline
Âşikârâ vü nihânî hâline
Gel didi bu nesr benden nazm kıl
Men ne dirsem onda kesr-i 'azm kıl
Tâ beyân-ı vâkı' ola her sözün
Vâkı'a rûşen ola gönlün gözün
Kala senden sonra nüshan yâdigâr
Hem bula a'yân içinde i'tibâr
Çün bu söz sem'ine irdi bendenin
Zihni rûşen oldı ben efkendenin
Söylerim gerçek rivâyet bundadır
Şâmıma şem'-i hidâyet bundadır
Bozdum ebter itdim ol nazmı tamâm
Oldı ol demde ma'ânî mana râm
Söyledim iy Hâlik-ı cân-âferîn
Bunda tevfîk isterim senden hemîn
Fazlunı yâr it bana bu kıssada
Koymagıl fikrimni derd u gussada
Nüshamı sen sakla haşv u 'aybdan
Zihne ma'nî vir İlâhî gaybdan
Aldım ol dem ilgüme men hâmei
İbtidâ itdim Selîmî-nâmei
Ol mana neşrini takrîr eyledi
Hâmem ol takrîr(i) tahrîr eyledi
Tıfliyet 'ahdinden ol hüsrev-nijâd
Her ne itmişdiyse idem bunda yâd

(vr. 11a)

Gürci'ye şehzâdenin azmin idem
Ol gazâda Gürci'yle rezmin (d)idem
Rûm u şark u Şâm'ile ceng itdügin
Düşmana yir yüzini teng itdügin
Cür'et ile tîğ u tedbîrin hemân
Cümlesin nazm itdim u kıldım beyân

ÂĞÂZ-I DÂSTÂN-I SULTÂN SELÎM

Murğ-i dil gel bir terennüm kıl yine
Çünki tûtîsin tekellüm kıl yine
Bir hikâyet başla kim şîrîn ola
Dil-güşâ vu tâze vu rengîn ola
Şâh-ı Rûm'ın dâsıtânın yâd kıl
Dâsıtân u kıssalar bünyâd kıl
Başla iy cân bülbüli bir dâstân
Söyle kim halvet kalubdur bûstân
Bâğ içinde şimdi sensin 'ândelîb
Kıssası Şâh'ın sana boldı nasîb
Kıssa el-hâsıl budur kim rûzigâr
Tûtalı kendü vakârınca karâr
Bunca kim şâh u selâtîn besledi
Her birin hükmüni bîş gûn esledi
Düzmedi Sultân Selîm'e bir nazîr
Gerçi geldi gitdi çok şâh u emîr
Nî anun tek şâh düzdî rûzigâr
Nî zamân gördi anın gibi süvâr
Bizge râvî böyle takrîr eyledi
Ol rivâyetni bu nev'a söyledi
Kim şehîd merhûm Sultân Bâyezîd
Şâh-ı gâzî kendü 'ahdinde ferîd

(vr. 11b)

Rûzigârında ki feth oldı diyâr
İtdi her şehre bir oğlun şehriyâr
Dârbuzûn'ı Hân Selîm'e virid Şâh
Onda nasb itdi ânı 'âlem-penâh
Ol vilâyet ânun oldı ser-beser
Âna mensûb oldı ya'nî hayr u şer
Oldı her hâlinden ol mülkün habîr
Gerçi kim tıfl idi ol ma'nâda pîr
Âşikâr anda nişân-ı serverî
Tıfliyet 'ahdinde hikmet mazharı
Zîver-i ta'zîm ile ârâste
'Âkıl (u) 'âdil şehî nev-hâste
Cevherinde zîbe ferr-i Husrevî
Çehresinde nûr-i devlet pertevi
Nâzilen beslendi Şâh-ı nâzenîn
Kendü gönlünde şeh-i rûy-i zemîn
Geh silâh (u) çeng ile ceng eyledi
Geh süvâre sayda âheng eyledi
Tîğ (u) tîr ile erişdi bir zaman
Gâh kemân aldı ele gâhî sinân
Ma'rifet kısmın kemâ hiy anladı
Nîcedir etvâr-ı şâhı anladı
'Îş (u) nûş itdi zamân-ı şehriyâr
Uş bu üslûb ile bir kaç rûzigâr
Husrevî bîdâr-dil oldı civân
Kendüsin gördi deminde pehlivân
Rehber olmuş her tarafdan baht ana
Muntazır her gün serîr u taht ana
Gördi ki olmuş baht u devlet ana râm
Zor u cür'et hadd-i zâtinde tamâm

(vr. 12a)

Kendüsin gör geç kamu fende ferîd
Arkasında hâssa Sultân Bâyezîd

SUÂL KERDEN-İ SULTÂN SELÎM AHVÂL-İ GÜRCİSTÂN

Gezdi bir kaç gün bu devr-i âsumân
'Îş u 'ışret itdi şâh-ı nev-civân
Şîr-becce âhiru'l-emr oldı şîr
Sayda rağbet itdi ol şîr- dilîr
Tîz-i çengâl oldı ol ceng-i peleng
İtdi yüreğine çü âheng-i ceng
Söyledi bir gün gazablan şehriyâr
Kim bize küffârdan kimdir civâr
Çevremizde din 'adûsı kim durur
Pûta kim tapar Mecûsî kim durur
Dîn-î İslâm ile kimdir kîne-hâh
Kimdir illâ size mu'în lâ ilâh
Dîdiler kim iy şeh-i rû-yi zemîn
Kurbumuzda gerçi vâr a'dâ-yi dîn
Leşkeri bî-hadd u mülki bî-şumâr
Başları çok her biri bir tâc-dâr
Bîşe vu deryâyı itmişler libâs
Bendeden bî-bâk Hak'dan bî-hirâs
Çokdurur anlarda esbâb-ı sipâh
Söyledik çün sordı Gürcistân şâh
Dîdi kim vardı gazâ içün ana
Terk-i cân itdi Hudâ içün ana
Dîdiler iy nev-civân-ı tîğ-zen
Şarkdan vardı ana Sultân Hasan
Âsıl ilen bânîdir ol şîr-i jiyân
Kendü devrinde hüner-ver pehlivân

(vr. 12b)

Geldi Gürcistân'a bir kez ol Ferîd
Hem gazâ aldı vu hem virdi şehîd
Oğul andan sonra ol Ya'kûb-cân
Hem cihân şâhı vu hem ne pehlivân
Geldi ol dahî buna bir kerre tünd
Lîk şimşîr u sinânın gördi künd
Dinle geç bu kıssa-i Sultân Selîm
Kalkdı kopdı yerinden Hân Selîm
Kim Hasan Ya'kûb dirsiz bî-direng
Kanden aldılar bular âlât-ı ceng
Yokdur anlarda sipâh (u) mâl u genc
Bizdedir genc-i sipâh-i zôr-senc
Âl-i Osmân'un şükûhı kûhdur
Bizde genc ilen sipâh enbûhdur
Kâfire katl-i gazâ bizden olur
Ol maraz çün her devâ nebrden olur
Kâfiristân bizden oldı kana gark
Bizden öğrendi gazâyı şâh-ı şark
Virmiş i'câz-ı Resûlullâh dest
Kâfire ecdâdımızdandır şikest
Şâh-ı gâzî şimdi Sultân Bâyezîd
Kâfiri kurbından itmiş nâ-bedîd
Haşyet ondan kâfirin cânındadır
"Câhidû'l-küffâr" ânın şânındadır
Oldı te'yîd-i İlâhî reh-nümûn
Unguruz-tek düşmeni itdi zebûn
Gürci kimdir kim civâr olur mana
Yâ mudârâ birle yâr olur mana
Men dahî itdim tevekkül Sâni'a
İltifât itmen bu yolda mâni'a

(vr. 13a)

Mustafâ'nın mu'cizin itdim delîl
Gürci'ye düzdüm gazâ içün rahîl
Ger bana tevfîk-ı Bârî olsa yâr
Koymayam Gürci'de deyyâr u diyâr
Eyledi fermân cem' oldı sipâh
Göçdi vu 'azm itdi Gürcistân'a Şâh
Tutdı bir menzilde bir sâ'at karâr
Hıbret ehlin cem' kıldı şehriyâr
Ol diyârın sordı hâlin mû-be-mû
Bildi Gürcistân'ı gâyib kû-be-kû
Deştin u derbendin u deryâsını
Bîşe vu kûh (u) berr u sahrâsını
Anladı tahkîkile ol mülki Şâh
Tab'ına tahsînler itdi mihr u mâh
Dîdiler iy şehriyâr-ı nev-hırâm
'Ömr u bahtun üstüvâr olsun müdâm
Çün haber sordun bu vâdîden bize
Söyleyâlum olca vâkı'dır size
Bu seferde bahr u berr gezmek gerek
Ehl-i sevdâ huşk u ter gezmek gerek
Bunda yol geh bahr gâhî berrdedir
Aramızda bahr ilen berr perdedir
Çok gemi girmek gerek deryâsına
Bir teemmül kıl bunun sevdâsına
Tûşe vu âlât-i harbin tamâm
Ol gemiler yüklenür iy nîk-nâm
Bîşesinde yerleşürsün sen peleng
Tûşe deryâdan alursın iy neheng
Şâh gâhî bîşe geh berrden yürür
Ol gemiler muttasıl terden yürür
Belki birden vâkı' ola bî-lecâc
Göstere bu leşker âna ihtiyâc

(vr. 13b)

REFTEN-İ SULTÂN SELÎM BE-GÜRCİSTÂN

Dinle geç iy Şeh-i fîrûz-baht
Eyledi fermân revân bağlandı raht
İşbu tedbîr ile Şâh-ı nev-civân
Vardı Gürcistân'a girdi yek-'ınân
Her taraf vardı haber kim rûzigâr
Saldı Gürcistân'a bir çâpuk-süvâr
Şöyle tünd-tîzdir ol şîr-i nerr
Kim berâberdir yanında bahr u berr
Bir tehevvülle gelübdür ol ferîd
Ki ne Cem varmış ne Sultân Bâyezîd
Düşdi Gürcistân'a vehm u velvele
Çalkadı ol merzubûmı zelzele
Her melik cem' itdi bir yirde sipâh
Her tarafdan mend olub bağlandı râh
Deşt u derbendi hisâr oldı revân
Her hisâr oldı bir Hayber hemân
Râhib-ı rûhbân-ı küffârun tamâm
Çıkdı vu oldı salâ-yi hâss u 'âmm
Ditredi nâkûs savtından zemîn
Her kilîse oldı kûh-i âhenîn
Her yanadan din 'adûsı çekdi bâş
Bûsudan çıkdı vu yüz dutdı savâş
Basdıdı dâru'l-harb Şâh'un leşkeri
İtdi kâfir birle harb-i Hayber'i
Pîşesinde şîr-i ner-tek itdi ceng
Bîşe kıldı peleng şîre teng
Gâziler aldı ele tîğ u teber
Geh teber düşdi yire gâhî siper
Kâfire tîğ urdı mü'min Şâh içün
Kan sebîl oldı sebîl oldı sebîlu'llâh içün

(vr. 14a)

Ma'reke kan ile oldı nâ-bedîd
Ol gazâda anca kim düşdi şehîd
　　Her keminden geldi yüz virdi savaş
　　Kûşelerde ceng-i âşûb oldı fâş
Berr u bahrinde ol iklîmün tamâm
Oldı din içün gazâ her subh u şâm
　　Girdi Gürcistân'a saldı zelzele
　　Aldı vu katl itdi kim girse ele
Gayret-i İslâm içün ol nerreşîr
Din 'adûsın aldı vu oldı dilîr
　　Yıkdı ol milki serâ-ser şehriyâr
　　Yıkmadın nî şehr koydı ne hisâr
Bir gazâ itdi ki din dapdı küşâd
Oldı andan Mustafâ'nın rûhı şâd
　　Münhezim boldı 'adû-yı din tamâm
　　Leşkere virdi ganîmet onda kâm
Gâret oldı genc-i esbâb-ı esîr
Ol ganîmetden ganî oldı fakîr
　　Sîm u zer harvâr ile girdi ele
　　Belki toldı sîm u zerlen merhale
Aldılar gürçe esîrin bî-şumâr
Hem gulâm u hem kenîz-i gül-'izâr
　　Döndi andan sonra Şâh-ı şîr-gîr
　　Saldı Sultân Bâyezîd'e çok esîr
Dâhi gûne-gûn metâ'-ı sîm u zer
Viribdi dergâha Şâh-ı nâm-ver
　　Âferinler eyledi bî iştibâh
　　Hem gazâvetine hem râyetine Şâh
Uş bu tedbîr ile Şâh-ı nev-civân
Gürci'ye üç kerre döndürdi 'inân

(vr. 14b)

Her varışda bir gazâ itdi Selîm
Kim dahî var Gürci'de ol havf u bîm
Mu'tekıd irdi çü vahdâniyyete
Düşdi tedbîri muvâfık niyyete
Mustafâ'nın mu'cizin gördi kavî
Böyle ikdâm itdi Şâh-ı ma'nevî
Cür'etin kim olsa Şâh'ın anladı
Anlayan tedbîr u râyın tanladı
Dîdiler bu nev-civân-ı nîk-baht
Olıserdir 'âkibet Dârâ-yı taht
Olmadın şeh-zâde Şâh-ı milk-i Rûm
Kılıcından seyle vardı merz-i bûm
Kim buna tevfîk bulsa reh-nümûn
Yedi iklîmi ide zâr u zebûn
Bundadır âyîn-i İskender tamâm
Oliser 'âlem bunun hükminde râm
Hassa-i şâhî vu ferr-i serverî
Sırr-ı Haydar mu'ciz-ı Peygamberî
Bunda peydâ vu hüveydâdır bugün
Tâc u tahta kendü evlâdır bugün
Böyle teşhîs itdi tab'ın her hakîm
Kim bu esnâlarda Şâh olur Selîm

GUFT U GÛ-Yİ SULTÂN SELÎM HÂN BÂ-'ASÂKİR-İ HOD DER-KÂR-I KIZILBÂŞ

Bir seher kim subh-ı sâdık urdı dem
Sebze üzre çarh dökdi nem
Gül-i ter kovukdan çıkdı gösterdi yüzin
Nergis aştı uyhudan şehlâ gözin
Şâne urdı sünbülin ca'dına bâd
Gonca 'ıkdı bâddan tapdı küşâd

(vr. 15a)

Gülşenün şebnem yüzin yurdı seher
Lâle bağrından düzerdi müşk-i ter
Bâğ u bostânun hevâsı mu'tedil
Başdan ayağa çemen giydi yeşil
Böyle bir mevsimde Şâh-ı nev-hırâm
İstedi sâz u şarâb-ı la'l u fâm
Hâzır oldı hem-dem u mahbûb demi
Mutrib-i hôş açsa 'ûd u ceng u nî
Meclis-i germ itdi ceng u nây u 'ûd
Kopdı dilden dûd u mutrıbden sürûd
Câm-ı zerrîn gezdi mâlâ-mâl heb
Sâki dilberler nedîm u nûş-leb
Bâdeden mest oldı Şâh-ı bâde-nûş
Bezmde rezm andı vu itdi hurûş
Kulların meclisde mahmûr itdi Şâh
Söyledi mestâne Şâh-ı kîne-hâh
Kim menüm gönlümde bir sevdâ geçer
Gönlümün murgi kanadlandı uçar
İşbu Erzincân ki vardır bir zamân
Rûmi'ye râm olmuş idi bî-gümân
Yıldırım devrinde oldı Rûm'a râm
Rûmî ol etrâfı zabt itdi tamâm
Rûm'a munzam oldı bir vakt ol diyâr
Rûm anunla itdi bir vakt iftihâr
Sonra çıkmış elden ol ma'mûre şehr
Bilmezem nitmiş anun devrinde dehr

(vr. 15b)

Gâh Şark aldı anı geh Dulkadir
Lîk şimdi hâkim oldı Surha-ser
    Şimdi zabt itdi anı bir nâm-dâr
    Gâh cevr ider o mülke gâh zâr
Şâh İsmâ'îl kimdir kim gele
Men dururken mülkümün kurbun ala
    Ol menim tîğımla râm olmak gerek
    Tîğım ile dîni şâm olmak gerek
Men sezâvârem ne söyler Surha-ser
Eylesün Tebrîz tahtından hazer
    Gîtî bânîdir menemdir rûzigâr
    Rûm'a râm olmak gerekdir ol diyâr
Leşkerin düzdi Selîm-i şîr-hû
Bindi bindürdi peleng-i kîne-cû
    Ilgadı sür'atle Erzincân'a şâh
    Girdi Erzincân'a Şâh-ı kîne-hâh
İtdi sâlârı ol iklîmün karâr
Aldı Erzıncân'ı ol çâpuk-süvâr
    Bir kulun nasb itdi vu döndi revân
    Ol erenler serveri ol pehlevân
Erdebil oğlına i'lân oldı tîz
Kim Selîm Şâh uş kopardı rest-hîz
    Aldı Erzincân'ı ol bebr-i beyân
    Vâkıf ol iy dehr içinde pehlevân
Çün bu sözden hisse aldı şâh-ı şark
İtdi şarkı askeri pûlâda gark
    On iki bin boy-i nöker gönderdi Şâh
    İşbu menzilde tamâm olur sipâh
Bir mürîdin bunda sâlâr eyledi
Surha-ser resmince serdâr eyledi

(vr. 16a)

Geldi Erzincân'a küstâh ol sipâh
Şehre girdi ol sipâh-ı kîne-hâh
Çıkdı gafletden Selîm'ün leşkeri
Nefret itdi dîv-i mahfîden perî
Çün bu söz irdi revân şeh-zâdeye
Şâh-ı şîr-efken yilî (belî) âzâdeye
Darbozân'ın leşkeri virdi revân
Ata çıkdı ol mübâriz pehlevân
Kapusı halkîle hâriçden sipâh
Bir yire dirildi vu 'azm itdi şâh
Bir teemmül itdi ol Hüsrev-nijâd
Kıldı şîr-efken Süleymân Şâh'ı yâd
Didi oğlum gerçi kim nev-hîzdur
Nâ-resîde vâcib-i perhîzdur
Lîk doğgeç kan emer şîr oğlı şîr
Şîr-beççe kan emer olur dilîr
Şimdiden girmek gerekdür cenge ol
Şimdi taklîd eylesün hûşenge ol
Şîr-zâde kan yudar kim sayd alur
Yutmayan ol kanı saydından kalır
Lâlaya emr itdi kim bî-intizâr
İt Süleymân Şâh'ı nâz ilen süvâr
Aldı ol şîr-i jiyân ferzendini
Dinledi ferzâne Şâh'ın pendini
Yürüdi sür'atle Erzincân'a Şâh
İndi Bayburd'a Selîm'i kîne-hâh
Çün sınır kondı ki bir köydür benâm
Onda ılgar âletin düzdi tamâm
Subhadan tâ gice nısf oldı Selîm
Rûmsarây'ı geşti ol bî-havf u bîm

(vr. 16b)

Geşti Erzincân'a ol Haydar-sıfât
Geldi Şâh'a pâymâl oldı Furât
Geşti ferr ile Furâtı subha-dem
Boru bağırdı 'urûc itdi 'âlem

MUHÂREBE-İ SULTÂN SELÎM ŞÂH BÂ KIZILBÂŞ-I GÜMRÂH

Çün sebîde-çehre gösterdi firâz
Subh-ı sâdık bârigâhı oldı bâz
Leşkerin Hind'ün şeh-i hâver-zemîn
Târ u mâr itdi bozuldı nakş-i Çîn
Toğdı bu 'âlî sürâdıkdan güneş
Rûşen itdi dehri Şâh-ı Rûm-veş
Taht-ı çârum üzre çıkdı âftâb
Perdei ref' itdi rif'atden sehâb
Çehresin işi zamâne bir dahî
Âsumân itdi bahâne bir dahî
Boy-i nöker ordusı üzre sürdi Şâh
Cenge ıkdâm itdi Şâh-ı dîn-penâh
Virdi Rûmî-pehlevânî ol peleng
Girdi meydâna peleng-ı tîz-ceng
Rezm-i bezmi düzdi Şâh-ı Cem-nışân
Câm-ı Cem başına giydi pehlevân
Cevşene girdi bahâdır bî-direng
Hôd u haftân giydi endâmına teng
Gürz u tîr u tîğa urdı Rûmî el
Araya girdi şefâ'at-çün ecel
Nâ'ra urdı boru feryâd itdi kûs (kös)
Toz heftüm çerhi itdi abanos
Ol tarafdan dahi bindi surha-ser
Ordusı üzre dirildi bôy-ı nöker

(vr. 17a)

Saf saf oldı ser-be-ser bîdâd içün
Can fedây irdi yek-ser âd içün
Tâc-ı Hamrâ zâhir itdi nev-bahâr
Kıldı kûh u deşti yekser lâle-zâr
Tîğ-i Hindî Rûm'a yüz gösterdi tîz
Girdi meydâna sufûf-ı subh-hîz
İki deryâ girdi bu sahrâya teng
Çarhacı baş kesdi vu başlandı ceng
Çıkdı zırh atdı kemînlerden kemân
Kana kana er kanın çekdi sinân
Er ere zahm urdı zahm-i vehm-nâk
İtdi zahme cevşenî pûlâdî- çâk
Pes ki kan döküldi halk itdi vefât
Akdı ol maktelde bir âhar Furât
Rûm u şarkî- pehlevân itdi sitîz
Nî sitîze kopdı rûz-i reste-hîz
Âhiru'l-emr ol mübâriz pehlevân
Surha-ser üzre hücûm itdi revân
Döndi din a'dâsı oldı târ-mâr
Gâlib oldı Hayder-i Düldül-süvâr
Basdı şarkî- leşkeri ol pîl- mest
Din 'adûsı boldı Haydar'dan şikest
Kavdı kırdı surha-ser cem'in Selîm
Nî 'adû baş kesdi ol nî havf u bîm
Atı evbâşın vefâ-dâr olmadı
Baht-i nâ-fercâmı bîdâr olmadı
İndi atdan çıkdı bir gülsâre heb
Gör ne gösterdi sipihr-i bü'l-'aceb
Ellerinden gitdi heb âlât-i ceng
Her biri dâğ içre oldı bir peleng

(vr. 17b)

Seng ile ceng itdi ol akvâm-ı şûm
Lîk Rûmî itdi ol pûlâdı mûm
İndi atından revân Rûmî-sipâh
Heb yayan ol kavm itdiler tebâh
Şâh-ı şîr-efken dahî oldı revân
Çok hüner gösterdi ra'nâ pehlevân
Onda bir katl oldı kim geç rû-sipihr
Döndi insâf itdi gösterdi mihr
Her tarafdan bâş u can geldi ere
Bahtiyâr oldı hünerver servere
Gâret oldı boy-i nöker esbâb heb
'Avret u âlât (oğlan) u raht-i nûş leb
Bîseregler tâzî atlar genc u mâl
Mâl yağmacıdan oldı pây-mâl
Dahî gûnâ-gûn metâ'-ı la'ldurur
La'l u dürden kîseler pür oldı pür
Otuz akçe boldı kadrin bir deve
At u katır bâkî merkeb bir ceve
Ol diyârı aldı zabt itdi Selîm
Halka gösterdi tarîk-ı müstakîm
Döndi Erzincân'a girdi şîr-i nerr
Vardı ma'dûm oldı yek-ser surha-ser
'Iyş u 'işret itdi bir kaç gün ferîd
Şehr-i Erzincân içinde ehl-i dîd
Tâğ u tâşın deşt u sahrâsın tamâm
Sayd idüb Seyr itdi şâh-i nîk-nâm
Bir kulun nasb itdi ol kişvere Şâh
Dârbozîn diyüb döndi Şâh-ı dîn-penâh
Geldi temkîn itdi milkinde Selîm
Görmedi pâ-dâş silkinde Selîm

(vr. 18a)

SANCAK TALEBÎDEN-İ SULTÂN SELÎM EZ PEDER-İ HÔD BE-CİHET-İ SULTÂN SÜLEYMÂN

Gel gil iy râz-i nihân gûyendesi
Şâh tavrında nişân cûyendesi
Giru bir zîbâ hikâyet sâz kıl
Kıssa çok bir dâstân âğâz kıl
Söyle kim heb muntazırdır ehl-i hûş
Çün sözün vâr niçün olursın hamûş
Geçmedin çok hayli vakt- rûzigâr
Söyledi şehzâde bir gün şâh-vâr
Kim hudâvendigâr Sultân Bâyezîd
Serveri devrân devrinde ferîd
Kalmadı ma'zûl eyyâmında er
Şefkatinden 'âlem oldı behre-ver
Kulların sancakla itdi ser-firâz
Ol 'inâyetlen bulurdı imtiyâz
Kim Süleymân Şâh olmuşdur civân
Sancağa lâyıkdurur ol pehlivân
İltimâs itsen n'ola ol Şâh'dan
Kim 'inâyet ire ol dergâhdan
Didiler iy ser-firâz-ı dûr-bîn
Râyuna bolsun hezârân âferîn
Dânişunda kim sana hem-râz olur
Kim senün endîşenâ enbâz olur
Dergehe gönderdi bir rûşen-zamîr
Her söz ehlinün zamîrinden habîr
Bardı ol dânende merd-i feylesof
Dâniş (u) tedbîrde sâhib-vukûf
Dergehe yüz sürdi vu itdi sipâs
Bir tarafdan sancak itdi iltimâs

(vr. 18b)

Şâh'a 'arz oldı murâd-ı mültemes
Söyledi sancak virin evvel nefes
Hem Süleymân'a virin bî-intizâr
Ahmed'in taht-ı yedinden bir hisâr
Mültemes 'arz oldı virildi murâd
İltimâs iden bu sözden oldı şâd
Girü döndi müjde birlen ol beşîr
Geldi vu sancak getürdi zî vezîr
İrdi Sultân Ahmed'e işbu haber
K'iy zahîr-i mülk-i Şâh-ı nâm-ver
Sancak taht-i yedünden bir hisâr
Uş Süleymân Şâh'a virdi şehriyâr
İstimâlet almış u gelmekdedur
Niyyeti öldürmek u ölmekdedur
Dinle geç bu kıssai oldı melûl
Didi bu tedbîri men itmen kabûl
Ol hisâr ol şehr virilmez ana
Ol dıyârın halkı dirilmez ona
Bilmedi mi Şâh-ı bahr u berr meni
Onları men sevmezem onlar meni
Konşulık mihr u mahabbetden gelür
Konşı kim bed-hâh olur andan n'olur
Söyledi ana Yularkasdı vezîr
K'iy yarak bakmaz firâsetsiz emîr
Yâ 'adû gâyet ba'îd olmak gerek
Yâ huzûrında bedîd ölmek gerek
Tâ sen anı ol seni dürte tamâm
Gizlü yirde kalmaya bed fikr-i hâm
İki koçdur fi'l-mesel iki 'adû
Birbirini gözler hazerlen rû-be-rû

(vr. 19a)

Sürme soyundan çü düşmendür sana
Niyyeti kurbunda rûşendür sana

Gel giderme ânı kurbından ırak
Dem-be-dem ef'âl (u) eşğâline bak

İki koçdur iki düşmân iy hakîm
Biri sen biri Süleymân-ı Selîm

Niyyetin gözlâb tedârik kıl ana
Dinle menden ger ne 'arz itdim sana

Didi yok kurbumda ol gitmek gerek
Gitmesine cidd (u) cehd itmek gerek

Bir ulak dergâha gönderdi revân
İşbu hâli Şâh'a 'arz itdi revân

Kim men olmaz-men Süleymân'a civâr
Gayri yirden hisse virsün şehriyâr

Şâh'a 'arz ol geç bu takrîr-i beyân
Bolu'yı virdi Süleymân'a revân

Giru Sultân Ahmed oldı bî-karâr
Kim ne Bolu virilür ne ol hisâr

Tünd u tîz oldı Yularkasdı Şâh
Men gedâsm ger sayarsan nîk-hâh

Çünki kurbundan anı itdün ba'îd
Râhat ol kim yardı irdi nâ-bedîd

Didi yok ol şehr kârı Bolu'dır
Bizden ol ma'mûre tahtun yoludur

Böyle fikr itmiş ki yarın çarh-i dûn
Darb-i dest ile ider Şâh'ı zebûn

Şâh'dan sonra menem şâh-ı zemîn
Tâc u tahta men sezâ-vârım hemîn

Müdde'îm olur bu sevdâda Selîm
Bolu'dır yolum zarûret iy hakîm

(vr. 19b)

Ger Süleymân itse Bolu'da karâr
Sa'b (u) müşkildir bize andan güzâr
'Âkıbet dergâha 'arz oldı murâd
Bolu'yı virdirmedi ol şâh-zâd
Sundular 'arz vezîr-i Âsaf'a
Didiler olsun Süleymân'un Kefe
Böyle istihsân itgeç şehriyâr
Tutdı Sultân Ahmed'in gönli karâr
Hurrem oldı işbu tedbîr ile ol
Gör ne tedbîr itdi taksîr ile ol
Giru tünd oldı Yularkasdı ki hey
Olıser âhir Kefe cânunda key
Bâda virdin dâniş-i ferzânunı
Öz elünlen şimdi yıkdın hânunı
Dahi şimdi anlara yüz virdi Rûm
Onlarun oldı tamâm ol merz-bûm
Söyledin Şâh'ı zebûn itgeç zaman
Tâç (u) tahta men sezâvârem hemân
Sen memâtın gözleyu buldun mecâl
Ol hayâtında ider yüz dürlü hâl
Çün Kefe oldı Süleymân menzili
Bârda bardı bârçe fikrin hâsılı
Bir gün ol Şâh-ı Süleymân-fer Selîm
Leşkerini cem' ider bî-ters u bîm
Lâ tekellüf rû-yi deryâdan geçer
Ol diyâr(ı) darb-ı destiyle açar
Âlemi feth ider ol kişver-küşây
Böyle m'olur dâniş (u) tedbîr-i rây
Belle gel menden bu güftârı bugün
Bilmedün çün yârı ağyârı bugün

(vr. 20a)

Geşti deryâyı Süleymân-ı Selîm
Gör ne hikmet gösterir şimdi Hakîm

GAYRET NUMÛDEN-İ SULTÂN SELÎM HÂN EZ HÂDİSE-İ ZAMÂN

Döndi bir kaç gün bu çarh-ı lâciverd
Gâh germ oldı hevâ vu gâh serd
Mu'tedil boldı hevâ vu rûzgâr
Kalmadı eşyâ zamîrinde ğubâr
Bir tabî'at düzdi dehr-i hâş-mîzâc
Kim zaman ebnâsına virdi revâc
Yer yüzin tutdı gül-i hod-rû tamâm
Lâle vu gül jâleden doldurdı câm
Böyle hoş mevsimde bir gün Hân Selîm
Nûş iderken bâdei Sultân Selîm
İçmedin virdi kadehin sâkiye
Meclis(i) def' itdi olgün bâkiye
Didi kim gayret meni itdi helâk
Yok 'aceb itsem girîbânımni çâk
Âl-i Osmân'un gurûr u heybeti
Savlet-i rûz u şükûh-ı şevketi
Münteşir duraydı iklîme tamâm
Bilki biz virdik ekâlîme nizâm
Dîn 'adûsınun talebkân bizuz
Ehl-i İslâm'ın hevâdârı bizuz
Zôr-i zerlen kimse hem-ser yok bize
Saltanat Tûr'ında hemser yok bize
Nice karn oldı ki devr-i rûzigâr
Âl-i Osmân'ı tutubdur üstüvâr
Bundan akdem istimâ' itdim ki Şâm
Ehl-i Rûm ile nizâ itmiş tamâm

(vr. 20b)

Gâlib olmuş ehl-i Rûm'a ol gürûh
Beste beste küşte dolmuş deşt (u) kûh
Bendeden geh tîr yağmış gâh tîğ
Paşalar başı kesilmiş bî-dirîğ
Ma'reke kanile olmuş lâle-gûn
Anca sancak beyleri düşmüş zebûn
Rûm'a girmiş ehl-i Şâm'ın sancağı
Gitmiş andan sonra Rûm'un revnakı
Eyle küstâh eylemişler bendei
Kim yakubdur Niğde vu Lârendei
Türk ulusı ol AlÂ-i Devle hem
Fitne içün araya koymuş kadem
Germ iken sevdâ vu bâzârı Kulun
Ol dahi olmuş hevâ-dârı kılın
Rûm (u) Şâm'ı düşman itmiş âşikâr
Kendü çıkmış aradan tutmuş kenâr
Fitne bâ'is ânı dirler hemîn
Fıtneden hâlî değıl rû-yı zemîn
Bende kimdir bir bahâsı bellü Kul
Gâh olur kim müşterî itmez kabûl
Âl-i Osmân'un esîridir tamâm
Ânı bilmez mi tamâm-ı ehl-i Şâm
Türk ulusı dahi bir bî-behredir
Fitne vu kizb (u) hasedlen şöhredir
Men bu gayretde yanarken nâ-gehân
Rûm'a İsmâ'îl döndürdi 'inân
Geldi aldı Kayseri'den mâl-i bâç
Gayri yirlerden dahi imdi (umdı) harâç
Döndi ol vechile vardı tahtına
'İzzet oldı kendü taht u bahtına

(vr. 21a)

Erdebîl oğlı nedir bir bî-hıred
Anca nâ-keslerde olur müstened
    Olda bir dâğ oldı cânımda hadîd
    Gerçi iğmâz itdi Sultân Bâyezîd
Geçmedin beş gün bu derde rûzigâr
Âşikâr(e) itdi bir tenhâ-süvâr
    Şâh-kulı nâm aslı nâ-peydârını
    Nî makâmı bellü nî hod meskeni
Rûm-ilinden çıkdı vu Şâh urdı dem
Bâşa tâc aldı vu kaldırdı 'alem
    Yürüdi ceng itdi her gün Şâh içün
    Şâh anı def' itmedi Allâh içün
Rûm-ili'nün beylerin itdi zebûn
Nîce sancak andan aldı ser-nigûn
    Mülkimüzde gezdi Şâh(a) irdi dem
    'Âkıbet aldı 'Ali Pâşâ'yı hem
Vardı ol tavr ile şarka bî-hirâs
Bundan eylen cür'etin Rûm'un kıyâs
    Mende fi'l-vâkı' tahammül kalmadı
    'Akl u dânişden tecemmül kalmadı
Gayret öldürdi meni bu ğussadan
Bî-hamiyyet vâkı' olmaz kıssadan
    Şâh-ı mülk-i Rûm Sultân Bâyezîd
    Pîr-i 'âcizdir zamân görmüş medîd
Bir yanadan 'ârız olmuş pîrlik
Bir yanadan dahi bî-tedbîrlik
    Tîğ-i cür'et yokdur anda âşikâr
    Mülk bu üslûb ilen tutmaz karâr

GÜZEŞTEN-İ SULTÂN SELÎM EZ TARABOZÂN BE-KEFE

(vr. 21b)

Leşkerin bindirdi bindi Selîm
Geşti deryâyı revân bî-havf u bîm
Mülhak oldı çün Süleymân Şâh'a Şâh
Böyle tedbîr itdi ol gîtî-penâh
Kim budur devletle Sultân Bâyezîd
Devleti efzûn devrinde ferîd
Edrine şehrinde tutmuşdur karâr
Şehr anunlen şöhre vu ol şehriyâr
Mâni'i yokdur eğer men bendesi
Bende-i üftâde vu efkendesi
Dergehine varsam u itsem niyâz
Hem niyâzum vâr u hem ifşâ-yi râz
Çün zamân oldı ki Şâh'ı görmedim
Göz açub 'âlem-penâhı görmedim
Hem varam pâşâlar etvârın görem
Hem Şâh'ın devletlü dîdârın görem
Devleti erkâniyle olam hem-nişîn
Ola kım ref' ola benden kibr u kîn
Bir du'â idem temennâ Şâh'dan
İstimâletlen dönem dergâhdan
Didiler iy Şâh-ı İskender-misâl
Rây u tedbîrunde 'âcizdir hayâl
Sen ne fikr itdünse ol geldi savâb
Şeh suvâlinden mukassırdır cevâb
Gerçi kim terk idübdür bu kelâm
Bî-icâzet gitmek istersiz tamâm
Pâdişâh-ı 'asrdır ol tâc-dâr
Hâtırına konmaya nâ-gâh ğubâr
Kim icâzetsiz niçün geldi Selîm
Belki mefhûm ola andan vehm-i bîm

(vr. 22a)

Şâh didi olmaz eger baksan savâb
Ata oğul arasında çok hicâb
Aramuzda kimse nâ-bûd olmadı
Mihr u şefkat bâbı mesdûd olmadı
Dâhi bu kim ol şâha men bendeem
Ni'meti âsârı birle zindeem
Bende Şâh'un âsitânın itse yâd
Yok 'acebdir iy hakîm-i pâk-zâd
Yüz urub uş vardım ol dergâha men
Bendeem çün cân u dilden Şâh'a men

REFTEN-İ SULTÂN SELÎM BE-EDİRNE BE-DÂSİTÂN-I O BÂ-PEDER

Düzdi şîr-efken sefer esbâbını
Ol heves men' itdi hord u hâbını
Çün gemi donatdı ol rûşen-zamîr
Huşk u ter hâlinden âgâh u habîr
Tûşe vu esbâb ile toldı tamâm
Ol gemiler ser-be-ser iy nîg-nâm
Yirde yürütdi mübâriz leşkeri
Sürdi deryâ üzre ol keştîleri
Didi bil kim vâkı' ola bir demî
Kim bize dil-hâh ola işbu gemi
Böyle fermân itdi kim bî-intizâr
Âhyolu'nda tuta geştîler karâr
Bindi vu geçti revânî şâh-zâd
Dergeh-i a'lâyı idindi murâd
Püşt u sahrâ kat' itdi şehriyâr
Sürdi menzil menzil ol çâbuk-süvâr
Deşt-i Kıpçâğ'a çü irdi şehriyâr
Püşte girdi Hayder-i Düldül-süvâr

(vr. 22b)

Geldi nâ-gâhî Tâtârhânî-firâz
Şâh'a 'arz itdi besî 'acz u niyâz
Tuhfeler çekdi revân Şâhzâdeye
Çok senâlar itdi ol âzâdeye
Didi iy şehzâde-i 'âlî-cenâb
Lâyık-ı tâc u nigîn fî külli bâb
Hayra-makdem çün kadem basdın bize
Can bu menzilde tafîl olsun size
Emrun olursa bu muhlis bî-gümân
Şâh'a yoldaş olayın bî-în u ân
Bu seferde Şâh'a men hem râm olam
Hayr u şerden fi'l-mesel âgâh olam
Ver mana bu yolda emrin yokdurur
Devletünden zûr-i leşker çokdurur
Nîce bin leşker gerekse bî-lecâc
Şâh ile varsun ne hâcet ihtiyâc
Altı harbiyle çok leşker direm
Üstüne mecmu'-ı Tatar'ı direm
Himmetünde bir çerî hem-râh idem
Kim seni hükmiyle Rûm'a şâh idem
Çün bu söz irdi Selîm'in sem'ine
Ne ona meyl eytür u ne cem'ine
Didi iy dânâ-dili rûşen-zamîr
Kendi iklîminde sultân-ı kebîr
Hân bin Hân şâhı Tâtâr ehlinün
Gâzî vu kattâli küffâr ehlinün
Bizlere çok lutf ızhâr itdünüz
lutfundan haber-dâr itdünüz
Sizden ihlâs u muhabbet anladık
Bizi-ney Himmet u sıdk u safânı dinledik

(vr. 23a)

Sür'atümden işbenim iy nîk-hâh
Anlaman ceng aslı yâ da'vâ-yi câh
Çok zaman oldı ki Şâh'ı görmedim
Göz açup 'âlem-penâhı görmedim
İşbu vehmi itmesün her havsala
Maksûdum zâhirdurur ya'nî sıla
Ger sipâh u leşker itsem arzu
Bî-'adeddir leşkerim heb ceng-cû
Mende âyîni 'adâvet yokdurur
Yohsa leşker himmetünle çokdurur
Şâh dergâh murâdımdır hemîn
Ne zamîrimde keder vardır ne kîn
Bir du'âdır sizden el-hâsıl murâd
Himmet it iy Hüsrev-i nîk-i'tikâd
Hânile âhir vedâ' itdi Selîm
Yürüdi devletle ol bî-havf u bîm
Nîce menzil varmadın kişver-küşây
Geldi hâk-i pâyine Sa'det-girây
Ya'nî ol Hân oğlı Tâtâr şehi
Hüsn ile çerh-i sa'âdetnin mehi
Söyledi iy şehriyâr-ı pür-şitâb
Men dahi bir bendeem fî külli bâb
Bir alay Tâtâr ile ol nev-civân
Deşt içinde Şâh'a oldı hem-'inân
Yürüdi şehzâdile ol nûş-leb
Fitne-i Tâtârî âşûbî 'Arab
Deşt-i Kıbçâğ'ı temâşâ itdi şâh
Gördi her bir nev'din rengîn giyâh
Güllerinden gülşen-i cennet hacîl
Âb-ı hayvân çeşmesinden münfa'îl

(vr. 23b)

Tûba'ya ta'n eyler anda erguvân
Cûy-bâr u sebzesi reşk-i cinân
  Sûseni âzâde ol deştün tamâm
  Yâsemîn tâze vu hoş-bû müdâm
Bitmiş ol sahrâda envâ'-ı nebât
Her kenârından akar âb-ı hayât
  Cûy-bârında gül-i râ'nâları
  Lâle vu sünbül tolu sahraları
Lâlesi hôd-bîn u servi hôd-perest
Nergisi bîdâr u çeşmi nîm-mest
  Geh sabâ seyr eyler anda geh şimâl
  Seyr-i gül geştinde def' olur melâl
Sebzesi hoş-bû hevâsı mu'tedil
Toprağından 'anberî-sârâ hacîl
  Kebk(u) murğâbî tolu sahraları
  Sünbül otlu âhû-yi ra'nâları
Boz yeşil ördekle envâ'ı tuyûr
Çeşmesinde bâzdan fâriğ uyur
  Turnası şâhini her-giz görmemiş
  Âhû-yi müşkîn yüzi yurmamış
Saydı gül-geştiyle deşti şehriyâr
Geçti menzil menzil u itdi şikâr
  İşbu sahrâlarını gördi Hân Selîm
  Hüsrev-i bîdâr-dil Sultân Selîm
Hem bahâr eyyâmı hem Nevrûz idi
Ebr-i Nîsânî zemîn-efrûz idi
  Her sunun boynunda zencîr-i cünûn
  Hem akar olmuşdı bir deryâ-yı hûn
Yer yüzin deryâya döndürdi sehâb
Seyle virmişdi zemîni ebr-i âb

(vr. 24a)

Âfitâbun tâbdin âb irdi berf
Oldı her ırmak revân deryâ-yı jerf
İşbu fasl içinde geldi zû-fünûn
Kondı Özi üzre k'oldur bahr-i hûn
Âdile Özi velî deryâdurur
Ol perîşân bî-ser u bî-pâdurur
Halkıdan bî-bâk ol sû sehm-nâk
Mest u bî-pervâ vu rind u sîne-çâk
Sûr-i İsrâfîl'e benzer her demi
Varamaz yanına vehm eyler gemi
Darb-ı dest ile gemiler sürdı Şâh
O amansız bahre âhir girdi Şâh
Geşti ol deryâyı keştîlen Selîm
Lâ-tekellüf serû-rû bî-ters (u) bîm
Yürüdı sür'atle ol hüsrev-nijâd
Bâd-pây-i gerdeni görmezdi bâd
Leşker-i nusret-şi'âriyle revân
Vardı kondı Tuna'ya ol pehlevân
Tuna ger şâtdır velî deryâ geçer
Ol şâtın bat mevc-i hevlinden kaçar
Heybetinden Âdemî tersân u zâr
Cünbüşünden murğ (u) mâhî bî-karâr
Gök buhârından hemîşe sûg-nâk
Yir yüzi dün gün elinden sîne-çâk
Mülki Rûm'ın hâliyâ ser-haddidir
Ehl-i îmân ile küfrün seddidir
İşbu deryâyı dahî geçdi Selîm
Şâh'a yol virdi revân ol bahr-i bîm

(vr. 24b)

Gice gündüz sür'at ile şehriyâr
Sürdi menzil menzil ol Düldül-süvâr
    Çün Silisre kurbına irişdi Şâh
    Dutdı ol vâdîleri yekser sipâh
Ol hisârın kondı kurbında çerî
Gördi ol mülki erenler serveri
    Çün bu sûret vâkı' oldı bî-şekî
    Bir ulak saldı revân sancak begi
İşbu hâli Şâh'a 'arz itdi revân
Geldügin şehzâdenin kıldığ 'ıyân
    Şâh'a 'arz oldı ki iy devlet-meâb
    Şâh-ı 'âdil (-dil) kerîmî kâm-yâb
Ol Silisre hâkimi Kâsım be-nâm
Bir ulak göndermiş (u) virmiş peyâm
    Kim budur şehzâde-i Cem-iktidâr
    Hayder-i sânî şeh-i 'Aşkar-süvâr
Husrev-i gâzî Selîm-i ser-firâz
Edrıne deyüb gelür bî-ihtirâz
    Hayr u şerden kimse bilmez niyyetin
    Likin 'âlem fehm idibdir cür'etin
Zâhirinde dôstdur ol tâc-dâr
Bâtınında bilmez kişi cüz (çün) Kirdigâr
    Şâh dergâhın murâd itmiş gelür
    Bendelik resmini âd itmiş gelür
Şehre ğavğa düşdi Şâh oldı tünd
Hem perîşân oldı hem cem' oldı cünd
    Kim icâzetsüz 'aceb geldi bu er
    Gerçi olmaz der-'aceb erden hüner

(vr. 25a)

Güft u gû germ oldı vu çalkandı Rûm
Bî-sebât oldı tamâm ol merz-bûm
Edrine tahtını koydı tâc-dâr
Geçdi kondı adaya bî-ihtiyâr
Gulgule toldurdı Rûm'ı iy hakîm
Kim gelübdür tâc u taht ister Selîm
Sür'atinden tâğılık fehm itdiler
Cür'etinden yağılık fehm itdiler
Rûmî ili beğlerbeğisine revân
Kim Hasan Pâşâyidi ol pehlevân
Tîz çavuşlar vir diyu ahkâm-ı Şâh
Kim yetiştür beğleri iy nîk-hâh
Cümle sancak beğlerin itgil habîr
Kim demî eğlenmesünler iy dilîr
Çok ulaklar Rûm'a irsâl itdi Şâh
Rûm-ili'nden geldi bî-pâyân sipâh
Adaya cem' oldı haylû leşkeri
İspâhîoğlanı hem Yeniçeri
Nîğebolı emîri Bâlî Beg
Kim ana tahsînler itmişdir felek
Gâzî vu devrân-ı ferd-i rûzigâr
Pehlevân-ı 'asr merd-i rûzigâr
Nakdi Yahyâ Pâşâ'nın merd oğlı merd
Tîğ-ı cür'et birle Rûm içinde ferd
Fitneden çün vâkıf oldı ol civân
Ol civân-baht (u) hüner-ver pehlevân

(vr. 25b)

Sancağından çıkdı vu sürdi çü bâd
Bir karâvul gibi oldı ol çü bâd
Yürüdi önünce ol şehzâdenin
Cür'etin dinlen meyer ol âzâdenin
Şâh'a 'arz itdi onun her menzilin
Gerçi bilmez idi esrâr-ı dilin
İşbu demde bir ulak geldi revân
Kim budur geldi Selîm-i Cem-nişân
Tunca suyın geçmedi lîkin geçer
Leşkerin su yirine hep kan içer
Menzil idi uş ulu şâhî ni-merd
Menzilinden anlanur anun neberd
Kimse idrâk itmez etvârın anun
Anlamak müşkildir esrârın anun
Şâh'a çün 'arz oldı anın menzili
Menzili tünd itdi ol rûşen dili
Söyledi şeksüz Selîm'i bî-hirâs
Ceng içün gönlünde düzmüşdür esâs
Ger muhâl ise velî itmiş hayâl
Tahta geçmekdir murâdı lâ-muhâl
Bî-icâzet geldüğünden anlarım
Cür'et u tedbîrin anun tanlarım
Bî-sebeb geldi bu er mânend-i bâd
Cür'et u tiğına itmiş i'timâd
Göçelüm biz gelmedin ol pür-sitîz
Yohsa ol geldükde kopar reste-hîz
Ol Çukur-çayır ki mâ-beyn oldı fâş
Konalum anda budur 'akl-i ma'âş

(vr. 26a)

Şehr dursun arkamuzda fi'l-emân
Görelim n'eyler Selîm'i bir zamân
İşbu tedbîr ile göçdi ol ferîd
Pâdişâh-ı arz Sultân Bâyezîd
Leşkerin bindirdi vu oldı revân
Leşkeridin gerde girdi âsumân
Ata bindi sad-hezârân âdemî
Arşa irdi boru zurnânın demi
Kûh (u) deşti dutdı yekser leşkeri
Basdı sahrâlar yüzin Yeniçeri
Geldi ol haşmetle kondı çayıra
Bağladı girdinde leşker dâyire
Tutdı ol menzilde ârâm u sükûn
Bir kaç eyyâm ol ferîd u zû-fünûn
Pâdişâh kîn (u) gazablan pür-sitîz
Geh çeker hançer gehî şimşîr-i tîz
Kim edeb terk itmiş aslınca Selîm
Gör ne küstâh olmuş ol bî-havf (u) bîm
Pâdişâh-zâde kudûmundan hacîl
Bî-icâzet geldüğinden münfa'îl
Geh niyâz izhâr ider geh ma'zeret
Geh tazarru' gösterir geh meskenet
Dem-be-dem söyler murâdım Şâh'dır
Maksad u maksûdum ol dergâhdır
Didi yokdur mende âyîn-i mesâf
İki ma'nîdir murâdum bî-hılâf
Evveli şâh'ın mübârek tal'atı
Sâniyen erkân-ı devlet sohbeti
Pâşalarlan bir sözüm var muhtasar
Kani'am men bir cevâba hayr u şer

(vr. 26b)

Ger sözümde var garaz memnû' ola
V'er müveccehdir sözüm mesmû' ola
    Didiler ol şehriyâr-ı şîr-dil
    Şâhden hem münfa'ildir hem hacîl
Müttehem oldı sebebsiz ol ferîd
Töhmetin ref' itse Sultân Bâyezîd
    Kimse bilmezdir anun gönlündegin
    Yokdurur kat'â anun gönlünde kin
Şâh icâzet virse vu itse kabûl
Gelse dergâhına ol devletlü kul
    Mem şehin ferhunde dîdârın göre
    Hem bu kullar anun ahbârın sora
Nice kim şehzâdeden geldi rasûl
İtmedi a'yân-ı Rûm ânı kabûl
    Tanrı vahdâniyyetin yâd itdi şâh
    Kim degil men pâdişâha kîne-hâh
Ehl-i Rûm ol 'ahd(e) kâni' olmadı
Ol kim ahbâbiydi mâni' olmadı
    Didiler bu nev-civân-ı zû-fünûn
    İtdi Gürcistân zemîni gark-ı hûn
Bundan oldı tîğ ilen cür'et zuhûr
Rây-i tedbîrinde hem yokdur kusûr
    Her ne iş kim tutdı bu rûşen-zamîr
    Nî ana şâh ta'n itdi ne vezîr
Olalı bu şâh-ı şîr-efken süvâr
Koymadı elden tîr u tîğ u âbdâr
    Yok 'acebdir ger bu şâh-ı nîk-baht
    Eyleye da'vâ-yı mülk(u) tâc u taht
Ni tevehhüm ref' oldı nî gümân
Nî icâzet virdi sultân-ı cihân

(vr. 27a)

İki cânibden karavul oldı fâş
Aradan nî sulh bellû ne savaş
Pâdışâhun kullarında gîr u kîn
Ol karavullar hacâletden hazîn
İş bu üslûb ile bir kaç rûzigâr
Bunda şâh u onda ol tutdı karâr
Heybet-i şimşîri ol şehzâdenün
Cür'et-i tedbîri ol âzâdenün
Eyledi Rûm-ili'ni ana mezîd
Gâfil irdi gerçi Sultân Bâyizîd
Bir mahabbet aldı andan her gönül
Ğâyibâne oldı halk ol şâha kul
Çün 'adâvet zâhir itdi şehriyâr
Bundan ana vardı çok Rûmî süvâr
Varmayanlar dahî ondan urdi dem
Sem'ine 'arz etdi i'lâm-ı kalem
Kim sana döndürdi 'âlem cümle meyl
'Âlem-i Âdem sana olsun tufeyl

NÂME FİRİSTÂDEN-İ SULTÂN SELÎM BE A'YÂN-I DEVLET

Şâh-ı şîr-efken Selîm-i tünd-hû
Hayder-i sânî hüner-ber cenk-cû
Rûm'a girsin olmasın Şâh'ı bülend
Rûm ehli olmaz âhir ercümend
Lîk bir fikr eyle iy rûşen-zamîr
Kim sana teslîm ola tâc (u) serîr
Çün kabûl-i Hazret-i Şâh olmadı
Arzusı Şâh'a dil-hâh olmadı
Bir resûl u nâme gönderdi revân
Devlet erkânına ol rûşen-revân

(vr. 27b)

Beyle 'arz itdi Selîm-i ser-firâz
Kim sizünle idelüm ifşâ-i râz
Bî-icâzet gerçi gösterdim nüzûl
Geldügümden men hacîlmen siz melûl
Bundan evvel anca itmişdüm murâd
Anı ma'lûm itdünüzdi bî-'ınâd
Bir murâdım vech-i zıllu'llâh idi
Bîri dahî bezm-i devlet-hâh idi
İdelüm ol gizlü esrârı 'ıyân
Çünki devlet-hâhsız siz bî-gümân
Âl-i Osmân gayreti sizlerdedir
Geçicek sizlerden ol bizlerdedir
Nîce kim perverde-i dergâhsız
Devlet erkânı vu nigû-hâhsız
Çü zamân oldı ki çarh-ı nîl-gûn
Anca tâc u tahtı itdi ser-nigûn
Çok ocaklar bâde virdi rûzigâr
Nîce evler yıkdı gerdûn âşikâr
Nîce Şâh'ı dehr-i dûn itdi zebûn
Hânedânlar bâde virdi çarh-ı dûn
Nîci bir âzâdei itdi esîr
Bu vefâsuz rûzigâr u çarh-ı pîr
Seyrdüb gezdikce çarh-ı lâciverd
Her tarafdan savurur eflâke gerd
Hamdu li'llâh kim sipihr-i hôş-hırâm
Âl-i Osmân mülkine virmiş nizâm
Bunca kim devr ider devrân-ı değal
Bulmadı bu taht (u) bu devlet halel
Devletile Husrev-i 'âlem-penâh
Berr u bahrin Şâh'ıdur bî-iştibâh

(vr. 28a)

Mülkümüz ma'mûr, leşker bizde çok
Gencimiz vâfir, ne var kim bizde yok
Bî-adeddir şehr, bî-haddir hisâr
Nîce kerre yüz bin âdem bizde vâr
Fitne-i Ye'cûcdur a'dâ-yı dîn
Rûm'dur ol fitnenin seddi hemîn
Âl-i Osmân'un şükûhı âşikâr
Dîn-i İslâm'ı tutubdur üstüvâr
Bûm hod zâhir bilür devlet u Şâh
Hem hazâin bizde çokdur hem sipâh
Harb (u) darb u âlât-i ceng
Çıksa eyler yer yüzin a'dâya teng
Bende vu âzâde milk u sîm (u) zer
Bizde vâfirdir bular iy behre-ver
Her ne mümkin olsa vardır bî-lecâc
Bizde yokdur şimdi ancak ihtiyâc
Rây-i tedbîr u firâset kânı-sız
Her (ne) mesâlih cisme irdi cânı-sız
Çün bu mezkûrâta câmîdir ferîd
Şâh-ı ğâzî şimdi Sultân Bâyezîd
Pes ne gayretdir bu kim Dârâ-yı Şâm
Rûm Şâh'iyle ider da'vâ-yi hâm
Bundan evvel kim bilürsiz bunı şâ'
Kim idibdir Şâm Rûm ile nizâ'
Şark Şâh'ı vu 'Alâü'd-Devle nâm
Rûm'a düşmandur o müfsidler müdâm
İttifâk anlarda hod ma'dûmdur
Kudret u yâverleri ma'lûmdur
Uş bu gayretdin besî gam-nâk-men
Derde düşkün tek girîbân çâk-men

(vr. 28b)

Kâfiristân cümle düşmandır bize
Bû mesel gün gibi rûşendür size
Kalmamışdır sizde gûyâ i'tikâd
Rûm'a ğayret söylemişdir hayr bâd
Ğayretîçün koca er bilen kemer
Bî-hamiyyet olmasa 'âlemde er
Dün 'Âli Pâşâ'ya gör n'itdi fulân
Ol hakâret rûm'a kâfidir hemân
Çünki devlet bâbının bevvâbı-sız
Âl-i Osman milkinün nüvvâbı-sız
Sizlere vâcib olubdur belki farz
Uş bu hâli eylemek ol Şâh'a 'arz
Lîk sözümden ğaraz fehm itmenüz
Bende-em men Şâh'a siz vehm itmenüz
Bende-em men tahtile tâc istemen
Saltanat evcinde mi'râc istemen
Kendünün hâlin bilürsiz âşikâr
Kim 'adâvet def' içün olmaz süvâr
Hamdü li'llâh çokdurur şehzâdeler
Hem şecâ'at merdi hem âzâdeler
Fikr idüb insâfa gelsün şehriyâr
Ğayret içün birin itsün ihtiyâr
Pâşâlar didi ki iy Şâh-ı cihân
Tâ cihân vardır sen ol-ğıl câvidân
Sen şehin şânında söylenmez güzâf
Dâniş u cür'et senündür bî-hilâf
'Akl mi'yârında söz Şâh'ındurur
Tanrı virsün her ne dil-hâhmdurur
Vâr idi mihrî gönüllerde tamâm
İşbu sözlerle mahabbet oldı 'âm

(vr. 29a)

Lîk arz etmeklige yokdur mecâl
Korkarız tâ kim diger-gûn ola hâl
Gerçi kim bu veche verildi cevâb
Bu sözi erkân görüb dirdi savâb
Ehl-i Rûm oldı ana bî'ât -girây
Dîdiler zî cür'et u tedbîr u rây
Vâridi mihri gönüllerde tamâm
İşbu sözlerle mahabbet oldı 'âm
Behre-mend olmadı el-hâsıl resûl
İtmedi 'arzını 'âdil-dil kabûl

RASÛL FİRİSTÂDEN -İ SELİM HÂN BÂR-I DUVVİM

Çün bu sözden dahî oldu nâ-ümîd
Ditredi ğayretle sirv hemçü-bîd
Yıkdı ğayret odı ol şehzâdei
Hışım-nâk itdi mîr ol âzâdei
Giru gönderdi resûlün ser-firâz
Şâh'a arz itdi leb-i 'acz u niyâz
Dîdi çün hazretde makbûl olmadım
Kulları silkinde bir kul olmadım
Şâh redd itdi sebebsiz bendesin
Tâpusından sürdi men efkendesin
Böyle fikir itmen ki bî-minnet dönâm
Konduğum menzilde bir dahî konam
Dönmezem ol milke tâ imkân ola
Özge bir sancak meğer ihsân ola
Çün meni kahrile Sultân Bâyezîd
Âsitânından ba'îd ister ba'îd
Lutf ızhâr itse Şâh-ı şîr-dil
İtmese 'abdin her yüzden hacîl

(vr. 29b)

Ger Semendre'ye meni gönderse Şâh
Virse etrâf u cevânibden sipâh

Kâfir ile dem-be-dem cenk eylesem
Kâfire yer yüzini teng eylesem

Yâ alam ol milki yekser Şâh içün
Yâ şehîd olam sebîlu'llâh içün

Kestürem ol yolda âhir başımı
Şâd idem bir nice karındâşımı

Çün meni redd itdi Sultân Bâyezîd
İşbu tedbîr ile itsün nâ-bedîd

Ger cefâ gördüm vefâsın gözlerem
Nâ-murâd oldum rızâsın gözlerem

Çün bu yüzden feth-i bâb itdi Selîm
Râstî fikri savâb itdi Selîm

Şâh'a 'arz oldı Selîm'in sözleri
Eşk ile toldı şehîdin gözleri

Böyle emr itdi ferîd-i kâm-yâb
Husrev-ı 'âdil-dil-ı 'âlî-cenâb

Kim Semendre'ye iki sancak dahî
Lâhık olub ola in'âm iy ahî

İkinin biri Vidin'dür âşikâr
Biri dahî âdile Ala-Hisâr

Çıkdı tuğrâyile bir şâhî-berât
Hoş-dil oldı Husrev-i Haydâr-sıfât

Geçdi fi'l-hâl ol ferîd-i rûzigâr
Tutmadı bir lahza ârâm u karâr

Ata çıkdı bir mehâbetlü sipâh
K'âferîn didi felekde mihr u mâh

Bir şukûhile revân oldı ferîd
Kim tevehhüm itdi Sultân Bâyezîd

(vr. 30a)

Çün Kazan köyini geçti şehriyâr
İki cânibden sipâh oldı süvâr

İnmedi attan ne bu leşker ne ôl
Hem karâvul gezdi vu hem yâsavul

Ol gice tâ-subh göz hâb itmedi
Aradan bîm u tevehhüm gitmedi

Geçdi andan dahi haşmetle Selîm
İşbu leşkerden dahi ref' oldı bîm

Yürüdi Çermen Hisârın kondı Şâh
Râyine tahsînler itdi mihr u mâh

Hefte çün oldı tamâm ol nîk-nâm
Zağre'ye irişdi şâd u dôst-gâm

Ol vilâyet içre Şâh-ı zû-funûn
Tutdı bir eyyâm ârâm (u) sukûn

Her taraf gönderdi hükmile ulak
Ol erenler şâhının fikrine bak

Rûm-ili'ne dahi her bir şehre Şâh
Çok ulaklar saldı Şâh-ı dîn-penâh

Kim budur bendem rızâ-yı Şâh içün
Hâssa 'azm itdim sebîlu'llah içün

Ungurûs sadrına 'azmim var tamâm
Uş ganîmet uş gazâ-yı hâss u 'âm

Memleketlerde bu söz oldı nidâ
Kim gazâ vu aşka cân itmez fedâ

İşbu tedbîr ile ol 'âlem penâh
Dirdi etrâf (u) cevânibden sipâh

Bir çerî cem' itdi merd-i dûr-bîn
Kim melâik gökde itdi âferîn

Padişâh oldı bu ma'nîden habîr
Hayret itdi kim nedir bu dâr u gîr

(vr. 30b)

Ol erün gönlünde bir sevdâsı var
Evvel-âhir anladum da'vâsı var
Yüriyâlum taht-ı İstanbul'a tîz
Kopmadın âşûb-ı rûz-i rusta-hîz
Bile evvel geldi nâgâh bir süvâr
Gerd-i rehden peykerin basmış ğubâr
İrdi dergâhına ol şehzâdenin
Server-i devrân şeh-i âzâdenin
Söyledi iy ser-firâz-ı rûzigâr
Ömrünün bolsun esâsı üstüvâr
Bir seher vakti ki âlem toldı nûr
Menzilinden cünbüş itdi mürğ (u) mûr
Şâh dergâhında çalındı nefîr
Ata bindi leşker u şâh u vezîr
Göçdi İstanbûl'a dogrı tâc-dâr
At ayağından havâ toldı ğubâr
Böyle takrîr itdiler kim ol ferîd
Oğlı Sultân Ahmed'e salmış berîd
Kim budur leşker çeküb geldi Selîm
Mülk da'vâsın ider bî-ters (u) bîm
Ehl-i Rûm içinde adı ercümend
Cür'et (u) tedbîrin itmişler pesend
Vehmdir kim Rûm a'yânı tamâm
Ola ol âzâdenin hükmüne râm
İtme bir sâ'at ta'allül gel dimiş
Kıssa tafsîl itmemiş mücmel dimiş
Hem ulu oğlumsın u hem dûr-bîn
Tahta erzânî seni gördüm hemîn

BÂZ GEŞTEN-İ SULTÂN SELÎM EZ-ZAĞRE BE-CENG-İ O BÂ PEDER

(vr. 31a)

Dinle geç Şâhzâde sâ'îden haber
Böyle ta'bîr itdi ol sâhib-nazar
Çünki İstanbul'a dönderdi 'ınân
Şâh kasdı n'îse bildüm bî-gümân
İstedir lutfile ol şâhzâdei
Kaldurur himmetle ol üftâdei
Cem'-i Rûmâtı ana teslîm ider
Taht teklîf eyler u ta'zîm ider
Mülk-i Rûm'un leşkeri üstündedir
N'îse Şâh'ın askeri üstündedir
Ol sipâhî vu sipâh esbâbını
Ehl-i Rûm'un vu diyârun ashâbını
Virir ol şehzâdeye bî-iştibâh
Ânun olur ol mehâbetlu sipâh
Emr ider kim var Selîm'i ala-gör
Anı gider sa'y idüb sen kala-gör
Böyle tevcîh itdi vu göçdi Selîm
Kondı Şâh'ın yurdına bî-havf (u) bîm
Şâh göçdi vu kondı yurduna
Bir teemmül eyle bâr-ı virdine
Çorlu'ya kondukları gün ol kazâ
Dar düşdi vu gelüb yitdi kazâ
İki leşker sığmadı ol vâdiye
Leşkerîden şîş dâr oldı bâdiye
Saf safa karıştı vü yurd oldı teng
Bi'z-zarûret konmadın başlandı ceng
Cûşe geldi iki deryâ fi'l-mesel
Mecma'u'l-bahreyn'e kan tökdi ecel
Kûs feryâd itdi bağırdı nefîr
Göklere ağdı sadâ-yı dâr (u) gîr

(vr. 31b)

Cem oldı bir yire âlât-i ceng
Gürz ü tîğ nîz u tîr (u) tüfeng
 İki cânibden çekildi tîğ-i tîz
 Kalkdı gerdûn kopdı ruste-hîz
Mancınık asvâtı vu âvâz-ı top
Göklere çıkdı vu oldı çarh kûp
 Her kemendin çıkdı âvâz-ı kemân
 Câna toğruldı hadeng ilen sinân
Pâre pâre oldı başlarda siper
Rîze rîze oldı tîr ilen teber
 Her cerâhat ağzın açdı ol zaman
 İstedi şimşîr hançerden emân
Cevşen-i polâd boldı çâk-çâk
Anca er düşdi vu at oldı helâk
 Kana kandı tîğ germ oldı neberd
 At ayağından havâyı tutdı gerd
Tîğ berkından görürdi göz gözi
Yohsa zulmet irdi sahrânın yüzı
 Ma'reke peykân ucundan toldı kan
 Kan buhârından kızardı âsumân
Bî-'aded er düşdi hâke hôn-ârâ
Nîce hon kim Dicle vu Ceyhûn-ârâ
 Küştelerden püşteler irdi bedîd
 Gâlib oldı sonra Sultân Bâyezîd
Tanrı'nın takdîrine tedbîr yok
Gerçi kim tedbîrde taksîr yok
 Çün kazâ bu nev'a irdi iy hakîm
 Döndi vu itdi hezîmet Hân Selîm
Bahre sürdi çünki ber irdi ba'îd
Ahyolı'da buldı keştîsin ferîd

(vr. 32a)

İtmedi bir lahza ârâm u karâr
Keffe'ye dek sürdi Şeh-i keşî-süvâr
Çün bu sûret irdi kudretden bedîd
Girdi İstanbul'a Sultân Bâyezîd
Şâh çıkdı tahta urdı bâşa tâc
Mülk-i Rûm'a virdi 'adliyle revâc
Geldi Sultân Ahmed ol esnâda cüst
Üsküdar'da münzevî oldı nühust
İstedi Şeh'den icâzetlen huzûr
Ne icâzet virdi şâh u ne 'ubûr
Şâh'a gönderdi Yularkasdı'nı tîz
Kim budur sındı Selîm itdi girîz
Böyle takrîr itdi anda ol vezîr
Kim buna lâyıkdurur tâc u serîr
İşbu er Şâh'ın halef ferzendidir
Hem ulu oğlı vu hem dil-bendidir
Ger murâd ise nizâm-ı rûzigâr
Tahta koysun işbu 'âlî şehriyâr
Ehl-i Rûm'ın şimdi sâlârı budur
Tâc ile tahtın sezâvârı budur
Çekmenüz bâkî halefler gussasın
Aldı her şehzâde kendi hıssasın
Çün Yularkasdı bu sözden urdı dem
Tutdı Rûm'ı ol dem-i serviyle ğam
Târ-mâr oldı bu sözden leşkeri
İttifâk itdi velî Yeniçeri
Söylediler kim Selîm-i ser-firâz
Hem şecâ'at merdidir hem dil-nuvâz

(vr. 32b)

Cür'et u tîğıyle ol rûşen-zamîr
Oldı Rûm içre sezâ-vâr-ı serîr
Tıfliyyet 'ahdinden ol er tâ bu dem
Tîğ-i cür'et birle kaldırdı 'alem
Rûm a'yânı ânın müştâkıdur
Gayri kimdir nîce kim ol bâkîdur
Biz hod ânun bende-i fermânıyuz
Cür'et u tedbîrinin hayrânıyuz
Taht ânundur kim bu çarh-i lâciverd
Görmedi devr ideli bir böyle merd
Ana lâyıkdır bu tâc-ı Husrevî
Lutf ızhâr itse Şâh-i ma'nevî
Didiler şehzâde Sultân Ahmed'e
Ki Yular tedbîr ile mihnet-zede
Bu Yularkasdı ki pâşâdır sana
Her kabâhatle temâşâdır sana
İşbu şûmın râyine iy hûşeri
Tâbi' olmaz didiler Yeniçeri
Ger bakâ-yı devlet eylersen heves
Dinleme ânun hadîsin bir nefes
Kavl u ef'âlinden anun iy ferîd
Çok hacâlet çekdi Sultân Bâyezîd
Evvel ânun işbu tedbîrini gör
Rûm a'yâniyle tezvîrini gör
Kim cihân Şâh'ı Selîm'e ta'n ider
Cehl-i Fir'avn'i Kelîm'e ta'n ider
Bir yümünsüz bî-sa'âdetdir Yular
Ağladır bir gün seni gerçi güler
Hey'eti şeklin temâşâ eyle gil
Ger sezâ-vâr ise pâşâ eyle gil

(vr. 33a)

Sîreti halk içre irmişdir melûm
Sûretinden nefret eyler dîv-i şûm
Nahs-i ekberdir zî-ser tâ-pâyân
Bu Sinân Pâşâ'durur yok kim Sinân
Adana üstünde ehl-i Rûm u Şâm
Ceng yargu idi bir müdded tamâm
Dahî germâ-germ iken ceng ü neberd
Yuların üzmüş kaçup geldi çü gerd
Ol toru yundiyle kim meşhûrdur
Dahî ol yund itdüği mezkûrdur
Edrine'den iki günde bî-kusûr
Geldi İstanbul'a girdi ferd-i 'ûr
Sordular kim iy Yular hâlin nedir
Bu ne hoş gelmekdir ahvâlin nedir
Didi sındı ehl-i Şâm u urdı lâf
Müjdeci geldim didi çıkdı (ḫılaf)
(zen) Nez gibu 'avret libâsın giydi ol
Habs olub gayret palasın giydi ol
Kaldı bir eyyâm zindân içre zâr
Nice demler tutdı zindanda karâr
Sonra avretler şefî' oldı ana
Ölmedi gayretden ol kaldık tana
Sancağa çıkdı hezârân derdile
Merd isen yâr olma ol nâ-merdile
Gör 'Ali Pâşâ'ya n'itdi iy ferîd
Çok teessüf çekdi Sultân Bâyezîd
Kim anun-tek merde nâ-merd oldı yâr
Lîk elinden gitdiyidi ihtiyâr
Çok Kızılbâş ile Pâşâ itdi ceng
Yer yüzin evbâşa pâyâ kıldı teng

(vr. 33b)

Ceng âhir olmadın kaçdı Yular
Hod Yular kasdide bî-haddir bular
Pâşâi hükmile itdiler şehîd
Kendü ol esnâda oldı nâ-bedîd
Gayrete noksân getürdi lâlanüz
Ol kad u rûh birle serv-i lâlenüz
Dîdiler şehzâdeye Yeniçeri
Kim yolar alur başından efseri
Ger bunun tedbîrin itsen istimâ'
Yüzi cânunla vedâ' eyle vedâ'
Belki oğlan dahî gör anun kerîh
Okudun hod "**el-veled sırru ebîh**"
Dön ferâğatle 'azîzim sancağa
Yularun virme yularsız ahmağa
Oldı Yular anda ferd u hacîl
Cür'et u tedbîrin anun böyle bil
Koymadılar evvel-âhir içeri
Katline kasdeyledi Yeniçeri
Gördi çünkim dest virmezdir murâd
Üsküdar'dan giru döndi şehzâd

CÜR'ET NÜMÛDEN-İ SULTÂN SELÎM

Çün felek gösterdi te'sîrin tamâm
Döndi bu üslûbilen 'âlem-nizâm
Döndi bir kaç gün sipihr-i nîl-gûn
Raks idüb çevrildi çarh-ı bî-sükûn
Geldi güz faslı esindi tünd-bâd
Düşdi gülzâr içre sarsardan fesâd
Gitdi serv-i nâr u andan i'tidâl
'Ârız oldı bâğ-ı gülzâra hilâl

(vr. 34a)

Esdi bâd (u) kaldı hil'atsiz çemen
Mâtemî-tek yâsa battı yâsemen
Erguvân giydi kabâ-yı sûseni
Göğe savrıldı Hazânın harmeni
Su içinde irdi nîlüfer zebûn
Bağda kaygudan benefşe ser-nigûn
Saldı bergin toprağa bî-çâre-tek
Tünd-bâd esdi vu tâk oldı helâk
Dî demîdîn gitdi gülden reng (u) bû
Kalmadı bülbülde her-giz güft (u) gû
Bâde vardı lâle vu gül defteri
Basdı gülzârı hücûm-i Zemheri
Kûre-i sîmâb seçdi dirhemin
Bî-bahâ itdi Bahârın şebnemin
Giydi dağlar hıl'at-i beyzâ tamâm
Zemheri aldı havadan intikâm
Yolları bend itdi berf-i girde-bâd
Yer yüzine yağdı göklerden fesâd
Bağladı ırmakları berd-i 'acûz
Dondı deryâlar serâ-ser oldı bûz
Esdi sarsar tutdı Ceyhûn'ı cemed
Berf-i sarsar çekdi sahrâlarda sed
Böyle demde Şâh-ı şîr-efken Selîm
Söyledi bir gün 'Alî resm-i kadîm
Kim meni gayret helâk itdi yine
Gönlümi gam derd-nâk itdi yine
Eylemezdim men cihan-dârile ceng
Bâ'is oldı ceng ol sahrayi teng
Pâdişâh-i 'asr Sultân Bâyezîd
Bendesin mülzem düşürdi ol ferîd

(vr. 34b)

Men ana 'acz u niyâz itdüm zuhûr
Ol mana gösterdi âyîn-i ğurûr
Yokidi bende hevâ-yi dârû-gîr
Çıkdı ceng itdi menimle ol zahîr
Rûzigâr ol tâc-dâre virdi süst
Tanrı'nun takdîriyle buldum şikest
Çün bu sûret vâkı' oldı nâ-güzîr
İdelüm tedbîr-i ceng (u) dâru-gîr
Bakmak olmaz bu felek esrârıdur
Dönmek (u) döndermek er bâzârıdur
Men ne dirsem çarh anı itmek gerek
Yâ bu sevdâda başın gitmek gerek

TEVECCÜH NÜMÛDEN-İ SULTÂN SELÎM BE-İSTANBUL

Leşkerin bindirdi vu oldı süvâr
Leşkeriden basdı eflâke ğubâr
Göçdi İstanbul'a toğrı Hân Selîm
Gör ne nev'ile varur Sultân Selîm
Men beyân idem zamân ahvâlini
Söyledim berf u bürûdet hâlini
İşbu mühlik fasl içinde şehriyâr
Gici-gündüz tutmadı bir dem karar
Aşdı kış kalbinde tağlardan Selîm
Çok sular geçdi ne su deryâ-yı bîm
Çün Silisre kurbına kondı ferîd
Dergehe sancak gibi (Begi) saldı berîd
Kim budur ol server-i çâbuk-süvâr
Tîğ-i cür'etle ferîd-i rûzigâr
Husrev-i Ğâzî Selîm-i ceng-cûy
Hayder-i sânî, peleng-i şîr-hûy

(vr. 35a)

Uş Silisre kurbına kondı firâz
Leşkeri bî-bâk özi bî-ihtirâz
Ne'yse tenden kimse âgâh olmadı
Lîk tavrı halka dil-hâh olmadı
Leşkeriyle geldügin bildin hemîn
Vâkıf olsun Hüsrev-i rûy-i zemîn
Çün bu söz a'yâna oldı bî-direng
Devlet erkânı bu sözden aldı reng
Didiler bu pehlivân-i pür-sitîz
İnmedi gûyâ atından döndi tîz
Hâssa bu mevsimde kim bârân-i berf
Eylemiş her kûşe i deryâ-yı jerf
Tîğ-i cür'et bunda olmuşdur tamâm
Olıser 'âlem bunun hükmine râm
Olalı Rûm'un diyârı pâyidâr
Âl-i Osmân'a bu virdi iftihâr

HABER YÂFTEN-İ SULTÂN BÂYEZÎD EZ-ÂMEDEN-İ SULTÂN SELÎM

Bu mübârek dem ki çarh-ı lâciverd
Saflığıdın koymadın kalbinde gerd
Dehr müşfik oldı gerdûn mihribân
Yer yüzi hem virdi cennetden nişân
Mihrile toldı serâ-ser rûzigâr
Gitdi eşyânın zamîrinden ğubâr
Şâh'a 'arz oldı Selîm'in döndügi
Hem Silisre adlu mülke kondığı
Gîrû-dârı leşkeri 'arz olmadı
Döndüginden gayri söz farz olmadı
Pâşalar 'arz itdi ki iy Şâh-i cihân
Husrev-i ğâzî ferîd-i kâm-rân

(vr. 35b)

Sen ki 'akl u hûş ile perverdesin
Vir Silisre sancağın ol merde sen
Tâ civâr ola Süleymân Şâh ile
Gönli rûşen ola ol dil-hâh ile
Ger 'ınâyet olsa olmazdır ba'îd
Himmet it iy rûzigâr içre ferîd
Virdi el-hâsıl anı şehzâdeye
Server-i devrân şeh-i âzâdeye
Çün Silisre sancağın aldı Selîm
Gör ne hikmet gösterür şimdi hakîm

ŞÂH TALEB(İ)DEN-İ ERKÂN-I DEVLET EZ-SULTÂN BÂYEZÎD BE-CİHET-İ SULTÂN SELÎM

Döndi bu gerdende çarh-i çenberi
Gezdi bir kaç gün sipihri serseri
Yüridi gâhîce bu gerdûn-sipihr
Gâh kin gösterdi devrân gâh mihr
Döndi bu nev'ile devrân bir zamân
Gezdi sür'atle vefâsuz âsumân
Şehriyâr-i 'asr Sultân Bâyezîd
Server-i devrân u devrinde ferîd
Pîrlik za'fından oldı haste-hâl
Çarh-ı kej itdi elif kaddini dâl
Serzeniş gördi havâdan dem-be-dem
Bâd peydâ eyledi servini ham
Yâsemen itdi benefşe vu rûzigâr
Kalmadı bâğında âsâr-ı Bahâr
Lâlesin nîlüfer itdi çarh-i dûn
Nergisîni eyledi gam lâle-gûn
Za'fdan oldı teni zâr u nizâr
İ'tidâl itdi mizâcından kenâr

(vr. 36a)

Gülşeninde esdi bâd-i tevendûz
Mevsimi giydi hazânın dökdi rûz
Kaldı kuvvetden ferîd-i dîr-sâl
Nâ-tuvân oldı diger-gûn oldı hâl
Çün tabî'at meyl buldı inhirâf
Müdrik eyler her tasavvurda hılâf
Kuvvet-i ihsâsa tâbi'dir nazar
Yohsa za'fıle zendir ki eyler ba'ar
'Akl mi'yârını bozar pîrlik
Pîrlik ki ya'nî bî-tedbîrlik
Pîrlikde süst olur tedbîr u rây
Er yiğit bulgaç olur müşkil-küşây
Çün ferîd-i 'asr Sultân Bâyezîd
Şâh-ı ğâzî kendü 'ahdinde ferîd
Böyle pîr u nâ-tuvân oldı 'ıyân
Düşdi tedbîrine noksân u zamân
İttifâk itdi serâ-ser leşkeri
Kapu halkı pâşalar Yeniçeri
Kim bu Şâh-ı sâl-hor oldı za'îf
Gitdi zor u kuvveti kaldı nahîf
Uş Şâh'ın za'fı virir mülke halel
Nef' virmez böyle dem tûl-i emel
Böyle demde ger 'adû kaldırsa bâş
Şâh 'âciz kimden istersiz savaş
Rûm'a hod küffâr düşmandır bu gün
Bû mesel gün gibi rûşendir bu gün
Kopmadın bir fitne tedbîr idelüm
İşbu hâli Şâh'a takrîr idelüm
Ger mübârek hâtırı rencân olur
Lîk bir gün memleket bî-cân olur

(vr. 36b)

İdelüm kim Husrev-i rûy-i zemîn
Sebze-zârın yirin aldı yâsemîn
Dünyeden aldın murâd u kâmını
Tanrı ma'mûr eylesün encâmını
Uş zaman âsîbi pîr itdi seni
Dehr derdi gussa-gîr itdi seni
Göz görürken iste bir şehzâdeni
Lutfile kaldır gel ol âzâdeni
Tâc u tahtı vir irâdetle ana
Tâ seni hayr ile ol Husrev ana
Nîce kim var ihtiyârın bir iş it
Bende devlet-hâhınız benden işit
Bozulur nâk-i nizâm-ı rûzigâr
Bozma 'âlem nazmını iy şehriyâr
Gerçi var bir kaç halef şehzâdeler
Hem keremkânı vu hem âzâdeler
Lîk âlem tîğ u cür'etle durur
Âlem ı ol zabt ıder kım tîğ urur
Şâh önünde gayret u cür'et gerek
Dânış u tedbîr ile hikmet gerek
Vehm ide tîğından ânın âdemî
İde hikmetle müsahhar 'âlemi
İşbu erdemler Selîm'ündür hemân
Şimdi meydân içre oldur pehlevân
Tıfliyet 'ahdinden ol rûşen-zamîr
Koymadı bir dem elinden tîğ u tîr
Girdi Gürcistân'a ol er bî-hirâs
Bundan eylen cür'etin ânun kıyâs
Vardı Erzingân'a ol çâpuk-süvâr
Sürha-ser cem'ini itdi târ u mâr

(vr. 37a)

Olmadın şehzâde Şâh-ı mülk-i Rûm
Kılıcından sile vardı merz-i bûm
Rây-i tedbîr ile oldur feylesûf
Kâyinât ahvâlidin sâhib-vukûf
Tahta dahî hem yakındur şehzâd
Tîz irişür Şâh eylerse murâd
Zâhir andan gayre ger verile taht
Fitne kopar âhir döner bu taht
Ol yürür Rûm'ı serâ-ser tâğıdır
Tanrı savsun bir amansuz yağıdır
Lîkin ol er tahta geçse yok zarar
'Akl u dârından 'adû eyler hazer
Bî-gümân canlarda anun vehm(i) var
İhtilâf itmezük anın fehmi var
İşbu vechile tutar 'âlem nizâm
Belki Rûm'a râm olur şarkile Şâm

REFTEN-İ SULTÂN KORKUD BE-HAZRET-İ 'ULYÂ

İşbu tevcîh ile bir gün bî-nifâk
Paşalar cem' oldı itdi ittifâk
Kim hadîs-i şehzâdın 'arz ola
Şâh işâret itse gelmek farz ola
Kıssa i merkûme takrîr itdiler
Ahsenü'l-vech ile ta'bîr itdiler
Şâh'a 'arz oldı sözi şehzâdenin
Ol erenler serveri âzâdenin
Fikre vardı bir dem ol rûşen-zamîr
Dîdi derdâ kim meni çarh itdi pîr
Gitdi menden zor cür'etle kuvâ
Kalmayubdur murğ-ı rûhumda nevâ

(vr. 37b)

Sebze-zârim yirin aldı yâsemîn
Dahî gül sünbül bitirmez bû zemîn
Dünyeden kim kâm alur ki men alam
Bu fenâda kim kalur ki men kalam
Kîmi beş gün şâd idüb rûzgâr
Kîme mihr itdi bu çerh-i kîne-kâr
Kîmi sultân itdi bu devr-i dûn
Gitmedi âhirde tahtın ser-nigûn
Çün zarûret dünyada gitmek gerek
Anı kim itmek gerek itmek gerek
Gitmedin bû mülke bir mâlik koyam
Enbiyâ yolunda bir sâlik koyam
Tâc u tahti virem ol şehzâdeye
Hem vasiyyet idem ol âzâdeye
K'ey hılâfet tahtınun şehinşehi
V'ey sa'âdet bezminin rahşân mehi
Men budur dünyadan itdim irtihâl
Sen cihanda 'ömr (u) devlet birle kal
Lîk dehr-i dûn vefâsuzdur uyan
Kâmile dönmez bu devr-i âsumân
Olma dünyâ-dâr u 'ukbâyı gözet
Koy bu mülk-i süflî â'lâyı gözet
Dîn-i İslâm'ın yolunda kâyim ol
Gice tâ'at eyle gündüz sâim ol
Kâfirun katline eyle ihtimâm
Kim anunla dutdı dînü mülki nizâm
Pâdişâh oldunsa 'adli pîşe it
Zulm u bîdâd eyleme endîşe it
Hâtır ol def' it gazab âlâyişin
Gör Hudâ'nın 'afvile bahşâyişin

(vr. 38a)

Merhamet it 'âciz u bî-çâreye
Şefkat eyle bî-kes u âvâreye
Tanrı içün it ehl-i 'ilme ihtirâm
Derd-mendin hâtırın hoş gör müdâm
Def'it senden gazab âlâyişin
Gör Hudâ'nın 'afvile bahşâyişin
Müfsidin neslini kes ger Şâh isen
'Adle meyl it bende-i Allâh isen
'İsmetile behre-mend olur civâr
Ehl-i 'ismet ola-gör iy behre-ver
Çün mürüvvet er sıfâtıdır tamâm
Ana ikdâm eyle şâh isen müdâm
Bende vu âzâde ol-ğıl mihribân
Bil emekdârın hakkın iy nev-civân
Hayre vardır eyle min vechi'l-halâl
Hak rızâsın gözle-gil fî külli hâl
Eyledi âhir teemmül şehriyâr
Kim kayu oğlında şâh etvârı var
Çün tefekkür itdi ol 'âlem-penâh
Her birinin hadd-i zâtın gördi Şâh
Dîdi er düşmandan alsa intikâm
Tîğ-i cür'etle tutar 'âlem nizâm
Muttasıfdır bu sıfât ile Selîm
Yokdur a'dâdan anun gönlünde bîm
Men her işde behre-ver gördüm anı
Tîğ u tedbîrinde er gördüm anı
Şâh'da gayret gerek kim şâh ola
Cür'et u tedbîr ile dil-hâh ola
Şâh ki anda olmaya gayretle teng
yer yüzinde yeğdir ana gûr-i teng

(vr. 38b)

Çün mana kaldı nefesden bir ramak
Men Selîm'i tahta gördüm müstehak
Mülk anundur tâc anundur taht anun
Asker (u) esbâb anundur raht anun
Men bilürmen âşikâr ana ol halef
Şâm u şarkı tîğ ile alur selef
Ol virir 'adliyle her mülke nizâm
Olıser 'âlem anun hükmine râm
Oldurur hâkim bu hâk-i deyrde
Şâhlık etvârı yokdur gayrde
Lîkin andan bir murâdım var hemîn
Çün ana mahkûm ola rûy-i zemîn
Taht u tâciyle ola Rûm içre şâh
Olmaya kardaşlarına kîne-hâh
Kimseye kahr ile âzâr itmeye
Kendüden her halkı bîzâr itmeye
Bu nizâma virmeye hergiz halel
Mihr u şefkat göstere ol bî-bedel
Bahşiş u in'âm ide her bendeye
Dest-gîr-i yâr ola derd-mendeye
Çün bu nev'ile nasîhat itdi Şâh
Şâh-i ğâzî server-i gîtî-penâh
Devlet erkânına emr itdi ferîd
Husrev-i merhûm Sultân Bâyezîd
Kim revân gelsün Selîm-i şâh-mizâc
Pây-ı tahtum öpsün ursun başa tâc
Çok teemmül eyledüm men dûr-bîn
Tahta erzânî anı gördüm hemîn
Vardılar şehzâdeye şehden vekîl
Ol vekîlin her biri bir Cebra'îl

(vr. 39a)

Müjdeci seg-bende başın itdiler
Şâh'dan şehzâde diyüb gitdiler
Hod mukîmîde perv vâdîde şâh
Kim irişdi Şâh'a ol ferhunde-râh
Müjde olsun didiler iy ser-firâz
Tâpuna hizmet kapusı oldı yaz
Şâh da'vet itdi sen şehzâdeyi
Hâkden kaldırdı sen âzâdeyi
Tâli'in dutdı şeref burcında cây
Senden öğrenmek gerek tedbîr u rây
Okudun eşyâya ism-i a'zamı
Hikmet ile aldun âhir 'âlemi
Şâh u ğâzî Husrev-i 'âlem-penâh
Eyledi sen serveri Rûmât'a şâh
Milketi virdi müsellem sizlere
Müjde lâyıkdır hemândem bizlere
Gidelüm olun sa'âdetle süvâr
Şâh'a çekdirmen bu demde intizâr
Çıkmayınca tahta sen Şâh-i cihân
Mürtefi' olmaz gönüllerden gümân
El getürmüş ehl-i 'âlem bî-lecâc
Çokdan isterler senünçün taht u tâc
Çün mübeşşirden beşâret gördi şâh
Pâdişâhlıkdın işâret gördi Şâh
Şâd u handân oldı ol rûşen-zamîr
Ni'met u ihsâna ğark oldı beşîr
Virdi envâ'-ı 'atâ kâsıdlara
Tâ ire işbu sehâ hâsidlere
Müjdeci oldı sehâsından ğanî
Aldı vu döndi mîr ol şîr-efkeni

(vr. 39b)

DER-ÂMEDEN-İ SULTÂN KORKUD BE-İSLAMBOL VE HEVÂ-DÂRİ-Yİ YENİÇERİ BE-O

Gelmedin dergâha ol 'âlî-cenâb
Tahta sultân olmadın devlet-meâb
İşbu güft u gû içinde nâ-gehân
Girdi İstanbul'a Korkud Hân revân
Halkdan mahfî şehî dervîş-veş
Dîdeden ğâib sehâb içre güneş
Oldı bir yeniçeri mihmânı ol
Görmedi ne Şâh'ı ne a'yânı ol
Ana ta'zîm eyledi yeniçeri
Geldiler pâyine anun her biri
Didiler kim işbu Şâh-ı gûş-mend
Hem ma'ârif ehlidir hem ercümend
Tâc ile tahtun sezâvârı budur
Bizlerün şimdi hevâ-dârı budur
Hem atâ var bunda hem 'ilm u hüner
Hem mürüvvet hem kerâmet hem nazar
Hâssa bir dem tahta geçmiş şâh-var
İstitâ'at itdi diyâr u diyâr
Pâdişâh oldı vu urdı başa tâc
Aldı etrâf (u) cevânibden harâc
Cümlemiz dirligin arturdı revân
Anca ihsân eyledi ol nev-civân
'Ahd itmişdik ki ger imkân ola
Yine tahta işbu er sultân ola
Şimdi ol 'ahde vefâ itmek gerek
Vakti geldi merhabâ itmek gerek
İşbu tedbîri iderken bî-hılâf
Doğdı ol cem' içre nâk-i ihtilâf

(vr. 40a)

Olmadın vâkıf bu sözden leşkeri
İki bölük oldılar yeniçeri
Bir tarafdan işbu da'vî tutdı yüz
Bir taraf didi Selîmîler'denüz
Ol erenler şâhınındır taht u gâh
Kim pesend itmiş kılıcın mihr u mâh
Mülk anundur kim elinde tîğ var
Tîğ u cür'etle tutar 'âlem karâr
Ol hüner-verden hünerler oldı fâş
Kangı bir şehzâdeden gördün savaş
Çün bu da'vî irdi Korkud sem'ine
Söyledi yeniçerinün cem'ine
K'iy birâderler meni zikretmenüz
Men gedâ çün Şâh'lık fikritmenüz
Men fakîri ma'rifet şâhı bilün
'İlm u dâniş burcunun mâhı bilün
Ne oğul var mende ne âheng-i taht
Men kaçar u ten kaçar ikbâl u baht
Geldüğümden bir murâdum var hemîn
Ger kabûl eylerse Dârâ-yi zemîn
Kim Selîm'i istedüb ihsân ide
Göz görürken ol şehi sultân ide
Ana lâyıkdır bu tâc u taht u gâh
Ana erzânîdir ihsân itse Şâh
Tîğ u cür'et mazharıdır ol ferîd
Lutf ızhâr itse Sultân Bâyezîd
'Âleme virse nizâmı ol virir
Rûzigâr ehline kâmı ol virir

REFTEN-İ SULTÂN KORKUD BE-HAZRET-İ 'ULYÂ

(vr. 40b)

Bir zemânî kim zemîn hoş-bûy idi
Çarh-i kec müşfik zenân dil-cû idi
Taht-ı şâhî üzre ol 'âlî-cenâb
Şâh-ı 'âdil dil-ferîd-i kâm-yâb
Vardı arz itdi bu takrîri revân
Şâh'a Sultân Korkud ol nîgû-nâm
Kim benim maksûdum iy 'âlem-penâh
Genc-i 'uzletdir değil rutbetle câh
Bu husûmet vâki' oldı nâ-gehân
Şâh ile şehzâde (mâ)beyninde hemân
Bendeniz bir sulh içün geldim firâz
Siz ğanîsiz bendeler ehl-i niyâz
Lutf göster al Selîm'in gönlüni
Yıkma ol dânâ hakîmin gönlüni
Kim sezâ-vâr-i 'ınâyetdir Selîm
Lâyık-i Şâhî rivâyetdür Selîm
Şâh'ı hoşnûd itdi takrîri anun
Ahsenü'l-vechile ta'bîri anun
Hâtırın Şâh'ın bu sözler itdi şâd
Bir du'â aldı ve döndı şâh-zâd

BE-İSLAMBOL ÂMEDEN-İ SELÎM ŞÂH BE-İSTİKBÂL NUMÛDEN-İ ŞEHR-İ SİPÂH

İşbu hâl içinde nâgâh bir süvâr
Geldi 'arz eyledi ki ey tâc-dâr
Müjde olsun kim Selîm-i nev-hırâm
Uş irişdi karşu çıksun hâs (u) 'âm
Şâh-ı 'âdil-dilden emr oldı revân
Ki ana istikbâl ide pîr u civân
Korkud u erkân-ı devletle sipâh
Soralar andan cefâ-yı renc u râh

(vr. 41a)

Hayre-makdemin dem urdu hâs u 'âm
Şâh'a karşu çıkdı Rûm ehli tamâm
Vardı Sultân Korkud ol 'âlî-cenâb
Şâh ile bir sâ'at oldı hem-rikâb
Merhabâdan sonra gösterdi niyâz
Didi iy çâbuk-süvâr-i ser-firâz
Hâtır-ı Şâh'ın küdûret dutmasun
Biz muhibden gayri sûret dutmasun
Şâh ile şehzâde hâlin dinledüm
Çarh-ı ğuddârın işinden inledüm
Bir salâh u sulh içün geldim revân
Şâh'a 'arz oldı murâdım bî-gümân
Aranuzda sulh idi kasdım hemîn
Himmet it iy Husrev-i rûy-i zemîn
Şehriyâriyle vedâ' itdi revân
Geçdi deryâyı ferîd-i nükte-dân
Mûnise tahtına vardı şâhzâd
Mihr u şefkat geldi men' oldı 'ınâd
Yürüdi devletle ol ferhunde-fâl
Girdi İstanbul'a İskender-misâl
Hâk-i pâyin itdiler i'zâz içün
Can nisâr olundı pây-endâz içün
Yenibağ'a geldi kondı şâd-mân
Makdeminden bağ içi toldı cinân
'Îş (u) nûş itdi şeh-i Cem-iktidâr
Bâğ içinde tutdı bir kaç gün karâr
Halk tahsîn itdi hüsn-i râyine
Geldi a'yân (u) ekâbir pâyine
Didiler iy şehriyârı nîk-baht
Sana lâyıkdır bu mülk u tâc u taht

(vr. 41b)

İşbu tahtın Şâh'ı sensin âşikâr
Sensüzin dutmaz bu dehr-i dûn karâr
Ger bu tahta olmasan sen pâdişâh
Memleket vîrân olur kalmaz sipâh
Çün bu takrîr ile a'yân urdı dem
İşbu sözler oldı 'âlemde 'alem
Şâh-ı şîr-efken Selîm-i tund-hû
İtdi Rûm a'yâniyle bir güft u gû
Didi geçmen tahta iy a'yân-ı Rûm
Olmayınca Rûm ahkâmımda mûm
Bir nice müşkil murâdım var benum
Bî-nişân gitmen çü âdım var benum
Çok sefer itsem gerektür bî-direng
Şâm (u) şark ehliyle var gönlümde ceng
Belki Hindistân olubdur ârzûm
Niyyetim bî-şek budur iy ehl-i Rûm
Tund-i tîzim belki hûn-rîzim çü tîğ
Yıldırım gitse uş-ı gırrında mîğ
Emrine uymaz tahallüf zerrece
Gözime gelmez bu 'âlem terrece
Zerrece cevr ehlin öldürsem gerek
'Adlile âfâkı toldursam gerek
Şâh'a envâ'-ı 'ınâd eylerdi Rûm
Ol 'ınâd ehli olur hükmünde mûm
İşbudur ef'âl (u) akvâlim 'iyân
Gizlemen tavrimnı vu itmen nihân
Fikr idin âhir peşîmân olmanuz
Cem' iken bir gün perîşân olmanuz
Ger döyersiz kahra şâh eylen meni
Yoksa bundan rû-be-râh eylen meni

(vr. 42a)

Özge bir şehzâdei şâh eylenüz
Öyle maksûd ise dil-hâh eylenüz
    Çün bu sözden behre aldı leşkeri
    Kapu halkı paşalar yeniçeri
Didiler iy Husrev-i rûy-i zemîn
Kim sana mihr u meh itmiş âferîn
    Biz mutî'uz kim ider emrinü red
    Her çi ân Husrev küned şîrîn buved

MÜLÂKÂT-I SELÎM ŞÂH BE-HAZRET-İ PÂDİŞÂH-İ DÎN-PENÂH

Çün Selîm aldı ana birden cevâb
Rûm'ı râm itdi ona fî külli bâb
    Hâtırı oldı tesellî serverin
    Gönli gözi rûşen oldı ol erin
Çün tesellî buldı Dârâ-yı cihân
Geldi bir ferhunde pey-şehden revân
    Kim revân gelsun Selîm-i ser-firâz
    Pâyitahtım öpsün olsun bî-niyâz
Bindi şevket bâd-pâyin Şehsüvâr
Eyledi devlet sarâyından güzâr
    Açdığ devletden müfettih bâblar
    Karşu geldi hâcib (u) nüvvâblar
Yürüdi 'acz u tazarru'lan tamâm
Tâc-dâra virdi ol Husrev selâm
    İltifât-ı Husrevî oldı zuhûr
    Kalmadı eltâf-i şâhîden kusûr
Pâyitahtın öpdi Şâh'ın ser-firâz
El kavuşdurdı vu gösterdi niyâz
    Çün temevvüc itdi deryâ-yi kerem
    Kendüsin şehzâde gördi muhterem

(vr.42b)

Mihr (u) şefkat birle merhûm şehîd
Hâmi-yi İslâm Sultân Bâyezîd
Tâc u tahtın ana teslîm eyledi
Allah-Allah gör ne ta'zîm eyledi
Ol vasıyyetini tasvîr itdi Şâh
Anda takrîr etdi ol gîtî-penâh
Çün nasîhat âhir oldı iy hakîm
Bâğa geldi bir dahî Sultân Selîm
Kâmyâb oldı şeh-i 'âlî-cenâb
Geldi dergehine yekser şeyh u şâb

REFTEN-İ SULTÂN BÂYEZÎD BE-DİMEDOKA

Uş cihân hâli budur iy hûş-mend
Geh 'azîz ider seni gâh müstemend
Gâh virir tâc u nigîn gâh hükm u dâd
Gâh ğanî eyler seni gâh nâ-murâd
Gâh civân eyler seni gâh nâ-tuvân
Uş bu nev'ile döner devr-ı zamân
Çün teemmül itdi mağfûr şehîd
Şehriyâr-ı dîn Sultân Bâyezîd
Söyledi çün tahta Şâh oldı Selîm
Uş bana rihlet gözükdi iy hakîm
Çün ana el virdi mülk u saltanat
Bizlere farz oldı günc-i meskenet
Oldurur şimdi şeh-i rûy-i zemîn
Mülk içinde Şâh bir olur hemîn
Haşmete lâzım değildir dest-res
Âdeme bir lokma vu bir hırka bes
Mana bir vech-i ma'âş u bir makâm
Gösterüb ta'yîn idin besdir bu nâm

(vr. 43a)

Çarh işi çün 'âkıbet âzâr imiş
Şâhlıkdın pes ne ıssı var imiş
Ne âzıh virir bu gülbâng-i sadâ
Bir yire varır çü Sultân-ı gedâ
Şâh niçün gam-âbîş-i endîş olur
Şâh ile dervîş çün dil-rîş olur
Virdiler gönlünce şâha genc (u) mâl
Hâtırın hoş göreler fî külli hâl
Dimedoka şehrin itdi Şeh murâd
Ana 'azm itdi Şeh-i nîk-i'tikâd
Şâh'ı ol şehzâde gönderdi revân
Hizmetinde hem-reh oldı bir zamân
El-vedâ' itdi vu döndi tahta Şâh
Şâh'a teslîm oldı mülk ile sipâh
Bindi tahtından zahîr-i tâc u taht
Çıkdı ol tahta Selîm-i nîk-baht
Vardı Yûnus Pâşa hizmet-kâr ana
Oldı Yûnus mûnis-ı gam-hor ana
Dimedoka nâm şehre yitmedin
Anda bir sâ'at sükûnet itmedin
Tanrı emriylen kazâ irdi bedîd
Yolda teslîm oldı Sultân Bâyezîd
Hak Ta'âlâ rûhını şâd eylesün
Cennet-i Firdevs'e irşâd eylesün
Rahmet itsün bâhir-i cûd-i vücûd
Ravza-i pâkine varsun çok dürûd
Şâh-ı ğâzî hâmi-yi İslâm-ı dîn
Rûh-ı pâkine hezârân âferîn

DER-ÂVERDEN-İ SULTÂN BÂYEZÎD MERHÛM BE-TÂBÛT BE-İSTANBUL

(vr. 43b)

Çarh-ı gec-rû kim hakâret-pîşedur
Kej vu dûn u cefâ-endîşedur
Mihri yokdur hâtırında zerrece
Âdemî gelmez gözine terrece
Şâh ile dervîş yeksândır ana
Mihr göstermek ne imkândır ana
Fark itmezdir civânı pîrden
Mihr u şefkat umma ol tîz-vîrden
Tahta eyler şâhlar tahtını ol
Döndürür ferhundeler bahtını ol
Bî-sebât u tîredir bu çarh-i dûn
Bî-sebât olur nigûn-ı bî-sütûn
Çünki Sultân Bâyezîd itdi vefât
Toldı mâtemden tamâm-ı kâyinât
Şâh'a i'lâm oldı ki iy Dârâ-yi Rûm
Mâtemi oldı tamâm-ı merz-i bûm
Gitdi uş ğaddâr-i fânîden ferîd
Şâh-ı ğâzî ya'nî Sultân Bâyezîd
Sen bakâ bul iy hüner-ver nev-civân
Ol cinân bâğına vardı yek-'inân
Uş dönüb tâbutı geldi şehrine
Vâkıf ol bak rûzigârın kahrine
Şeh çü bu dil-sûz sözini dinledi
Çarh-i ğaddârun elinden inledi
Söyledi derdâ ki bu gej-rû sipihr
Kimseye göstermedi bir zerre mihr
Âh kim bî-mihr u bed-hûdur felek
Bir yalancı vu siyeh-rûdur felek

(vr. 44a)

Ne gedâya meyl ider ne Şâh'a ol
Ne figâna rahm ider ne âya ol
Ata bindi şehriyâr-ı mâtemî
Karşu vardısıne gûyâ nev'amî
Kara giydi ser-be-ser a'yân-i Rûm
Nevha âğâz itdi şehr u merz-i bûm
Ol musîbetden siyeh-pûş oldı halk
Ağlamakdın mest medhûş oldı halk
Ser be-hâk-i sîne-çâk oldı sipâh
Gökde encüm dökdi gözden mihr u mâh
Âsumân giydi kabâ-yi lâciverd
Âfitâb oldı bu ğamdan çehre-zerd
Ebr geldi girye bünyâd eyledi
Şâh'ı rahmetle besî yâd eyledi
Ağladı merhûm içün dîvâr-i der
Çeşmeler âkıtdı çeşminden hacer
Mûye aldı murğ-i mâhın hâbını
Dökdi deryâ dîdeden şûr-âbını
'Avret u er nâlesinden dehr-i dûn
Rikkat itdi vu gözinden dökdi hûn
Başlar üzre çıkdı tâbûtı revân
Yüridi önünde hep beğler yayan
Toldı endûh ile 'âlem ser-be-ser
Gitdi eşyâdan sürûr-ı zîb u fer
Girdi İstanbul'a mağfûr-ı şehîd
Bir kıyâmet kopdı haşr oldı berîd
Çıkdı şehrin şeyh u şâbı sîne-çâk
Gözde su gönülde kayğu başda hâk

(vr. 44b)

Âh u âteş-nâk ile toldı havâ
Gitdi gülden reng bülbülden nevâ
Soldı bâğ u bûstânın gülleri
Düşdi toprâğa gül ü sünbülleri
Serv-i ser-sebz iken oldı sevk-vâr
Oldı 'uryân mâtemîler-tek çınâr
Kendi eyyâmında Sultân Bâyezîd
Bir 'ımâret yapdı cennet-tek cedîd
Menzil oldı Şâh'a ol cennet-misâl
Cennete Şâh andan ider irtihâl
Kondı rahmetle bakâ serhaddine
Yeni Câmi' merkad oldı kaddine
Toldı ehl-i 'ilmile ol dâyire
Ehl-i Kur'ân koymadı yir sâyire
Şâh u a'yân u ekâbir bi't-temâm
Ehl-i İstanbul ya'nî hâs u 'âm
Nâleden sonra namâzın kıldılar
Dîdeden hûnâbe-ı ğam sildiler
Anca idrâr itdi Şâh'ı ser-firâz
Kim fakîr olanlar oldı bî-niyâz
Müstehakk-ı hayr aldı kâmını
Hayr ma'mûr eyledi encâmını
Ravzası boldı müşerref subh-şâm
Hatm-i Kur'ân ile hatm oldı kelâm

TAHT-NİŞESTEN-İ SULTÂN SELÎM

Ol çü Hakk'a vâsıl oldı iy hakîm
Dirdi Rûm ehlini hep Sultân Selîm
İstimâlet virdi bir bir halka Şâh
Server-i 'âlem şeh-i gîtî-penâh

(vr. 45a)

Kim Hudâvendigâr Sultân Bâyezîd
Nâ-tuvân pîr olmuş idi ol ferîd
Pîrlerde süst olur tedbîr u 'akl
Böyle irşâd itdi bizge pîr-i 'akl
Vardı ol biz kaldın iy a'yân-ı Rûm
Bizim oldı uş tamâm-ı merz-i bûm
İdelüm evvel sizinlen ittifâk
Kim bozar tedbîri çok gördük nifâk
Genc (u) esbâb-ı sipâhî bî-hisâb
Bizde hod çokdur bugün iy şeyh (u) şâb
Men civân u hem civân-bahtım bugün
Tîğ-i cür'et birle dil-sahtım bugün
Yüriyalum şâm u şarkı alalum
Düşmeni def' idelüm biz kalalım
Virelim her birünüze bir diyâr
Her birin bir şehre olsun şehriyâr
Rûm'ı ğörsün ehl-i 'âlem bir dahî
'Ibret alsun bizden âdem bir dahî
Didiler iy Pâdişâh-ı behre-ver
Yoluna bolsun fedâ cânile ser
Biz dahî gayretle olmuşduk melûl
İstedük Hak'dan seni oldı kabûl
Şâh oturdı tahta urdı bâşa tâc
Aldı etrâf (u) cevânibden harâc
Memleket oldı serâ-ser âna râm
Dutdı bu envâ' ilen 'âlem nizâm

HURÛC-I SULTÂN AHMED VE EZ DERYÂ GÜZEŞTEN-İ SELÎM PÜR-ĞURÛR

Döndi bir kaç gün bu nev'a rûzigâr
Vardı kış faslı vu geldi Nev-bahâr

(vr. 45b)

Bülbül efğân eyler oldı bâğda
Lâle vu gül bitdi bâğ-ı râğda
Vardı güşendin yana bâd-ı sabâ
Söyledi âzâde sûsen merhabâ
Bâğ içinde serv çekdi i'tidâl
Erguvân hem oldı fânûs-i hayâl
Hod nümâ oldı çemende muşk-i bîd
Nesteren geh surh oldı geh sefîd
Sebze-zâr oldı serâ-ser cûy-bâr
Cûy-bâr etrâfını dutdı çinâr
Bâğ içinde nergis urdı bâşa tâc
Şâhlar-tek aldı güllerden harâc
Sünbülün giysüsi oldı müşk-bû
Çıkdı berginden benefşe tû-be-tû
Böyle mevsimde şeh-i fîrûz-baht
Bir gülistân içre kurdurmuşdı taht
Sâkî-yi gül-fâm elinden câm-ı mey
Mutrib-ı hoş-hân önünde çeng (u) ney
Mey döküldi belki la'l oldı revân
La'l içinde reşkdin bağlandı kan
Mutrib irmezdi ki kavvâl-i felek
Çengin aldı cenge raks itdi melek
Çevrilürdi devrilen zerrîn kadeh
Sâki-yi cân-bahş virürdi ferâh
Meclisi germ itdi câm-i hâverî
Zühre kavvâl oldı sâkî müşterî
Ehl-i meclis cümle şûh u gonca fem
'İsî-i Meryem'den ururlardı dem
Şâh'ı mest itdi şarâb-ı la'l-gûn
Gül hevâsı gitdi geldi bûy-ı hûn

(vr. 46a)

Böyle demde geldi nâ-gâh bir süvâr
Gerd-i rehden peykerin basmış ğubâr
Öpdi Şâh'ın âsitânın bî-hirâs
Çok niyâz itdi vu gösterdi sipâs
Söyledi iy Husrev-i 'âlî-cenâb
Çarh döndükce sen ol-gil kâm-yâb
'Ömrün efzûn olsun iy devletlü Şâh
Tapuna dursun demâ-dem mihr u mâh
Kalmasın mahfî sana iy ser-fîrâz
Çünki mahfî kalmamış 'ilminde râz
Çıkdı Sultân Ahmed u çekdi sipâh
Tâc ilen taht ister iy 'âlem-penâh
Anatolı milketin aldı tamâm
Ana yüz virdi tamâm ol hâs u 'âm
Çok çerî cem' eyledi ol şehriyâr
Almadın nî şehr koydı nî hisâr
Koydı her şehrinde ol bir bendesin
Kalduru bu nev' ile efkendesin
Bursa'ya Sultân 'Ali geldi fîrâz
Oğlı Sultân Ahmed'in iy bî-niyâz
Kesdi bâşın subaşısının revân
Vâkıf ol bu kıssadan Şâh-ı cihân
Yâr sanman ânı kim ağyârdur
Milket-i Rûmât'a da'vâ-dârdur
Dinle-geç bu kıssai ol zû-fünûn
Mest-i la'l-i tâbiken oldı cünûn
Şâh mest iken oldı tünd u tîz
Meclisin dâğıtdı kopdı ruste-hîz
Bir dahî mest oldı Şâh-ı bâde-nûş
Eyledi tünd-i ğadab deryâsı cûş

(vr. 46b)

Olmadın hûşyâr şâhî hûşyâr
Her taraf gönderdi çok tâzî süvâr
Rûm-ili'nün leşkerin derdi tamâm
Leşkerîden koymadı ol hâs (u) 'âm
Bir zamanda geldi cem' oldı çerî
Ata bindi ol erenler serveri
Söyledi a'yân-ı Rûm'a şehriyâr
Kim 'adâvet-çün men olmazdım süvâr
Lîk kardaşımdan oldı iş nuhust
Yohsa 'ahdimde dürüst idim dürüst
Rihletinde bir vasıyyet itdi Şâh
K'olmağıl kardaşlarınla kîne-hâh
Men dahî peymân u 'ahd idem tamâm
K'almayaydım düşmanımdan intikâm
Vâridî gönlümde 'ahdimden vefâ
Yôğidî kalbimde cüz sıdk u safâ
Bi'z.zarûret bozdılar peymânımı
Kahre tebdîl itdiler ihsânımı
İşbu sözden sonra Şâh-ı bahr u ber
Bî-tekellüf itdi deryâdan güzer
Virdi peykâr içün esbâb-ı neberd
Düşmanın sordı revân ol şîr-merd
Dîdiler iy pâdişâh-ı nâm-dâr
Kâm-yâb itdi seni Perverdigâr
Sen ki geçdin rûy-i deryâdan beri
Vehm idüb Sultân 'Ali döndi geri
Anladı Şâh'ın şükûh u şevketin
Bildi sen şîr u jiyânnun savletin
Dîdiler ol nev-civâna k'iy civân
Ana kim karşu durur döndi revân

(vr. 47a)

Vardı Sultân Ahmed'e ol münfa'il
İtdügi işdin peşîmân u hacîl
Leşkeri dağıldı kendü kaldı ferd
Kalmadı anlarda yârâ-yı neberd
Yürüdi ol ser-firâz-ı nîk-nâm
Anatolı milkini aldı tamâm
Koymadı bir şehr u bir burc-ı hisâr
Aldı zabt itdi şeh-i Düldül-süvâr
Kim ki mensûb idi ol şehzâdeye
Kaçdı ol dem vardı ol âzâdeye
Geldi Sultân önine Cemşîd-fer
Gör ne tedbîr itdi Şâh-ı behre-ver

LEŞKER FİRİSTÂDEN-İ SULTÂN SELÎM BE-AMASYA VE HEZÎMET ŞÜDEN-İ SULTÂN AHMED

Çün ğazab deryâsı toldı mevc mevc
Hışm-ı leşker çekdi geldi fevc fevc
Rûm cem'inden şeh-i Cem-iktidâr
Bir çerî cem' itdi hep çâpuk-süvâr
Tur 'Alî kim Malkoç-oğlı'durur
Merd-i meydândır ki koç oğlıdurur
Virdi ol leşkerni ana pâdişâh
Anı sâlâr idüb koşdı sipâh
Ana emr itdi ki iy dânende merd
Pehlivân-ı dehr meydân içre ferd
Ilgar it Âmâsiye şehrine tîz
Şehrin algıl Şâh'ı eylerse gürîz
Çünki fermân itdi ol gîtî-penâh
Çıkdı fi'l-hâl ol mehâbetlü sipâh
Kendü gitdi Engürî şehrine şâd
Şâd u handân Şâh'ı İskender-murâd

(vr. 47b)

Bu tarafdan Tûr 'Alî sürdi hemân
Yoğ idi gönlünde bir zerre gümân
Yüridî ol leşker-i deryâ-misâl
Oldı Sultân Ahmed'e rûşen bu hâl
Çıkdı şehrinden revân ol şâhzâd
Vardı Şâm ehlini itdi i'timâd
Eyledi Rûmî sipâhîden firâr
Şâmî oldı dutdı ol yerde karar
Şâh'a i'lâm itdi k'ey dânende Şâh
Kim sana tahsînler itmiş mihr u mâh
Tur 'Alî'den uş ulak geldi revân
Böyle takrîr itdi k'ey sâhib-kırân
Kim karındâşın senin iy tâc-dâr
Tîğ berkın görmedin itmiş firâr
Çerkesün milkine girmiş ol emîr
Ehl-i Şâm'ı zâhir itmiş dest-gîr
Şâha oldı kim ol nâ-güzir
Vardı Şâm ehlini itdi dest-gîr
Tîğ berkın görmedin döndi revân
Vâkıf ol iy Husrev-i mülk-i cihân
Çün anun hâlin kemâ hiy anladı
Kendü re'y (u) cür'etini anladı
Didi yüz mi döndürür düşmenden er
Bî-hamiyyetdir ki düşdi derbeder
Mustafâ kim nakd-i Dâvûd Pâşa'dır
Meyli dâyim cengile pür-hâşedir
Rûm'a itdi Şâh anı beglerbegi
K'ana tâbi' ola Rûm'un her begi
Mustafâ'ya bile emr itdi ferîd
Husrev-i gâzî Selîm bin Bâyezîd

(vr. 48a)

Kim budur Âmâsiye şehrine var
Ahmed'in yerinde sen dut-gıl karâr

Yüridi Ahmed yerine Mustafâ
Şâh fermânına gösterdi vefâ

İşbu huft u hîz içinde nâ-gehân
Tur 'Alî'den bir ulak geldi revân

Böyle takrîr itdi ol erden berîd
K'iy zaman merdi vu 'asr içre ferîd

Çün Sivâs'a irdi sür'atle sipâh
Geldi düşmandan revân bir nîk-hâh

Men sipeh-sâlâra 'arz itdi revân
Kim budur şehzâde-i 'âlî-mekân

Ya'nî Sultân Ahmed ol rûşen-zamîr
Husrev-i 'âdil ferîd-i bî-nazîr

Ol Derende adlu şehre bî-şümâr
Leşkeri ile girdi vu tutdı karâr

Çün bu ahvâli Şeh'in ser-leşkeri
Malkoç-oğlı ol erenler serveri

Şâh'a 'arz itdi cevâbın istedi
Maslahat neyse savâbın istedi

Böyle emr itdi ferîd-i kâm-yâb
Kim yüri ceng it ne hordâste ne hâb

Çün sipeh-sâlâr ılgâr itdi tîz
Ahmed andan itdi âheng-i gürîz

Yek-'ınân vardı Malâtiyye'ye Şâh
Bir teemmül it nedir gîtî-penâh

Tur 'Alî döndi Sivâs'a bî-direng
Yetmedi şehzâdeye men' oldı ceng

MÜTEVECCİH ŞÜDEN-İ SULTÂN SELÎM EZ-ENGÜRİYE BE-BURÛSA

(vr. 48b)

Geldi güz faslı vu ref' oldı bahâr
Dökdi berkin serv (u) şemşâd u çınâr
Düşdi kış âsârı tağlar başına
Bâğ u bostân çin bırakdı kaşına
Yaprağın dökdi çemende müşk u bîd
Kûh u sahrâyı sehâb itdi sepîd
İşbu mevsim bâ'is oldı kim revân
Bursa'ya yüz döndüre Şâh-ı cihân
Engürî'den vardı Bursa şehrine
Görelüm lutfı ne olur kahrı ne
Tahta çıkdı bir gün Şâh-ı şâdmân
Didi kim bâkî degüldür bu cihân
Bes cihân gencin ne içün direlüm
Bize Tanrı virdi biz hem virelüm
Anatolı milketin ser-be-ser
Bahş bahş itdi şeh-i Cemşîd-fer
Virdi bahşiş geldi ol mülke tamâm
Kullarına Pâdişâh-ı nîkû-nâm
Cûd u in'âm oldı bir müddet işi
Kalmadı mahrûm devrinde bir kişi
Şehr içinde Şâh-ı İskender-nijâd
Gâh 'îş itdi vu gâhî 'adl u dâd
Çünki kişver oldı ahkâmına mûm
Leşkere düstûr virdi Şâh-ı Rûm
Ruhsat oldı çün büzürg u hordına
Vardı her sancak beği öz yurdına
Pâdişâh emriyle dağıldı sipâh
Kapu halkı paşalar kaldı vu Şâh

(vr. 49a)

İşbu esnâlarda ol Şâh-ı bülend
Mustafâ Pâşâ'ya yetgördi güzend
Böyle ma'lûm itmiş ol 'âlî-cenâb
Kim bu Sultân Ahmed'e yazmış kitâb
Küfr-i ni'metse vezîr-i a'zamı
Anda katl itdi vu ref' oldı ğamı
Böyle garrân iken ol şîr-i jiyân
Tur 'Alî'den bir ulak geldi revân
Böyle takrîr itdi ol erden berîd
K'iy zamâne ferdi 'asr içre ferîd
Harb Sivâs'a girdi sür'atle sipâh
Geldi düşmanla revân bir nîk-hâh
Men sipâh-sâlâra 'arz itdi revân
Kim budur şehzâde-i 'âlî-mekân
Ya'nî Sultân Ahmed ol rûşen-zamîr
Pür-hıred 'âlî ferîd-i bî-nazîr
Hod Zerîde adlu şehri (bî) şümâr
Leşkerile girdi vu tutdı karâr
Ahmed oldı işbu gamla derd-nâk
Ğayret ol şehzâdei itdi helâk
Bil ki 'âlem mülkinin şehzâdesi
Oldı ğurbet hâkinün üftâdesi
Düşdi milketden ğarîb u hâk-sâr
Nî musâhib elde nî hem-dem ne yâr
Hükm u fermân ğâlib oldı ol ere
Varmaz oldı behcet ol ğam-pervere
Âşinâlardan cüdâ düşdi ğarîb
Gülsitânın ister oldı 'andelîb
Yakdı ğayret odı ol şehzâdei
Yıkdı ğurbet kahrı ol üftâdei

(vr. 49b)

Bir gün ol şehzâde-i 'âlî-cenâb
Leşkeriyle itdi bir re'y-i savâb
Didi Rûm ehline iy âzâdeler
Hayr u şer yoldaşı merdu-zâdeler
Mülkimi ğayr aldı men gayretle zâr
Mustafâ tahtımda vu men hâkisâr
Can-fedâlık şimdiden boldı size
Gayret itmek farz-ı 'ayn boldı size
Bî-ta'alluk cümle zen ferdüz bugün
Şâh u volsan nîse hem-derdüz bugün
İstimâlet virdi ehl-i Rûm'a had
Kâm ile ki dönse çarh-ı lâciverd
Rûzigâr elvirse gönlüm olsa şâd
Ber-murâd idem sizi bulsam murâd
Ehl-i Rûm ol Şâh'a virdi bir cevâb
K'iy şehinşâh-ı cihân 'âlî-cenâb
Cümlemiz mağlûb u fermândır sana
Bâş (u) cân bu yolda kurbândır sana
İy gül-i râ'nâ bu leşkerden hezâr
Kana boyanur senün çün lâle-vâr
Beğ yiğit bu yoluna iy serv-i revân
Kanlu gönlek giymişüz çün erguvân
Yüriyâlum Mustafâ'yı alalum
Ol diyâra şûr u gavgâ sâlalum
İşbu tedbîr ile ılgadı ol er
Ilgarından ol iki beğ bî-haber
Yek-'inân Niksâr'a çıkdı ceng-cû
Ilgadı şehrine girdi şîr-hû
Mustafâ'yı tutdı gafletle ferîd
Yine oldı Rûm ana yekser mürîd

(vr. 50a)

Mustafâ'nun kesmedi bâşın emîr
Ol vezîr oğlun revân itdi ferîr
İstimâlet virdi vu itdi kabûl
Didi hayret-birle iy devletlü kul
Şâh-ı 'âlî-kadr Sultân Bâyezîd
Şeh-i 'âlî-şân idi vu siz mezîd
Men dahî ol serverin ferzendiem
Ol kerâmet şâhınun dil-bendiem
Tahta ger çıksam senündür rûzgâr
Rûm'a şâh olsam bulursun i'tibâr
Ana mihr idi ki yekser hâs u 'âm
Meyl ide ol servere Rûm ola râm
Bi'z-zarûrî Mustafâ virdi gönül
Oldı zâhir sûrete ol Şâh'a kul
Tur 'Alî çok vâkıf oldı kıssadan
Nâ-tuvân oldı vücûdı gussadan
Leşker-i nusret-şi'âr ile revân
Dergeh-ı 'âlîye döndürdi 'ınân
Şâh'a 'arz itdi sipehbüd kıssai
Mustafâ bâşına geçen gussaı
Ilgarın şehzâdenin itdi beyân
Cür'et u tedbîrini itdi 'iyân
Çıkduğın ânun Kemâh'a tünd u tîz
Çevrilüb Niksâr'a ol bî-huft (u) hîz
Mustafâ'yı gaflet ile alduğın
Hazretinde Mustafâ'nın kalduğın
Mâcerâyı cümle takrîr eyledi
Vâkı'ı vechile ta'bîr eyledi

KÜŞTE ŞÜDEN-İ ÂL-İ 'OSMÂN BE-CİHET-İ NİZÂM U SEBÂT-I ZAMÂN

(vr. 50b)

Çün bu işden vâkıf oldı Şâh-ı Rûm
Kim çerî döndi vu elden çıkdı bûm
Cür'etinden Ahmed'in Şâh oldı tünd
Ol husûmet içre tîğın gördi künd
Hem sipâhın döndüğünden şîr-dil
Oldı gayret meclisinde münfa'il
Şâh tünd tîz u Rûmî bâde-gû
Halk bî-pervâ vu Husrev kîne-cû
Düşdi Ahmed ehl-i Rûm'ın efvâhına
Kim bu taklîb ile Rûm'ın şâhına
Didiler erdir bu Şâh-ı ercümend
Cür'et u tedbîrin itdiler pesend
Dem-be-dem şehzâdeler andı 'avâm
Korkud'ı Rûm ehli zikr itdi müdâm
Şâh-ı deryâ-dil bu hâli anladı
Ehl-i Rûm'un zikr u fikrin tanladı
Bir teemmül itdi ol rûşen-zamîr
Anca er gördi sezâvâr-ı serîr
Didi bundan fitne kopar bî-direng
Mülk-i Rûm'ı kahr ider heb işbu ceng
İşbu kesretden kopar bir gün fesâd
Yok 'acebdir âdem oğlından 'inâd
Gel bu evhâmı zamîrinden çıkar
Çün bir iklîmi iki sultân yıkar
Şâh kim 'âlem nizâmın kasd ider
Evvel öz kanın döker kim fasd ider
Çün bu zu'm-i fâsid ile hâs u 'âm
Ahmed u Korkud didi durdı müdâm
Âli 'Osmân ile ider iftihâr
Dillerinde dem-be-dem şehzâde var

(vr. 51a)

Şehriyâr ile seferde ol zamân
Bir nice şehzâdeler vardı civân
Birisi Sultân Muhammed nâm idi
Kim şehinşâh oğlı vu hod-gâm idi
Mûsi vu Orhân gibi âzâdeler
Bir sadef dürrî iki şehzâdeler
İşbular Mahmûd Sultân oğlıdır
Mahmûd'un Mûsî vu Orhân oğlıdır
Ol biri gûyâ hemân 'Osmân idi
Hem 'Alem-şâh oğlı hem sultân idi
İşbu nev-hîz u nev-âhen nev-civân
Gör ne vechile alurlar bir zamân
Çıkdı bir gün Bursa şehrinden sa'îd
'Askerin bindirdi vu bindi ferîd
Leşkerin yoklar gibi ol tâc-dâr
Kullarından dirdi bir kaç mergâr
Anlara emr itdi mahfî Hân Selîm
Şâh-ı şîr-efken hemân Sultân Selîm
Kim yürün pinhân velî ihlâs ile
Sıdk u cehd u i'tikâd-ı hâs ile
Âl-i 'Osmân'ı hemân bend eylenüz
Kanların dökmen revân bend eylenüz
Pâşalardan gizlü bend eylen revân
Benden çıkgaç bilür hâl Sinân
Kayd-bend oldı revân şehzâdeler
Kayd-i hâlimden kaçan âzâdeler
Geldiler dergâha cem'-i nev-civân
Çün Selîm emr itdi öldürdi Sinân
Korhu gitdi fâriğ ez-bîm oldılar
Çün Selîm emr itdi teslîm oldılar

(vr. 51b)

Bursa'da defn oldılar şehzâdeler
Nev-civânlar tâzeler âzâdeler
    Dünyâdan gidüb figân u âh ile
    Hasret ile fî emâni'llâh ile
Âh kim bed-mihr u kej-rûsun felek
Düşman olursun kimi sevsen felek
    İy sabâ dökdün gül-i rengînleri
    İy zemîn koçdun ber-i semînleri
İy hevâ âsîbile kan eyledün
'Âlemi kanile vîrân eyledün
    İy sabâ aldın çemenden reng (u) bû
    İy zaman kesdün cihanda güft (u) gû
İy felek senden mahabbet görmedük
Derde düş cüz-derd (u) mihnet görmedük

ILGAR NUMÛDEN-İ SULTÂN SELÎM ŞÂH BE-TALEB-İ SULTÂN KORKUD BE-MA'Nİ(SA)

Bursa şehrinde çü Şâh itdi kıtâl
Fursat elde var iken buldı mecâl
    Bindi atına hemân çâbuk-süvâr
    Aldı bir kaç fâris-i hançer-güzâr
Sordı Sultân Korkud'un me'vâsını
Gör bu da'vâda anın sevdâsını
    Ma'nisâ şehrine ılgadı ferîd
    Korkusundan Korkud oldı nâ-bedîd
Bulmadı şehrinde ol şehzâdei
Görmedi bendinden ol âzâdei
    Leşkerîden her diyâre şehriyâr
    Korkud'un ardınca er saldı hezâr
Sû-be-sû her kûşe cûyân oldı halk
Kûh u sahrâlarda pûyân oldı halk

(vr. 52a)

Almadılar âhir andan bir nişân
Bursa'ya döndürdi Şâh andan 'inân
Şâh-zâde Korkud ol sâhib-nazar
Ma'rifet genci her işde behre-ver
Bir Piyâle nâm enîsi var idi
Kim ana hem-yâr u hem gam-hâr idi
Korkud'un müşfik muvâfık hem-demi
Hem anunla vakti rûşen hem demi
Mûnis u dem-sâz u san ehli civân
'Ârif u hoş-hû zarîf u nükte-dân
Çün Selîm'in sür'atin fehm itdiler
Ol dilâverden bular vehm itdiler
Korkud ile ol vefâ-dân şefîk
Bir tarîk içinde oldılar refîk
İtdiler tebdîl-i sûret cân içün
Bir mudâre ya'nî Korkud Hân içün
Çıkdılar şehr u vilâyetden revân
Mülkden mahfî vu leşkerden nihân
Âşinâdan gizlü ol bîgâneler
İtdiler meskenlerin vîrâneler
Yôzdan âhû-yi müşkînler gibi
Bâzdan kaçmış gügercinler gibi
Tâğa düşdiler vefâsuz hemdemîn
Tâşa girdiler Selîm'ün sehmidîn
Buldılar kûhsâr içinde bir mağak
Girdiler ol kunce zâr u derd-nâk
Durdılar üç hafta ol gam-hânede
Kaldılar dîvâneler vîrânede
Sonra bir fikr itmiş ol bî-çâreler
Memleket terkin iden âvâreler

(vr. 52b)

Kim Teke-ili'ne 'azm ideler
'Azme ol menzilde çok cezm ideler
Giçeler andan Frengistân'a tîz
Kopmadın İslâm içinde ruste-hîz
İşbu fikr u fehm ile ol hasteler
Renc u mihnet kaydile pâ-besteler
Gitdiler âhir Teke-ili'ne zâr
Tutdılar kûhinde ol mülkin karâr
Gördiler bir köhne-zâr u müstemend
Dîde ter leb hoşk u zâr u derd-mend
Âc u muhtâc u garîb-i hâkisâr
Nî püser peydâ ne dâr u ne dıyâr
Söyledi âhir Piyâle k'iy ferîd
Sen bu halvet şeyhisin benden mürîd
İneyim bu mülke kût-i râh içün
Varayım bir köye şeydu'llâh içün
Kûtsuz bizlerde kuvvet kalmadı
Nefs-ı zâlimde mürüvvet kalmadı
Bindi ol şehzâdenin atın refîk
Girdi dihkân içre insân-ı şefîk
Buldı bir Türkî anunla oldı yâr
Didi gel bu ata sen ol-ğıl süvâr
Başdan esrârın 'ıyân itdi ana
Mâ-cerâ neyse beyân itdi ana
Türk'e râzın virdi yâr-ı mihribân
Kalmadı kalbinde esrârı nihân
Didi bizler uş fülân meskendeüz
Nâ-tuvân (u) bî-kes u dermende üz
Sen bize hem tûşe bul hem bir gemi
İy cerâhatlu gönüller merhemi

(vr. 53a)

Günde bir kez tûşe eyle-gil bize
Kim bu rencîlerde râhat var size
Türk'e vardı geldi bu üslûb ile
Gördi Beytü'l-ahzen'i Ya'kûb ile
Baht u devlet döndi bir gün nâ-gehân
Köyde gâfil gezer iken Türkmân
Gördiler altında bir ra'nâ bedev
Korkud'un tamğâsile esbâb-ı nev
Aldılar Türk'ün elinden abraşı
Sordular kani buna binen kişi
Vurdular a'zâsına tîğ u teber
İtdiler işkence tâ virdi haber
Kıssai 'arz itdiler Kâsım Beğ'e
K'ana mensûb idi ol demler Teke
Geldi sür'atle revânî ol emîr
Dutdı Sultân Korkud'ı itdi esîr

KÜŞTE ŞÜDEN-İ SULTÂN KORKUD

Korkud'ı Kâsım çü mahbûs eyledi
Çarh döndi hayf efsûs eyledi
Pâdişâh'a bir ulak saldı revân
Müjde olsun iy Hudâvend-i cihân
Reh-nümûn oldı mübârek tâli'in
Yitüğün buldular âhir Sâni'in
Uş ol âhûyi ki yordı çok semend
Eyledim bahtun kemendi birle bend
Ol gügercini ki şâhin almadı
Düşdi bahtun dâmına söz kalmadı
Ya'ni Sultân Korkud'ı buldık 'iyân
Vâkıf olsun server-i mülk-i cihân

(vr. 53b)

Bir Piyâle nâm ile hem-râh imiş
Korkud'a cânile devlet-hâh imiş
Eylemişlermiş Frengistân'a 'azm
Bir gemi kaydında ol 'azm içre cezm
Bir nişânından anı fehm eyledük
Dutdık âhir şâhidin vehm eyledük
Uş giriftâr u hazîn u nâ-tuvân
Bâki fermân ol Cenâb'undur hemân
Şâh'a 'arz itdi serâ-ser kıssai
Aldı Şâh ol kıssalardan hıssai
Eyledi fermân Karâçîn-oğlı'na
Var gügercin bigi Lâçin-oğlı'na
Kardaşım Korkud esîr u zâr imiş
Öz hayâtından hemân bî-zâr imiş
Var getür şehzâdei dergâhıma
Anı teslîm eyle devlet-hâhıma
Çün Karâçîn-oğlı'na emr itdi Şâh
Şâh fermânıyle oldı rû-be-râh
Bir teemmül itdi zâtından Selîm
Ol Sikender-tek sıfâtından Selîm
Dîdi takdîr-i İlâhî'dür kazâ
Ol kazâya bunda kim virmez rızâ
Kardaşım Korkud ölürse gam değil
Ölür âhir 'Îsî bin Meryem değil
Nazm-i 'âlem iktizâsın görmelü
Nazm-ı 'âlem-çün revân cân virmelü
Hassa iş ol hadde itdiğim 'avâm
Uş bugünden bile itmez fikr-i hâm
Kapucı başı Sinân Beğ'i revân
İstedi emr itdi Dârâ-yi cihân

(vr. 54a)

Kim yüri ma'dûm it ol şehzâdei
Dünya bendinden çıkar âzâdei
Vardı fermânîle dergâhdan Sinân
Her Sinân nâ-mihribândur cân-sitân
Yolda buluşdı Karâçîn-oğlı'na
Hem anunla bağlu Lâçîn-oğlı'na
Kondılar bir evde mihmân oldılar
Gâhi handân gâhi giryân oldılar
Korkud ile ol Piyâle hem-nişîn
'Âciz ü bî-çâre vu giryân hazîn
Gah anarlar dilde sultân korkusın
Gâh çekerler cismile cân korkusın
Şefkat içre birbirinden mihribân
Ol ana cânım dir u ol ana cân
Korkud'a bu cânı kurbân fehm ider
Ol Piyâle zammesinden vehm ider
Bir zaman kim Korkud'ı almışdı hâb
Hâb ile merg arasında yok hicâb
Girdi ol gam-hâneye bir bed-gümân
Hâb ider şehzâde bîdâr ol civân
Çık Piyâle dışra isterler didi
Bir kelâmın dinlesün beğler didi
Çün Piyâle geldi beğler yanma
Kasd itdiler musâhib cânına
Girdi manzardan iki nâ-mihribân
Korkud'ı def' itdiler andan nihân
Yine bâlin u bisâtın düzdiler
Çıkdılar evden omızın üzdiler
Çün Piyâle girdi mâtem-hâneye
Başladı Korkud'la bir efsâneye

(vr. 54b)

Çok temelluk itdi miskîn girye-cû
Ne cevâb aldı vu ne hod güft (u) gû
Ol fenâ kûyinde mest olmuş uyur
Bu ana söyler ki Sultân'um buyur
Koydı yüz âyînesin enfâsına
Başladı firkat yüzinden yâsına
Sîne-çâk u ten be-hâk u sûk-nâk
Derdile ağlar ki mahbûbûm firâk
Âh u feryâd iy ma'ârif Husrev'i
Derd u hasret iy ferîd-i ma'nevî
İy belâ milkinde mahbûs (u) esîr
V'ey cefâ kûyinde şeyh-i kûşe-gîr
Bî-günâh gitdin bu 'âlemden dirîğ
Mihr u şefkat gelmez âdemden dirîğ
Husrevâ şîrîn kelâmın kandedir
Söyle kim senden bu cân şermendedir
Zerrece cânını pinhân itmedin
Gizleneydün gerçi kim kan itmedin
Gitmedin nidem ki Hindistân'e sen
'Âkibet düşdün dil u destâne sen
Kâna boyandı Piyâle lâle-vâr
Dökdi gözden kanlu yâşın jâle-vâr
Dîde giryân sîne büryân nâ-tuvân
Cismi 'uryân başda sevdâ gözde kan
Mûyeden oldı piyâle mû gibi
Düşdi deşte âh ile âhû gibi
Ağladı gerdûn elinden iy sipihr
Yok mudur gönlünde bir mikdâr mihr
Bile Şâh'ı nâ-tuvân itdin felek
Nâ-tuvân ol kim yaman itdin felek

(vr. 55a)

Gör ne zulm itdin bu mâtem-hânede
Genci pinhân itmedin vîrânede
İy felek dökdün binâ-yi 'ömre âb
Ma'rifet ma'mûresin itdin harâb
Şâhlar dervîşi kani iy felek
Neyledin çün söyle anı iy felek
İy felek dervîşler şâhı kani
Evc-i rahmet burcının mâhı kani
Ağladı göklerde anunçün tuyûr
Kara giydi yerde mâtem tutdı mûr
Aldılar tâbûtun oldılar revân
Ol Piyâle tâbût önünce revân
Geldi tâbûtı şehîdin şevk ile
Girdi Bursa içre cevkâ-cevk ile
Kokud'ı kodılar Orhân yanına
Ehl-i 'âlem didi rahmet cânına
Ol Piyâle 'âkıbet beğlenmedi
Vech-i tîmâr itdiler eğlenmedi
Korkud'un kabrine derbân oldı ol
Beğleri turdı nigehbân oldı ol
Giydi mâtem kisvetin ol mâtemî
Zîre oldı anda mahzûn-i gami

NÂME FİRİSTÂDİ-Yİ SULTÂN SELÎM BE-ZEBÂN-I SULTÂN AHMED

Bir gün ol hikmet fünûnından habîr
İstedi halvet-sarâya bir debîr
Dîdi bir kaç nâme yaz iy hûş-mend
Men ne dirsem dinle gel bî-çûn (u) çend
Nâme Sultân Ahmed'e varur benâm
Sen habîr ol bundan ancak ve's-selâm

(vr. 55b)

Kes gil evvel kalem dilini hân
Tâ bu râzı itmeye nâk-i 'iyân
Nâmile mestûrlen öğüt de bir
Ğayre yüz göstermesün ana debîr
Mührin açub virmesin ağyâre dil
Yüz karasın zâhir eyler bellü bil
Rûm a'yânı dilinden iy debîr
Nâmeler yaz-gil ki iy Şâh-ı kebîr
İş bu erden yüz çevirdi ehl-i Rûm
Sizleri gözler tamâm-ı merz-i bûm
Pâşalardan nâme tahrîr eyle-gil
Nâmelerde böyle takrîr eyle-gil
K'iy şeh-i devrân u ferd-i rûzigâr
Husrev-i 'âdil keremlü şehriyâr
Rûm'ı yakdı cevr (u) kahr ilen Selîm
Halk yüz döndürdi andan iy hakîm
Olalı bu şahs Rûm'a pâdişâh
Nîçeler kanın dökdi bî-günâh
Katl-i kan itmekle hûlanmış müdâm
Âl-i 'Osmân neslini kesdi tamâm
Hakkı koymuş iftirâdır pîşesi
Dem-be-dem zulmiledir endîşesi
'Adl âsârı gidibdir iy ferîd
Gideli rahmetle Sultân Bâyezîd
Şimdi sensin Rûm içinde mu'teber
Hem sana merhûm itmişdi nazar
Rûm a'yânı vü sancak beğleri
Kapu halkı paşalar yeniçeri
Muntazırdır sizlere iy şehriyâr
Bî-tekellüf gel ne hâcet intizâr

(vr. 56a)

Rûm şâhı sensin âhir iy ferîd
Hem seni nasb itdi Sultân Bâyezîd
Nâmelerde böyle göster iy debîr
İstimâlet vir kim olsun şîr-gîr
Ola kim bir gayret ide ad içün
Ol gele biz varmadın bîdâd içün
İş bu üslûb ile bir kaç nâme Şâh
Yazdırub, gönderdi ol gîtî-penâh

FİRİSTE ŞÜDEN-İ SULTÂN AHMED BE-MAZMÛN-İ NÂME

Nâmeler vardı mer ol şehzâdeye
Hîleden gâfil şeh-i âzâdeye
Sâde-dil şehzâde gördi nâmei
Hayr ile yâd itdi hayli nâmei
Gördi mazmûnın tamâm-ı nâmenün
Öpti gaybetde zebânın hâmenin
Gördi beğler mihr-i 'unvânın tamâm
Kalmadı Ahmed zamîrinde gümân
Hoş-dil oldı Husrev-i rûşen-zamîr
Kim bana Rûm ehli olmuş dest-gîr
Şâd-mân oldı emîr-i kâm-yâb
Kâm-bîn irdi kitâb-ı müstetâb
İstimâletle ferah buldı ferîd
Gördi Rûm ehlini ser-te-ser medîd
Hâzır itdi ceng içün tîğ u teber
Bendi mekrinden Selîm'in bî-haber
Derdi etrâf (u) cevânibden sipâh
Geldi küstâh ol Ferîdu kadr şâh
Tünd olub girdi Karaman milkine
Leşkerin yürütdi Sultân milkine

(vr. 56b)

Ol yire beğlerbeği Hemdem idi
Şâh'a ol demde bir ulak viribdi
K'iy zemâne şâhı Dârâ-yi cihân
Kalmasun 'ilm-i şerîfünde nihân
Devletin pâyende olsun tâ-ebed
Yarıcun Allâh u yardımcun Samed

HABER YÂFTEN-İ SULTÂN SELÎM EZ-HURÛC-İ SULTÂN AHMED

Çünki 'ilmünde nihânî nesne yok
Hep yakîndir bir gümânî nesne yok
Kalmasun 'ilmünde mahfî iy ferîd
Uş irişdi Ahmed ibn-i Bâyezîd
Geldi Karaman milkine basdı kadem
Kendüden gayri yanında ke'l-'adem
Günde bir nevbet göçer dutmaz karâr
Vâkıf olsun işbu işden şehriyâr
Çok çerîle geldi ol rûşen-zamîr
Hep mübâriz ekser ehl-i dârugîr
Bir ümîd ile gelür gûyâ ki Rûm
Olmuş ol âzâdenin hükminde mûm
Her diyârı kim basar vîrân ider
Gâret eyler rahm kılmaz kan ider

MÜHEYYÂ ŞÜDEN-İ LEŞKER-İ NUSRET-Şİ'ÂR

Çün haber aldı bu sûretden Selîm
İctinâb itdi mürüvvetden Selîm
Geldügin anun çü ta'yîn eyledi
Mekr u telbîsine tahsîn eyledi
Hurrem oldı Husrev-i düşman-firîb
Kalmadı gönlünde behcetden şekîb

(vr. 57a)

Mîr-âhûr başı Muhammed kim ol er
Tîğ u cür'etden olubdur behre-ver

Ana emr itdi firîb-i zû-fünûn
Kim yüri iy pehlivanlardan füzûn

Gör 'udûli sen kılavuz ol bize
İşbu yolda menzil-âmûz ol bize

Mustafâ Pâşa'ya saldı bir berîd
K'iy sadâkat kânı cânile mürîd

Çık Kütâhiyye içinden iy ferîd
Düşmana göster özün saht u mezîd

Anatolı leşkerindir bî-direng
Şöyle kim bir bîşeden kalkar peleng

Böyle temkîn itdi ol Pâşâ'ya Şâh
K'iy şecâ'at merdi ferd-i nîk-hâh

Râ-yi hikmetde hakîm-i feylesûf
Bunca işden âgeh u sâhib-vukûf

Bezm içinde pîr u rezm içre civân
Böyle demlerde hüner-ver pehlivân

Yüri önünce anun hâlin gözet
Nireye konsa anı bana söz et

Al zamîrinden tarîkından haber
Gör ne kasd itmiş ne yüzdendir sefer

Menzilin meylin kamû hâlin anun
Dem-be-dem 'arz eyle ahvâlin anun

İt Muhammed Ağa'yile ittifâk
Şöyle kim ref' ola âsâr-ı nifâk

Ol Muhammed'dir dahî sen Mustafâ
Sen sadâkat kânı ol genc-i vefâ

Şâh emriyle ol iki pehlivân
Vardılar a'dâya karşu yek-'inân

(vr. 57b)

Bildiler meylin hayâlin niyyetin
Gördiler cem'in sipâhın kudretin
Her sülûkin Şâh'a peyğâm itdiler
Kancarû 'azm itse i'lâm itdiler
Geldi bir gün bir ulak k'iy tâc-dâr
Bî-niyâz itsün seni Perverdigâr
Bî-şümâr âdemle uş ol pür-sitîz
Geldi zâhir yok zamîrinde gürîz
Uymuş olsa şehzâde nâ-kes pendine
Geldi kondı Ermeni derbendine
Çün bu menzilden haber virdi berîd
Hey deyince Bursa'dan çıkdı ferîd
Leşkerin bindirdi bindi Hân Selîm
İnegöl'e yürüdi Sultân Selîm
Menzilin şehzâde Şâh'un anladı
Cür'etin râyin sülûkin dinledi
Bir teemmül itdi ol 'âlî-cenâb
Didi farz oldı bizim-çün ıctinâb
Sehvile geldim yakın oldum ana
Yer yüzi yekser kemîn oldı mana
Yokdur a'yânın menümle himmeti
Uş bular mekriyle buldı fırsatı
Bunlarun maksûdı telbîsât imiş
Mihr u mekr u nâme nâ-rencâtmiş
Nice demdir işbu beğler subh u şâm
Önümüzce hizmet iderler müdâm
Ger bularda meyl olaydı yâ gümân
Biz ki geldik döndürürlerdi 'inân
Nâme ma'lûm oldı telbîsâtmış
Nâmeler mazmûnı tezvîrâtmış

(vr. 58a)

Menzilinden döndi yan virdi emîr
Yenişehr'e 'azm kıldı kûşe-gîr
Şâh'a i'lâm oldı kim iy şîr-dil
Yenişehir'i yitdi dün ol münfa'il
Çün bu söz sem'ine irdi serverin
Gönli gözi rûşen oldı saf-derin
Otağı konmuş iken turdı Selîm
Ilgadı sür'atle ol bî-havf u bîm
Yenişehr ovasının bir başına
Kondı tünd u çîn bırakdı kâşına
Ol iki serdâra fermân itdi Şâh
Rûm-ili'nden dahî koşdı çok sipâh
Anlara emr itdi yürün ceng idin
Düşmana sahrâ yüzini teng idin
Döndürün koman ki sahrâdan çıka
Merd ise yarın bu deryâdan çıka
Pehlivânlar sürdiler sür'atle tîz
Yetdiler a'dâya germ oldı sitîz
Yenişehr üzre yetib ceng itdiler
Çarh cengın dün-gün âheng itdiler
Ol gice tâ subh leşker yetmedi
Cenge bakdı durdı encüm yitmedi

HÜCÛM NÜMÛDEN-İ SULTÂN SELÎM BE-SULTÂN AHMED YEKDÎĞER

Subh-ı sâdık çün tulû' itdi güneş
Şâh yanınca güneş hem nîze-keş
Menzilinden durdı Şâh-ı şîr-hâb
Çekdi haşmetden rikâbın âfitâb
Bindi şevket birle Şâh-ı Cem-nişân
Toldı haşmetden zemîn u âsumân

(vr. 58b)

Leşkerin dirdi alaylar bağladı
Leşkerîden deşti yekser bağladı
At u er âvâzı çarhı kıldı deng
Leşkerîden oldı deşt u kûh teng
Yer yüzin tutdı serâ-ser leşkeri
Bağladı leşker yolın yeniçeri
İş bu haşmetle yürüdi Hân Selîm
Gör ne şevket gösterir Sultân Selîm
Ol sabâhın Sultân Ahmed dahî hem
Leşkerin bindirdi kaldırdı 'alem
İznik'e aşmak murâd itmiş meğer
Tâc-dâra bile virdiler haber
Nâ-ümîd olmuş ekâbirden tamâm
Çok teessüf çekdi döndürdi emâm
Tâğa girdi çıkdı meydandan hacîl
Vâkıf ol iy şehriyâr-ı şîr-dil
Çün bu sözi behre aldı Şâh-ı Rûm
Mustafâ Pâşâ'ya emr oldı hücûm
Didi var iy pehlivân-ı pür-hüner
Tâğa gir ceng it ana virme güzer
Hîle ile mekr ile dönün beri
Şîr-gîr it döndür ol mağlûb eri
Yüri önünce getür mendin yana
Dinle menden gör ne emr itdim sana
Koyma tağı aşub İznik'e kona
Sen hezîmet göster ol girü döne
Çek önünce öyle küstâh ol eri
Hîle vü telbîs ile döndür beri
Şâh emri mûcibince Mustafâ
Vardı döndürdi vu gösterdi vefâ

(vr. 59a)

Şâh'a i'lâm itdi ki Şâh-ı cihân
Uş 'adû döndi müheyyâ ol hemân
Yürümüşken döndi uş ol ceng-cû
Mekr idüb çekdüm önünce kû-be-kû
Çün bu söz irdi Selîm'in sem'ine
Yüri dir emr itdi Rûm'un cem'ine

MUHÂREBE-İ SULTÂN SELÎM BE-SULTÂN AHMED

Gel-gil iy mürg-ı suhan-gû it beyân
Kim ne yüzdendir bu zîbâ dâstân
Kasdın bîdâr u âgâh it bizi
Gâfil-üz işden haberdâr it bizi
Dâsitânı başla iy mürğ-ı seher
Vir bize sen bildüğin sözden haber
Yürüdi ol Şâh-ı İskender-sıfât
Server-i devrân şeh-i pâkîze zât
İşbu âyînile kim kıldum beyân
Çıkdı sahrânın bir ucundan 'iyân
Çarhcı idüb Dukakin-oğlı'nı
Ol mübâriz merd-i cengin oğlını
Dirdi Rûm'ın pehlivânı(n) ol peleng
Eyledi a'dâ ile âheng-i ceng
Ceng içün her kûşe oldı bir kemîn
Ditredi enbûh u güsterden zemîn
Yüze-yüz oldı alaylar bî-direng
İşbu demde çıkdı âşûbile ceng
Dutdı sahrâlar yüzin rengîn-'alem
Boru zurna nâle itdi zîr u bîm
Kerre-nây u boru savtı ol seher
Virdi İsrâfîl sûrundan haber

(vr. 59b)

Top atıldı mancınık itdi sitîz
Er ere karışdı kopdı ruste-hîz
Kûşelerden çıkdı âvâz-ı kemân
Cana doğruldı hadeng ile sinân
Çıkdı feryâd itdi zurnâyile kûs
Lâciverdî çarh oldı âbanûs
Er elinde rîze-rîze oldı tîr
Rîhte rîhte düşdi başlardan sipîr
Düşdi elden yer yüzine gürz ü tîğ
Tîğ ile başlar kesildi bî-dirîğ
Harb (u) darb esbâbı vu tob u tüfeng
'Âlemi neng it(di) vu âdemni deng
Tîğ berkı yakdı a'dâ leşkerin
Gürz bozdı çok erenler peykerin
Kargu gönder çekdi ef'â-tek zebân
Çıkdı düşman-tek kemînlerden kemân
İndi per düşürdi oklardan 'ukâb
Lâşe üzre çıkdı kerkesle ğurâb
At u er kaftanı berkından sipihr
Rûşen oldı şevkile gösterdi mihr
İşbu girudâr içinde nâ-gehân
Mustafâ Beğ Şâh'a döndürdi 'inân
Küfr-i ni'met olmadı ol hak-perest
Mustafâ döngeç 'adû boldı şikest
'Âkıbet Şâh'ın muzaffer leşkeri
Ğâlib oldı döndi Ahmed 'askeri
Çarh-i kej döndürdi bahtın Ahmed'ün
Aldılar âlât u rahtın Ahmed'ün
Münhezim oldı sipâhı serverün
Atı altında yoruldı ol erün[1]

(vr. 60a)

İndi atdan tîz çekdiler yedek
Cehd idüb bindirmedi tevsen felek
Çekdiler bir kaç bedev atlanmadı
Gitdi hem-rehler ana katlanmadı
Nice kim sa'y itdiler ol şehriyâr
Olmadı ciddi vu cehdile süvâr
Didi benden baht u devlet döndi hân
Siz yürün kim böyle gösterdi zamân
Bana bu menzilde ikrâm itmenüz
Dâmenim çekdi ecel kim gitmenüz
İşbudur hâli vefâsuz 'âlemin
Sıhhatı yokdur safâsuz 'âlemin
Geh yayan ider kişi(yi) geh süvâr
Gâh dervîş eyler u gâh tâc-dâr
Gâh taht u baht ile handân ider
Gâh bular toprağa ser-gerdân ider
Kaldı ol şehzâde bir yol üzre zâr
Bî-kes u tenhâ ne gam-hâr ne yâr
Dukakîn-oğlı bu leşkerden meğer
İtdi ol şehzâde yanından güzer
Gördi toprak üzre ğaltân Ahmed'i
Çehresinden bildi Sultân Ahmed'i
Gördi hâk-âlûde ol şehzâdei
Hâkden kaldırdı ol üftâdei
Didi Şâhâ çekme gam kim dehr-i dûn
Nîce sen-tek Şâh'ı itmişdir zebûn
Çarh-i ğaddârın budur uş san'ati
Tanrı âdem çün yaratmış mihneti
Devr-i dûnun girdişinden ağlama
Sen seni firkat odıyla dağlama

(vr. 60b)

Rûzgârın dem-be-dem hâli budur
Çarhin iy şehzâde ahvâli budur
Müjdeci boldı Tatar şehzâdesi
Ol melâhat milkinin âzâdesi
Hân bin Hân ismiyle Sa'âdet-Girây
Dukakin-oğlı'ndan ol ferhunde-rây
Şâh'a 'arz itdi kim iy Şâh-ı bülend
Oldı kardaşın esîr u müstemend
Leşkerinden ayru düşmüş kahrile
Ceng iderken Sultân Ahmed dehrile
Emr u fermân kim nedür iy kâm-rân
Her ne emrin varise olsun revân
Kapucı başı Sinân Ağa'ya râz
Böyle emr itdi şeh-i düşman-güdâz
Şâh İstanbul'a emr itdi diye
Vara gîn yirde anun kaydın yiye
İşbu sözden vardı hazretden Sinân
Söyledi şehzâdeye k'iy nev-civân
Şâh İstanbul'a emr itdi sizi
Hizmetüne koşdı gönderdi bizi
Didi olmaz mı Selîm'i bir görem
Rûzigâr ahvâlin anlardan soram
Pes Sinân Ağa didi nola şehâ
Her ne emrin vâr ise olsun revâ
Dânışâlum bir dahî olmasun kusûr
Hele devletle konun bulun huzûr
Böyle diyüb oldılar andan revân
Bilmedi kim hîlesi vardı nihân
Yürüdiler şehriyâr ile Sinân
Oldılar bir sâ'at anlar hem-'inân

(vr. 61a)

Bir yedek çekdürdi teklîf eyledi
Döndi ol hîleyle bir söz söyledi
Kim mübâriz in bu atdan bin ana
Kim bu at yoruldı râhat yok sana
Bu söz ile indi atdan nev-civân
Bilmedi kim ne oluserdir nihân
Ahmed'i indirdi atından Sinân
Aldı yanından zihin kıldı kemân
Şehriyârın boynuna takdı zihi
Zih keşâ-keşden üzüldi nâgehî
Kesdi yânından siper bendin revâ
Bend ile anı helâk itdi Sinân
Bahtı döndü çâr u nâ-çâr Ahmed'in
Kulları oldı giriftâr Ahmed'in
Kayd (u) bend u zecr u men'ile tamâm
Geldiler dergâha ol kullar benâm
Şâh 'afv itdi günâhın cümlenin
Çün işitdi odlu âhın cümlenin
Şâh bendinden çü buldular necât
Gördüler şehzâdei itmiş vefât
Geldiler tâbûtı üzre kulları
Nâle itdi ol güle bülbülleri
Oldılar 'uryân itdiler fiğân
Dökdiler kan oldı tâbûtı revân
Düşdiler yanınca âh u derdile
Hep siyâh-pûş ide rûy-i zerdile
Cümle kullar mâtem ehli sîne-çâk
Gözde kan u dîde giryân başda hâk
İşbu tavrile yüriyüb hep yayan
Oldılar tâbûtı önünce revân

(vr. 61b)

Tâ ki Bursa'ya varınca bî-gümân
Yollar üzre cez' u fez' idi hemân
İtdiler devrân elinden nâleler
Dökdiler gözden ciğer-pürkâleler
Âh kim bed mihri zâlimsin felek
Döneli ehl-i mezâlimsin felek
Derd u hasret âhlıkdan iy sipihr
Doğalı göstermedin insana mihr
İy zaman devri elünden âh âh
Olmadı insana rahmin gâh gâh
Ânı dahî Bursa şehrinde sipihr
Defn itdi uşta mühr ü uşta hicr
Eylesün 'ukbîde kadrin Hak refî'
Ahmed'e olsun yine Ahmed şefî'
Çün bu sûret oldı gerdûnı bedîd
Göçdi andan Bursa'ya geldi ferîd

BÂZ GEŞTEN-İ SULTÂN SELÎM BE-İSTANBUL

İy gönül bir dâstân bünyâd kıl
Şâh-ı Rûm'ın cür'etinden yâd kıl
Mürğ-ı dil bir nağme âğâz it yine
Nağmen 'uşşâkı dem-sâz it yine
İt bize bir tâze destândan haber
'Andelîbe vir gülistandan haber
Söyle bir şîrîn hikâyet iy gönül
Eyle bir rûşen rivâyet iy gönül
Bir hikâyet kim bizi dil-şâd ide
Bir rivâyet kim Selîm'i yâd ide
Çün muzaffer oldı Şâh-ı kâm-yâb
Döndi İstanbul'a ol devlet-meâb

(vr. 62a)

Şîr saydinden gerekçe sordı kan
Girü döndi Şâh-ı şîr-efken revân
Girdi İstanbul'a Dârâ-yı cihân
Kalmadı gönlünde düşmandan gümân
Turdı ol kişverde bir eyyâm şâh
'Îyş u 'işret itdi ol gîtî-penâh
'Îyş u nûş itdi Şeh-ı sâhib-kırân
Gâh sayd u gâh geşt-i bûsitân
Dost-kâm oldı Hudâvend-i zemîn
Koymadı a'dâda ol gönlünde kîn
Rûm-ili'n 'adliyle itdi bir bihişt
Zî bihişt u kişver-i 'anber-sirişt
Oldı eyyâmında ma'mûr ol diyâr
Vardı ref' oldı gönüllerden ğubâr
Şâh'a milk oldı müsahhar bî-hılâf
Kalmadı bir maslahatda ihtilâf
Dutdı milki Şâh-ı İskender-nihâd
Kalmadı devrinde kimse nâ-murâd
Bu hünerler barçi 'âyiddir ana
Ehl-i 'âlem cümle şâhiddir ana
Bunda emr itdi vezîr-i Âsaf'a
Kim Süleymân'a ne lâyıkdur Kefe
Gelsün ol dergâh-ı 'âlî-şânıma
Müstehakdır dem-be-dem ihsânıma
Varsun ol serhadde bir bendem revân
Gelsün ol kim olıser Şâh-ı cihân
İşbu emrile Süleymân bin Selîm
Geldi İstabul'a girdi iy hakîm
Peşkîş çekdi el öpdi şehzâd
Şâh ihsân itdi oldı ber-murâd

(vr. 62b)

Man'isâ şîrîni virdi ol ere
Böyle irşâd itdi Şâh ol servere
Yüridi şehzâde-i ferhunde-fâl
Girdi ol iklîme İskender-misâl

TEVECCÜH NÜMÛDEN-İ SULTÂN SELÎM EZ-İSTANBUL BE-EDİRNE

Geldi güz faslı vu soldı sebze-zâr
Kalmadı bostanda âsâr-ı bahâr
Dökdi bîd u erguvân bergini bâd
Bâğ içinde nâ-gehân koydı fesâd
Bâğ u râğun zînetin bozdı hevâ
Kalmadı bî-çâre bülbülde nevâ
Gitdi evrâkı çınârın kaldı ferd
Düşdi haclet hâkine pejmürde verd
Esdi yil yekser hazân itdi güli
Dökdi yire nâ-tuvân itdi güli
Dîdemi itdi revân sûyın hacîl
Çeşmelerden göğe çıkdı dûd-i dil
Girdi kakum kürkine dağlar tamâm
Aldı sahrâlardan bürûdet intikâm
Çün bürûdet 'âleme gösterdi yim
Edrine tahtına 'azm itdi Selîm
Çıkdı İstanbul içinden tâc-dâr
Girdi ol ma'mûreye çâbuk-süvâr
Kışladı ol milk-i Husrev tâ-bahâr
Gâh 'işret itdi Şâh u gâh şikâr
Gâh virdi 'adl u dâdın dâdını
Gâh tarh itdi kerem bünyâdını

MEŞVERET-İ SULTÂN SELÎM BE-ERKÂN-I DEVLET DER KÂR-I KIZILBÂŞ

(vr. 63a)

Çün bahâr oldı vu bülbül çekdi âh
Baş çıkardı tîre toprağdan giyâh
Bâğ u bostân tâzelendi bir dahî
Şâhd-ı gülşen bezendi bir dahî
Virdi ebr âsâr-ı cennetden fişân
"**keyfe yuhyi'l-arda**" gösterdi 'iyân
Gönlün açdı goncanun bağlarda bâd
Eyledi hoş-bû hevâ şimşâdi şâd
Servi gösterdi çemende î'tidâl
Erguvandan düzdi fânûsı hayâl
Yer yüzi virürdi cennetden nişân
Ol zemîn Firdevs'e dönmişdi hemân
Edrine tahtında Şâh-ı ser-firâz
İtdi rûşen râyile ifşâ-yi râz
Pâşalar gelsün didi dergâhıma
Bir sözüm var hâssa devlet hâhıma
Geldi dergâhına fi'l-hâl ol ferîk
Vehm müstevlî vu havf içre ğarîk
Üç vezîri vardı Şâh'ın tamâm
Hersek-oğlı Mustafâ Ahmed benâm
Sürdiler yüz Husrev'in dergâhına
Bakdı birbir Şâh-ı nîgû-hâhına
Hersek-oğlın sordı bunlardan ferîd
Didi kanı ol bana candan mürîd
Çün vezîr-i a'zam oldur lâ-muhâl
Gelsün evvel ol ki ânundur mecâl
Bir sözüm vardır sizünle bî-direng
Lîk bu meydâna girmez 'özr u leng
Söyledi erkân-ı devlet k'iy zahîr
Tanrı'dır her işde Şâh'a dest-gîr

(vr. 63b)

Hersek-oğlı bî-ser u sâmân yatur
Hasta vu bî-çâre vu bî-cân yatur
Nâ-tuvân itmiş leged-kûb-i felek
Emr Şâh'un gel dise gelmek gerek
Pâdişâh emr itdi kim ol nâ-tuvân
Yüz süre dergâha taht ile revân
Geldi ol bî-çâre bîmâr u nahîf
Nâ-tuvân u hasta vu zâr u za'îf
Taht üzre ol vezîr-i hasta-hâl
Girdi evvel diriye meyyit-misâl
Turdılar Şâh'un huzûrunda firâz
Didiler emrin nedir iy bî-niyâz
Senden emr u bendelerden inkıyâd
Emr Şâh'un neyse zikr olsun murâd

TAKRÎR-İ SULTÂN SELÎM DER KÂR-I KIZILBÂŞ

Dinle iy dânâ-dil-i rûşen-zamîr
Tâ senı ıdem bu destândan habîr
Ger tevârîh içre çokdur dâstân
Kim ne vechile göçübdür âstân
Ol hikâyetler ider ekser hilâf
Yok bunun medhinde ammâ ihtilâf
Kıssa râvîden egerçi hûb irer
Girçek ol-geç ol dahî merğûb irer
Çün oturdı Şâh devlet tahtına
Ğırra oldı kendü taht u bahtına
Bilmedi kim baht ona bâkî degül
Dem-be-dem devrân ana sâkî degül
Bu vefâsuz dehre itdi i'timâd
Dimedi Behmen kanı yâ Keykubâd

(vr. 64a)

Devlet erkânına takrîr itdi Şâh
Şâh-ı 'âlem server-i gîtî-penâh
    K'iy ekâbir müstemi' ol bir zamân
    Fikrumi zikr eylerim dinlen 'iyân
Söyledi bu haşmet ile bu sipâh
Bu hazâyin bu mu'allâ bâr-gâh
    Belki bir Şâh'a müyesser olmadı
    Kimseye bu baht reh-ber olmadı
Böyle leşker böyle haşmet kimde var
Böyle miknet böyle kudret kimde var
    Kim bu âyînile var reh-ber mana
    Rub'-ı meskûn içre yok hem-ser mana
Hayf kim geçmiş Ferîdûn yoksa men
Gösterirdim ona bezm u encümen
    Rûzigârımda gerekdi Şâh-ı Çîn
    Tâ göreydi nîc'olur âyîn u dîn
Bunca ferr u şevket ile gîrû-dâr
Kim mana virmişdürür Perverdigâr
    Şükri ânun zimmetimde irdi karz
    Din yolunda gûşiş itmek ayn-i farz
Ehl-i İslâm'ın bugün seddi bizüz
Küfrile İslâm ser-haddi bizüz
    Cür'etimle işbu esbâbum menüm
    Aldı benden hordile hâbum menüm
Arzum oldur ki bir ceng eyleyem
Yer yüzüni düşmana teng eyleyem
    Gösterem a'dây-ı dîne cür'eti
    Kimdir fehm ide şûr u şevketi
Çün bu âlât u bu esbâba tamâm
Kudretim var cümle ahkâmımda râm

(vr. 64b)

Hem mana İslâm Şâhı'dır lakab
Şâhliğ esbâbına Hâlik sebeb
Pes niçün İslâm içün cehd itmeyem
Dem-be-dem ol cehde men 'ahd itmeyem
Çünki zıllu'llâh okurlar âdımı
Gösterem eşyâya istişhâdımı
Şimdi İslâm'ın hevâ-dârı menem
Kande mazlûm olsa gam-hârı menem
Kıssa el-hâsıl budur kim milk-i şark
Oldı bir bî-bâk elinden kana ğark
Erdebîl'in şehridin itdi hurûc
Çarh ona yâr oldı vu virdi 'urûc
Evliyâ nesli diyü her hâss u 'âm
Ona yüz dönderdi şark oldı râm
Başa tâc aldı vu çıkdı ol ferîd (pelîd)
'Âlem ehlin ser-be-ser itdi mürîd
Şimdi Rûm içre mürîdi çokdurur
Ona meyl ıtmez vilâyet yokdurur
Şark anundur şimdi tâ ser-hadd-i Hind
Âciz olmuşdur elinden Hind u Sind
Şâh İsmâ'îl iderler nâm ana
Ta'n eyler lîk hâss u 'âm ana
Mustafâ şer'ine mâni'dir bugün
Kendü etvâriyle kâni'dir bugün
Dîn-i İslâm ile anun kîni var
Kendü zu'm-i fâsidince dîni var
Yok zamânında mesâcidden eser
Nî medâris var ne Kur'ân u vecer
Mü'minün katlin mübâh itmişdurur
Ol tarafdan merhamet gitmişdurur

(vr. 65a)

Küfre ol gâyetde virmişdir revâc
Kim 'alâkâtı itmiş başa tâc
Kırdı ol Hârân'ı vu Bâyındır'ı
Zabt itdi Çîn'i vu Câvındır'ı
Hükm-i tahtından akar âb u Fırât
Şimdi ânundur Horâsân u Herât
Aldı Şirvân u Şemâhî milketin
Koymadı ol milke ğayrın şirketin
Oldı çün Kîlân-zemîn yandın revân
Tîğdin kân ağladı Mâzenderân
Aldı Kirmân'ı 'Acem'den lâ-muhâl
Ol diyârı itdi yekser pâymâl
Darb ile gösterdi Şark'a tumturâk
Nî Eristân koydı nî milk-i 'Irâk
Kancarû 'azm itse kan itdi müdâm
Kana ğark oldı o kişverler tamâm
Ol diyârı ser-be-ser aldı fesâd
Bindi ester Musul u Bâğdâd-ı dâd
Leşkeri bî-had velî kâfir kamû
Kılucumdan gidiser âhir kamû
İşleri zulm ü siyâsetdir hemîn
Fitneden hâlî degüldür rûy-zemîn
Başlarında tâc vardır lâle-vâr
Yer yüzin tâciyle itsem lâle-zâr
Katline fetvâ viribdir ehl-i dîn
Ekser ehl-i dîne eyler kahr u kîn
Bir fesâd itmişdir ol müfsid ki dehr
Çekmemiş Nemrûd elinden böyle kahr
Ol diyârı yıkdı zulm ile hemân
Dîn 'adûsı oldur imdi ve's-selâm

(vr. 65b)

Fitne-i Ye'cûc ile toldı zemîn
Lîk men İskender'em iy dûr-bîn

Tanrı'dan İslâm'a hâmî gelmişem
Halka ânın-çün kirâmî gelmişem

Benden iy erkân-ı devlet vehm idin
Neyse maksûdum kemâ hiy fehm idin

Ğayri Şâh'a siz kıyâs itmen meni
Oda düşmen iktibâs itmen meni

'Azm (u) cezm idem budur Tebrîz'e men
Sıdk ile kasd idem ol hûn-rîze men

Ger mana tevfîk olursa reh-nümûn
Sürh-serden gösterem deryâ-yı hûn

Siz hemân Tebrîz tedbîrin görün
Ol ki müşkildir size bizden sorun

Çün ekâbir Şâh fermânın tamâm
Dinledi 'arz itdi iy pür-ihtişâm

Bu kez kânûn üzre icrâ idelim
Anlarun üslûbı üzre gıdelüm

İşbu sözden hışm-nâk oldı ferid
Kakıdı a'yâna tünd ol ehl-i dîd

Kim bu kânûn u kavâ'id u sübül
Gökden inmiş Hak kelâmı hod değül

Ne Rasûl'in sünnetidür bî-hılâf
Ne bu güft ü gûda vardır ihtilâf

Kendü devrinde ne ihdâs itse Şâh
Ol anun kânûnıdır bî-iştibâh

Devr anundur emr anun kânûn anın
Bahr anundur berr anun hâmûn anın

Her zamân bir sûret ile iktizâ
Nef' virmez böyle demde mâ-kazâ

(vr. 66a)

İşbu kânûn u kavâid bi't-tamâm
Kim viribdir nazm-i eşyâya nizâm
Âdemî-zâd ihtirâ'ıdır bu heb
Her tarîka bir ferîk olursa heb
Siz hemân kânûn diyüb olmuşsız esîr
Kendü zâtında habîr olsa vezîr
Kâbiliyyet şartdır yok i'tibâr
Bunda er 'akliyle itse i'tibâr
Biz fülân demde vezîrüz söylemen
Öz Şâh'ın devriyle fahr eylemen
Mülk olmazdır vezâret kimseye
Müsbet olmaz isti'âret kimseye
Girsem er bir tabla ger dânî, habîr
Hıbret ehlidir ne gam itsem vezîr
Bunda şart olan firâsetdir hemîn
Yok süvâr yâ reng yâ dîbâ-yi Çîn
Yâ alam halk intikâmın bi't-tamâm
Yâ idem yekser cihânı ona râm
Hayfın ehl-i 'âlemün ondan alam
Almasam ol hayfı koy ondan kalam
Ref' itmiş 'adl u istihkâmı ol
Pâymâl itmiş tamâm İslâm'ı ol
Def'i farz-ı 'ayn olubdur Tanr'içün
Zimmetimde dîm olubdur Tanr'içün
İtmesem ger def' makbûl olmazam
"**Küllüküm râ'ın**" da mes'ûl olmazam
Zulm (u) 'ısyân def'ıyiçün gelmişem
Hâssa kâfir def'ıyiçün gelmişem
Şimdi men hod bir gazâvet isterem
Küfr âsârından âsâr isterem

(vr. 66b)

Men size hod söylemişdim bî-direng
Kim geçer gönlümde şark ehliyle ceng
İmdi siz de maslahat bâbın açun
Defter-i tomâr elkâbın açun
İttifâk idün bu yolda bî-nifâk
Kim bozar tedbîr-i gayri ittifâk
Zerrece noksânımızdan vehm idin
Kûh-dek yanımda birdir fehm idin
Cürm idüb 'afv u mürüvvet ummanuz
Horde-bîn ölmek gerek göz yummanuz
Horde-bîn u horde-dân olun müdâm
Ben işâret idem uş temme'l-kelâm
Söylediler Şâh'a a'yân k'iy ferîd
Bahtın efzûn ola 'ömrün ber mezîd
Pâsbândır dergehün bilsun mihr
Sâye-i çetr-i felek sayun sipihr
Seyr idüb döndükçe çarh-ı âsumân
'Ömrün olsun ıy şehî sâhib-kırân
Zât-i pâkin hâss u 'âm içün müdâm
Devlet ü bahtîle dursun ber-devâm
Pâdişâhâ emr u fermân sendedir
Biz kamû cismüz hemân cân sendedir
İy Hudâvendigâr fermânun nedir
Tâc u hâtem sende a'yânnun nedir
Cân senündür hâssa bî-cânuz kamu
Sen buyur biz bende-fermânuz kamu
Ger seferdir ver hazar ver nef' u darr
Hep senün râyunladır iy behre-ver
Dâniş ile şimdi sensin feylesûf
Bizde yokdur 'ilm u 'irfân u vukûf

(vr. 67a)

Kâinâtı cû-cû itmiş kıyâs
Hem mühendissin bugün hem hak-şinâs
Sendedir mecmû'a-i ümmü'l-kitâb
Hızr 'ilminden deniz bir katre âb
Husrevâ emrin nedir emr it hemân
Kim bizi mahv itdi bizden imtihân
Söyledi a'yâna Şâh-ı şîr-dil
Emrüme münkâd olun olman hacîl
Emr u fermânım budur kim bir zamân
Bundan akdem bir sitîz itdi cihân
Rûm ile şark arasında bî-sebeb
Bir neberd itdi iki 'âlî-neseb
Geldi Âzerbâycân Şâh-ı firâz
Rûm ile ceng itmeğe bî-ihtirâz
Mefhar-ı Bâymdır-ı Sultân Hasan
Müfsid ü dinsizlerün neslin kesen
Ceddümüz Sultân Muhammed Hân revân
Karşu çıkdı gör ne gösterdi zamân
Bir çerî virdi ki sığmaz vehme ol
Fikr u dikkat birle gelmez fehme ol
Çekdi Rûmî leşkeri Tercân'a Şâh
Şâh'a tahsîn itdi gökden mihr u mâh
İtdi ol Bâyındır ile bir neberd
Kim büridi kubbe-i hadrâyı gerd
'Âkıbet mağlûb düşdi Hân Hasan
Münhezim döndi revân Sultân Hasan
İmdi şol defter turur kim ol zamân
Ol ne resm u râyile çıkdı 'ıyân
Leşkerin esbâbın âlâtın görün
Tûşesin vechin mühimmâtın görün

(vr. 67b)

Şimdi ol defter hazînem içredir
Defterin mazmûnı sînem içredir
Alun ol defterden ahbârı tamâm
Kim ne etvâriyle çıkmış nîk-nâm
Ol yarakça işbu dört olmak gerek
'Âlem esbâbın iki bölmek gerek
Şâh emri mûcibince bî-kusûr
Dirdi mâ-yuhtâc erkân-ı dühûr
İtdi a'yân işbu ma'lûmâtı cem'
Kıldılar esbâbı hem âlâtı cem'
Şöyle kim her işde noksân kalmadı
Rezm vakti geldi dîvân kalmadı

ULAK FİRİSTÂDEN-İ SELÎM BE-ETRÂF U CEVÂNİB

Her teref saldı ulaklar şehriyâr
Nî taraf kaldı vu nî şehr u diyâr
Rûm-ili'ne revân emr itdi Şâh
Tâ gele dergâha bî-pâyân sipâh
Çün ulaklar virdi heb ahkâmile
Hükm içinde her vilâyet nâmile
Ûrum-ili'nden hemân beğlerbeği
Kim Hasan Pâşa'dır ol er gerçeği
Hükmünün tahtıhda olan beğlerin
Ya'nî Ururm-ili'nün gerçeklerin
Deyre vu dergâha 'azm ide revân
Bir zaman eğlenmeye ol pehlevân
Ohri vu Tırhala vu Köstendil'e
Hep ulaklar vardı Şâh-fermânile
Nîğebolî vu Silisre Eğriboz
Çermen ile İlbasan dahî Siroz

(vr. 68a)

Mora vu Kul-ili vu Yanıyan'a (Yanya)
Ol diyârın eşher u a'yânına
Deprenür Rûm-ili içre bir sipâh
K'âferîn didi felekde mihr u mâh
Kâfire serhad olan beğler velî
Kaldılar tâ gözleyeler ol ili
Anatolı milkine vardı ulak
Hâzır oldı halk görüldi yarak
Çıkdı Kütâhiyye'den beğlerbeği
Ata bindi ol diyârun her beği
Biğ-ili vu Karesi'yle Hâmid
Bunlara heb vardı sür'atle berîd
Menteşe Aydın u Sarhân Kangırı
Bursa Bolı Kastamonı Engüri
Koca-ili Alâyâ Sultânöni
Geldi dirildi hem öni hem sonı
Karaman'a girdi ulaklar tünd ü tîz
Leşkeri başına kopdı ruste-hîz
Çıkdı Hemdem Paşa haşmetle revân
Ki olidi beğlerbeğisi ol zamân
Aksarây Beğ-şehri vü Taş-ili Rûm
Kayseri Akşehir halkı hâss u 'âm
Niğde vü Lârende'den çıkdı çerî
Konya'dan hem geldi Şâh'ın 'askeri
Rûm'a hem vardı sipâh-içün ulak
Ol diyârı târ-mâr itdi yasak
Çıkdı Kâsım Pâşa ol pür-ihtişâm
Dirdi ol beğlerbeği Rûmı tamâm
Geldi Tokat'ile Canik'den sipâh
Toz u toprâkdan görünmez oldı mâh

(vr. 68b)

Çorum u Âmâsiyye halkı hemân
Tarbuzan Sivâs cem' oldı revân
Bu vilâyetler müheyyâ oldılar
Katre katre sonra deryâ oldılar
Çün ulaklar her taraf oldı revân
Her vilâyet(e) ki oldı bî-gümân
Edrine tahtından ol 'âlî-cenâb
Şâh-ı deryâ-dil ferîd-i kâm-yâb
Bir ulak dahî Urum'da yek-'ınân
Beğ 'Aliyyü'd-devle'ye saldı revân
Kim budur men şarka 'azm idem hemîn
Sen dahî bil-gil menem gönlümdekin
Şâh İsmâ'îl kim ol hûn-rîzdür
Zulmden bî-bâk nâ-perhîzdür
Yıkdı şark etrâfını bî-dâd ile
Dehr toldı nâle vu feryâd ile
Hayfın almak ehl-i İslâmın mana
Farzdır sen hem teemmül kıl sana
Bizlere vâcibdir almak intikâm
Çünki İslâm'a hevâdârız müdâm
Sun'-i pâkinden Hudâvend-i Vedûd
Küfr-i def' içün mana virmiş vücûd
Ol ki vâcibdir sana iy hûş-dârî
Sen dahî gör-gil bu yoldan gel beri

REFTEN-İ SULTÂN SELÎM HÂN EZ-EDRİNE BE-İSTANBUL BE-NİYYET-İ ÂZERBÂYCÂN

Uş bu esnâlarda Dârâ-yi cihân
Bir kulun şehzâdeye saldı revân
Kim budur Tebrîz'e men azm eyledüm
Surh-serle niyyet-i rezm eyledüm

(vr. 69a)

Edrine tahtına gelsün bî-direng
Uş memâlik uş sipah uş nâm u neng
Ger sana emrim n'olur bî-intizâr
Ana me'mûr ol hemân iy hûş-yâr
İt tahakküm men dönünce tahtuma
Çünki vâlîsin değil ol bahtuma
Şâh-ı Âsaf-saf Süleymân-ı Selîm
Bâde bindi cünbüşe geldi nesîm
Mâ'nisâ şehrinden ol fermân ile
Edrine tahtına geçdi ân ile
Çün bu tedbîr u bu emr oldı tamâm
Göçdi İslâmbol'a Şâh-ı nîk-nâm
Çıkdı ferr u şevket ile Şâh-ı Rûm
Rûm ehl-i Rûm ahkâmında mûm
Oldı tokuzyüz yigirmi yıl tamâm
Mustafâ'nın hicretinden ve's-selâm
Ol Muharrem ayının içinde Şâh
Edrine tahtından ol 'âlem-penâh
Çıkdı bir ferr u şükûh ile Selîm
Kim tehayyür itdi gerdûn çekdi bîm
Ol ayun yigirmi ikinci güni
İtdi âğâz-ı sefer dinlen bunı
On konakda geldi İslâmbol'a Şâh
Lîk şehre girmedi Şâh u sipâh
Kondı Fil Çayırı üzre şehriyâr
İtdi yigirmi iki gün anda karâr
Geldi dirildi tamâm âlât-ı ceng
Cebhe cevşen gürz u tîğile tüfeng
Tabl u kûs u boru zurna vu nefîr
Kerre-nây u hem silâh-ı dârûgîr

(vr. 69b)

Hayme vu hargâh çetr u bârgâh
Hem tavîle hem hazâyin hem sipâh
Toldı Fil Çayırı ceng âlâtiyle
Haşr kopdı at u er asvâtile
Çün müekkel oldı esbâb-ı sipâh
Göçdi andan kondı Beşiktâş'a Şâh
Hod Safer ayı irişdi iy hakîm
Geçdi deryâyı revân Sultân Selîm
Ol ayın yigirmi dördünci güni
Rast Pençşembe güni dinlen bunı
Sancağın çözdürdi Dârâ-yı zemîn
Üsküdar kurbına kondı dûr-bîn
Leşkerile Şâh'a yurd oldı tamâm
Maltepe andan Tekir Çayır benâm
Oldı bir yurdı dahî Gâkîvize
Bir konakda Herreke gûş it bize
Kondı Şâh andan Çınarlu menzili
Bır konak da İznikmid'e hâsılı
Göçdi çün Kazıklu-bili'dir mahal
Sonra Yaylak'dır konak iy bî-bedel
Dikilütaş oldı bir menzil 'iyân
Sonra Pambukcıbili'dir bî-gümân
Yenişehir'e kondı andan göçdi Şâh
Geldi etrâf (u) cevânibden sipâh
Bir gün ol menzilde ârâm eyledi
Dutdı bir dîvân i'lâm eyledi
Kim gelüb ta'cîl yetsün leşkeri
İtmesün bir dem ta'allül ceng eri
Her ulak bir emr ile oldı revân
Kim hemân me'mûr idi ger itse kân

(vr. 70a)

Leşkeriden her gürûha k'uğraya
Odasın yıka çayırlar doğraya
Geçdi Yenişehir'den dahî sipâh
Kondı Akbıyığ ki oldur toğrı râh
Kondı andan Ermeni Bâzârı'na
Sonra Zincirli Kuyu gülzârına
Bozöyük Çukur Hisâr u Eskişehir
Andan Akvirân'a kondı nîk-behr
Seydi Gâzî âsitânın kondı Şâh
Himmet aldı Şâh-ı 'âlî-bârgâh
Oldı bir yurdı Kulapa serverin
Ol biri yurdı Bayad oldı erin
Çün Bayad'dan göçdi Şâh-ı ser-firâz
Kondı Söğütli'ye ol düşman-güdâz
Göçdi andan kondı Şâh-ı dost-kâm
Hod Selâm 'aleyk çayırın benâm
Halkapınar andan Akşehr'e sipâh
Girdi sekiz gün oturdı anda Şâh

RESÎDEN-İ HASAN PÂŞÂ

İşbu menzilde Hasan Pâşa revân
Geldi Urum leşkeriyle pehlevân
Bir çeriyle geldi ol meydan eri
Kim sipâhı dutdı yekser kişveri
Akşehir'e girgeç ol 'âlî-mekân
Dukakin-oğlı'na emr itdi revân
Kim yüri Sivâs'a iy çâbuk-süvâr
Biz varınca dut Sivas içre karâr
Çünki serhadd-i diyâr-ı Rûm'da
İt tecessüs böyle merz-i bûmda

(vr. 70b)

Erdebîl-oğlı'nda ahbâr ala-gör
Birle kâni' olma tekrâr ala-gör

Rûm-ili beğlerbeğisi bî-direng
Senün ile bil olalar vakt-i ceng

Geldi andan arkada sâhib-kırân
Geçdi andan kondı Ilğun'ı revân

Çün irişdi Şâh andan Zengi'ye
Tozdan döndi zamâne zengiye

Bir şükûh (u) haşmetile kondı Şâh
Kim karardı gökde tozdan mihr u mâh

İşbu menzilde Urum-ili revân
Yoklar oldı Husrev-i milk-i cihân

İki cânib'den safâ-saf durdı halk
Zengi'den basdı konacak yurdı halk

Bu iki saf arasında şehriyâr
Yüridi gördi sipâh-ı bî-şümâr

Halk sanur kim bu bî-pâyân sipâh
Şâh'a 'arz oldı vu hoş-hâl oldı Şâh

Didiler bunca sipâh-ı bî-girân
Ne cihâna geldi ne gördi cihân

Dirmedi bir pâdişâh bu leşkeri
Çok okuduk kıssa-i İskender'i

Şâh-ı hod ol kesret itmiş tünd ü tîz
Dirdi Pâşa cem'ini itdi sitîz

Kim bu leşkerden mana yok nef' (u) sûd
Kesret-i 'asker nedir ya'nî kuyûd

Kendü düşmandır bu kesret kendüye
Düşman oldı anca haşmet kendüye

İşbu kesretden cihân olur melûl
Kangı yer yâ kangı su eyler kabûl

(vr. 71a)

Kancarû varsa bu denlü âdemî
Târ u mâr eyler diyâr u 'âlemi
Yâzunuz defterle seksen bin eri
Pîr u nev-res hem za'îf olanları
Döndürün varsun Süleymân Şâh'a tîz
Dinlesünler anun emrin bî-sitîz
Rûm ile küffârdan itsün masûn
İşbu zâyid halk ile ol zû-fünûn
Ol akıncılar ki var taz'îf idin
Râst seksen bin kişi tahfîf idin
Lâhık itsün bunları akıncuya
Bu şebe karışsun ol ağ incüye
Böyle didi anda Şâh-ı horde-bîn
Tâ ki öyle ola ol âyîn u dîn
Kondı Kellemçi-belin andan ferîd
Görün âhir ne olıser andan bedîd
Göçdi andan sonra Şâh-ı feylesûf
Ceng u sulh etvârına sâhib-vukûf
Kondı Konya şehrine ol tâc-dâr
Dutdı ol menzilde altı gün karâr
İşbu menzilde ferîd-i Cem-şükûh
Eyledi fermân ki dönsün ol gürûh
Şâh fermâniyle pâşâlar hemân
Yazdılar nice bin er döndi revân
Urum-ili serhaddinün beğlerin
Ol diyârın cümle ceng-ehillerin
İtdi me'mûr u mutî' âzâdeye
Tahtı teslîm itdi ol şehzâdeye
Çün bular 'avdet idüb döndi giru
Şâh 'azm itdi oradan illeru

(vr. 71b)

Konya'dan Şâh-ı zamâne yek-'inân
Kırkpınar'a geldi kondı şâd-mân
Bir konak dahî Pınarbaşı'nı bil
Andan Akçaşehri gösterdi delîl
Dûden u âkayun andan Gül-selem
Nağre-zen Çayırı andan Niğde hem
Andan olur Dalbasan yurd âşikâr
Dalbasan'dan ol Karahısn u hisâr
Hem Karangu Köpri oldı bir konak
Kayseri şehrinde görüldi yarak
Şâh dört gün durdı ol menzilde şâd
Yetdi Karmân-ile Anatolı çü bâd
Bir çerî cem' oldı kim devrân-ı pîr
Görmemişdi böyle cem' u dârugîr
Göçdi andan Şâh Engür göline
Devlet u ikbâli geldi yolına
Kondı andan sonra Sultânhânı'nı
Toza bandırdı felek eyvânını
Göçdi kondı Çubuk sahrâsını
Gördi 'âlem âdemî deryâsını
İşbu menzilde şeh-i çâbuk-süvâr
Bir ulak saldı ki sarsar-vâr vâr
İt 'Aliyyü'd-Devle'ye k'iy horde-bîn
Men budur Tebrîz'e 'azm idem yakîn
İtme bir sâ'at ta'allül merd isen
Ehl-i İslâm ile ger hem-derd isen
Gel bu yolda sen de hem-râh ol bize
Hüsn-i İslâm ile dil-hâh ol bize
Çün 'Aliyyü'd-Devle'ye irdi rasûl
İtmedi bu pendi Husrev'den kabûl

(vr. 72a)

Didi ol otuz yaşında nev-civân
İşbu toksan yaşluyı aldır hemân
Men ana varman eger hod Mehdî'dır
Zâhir anun devri Mehdî 'ahdıdır
Bu cevâb ile revân döndi berîd
Göçdi Çubuk'dan gedik kondı ferîd
Üskülec bir yurd u bir yurd-ı latîf
Biri Dânişmend'lü dür rây-i zarîf
Göçdi Şâh andan Sivâs'a yek-'inân
Durdı sekiz gün Hudâvend-i cihân
Leşker-i Rûmî'le hod beğlerbeği
Dukakin-oğlı hem ol er gerçeği
Çıkdı istikbâle işbu zikr olan
Can virir bu yolda sâhib-fikr olan
Kondı Sivas önine Sultân hemân
İtdi bir dîvân emr itdi revân
Kayd gördi ol aradan illerü
'İlmi ola tâ ki ilerü gerü

LEŞKER FİRİSTÂDEN-İ SULTÂN SELÎM HÂN PÎŞ EZ-NEVÂYİ NUSRET-ŞÎ'ÂR

İşbu menzilde Şeh-i 'âlî-mekân
Böyle fermân itdi ol sâhib-kıran
Kim nihâl-oğlı Muhammed Beğ benâm
Karca Pâşâ dahî ol şîrîn kelâm
Hem ferahşâd ol Bayındır nâm-dâr
Ya'nî bu üç bende vu çâbuk-süvâr
Varalar sür'atle Erzincân'a tîz
İttifâk ile ne hâcetdür sitîz
Alalar ahbâr her yirden tamâm
Kim tecessüs ideler her subh u şâm

(vr. 72b)

Şâh İsmâ'îl tavrından haber
Dem-be-dem 'arz ide ol merdâneler
Bir çerî koşdı bu a'yâna Selîm
Kim 'adû havf itdi düşmen çekdi bîm
Yürudi ol üç dilâver bî-direng
Girdiler emriyle Erzincân'a teng
Göçdi andan dahî ol gîtî-penâh
Râhat ile kondı Râhat nâme Şâh
Göçdi Râhat'dan ferîd-i rûzigâr
Koçhisâr'ın kondı ol çâbuk-süvâr
Kazlu göldür sonra Şâh'ın menzili
Hem Uşekciler Kayası hâsılı
Sa'b menzildir bu menzil(den) sakın
Gitme bî-pervâ vu her cânib yakın
Göçdi kondı Şahne Çayr'ın şehriyâr
Andan Akşehr oldı yurd iy hûş-yâr
Ez Bedir Suşehri andan Gökseki
Var bu yurdun hem iniş hem yükseği
Müşkilâtından bu yurdun bârgâh
Ermedi ol gûne gösterdi Şâh
Göçdi andan dahî ol rûşen-zamîr
Ol büyük yurda nüzûl itdi zahîr
Yassı Çimen nâma kondı sonra Şâh
Andan illeruya toğruldı sipâh
Bir safâlu tâğa kondı şehriyâr
Anda bezm eyledi ol gün tâc-dâr

ÂMEDEN-İ RESÛL EZ-ŞÂH İSMÂ'ÎL

İşbu menzilde Selîm-i ser-firâz
Otururken şâdumân u bî-niyâz

(vr. 73a)

Geldi ol yirde bir elçi tünd u tîz
Erdebîl-oğlı'ndan ammâ pür-sitîz
Şâh'a bir tâc u birez tiryâk ile
Geldi fehm it tuhfesin idrâk ile
Şâh tâcın pâyimâl itdi revân
Kıldı ol tiryâk ma'nâsın beyân
Didi bu tiryâk mest itmez meni
Kendüzün hod-tek perest itmez meni
Lîk vardır mende bir tiryâk-ı mest
Leşker-i ihsâsa andandır şikest
Rezm u bezme İrdebil-oğlı gelür
Bizden ol tiryâkı nûş itgeç bilür
Lîk ol tiryâk u tâcı tâc-dâr
Sakladıb emr itdi kim dursun bular
Bir dem olur kim bu tiryâk u bu tâc
Olur ol ser-geşte derdine 'ilâc
Sordılar kâsıddan a'dâ hâlini
Ya'nî bî-dîn surh-ser ahvâlini
Ol ki tahkîk idi zâhir kılmadı
Bildüğin ketm itdi bâhir kılmadı
Virdiler işkence ol kâsıd ere
Nâ-müsülmân bed-gümân fâsid ere
'Âkıbet cân korkusundan bed-gümân
Vâkı'i neyse revân itdi beyân
Göçdi andan kondı Erzincân'a Şâh
Şehr kurbından tutuldı bârigâh
Dutdı sekiz gün bu kişverde sükûn
Tûşe tedbîrini gördi zû-fünûn
İşbu menzilde ferâh-şâd iy hakîm
Ilgadı Tercân'a bî-pervâ vu bîm

(vr. 73b)

Dutdı Tercân'un beği Ahmed Beği
Kırdı yoldaşın mer ol yeğleryeği
Tâc u bâşın zinde serdârın bile
Şâh'a irsâl eyledi vârın bile
Şâh'a 'arz oldı Ferahşâd itdüği
Surh-serle ceng peydâ itdüği
Bir kerem gösterdi Şâh-ı ser-firâz
Kim Ferahşâd oldı şâd u bî-niyâz
At u hil'at çul da virdi şehriyâr
Ser-firâz oldı emîr-i nâm-dâr

TAHFÎF KERDEN-İ LEŞKER

Paşalar cem' itdi bir gün Hân Selîm
Hüsrev-i gâzî hemân Sultân Selîm
Böyle fermân itdi Şâh-ı kâm-yâb
Server-i devrân şeh-i devlet-meâb
Kim bu menzilde bu leşker bi't-temâm
Kendi kendülerle fikr itsün müdâm
Kimde kim vardur gümansuz zor zer
Ol mana yoldaş olur eyler sefer
İ'timâd iden bu yolda zorına
Sabr iden dehrün bu telh u şûrına
Ol bu sevdâ içre yâr olur mana
Gam getürmez gam-güsâr olur mana
Yoksa pîr u 'acz u bîmâr olan
Atsuz olub za'îf u zâr olan
Bu seferde hem-'inân olmaz bana
Anlarun sa'y-i 'iyân olmaz bana
Ol iki bin bu leşkerden alun
Mustafa Beğ'le Süleymân'a salun

(vr. 74a)

Ol Sikender Pâşa-oğlı'n bâş idin
Uş bu mezkûrı ana yoldâş idin
Gönderin varsun Süleymân Şâh'a tîz
Turmasunlar kim gerekmez hoft u hîz
İşbu tedbîr ile döndi bir çeri
Böyle fikr itdi erenler serveri

TERĞÎB-İ A'YÂN HEMDEM PÂŞÂ-RÂ BE-DEF'-İ SEFER-İ ŞARK

Çün ekâbir gördi kim Dârâ-yı Rûm
Lâ-tekellüf itdi âheng u hücûm
Didiler ger geçe bundan şehriyâr
Dutmaz ol Tebrîz'e dek bir dem karâr
Kimsede yârâ vu kudret yok 'iyân
Kim bu emri men'ide pîr u civân
Didi Hemdem Paşa'ya a'yân-ı Rûm
Kim sen eylersin bu âhen emri mûm
Çünki sensin cümle Şâh'ın hemdemi
Kim senünle vakti rûşen hem-demi
Söyle bir fursat deminde k'iy ferîd
'Ömrün efzûn ola bahtun ber-mezîd
Rûm'dan Tebrîz'e varmak çokdurur
Rûmilerde ol tahammül yokdurur
Yer götürmez işbu enbûhı bugün
Yerile yeksân ider kûhı bugün
Ne azık ne su vefâ ider bize
Sonra gerdûn bir cefâ ider bize
Ceddunuz Sultân Muhammed Pâdişâh
Hod 'Acem-çün derdi bî-pâyân sipâh
Geldi Tercân'a değin ol tâc-dâr
Düşmanın buldı vu itdi kâr u zâr

(vr. 74b)

Basdı şarkın leşkerin ol şîr-dil
Sındı ol Sultân Hasan döndi hacîl
Varmadı ardınca ol Şâh-i bülend
Döndi bundan tahtına ol ercümend
Sen dahî iy Şâh-ı gerdûn-iktidâr
Geldün Erzincân'a uş bî-intizâr
Girdin ol bî-'âr Şâh'ın şehrine
Rûm'ı râm itdün anun kahrine
Anda ger gayret olaydı yoksa 'âr
Bir dem ol kişverde dutmazdı karâr
Karşulardı sizleri ol bed-gümân
Bir neberd eylerdi iy Şâh-ı cihân
Sen dahî ceddin gibi dön tahtına
İ'timâd etme bu yolda bahtuna

'ARZ-NÜMÛDEN-İ HEMDEM PAŞA GÜFT U GÛY-İ A'YÂN RA GEŞTE ŞÜDEN-İ Ô

Bir zaman kim Şâh rûşen-hâl idi
Şâh'a şevketden felek pâ-mâl idi
Hüsn-i ta'bîr ile Hemdem bir nefes
İş bu yüzden söyledi bir harf bes
Anladı fikriyle îmâsın anun
Açdı gönlünden mu'ammâsın anun
Hemdem'i emr itdi kim ma'dûm idin
Ol fuzûlî böyle nâ-ma'lûm idin
Kesdiler fi'l-hâl bâşın Hemdem'ün
Atdılar yabana leşin Hemdem'in
Çün ekâbir Hemdem'i gördi katil
Bildiler kim katle men' oldur delîl
Çekdi erkân-ı imâret hep dilin
Gördi bu menzilde anlar menzilin

(vr. 75a)

İşbu menzilden tecessüs-çün meğer
Pes Mihâl-oğlı'nı ol Cemşîd-fer

Balı Voyvoda ile yoldâş itdi şâh
Anları bu leşkere bâş itdi Şâh

Böyle emr itdi ki leşkerden çıkun
Dil tutun başlar kesün kişver yıkun

Bizden öndin bir niçe menzil yürün
Düşmanın ahvâlin etvârın görün

Anı kim tahkîk idersiz 'arz idün
Siz size işbu sülûki farz idün

Hem bu menzilden Şeh-i kişver-sitân
Mustafâ Beğ kim Polak dirler 'îyân

Koşdı bir leşker dahî ol merde Şâh
Böyle emr itdi ferîd-i dîn-penâh

Kim yüri Bayburd'a iy çâbuk-süvâr
Darbile al almasan itgil hisâr

Her kızıl-bâşını anun def' kıl
Lâle hem görsen taşından ref' kıl

Çevresin al gâh top ur geh tüfeng
Gâh yüri gâh tîğ ur iy ceng-peleng

BÂZ GERDÎDEN-İ RASÛL-İ ŞÂH İSMÂ'ÎL

Çün bu me'mûrât hep oldı tâmâm
Koydı Erzincân'ı göçdi nîgû-nâm

Bir Çubuk nam adlu yurda kondı Şâh
Ada-depe'ye varır andan sipâh

Göçdi andan Hân'a kondı şîr-hû
Sa'b idi ol yurd u hem yağdı tolu

Vardı Karkun Çayırı'na bâr-gâh
Ol konakdan yürüdi Tercân'a Şâh

(vr. 75b)

Göçdi andan Üskülec nâm oldı yurd
Mama Hâtûn yürür iy reh-süpürd
Üskülüc'den göçdi Şâh iy nîk-nâm
Hod Cınıs nâm oldı yurdı şâd u kâm
Lîk bu menzil be-gâyet dûrdur
Ger müsâfir gitmese ma'zûrdur
Çün Cins'den göçdi Dârâ-yı cihân
Alacalar Şâh'a yurd oldı 'iyân
Göçdi andan Çermük'i ol tâc-dâr
Balî boybâdeden (Voyvoda) irdi bir süvâr
İki baş u iki canlu surh-ser
Şâh'a gönderdi anunla çok haber
İşbu menzilde ferîd-i rûzigâr
Tâc u tiryâki çıkardı âşikâr
Tâcı mâlâ-mâl itdürdi harâb
Kakdı ol tiryâk-i pür-tiryâk-ı nâb
Bunları virdi esîrun birine
Bir teemmül it anun ta'bîrine
Didi bu tâc işbu vaz'ile tamâm
Göndürün bâşına lâyıkdur müdâm
Hem anun tiryâk itmezdir müfîd
Al bu tiryâki ilet bizden berîd
Zehr içür yârın sinânımdan 'iyân
İşbu tiryâk anı def' eyler hemân
Hem anunla nâme virdi şehriyâr
Nâme mazmûnı budur iy hûş-yâr
K'iy memâlik Şâh'ı ârın yok mudur
Cür'etün bir kaç süvârın yok mudur
Şâhlumenkû vu Hayder memleket
Men budur girdim bu mülke yek-cihet

(vr. 76a)

Leşkerun Mengücek'i basdı 'iyân
Nâfına kakdı kazıklar iy fülân
    Sen mukâbil gelmedün hâlin nedür
    Gayretün yok mıdur ahvâlin nedür
Gelmedün gözükmedün hikmet neden
Er isen meydâna gel iy kahbe-zen
    İy hamiyyetsüz kanı ârın senün
    Kande vardı lâf (u) güftârın senün
Böyle mektûb ile peyğâm itdi Şâh
Server-i devrân ferîd-i dîn-penâh

ÂGÂH YÂFTEN-İ ŞÂH İSMÂ'ÎL EZ-LEŞKER-İ DERYÂ-MİSÂL

Saldılar ol kâsıdı çâlâk ana
Vardı irdi tâc ile tiryâk ana
    Didi iy sermâye-i tâc u nigîn
    Uş gelüb irdi Selîm-i dûr-bîn
'Âlem ehlin ser-be-ser girmiş ol er
Şark milkin târ u mâr itmek diler
    Bir tehevvürle gelübdür Hân Selîm
    Kim 'aceb yok itsen andan havf (u) bîm
Yâ mudârâ eyle yâ ceng eylegil
Yâ kaçub bir yana âheng eylegil
    Erdebîl-oğlı çü sözden aldı behr
    Tünd u tîz oldı berîdin itdi kahr
Didi İsmâ'îl bin Hayder menem
Şîr-i nerlen ceng iden saf-der menem
    Gireli meydâna men ner-pehlevân
    Kimseden döndürmedüm dahî 'inân
Şâh-ı Rûm'ın gerçi çokdur leşkeri
Mende dahî var rumûz-ı Hayderî

(vr. 76b)

Men Horâsân milkin aldum âşikâr
Eyledüm Keylân-zemîni târ (u) mâr
Ne Urustân kaldı ne maşrik zemîn
Gördiler gâzîlerimden tîğ u kîn
Rûm u hod men bahş bahş itdim 'iyân
Tahtum öpdi her yire bir pehlevân
Men varurdum gelmeseydi ol ferîd
Çekmedüm zahmet zihî bahti sa'îd
Anda ger çoksa sipâh u mâl u genc
Mende dahî var süvâr-i zor-senc
Gösterem men dahî ana çok süvâr
Yer yüzin tâcile idem lâle-zâr
'Arz idem ana Horâsân leşkerin
Gösterem Rûm'a Urustan leşkerin
Mars milkinin sipâhın cem' idem
Belki Rûm u Şâm'ı dûr hem men' idem
Şimdi Âzerbâycân ile 'Irâk
Yüz bin âdemdir mürîdi bî-nifâk
Gösterem Bağdâd'dan tâzî-süvâr
Bende dahî var sipâhî Sad-hezâr
Âmid u Mardîn u Kürdistân eri
Cem' olur bir Hind'e gel dîsem berî
Ab-ı Amû'dan kıyâsen tâ Furât
Vardurur bî-şübhe nısf-ı kâyinât
Uş menem hakkımdadır bu zikr olan
Düşman olmaz mana sâhib-fikr olan
Bî-tekellüf ger gelürse Şâh-ı Rûm
Bizni âteş bilin u kendüyi mûm
Bir neberd idem anunla kim sitem
Araya koya şefâ'at-çün kadem

(vr. 77a)

Tîğ-i Hindî görmemişdir ol gürûh
Kendü kendüyi sanır sâhib-şükûh
Çün bu işden âgah oldı kîne-hâh
Leşkerin dirdi müheyyâ oldı Şâh
Göçdi andan Erzurûm-ı kondı Şâh
Andan aldı Karakang'a bezm-gâh
Lîk bu menzil yakın menzildürür
Yol eri bundan besî hoş-dildürür
Göçdi andan çün konakdır Matrahac
Monla Kâsım köyidür andan revâc
Göçdi andan dahî ol devletli Şâh
Evgümi Çayırı'na kondı sipâh
Dinle bu menzilde yağmur yağdı cân
Heb menâzil kıssasın menden enân
Kondı Çoban Köprüsi'n andan Selîm
Köprinün suyı 'Araz'dandır kadîm
Köpriden çün göçdi Şâh-ı horde-dân
Alagöz bir köydürür kondı sipâh
Bunda gündüz yağdı yağmûr iy hakîm
Gerçi bu menzil ırakdır çekme bîm
Göçdi andan kondı Sökmen Köy'e Şâh
Gürci'den bir ilçi geldi nîk-hâh
Hedye vü çok pîş-keşlerle tamâm
İlçi ol Eymürzıe çâbukdan benâm
Hem anunla iki zîbâ nev-civân
Kim 'Aliyyü'd-Devle'ye olur yegân
Öbtiler Şâh'un elin anlar dahî
Çâbukun ilçi ile iy ahî
Surhu-serden anlar itmişler firâr
Çâbukun yanında tutmuşlar karâr

(vr. 77b)

İlçiyile geldiler fursat demi
Gördiler ol tâc-dâr-ı a'zamı
İşbu menzilden 'Ali bin Şehsüvâr
Pâdişâh'ın emriyle oldı süvâr
Şâh fermân itdi kim ol pehlevân
Yüriye bir dil ala yâ ide kan
Göçdi Sökmen'den dahî Sultân Selîm
Gülli Yurd'a kondı ol bî-havf u bîm
İşbu menzilde Huzâvend-i 'ukûl
Eyledi küçük mirâhûrı rasûl
Saldı Mirzâ câbuka peyğâm ile
Lîk kaldı ilçi nîkû nâm ile
Virmedi ana icâzet şehriyâr
Yürüdi 'askerle ol bir rûzigâr
Gülli'den göçdi Şeh-i 'âlî-cenâb
Göle kim bir kal'adır illâ harâb
Anı menzil itdi ol gün Hân Selîm
Hüsrev-i 'âlî-neseb Sultân Selîm
İşbu menzil bir yiğit Yahyâ be-nâm
Hod silâh-dâr oğlanıydı ol ğulâm
Bir kızılbâşı ki Şâdî nâm idi
Şâd-nâm ammâ melâl-encâm idi
Korçuluk etvâriyle mevsûf imiş
Körşâdî dimegile ma'rûf imiş
Başdan ayağa zerrîn polâda ğark
Kılıcına tahsîn iderler ehl-i şark
Dâd idüb dil almağa gelmiş meğer
Aldı Yahyâ anı gösterdi hüner
Geldi dergâh-ı mu'allâya esîr
Ol mübârizden haber sordı vezîr

(vr. 78a)

Böyle takrîr itdi ol şûrîde-baht
Kim beni rûşen bilür Dârâ-yı taht
Ya'nî İsmâ'îl bin Hayder be-nâm
Şâh-ı 'âlî Hüsrev-i pür-ihtişâm
Meclisinden mest çıkdum dâvâyile
Toldı Yahyâ milke da'vem çâvile
Ilgadım geldim bu serhadde çü-bad
Bahtına fercâme itdüm i'timâd
Rûmî'den bir dil dutam dirdim nihân
Rûmîye dil şimdiden geldüm 'iyân
Ger sorarsız kandedir ol bî-hirâs
Şimdi Tebrîz'inde eyler men kıyâs
Dirliğin arturdı Yahyâ'nun zahîr
İtdi in'âmât oldı dest-gîr
Anun ile hem-râh olanlar tamâm
Şâh'dan gördi 'inâyet aldı kâm
Kal'adan çün göçdi ol ferhunde-fâl
Kondı Aydın Beğ köyine bî-melâl
Vardı Şâh andan leşker üzre tîz
Kondı ol Toprak Hisâr'ın bî-sitîz
Göçdi andan kondı Tuzla Suyu'na
Tuzla'dan hod Gayb Işığ'ın köyüne
Geldi bu menzilde Çavuş Balı hemân
Böyle takrîr itdi ol rûşen-beyân
Kim Mihal-oğlı Muhammed Beğ benâm
Bendeye bu nev'a gösterdi peyâm
K'Ustacalı oğlı geldi nâm ile
Hoy'a vardı kondı fikr u hâm ile
Âmid u Mardîn ile itmiş vedâ'
Maslahata Şâh itsün istimâ'

(vr. 78b)

Böyle diyü virdi anda ol cevab
Şeh didi göçmek durur imdi savâb
Hem o günde Alatağa yağdı kâr
Onyedi güni Ağustos'un şümâr
Göçdi andan dahî ol Şâh-ı kibâr
Yer yüzin bayraklar itdi lâle-zâr
Kondı Sakallu'yı Şâh-ı ser-firâz
Hüsrev-i şîr-efken u düşman-güdâz
Şehsuvâr-oğlı 'Ali Beğ'den revân
İşbu menzilde bir er geldi devân
On Kızılbâş başın ol çâbuk-süvâr
Şâh'a göndermiş garaz bu i'tibâr
Şâh çün gönderdi anun da'vâsını
Cûşa getürdi kerem deryâsını
Çavlad' ızhâr itdi Dârâ-yı cihân
Virdi bir at u bir altun boz doğân
Bir murassa' zîn u bir altun licâm
Ol semender üzre dahî in'âm-ı 'âm
Kıpkızıl altun zincirin bile
Viribdi bu cümlei anun ile
İki fâhir hıl'at u şimşîr-i zer
Kabzası üç filor(in u) çok güher
Bir kerem gösterdi Şâh-ı şîr-dil
Kim 'Ali bin Şehsüvâr oldi hacîl
Mâcerâ sordı ol erden tâc-dâr
Böyle takrîr itdi ol bâsah-güzâr
K'iy ferîd-i 'asr Dârâ-yı zemîn
Yâver olsun Şâh'a Rabbü'l-'âlemîn
Çıkdı Şâh emriyle ol 'âlî-cenâb
Gice gündüz ılgadı bî havf u hâb

(vr. 79a)

Basdı yurdun Ustacalu'nun ferîd
Hâli buldı yurdı halkı nâ-bedîd
İt ürer yurdunda dahî dûd u tün
Dün göçübdür söylediler yâ bugün
Sürdi ardınca mübâriz yitmedi
Durdı ayrık hıbret ehli gitmedi
Dil dutan diyü her taraf ol pehlevân
Bir kaç er göründi düşmandan nihân
Kendü busdı bir kemîn-gehde hamûş
Subhadek bî-dâd kıldı çeşm u gûş
Dün demin çekdi vü subh urdı nefes
Fâriğ oldı dün belâsından 'abes
Müjde geldi k'iy hünerver pehlevân
Bî-'aded baş kesdük aldık zebân
Düşman alındı vü efsûsı dahî
Var içinde Rûm câsûsı dahî
Kesmemiş bâşın bunun ol bü'l-fudûl
'Âkibet itmiş bu câsûsi rasûl
Nâmile Şeyh Ahmed ol pür-hîle-dâr
Hîle vü telbîs ile bulmuş zafer
Zâhirâ dergâhdan olmuş revân
Şarka girmiş sûretiyle pehlevân
Varmış o câna tecessüs-çün bu er
Anlamışlar işbu câsûsı meğer
Erdebîl-oğlı'na 'arz olmuş revân
Kim bu Rûmîden gelübdür bî-gümân
Katline emr itmiş anı hem cevâb
Kıssa sormuşlar revân virmiş cevâb
Kim meni Ekrâd u bânîdir tamâm
Saldılar 'afv içün iy ferhunde-fâl

(vr. 79b)

Şâh'dan ihsân umarlar iy ferîd
Men tazarru' çün budur geldüm berîd
Didiler göster bu da'vâdan nişân
Mihr u nâmın kani ızhâr it 'iyân
Didi Rûmîden kebûter fi'l-mesel
Nâme-le uçmaz bu yoldan yok mahal
İ'timâd itmiş anun güftârına
Mâni' olmuş işbu söz âzârına
Belki hil'at vermiş ol çeşmi hâb
Hil'at ile çok kitâb-ı müstetâb
Nâmeler virmiş buna ol bed-gümân
Şark a'yânına Rûmîden nihân
Uş bu câsûs (tâ) o candan Hoy'e dek
Şâh'a yoldaş olmuş u çemmiş sükûk
İşbu başlar birle çıkmış nâ-gehân
Fursat isterken budur geldi 'iyân
İstedi câsûsı ol ferhunde-fâl
Sordı ahvâlin anun fî külli hâl
Şâh ana dahî 'inâyet eyledi
Cân ile ol hem itâ'at eyledi
Göçdi andan dahî Şâh-ı nev-hırâm
Yürüdi ikdâm ile her subh u şâm
Üçkilisa oldı andan sonra yurd
Geldi bu menzilde hem bir reh süpürd
Şehsüvâr-oğlı'ndan olda dost-kâm
Zü'l-kadir-oğlı ki pür-bende benâm
Bu hod onbir baş getürdi bir mezîd
Ana dahî anca lutf itdi ferîd
Kondı Bâzirgân Suyı'n andan sipâh
Dana Sazı'na yöneldi bârigâh

(vr. 80a)

İşbu menzilde dutuldı âfitâb
Âfitâba her küsûf oldı hicâb
Hod Cemâzi'l-Âhir ayında zamân
Hem yigirmi sekizinci gün 'iyân
Râst yekşenbe güni ol subh-dem
Tâ dem-i duhâ güneş çekdi elem
Sâzdan göçdi Şeh-i pür-ihtişâm
Hod Karapınar'a kondı nîk-nâm
Ovacuk Sahrâsı'na çün geldi Şâh
Şâh'a kuruldı otak kondı sipâh
İşbu demde bir haber geldi revân
Kim budur irişdi a'dâ bî-gümân
Göçdi konmuşken otâğı serverin
Geçdi ol sahrâyı esbâb-ı erin
Çalduran Ovası üzre tağa Şâh
Kondı hâzır oldı ceng içün sipâh
İki cânibden karavul turdı fâş
Ol gice tâ-subh başlandı savaş

MÜHEYYÂ ŞÜDEN-İ 'ASÂKİR-İ RÛM VE MUHÂREBE-İ KIZILBÂŞ-I ŞÛM

Subh-ı sadık k'âfitâb-ı hoş-hırâm
Asdı Nîl-künbete zerrîn câm
Hüsrev-i hâver-zemîn çekdi 'alem
Leşker-i encüm 'alemden itdi rem
Göklere çıkdı hümâ-yı âfitâb
Ol hümâyı gördi mahv oldı 'ukâb
Râğ-ı zulmetden zuhûr oldı sabâh
Şâhbâzî şems gösterdi cenâh
Rûşen oldı devr-i gerdûn bir dahî
Çehre açdı kûh-i hâmûn bir dahî

(vr. 80b)

Tanrı'ya itdi tevekkül Hân Selîm
İndi tahtından revân Sultân Selîm

Urdılar rahşın gül endâmına zîn
Çekdiler k'iy Şâh-ı dîn devletle bîn

Bâdiye üstine çıkdı Şâh-ı Rûm
Leşkeri Ervâm ahkâmında mûm

Saf saf itdi leşkerin bî-reng içün
Ehl-i Rûm oldı müheyyâ ceng içün

Yer yüzin tutdı serâ-ser ehl-i Rûm
At ayağından yıkıldı merz-i bûm

'Arşa irdi boru zurnânın demi
Kerre-nây âvâzı basdı 'âlemi

Top asvâtı vü âvâz-ı tüfeng
Göklere çıkdı vü âlem oldı reng

Dutdı kûh u deşti gûnâ-gûn 'alem
Sûr'a zâhir urdı İsrâfîl dem

Al yeşil bayrâğ ile toldı hevâ
Lâciverdiyken siyah oldı semâ

Şark şâhı dahî ol gün subh-dem
Haşmetile bindi kaldırdı 'alem

Sâğ u solın düzdi Şâh-ı tîre-rây
Çarha çıkdı toz avâzıdır ay

Çalduran sahrâsın itdi lâle-zâr
Kırmızı tâciyle ol çâbuk-süvâr

Dutdı ol sahrâ yüzin rengîn direfş
Kim yeşil kîm kızıl kimi benefş

Sad hezârân âdemî oldı süvâr
Hep mübâriz tîğ-zen hançer-güzâr

(vr. 81a)

Nîzeden oldı neyistân ol fezâ
Ortaya girdi rızâyiçün kazâ
İtdi bayraklu hevâ-yi lâle-gûn
Tâcile oldı zemîn deryâ-yı hûn
Kırmızı tâciyle elvânî- 'alem
Bîd u serv u erguvân idi be-hem
Leşkerin dirdi alaylar bağladı
Er başın gösterdi tuğlar bağladı
Çün kızıl tâciyle bindi ata Şâh
Lâle dahî Şâh içün çekdi sipâh
Tanrı'dan bî-bâk hûn-rîz ol ferîd
Leşkeri cümle fedâyî vü mürîd
Cevşen u polâda ğark oldı sipâh
Ceng içün gördi yarak seyrâna Şâh
Er libâsı yir yüzin itdi bahâr
Tâc-ı hamrâdan zamâne lâle-zâr
Girdi ol sahrâya çok ra'nâ bedev
Her yeri sarsardan almışdır giru
Her bedev bir şîr olub giydi peleng
Şâh içün ister ide şîrâne ceng
Ol bedevler heb murassa' zîn ile
Tolu her zîn-hâne nakş-i Çîn ile
Her birisi bir murassa' zîn ile
Mâlikâne kim endek zeyn ile
Saf saf itdi leşkerin şîrâne Şâh
İşbu âyînile gösterdi sipâh
Sola Ustacalu'yı koydı ferîd
Sağa kendü turdı vü cem'-i mürîd
Şâh İsmâ'îl bin Hayder be-nâm
Turdı ol meydân içinde dost-kâm

(vr. 81b)

İstedi bir ehl-i hıbret ol ferîd
Rûm içün 'arz oldı Şâm'a bir mürîd
Gelmedin meydâna ceng içün sipâh
Malkoç hâcibini almışdı Şâh
Dil getürmişlerdi Rûmî'den anı
Sordı anı Şâh kim ol er kanı
Uşbu dem buldurdı ol dânâ eri
Ana fermân itdi k'iy er gel beri
Rûm'ın evzâ'ın u ahvâlin bana
Söyle birbir çünki rûşendir sana
Âl-i 'Osmân'un sipâhın bilmezem
Anlarun men resm u râhın bilmezem
Çok sipâhîler gelübdür ol ferîd
Kimdir anlar âşikâr it iy mürîd
Şimdi bu tağdan iner sahrâya ol
Göz kızardır lâle-i hamrâya ol
Sen inerken anları göster mana
Gitme yanımdan zaman (hiç) bir yana
İşbu güft u gû içinde Şâh-ı şark
Bir alay göründi heb polâda ğark
Çıkdı ceybinden bu demde âfitâb
Düşdi ol kûhsâr üzre Şâh hicâb
Sad-hezârân âfitâb itdi zuhûr
Her silâhı kıldı bir rahşende nûr
Göklere dutdı serâ-ser gerd u hâk
Nâ-gehân ol hâki berbâd itdi çâk
Zâhir oldı gerd içinden âdemî
Basdı ol âdem tamâm-ı 'âlemi
Başlarında heb kızıl tâc anların
Gürz u tîğı kana muhtâc anların

(vr. 82a)

Âsumânî tonları ser-tâ-kadem
İçleri gayri kisvet pûş kem
Başı altun bir 'alem çıkdı 'iyân
Kırmızı bayraklu bî-pâyân sinân
Ol 'alem almış şafakdan bir kumâş
Kana boyanmış şafak-tek böyle fâş
Sordı Rûmî'den bu cem'-i Şâh-i şark
Kim nedür bu ra'da u bu rahşende bark
Ol kızıl sancak kimündür it 'iyân
Kırmızı bayrakludur vir-gil nişân
Bu sipâhın söyle sâlârın bana
Kimdürür 'arz eyle serdârın bana
Böyle takrîr itdi ol nâsih-güzâr
K'iy sipeh-sâlâr-ı Şâh-ı nâm-dâr
İşbu leşker kim sorarsın bendeden
Bende-i der-mende-i şermendeden
Bunlarun küffârilendir işleri
Katl iderler dâyim ol şerkeşleri
Nîgebolı bir vilâyetdür be-nâm
İşbu leşker ol diyârundur tamâm
Kâfir ile dem-be-dem eyler neberd
Gâzilerdir işbu cem'-i şîr-merd
Beğleri olur Mihâl-oğlanları
Âl-i 'Osmân'a fedâdur canları
Eski 'Osmân'dan bular tâ işbu dem
Bendedirler sâdık u sâbit-kadem
Bu Mihâl-oğlı Muhammed'dir gelen
İşbunun emsâli bî-haddir gelen
Anların ardınca çıkdı bir sipâh
Kim karardı gökde tozdan mihr ü mâh

(vr. 82b)

Toz içinden bir sipâh oldı 'iyân
K'âferîn didi zemîn ü âsumân
Başı altun bir 'alem çıkdı yeşil
Gölgesi şâmil kıyâmı mu'tedil
Nîzeler heb sebze-gûn bayrağile
Mîşe bezendi yeşil evrâk ile
Hem 'alem hem nîze bayrağı yeşîl
Sebze-zârın itdi gerdûnın hacîl
Âdemîsi cümle giymişler sepîd
Gül zamânında misâl-i misk-i bîd
Şâh sordı kim bu bî-pâyân sipâh
Kangı kişverden gelür iy nîk-hâh
Ol yeşil sancak kimündür mu'tedîl
Bunca bayraklar ne yüzdendir yeşil
Kimdürür serdârı bu haylin benâm
Nereden virildi bunca izdihâm
Rûmî didi k'iy sipâh-sâlâr-ı dehr
Dehr elinden çekme endûh ile kahr
Kişver-i İsfendiyâr'undur bu hayl
Beğleri heb Âl-i 'Osmân'a tufeyl
Ol 'alem kim sebz u ra'nâdır 'iyân
Sâye göster servdir illâ revân
Nâmile Mirzâ Beğ'ündür iy ferîd
Âl-i 'Osmân'a ceden 'an ced mürîd
Söylenür İsfendiyâr-oğlı be-nâm
Vâkıf ol iy Hüsrev-i pür-ihtişâm
Uş karavoldur bu yek-ser bî-gümân
Şimdi kopar fitne-i âhir zamân
Kopdı bundan sonra nâ-gâh bir ğubâr
Zulmete ğark oldı diyâr u diyâr

(vr. 83a)

Zâhir oldı toz içinden bir gürûh
Kim getürmezdi anı hâmûn kûh
Çıkdı bî-pâyân u bî-had âdemî
Gerde girdirdi tamâm-ı 'âlemi
Lâle-i hamrâ bigi heb surh pûş
Sanasın deryâ-yı hûndur ordı cûş
Ol gürûh içinde gûnâ-gûn 'alem
Kerre-nây u borusiler zîr u bem
Sordı Rûmî'den bu bî-had halkı Şâh
Kim ne yüzdendir bu gûnâ-gûn sipâh
Rûmî didi k'iy Şeh-i Cem-iktidâr
Kâmyâb itsün seni Perverdigâr
İşbu bî-pâyân sipâh iy zû-funûn
Kim göründi gözlere deryâ-yı hûn
Heb yayan tâyifesindendir bu hayl
Eylemezler her-gîz işbu zîne meyl
Bunlara Rûmî 'azebdir iy ferîd
Âl-i 'Osmân'a mürîd oğlı mürîd
Çıkdı andan sonra bu leşker ki Şâh
Kaldı hayrân bi'z-zarûre çekdi âh
Göklere çıkdı bu leşkerden ğubâr
Nûr gitdi dehr-i gerdûn oldı târ
Toz içinden çıkdı bir leşker 'iyân
Kim götürmezdi zemîn u âsumân
Gözden alaylar kenârı nâbedîd
Anların şânında "**enzelne'l-hadîd**"
Çok 'alemler çıkdı altun başlu heb
Her 'alem altında bir sâhib-neseb
Ol 'alemler içre bir a'lâ 'alem
Başı rahşende misâl-i câm-ı Cem

(vr. 83b)

Şâh sordı Rûmî'ye ki ehl-i hûş
Di kimindir işbu gülbânk u hurûş
    Gûyiyâ sultân Selîm oldı süvâr
    İşbu kesret kendüdür bî-intizâr
Rûmî didi iy zamâne ferdi Şâh
İşbu sen benzetdüğin şimdi sipâh
    Bir beğidir ol erenler şâhınun
    Kemterîn bir bendesidir kâhinun
İşbu ihtişâm u bu leşkerler tamâm
Anatolı milkinündür Rûm'a râm
    Mîr-mîrânı bu şevketle 'iyân
    Hod Sinân Pâşa'dur ol ner-pehlevân
Din hevâdârıdır ol çâbuk-süvâr
Nice kez küffârı itmiş târ u mâr
    Gâzidir ol pehlevân iy ceng-cû
    Hem peleng-rezmdir hem şîr-hû
Ger tavâşîdir velî ol pehlevân
Erlik ile şöhre olmuşdur 'iyân
    İşbunun ardınca çıkdı bir çeri
    Kim ğubâr u gerdi dutdı gökleri
Basdı eşyâyı tamâm ol gerd-i hâk
Esdi yil hâkin yakasın itdi çâk
    Toz içinden çıkdı bir bî-had ferîk
    Cevşen pûlâd içinde heb ğarîk
Oldı tâğın sağ yanından 'iyân
Bellüsüz oldı zemîn ü âsumân
    Bunda zerrîn ser 'alemler çekdi bâş
    Ol 'alemler zeyni gûnâ-gûn kumâş
Her 'alem dibinde bir ğırrende şîr
Hem mübâriz hem bahâdır hem dilîr

(vr. 84a)

İçlerinde bir yeşil sancak durur
Âsumân ile durub pehlev-urur
Şâh didi kim bu leşker bî-hilâf
Pâdişâh'ındır ne hâcet ihtilâf
İşbu ferriyle şükûh ânundurur
Böyle hod reftâr kûh ânundurur
Rûmî didi k'iy zamân içinde ferd
Pehlevân-ı 'asr u meydân içre merd
İşbu leşker kim göründi âşikâr
Bu 'alemler bunca bî-pâyân süvâr
Cümle Karaman milkinündür bî-gümân
Şâh 'aleminden niçün kılsun nihân
O 'alemler beğlerindir iy emîr
Lîkin ol beğlerbeğiden ol habîr
Bir kulıdır işbu 'Osmân oğlı'nın
Bendesidir böyle ol Hân oğlınm
Söylenir nâmiyle Zeynel Pâşa ol
Muntazırdır ceng ile pür-haşe ol
Ol mu'allâ sancak ânundur 'iyân
Ana tâbi'dir bu cümle bî-girân
Şâh bu takrîr içün gûş eyledi
Kendü kendüyi ferâmûş eyledi
Çıkdı andan sonra bir hayl u haşem
Toz (u) gerde içinde gûnâ-gûn 'alem
Bu şimâlî lîk bî-pâyân sipâh
Şöyle kim tozdan karardı mihr u mâh
Tâğ u tâşı basdı yekser âdemi
Toza ğark oldı sipihri- 'âlemi
Şâh didi işbudur Sultân Selîm
Kim bu ferriyle gelür bî-havf u bîm

(vr. 84b)

Rûmî didi iy Şeh-i ferhunde-fâl
Dehr elinden çekme-gil her-giz melâl
İşbu nev'-i nev' sancaklar ki var
Bunca bî-hadd u nihâyetsüz süvâr
Rûm milkinden çıkubdur kîne-hâh
Ol diyârındır bu haşmetlü sipâh
Ehl-i Rûm'undur bu sancaklar tamâm
Rûm'a tâbi'dir bu hayl u izdihâm
Bunda Kâsım Pâşa'dur beğlerbeği
Vâkıf olgıl iy erenler gerçeği
Ol mu'azzam sancak anundur yakîn
Gelmedi dahî Şeh-i rûy-i zemîn
Şimdi Sultân Ahmed'in milkin tamâm
İşbunun hükmindedir iy nîk u nâm
İşbu güft u gûda nâ-gâh bir ğubâr
Çıkdı vu itdi tamâm eşyâyı târ
Bir karanu toz kopdı nâ-gehân
Ser-be-ser târık u teng oldı cıhân
Toldı zulmetle dünyâ-yı denî
Lâcıverdî çarh oldı sûsenî
Künbet-i mînâ-yı şeb-reng itdi gerd
Tozdan mihr u meh oldı lâciverd
Basdı ol kûh-sârı bir leşker ki Şâh
Didi zî leşker zihî hayl u sipâh
Dıtredi ol tâğ heybetden tamâm
Tâğı pâymâl itdi yekser hâss u 'âm
Cebhe cevşen pertevinden âfitâb
İndi yüz toprâğa sürdi aldı nâb
Çıkdı çok sancakla bî-pâyân süvâr
Sancak(l)u bayrak zuhûr itdi bahâr

(vr. 85a)

Kûh kûh oldı alaylar neng içün
Tîğlar çıkdı kınından ceng içün
Şâh didi işbudur Dârâ-yı Rûm
Şevketile geldi gösterdi hücûm
Rûmî didi k'iy ferîd-i ercümend
Görme devrân âfetinden sen gözend
İşbu enbûh bu halk-ı bî-şümâr
Rûm-ili gâzîleridir âşikâr
Bunlar anlardır ki küffârı müdâm
Târ u mâr eylerler iy ferhunde-nâm
İşleri dün-gün gazâdır Şâh içün
Heb fedâyîdür sebîlü'llâh içün
Uş bu yoldan küfr girmiş mâteme
Bunlar irmişdir cihâd-ı a'zama
Can-fedâyî pehlevanlardır kamu
Yek-cihetler hem-'inânlardır kamu
O 'alemler Rûm-ili'nündür tamâm
Bir beğindür her biri anun be-nâm
Başı altun ol kızıl vâlâ-'alem
Gâh gösterür şû'â-ı câm-ı Cem
Ol Hasan Pâşa ferîdindir be-nâm
İşbu sancaklar anı gözler müdâm
Rûm-ili Beğlerbeğidür ol er
Hem diyânet vardır anda hem hüner
Sînesin tîr u kazâ-çün açmış ol
Dîn yolunda bâş u candan geçmiş ol
Uş şehâdet menzilin gözleb gelür
Evliyânın öldüğin gûyâ bilür
Şâh'a çün 'arz itdi Rûmî kıssai
Aldı Şâh ol kıssalardan hıssai

(vr. 85b)

Parmağın ağzına aldı ol ferîd
Bir dem-i serdile didi iy ferîd
Hân Muhammed'den Çeleb bîzâr ola
Bozdı bu pürkârı bî-pergâr ola
Bâ'is ol oldı bu gîrû-dâruma
Gör ne husrân eyledi bâzârıma
Böyle sultanla ol nâ-dân meni
Hem sarâyitî kıldı ser-gerdân meni
Rub'-ı meskûn ger dirilse bir yire
İşbuna karşu gelirken yan vire
İşbu hayf u bu teessüf içre Şâh
Gam çekerken çıkdı nâ-gâh bir sipâh
Bir karanlık dutdı âfâkı tamâm
Toz u toprağa bulandı hâss u 'âm
Lâciverdî çarha çıkdı gerd u hâk
Yer yüzini göklere savurdı bâk
Toz içinden ra'd u bark oldı zuhûr
Sad-hezârân yerde zulmet içre nûr
Tarfalardan pâre pâre düşdi kûh
Âleme odlar bırakdı ol gürûh
Her şerâre toz içinde bir güneş
Her güneş bî-kâr içün bir nîze-keş
Gâh tüfeng atdı tırâka gâh top
Göğe çıkdı top oldı çarh kûp
Harbelerden yıldırım rahşândı
Her yarak ol gün şerâr-efşândı
Yüridi mûr u melâh-tek âdemî
Çarha çıkdı boru zurnânın demi
Zenberekle harbeler gösterdi nûr
Toz içinden oldı âteşler zuhûr

(vr. 86a)

Ye'cûc (u) Me'cûc'e benzer bu ferîk
Od içinden hep semender-tek ğarîk
Kasdı kûh (u) deşti saf-saf ol gürûh
Deşt bî-hûd oldı lerzân kaldı kûh
Bir kızıl sancak gözükdi nâ-gehân
Başı altun ol 'alem bir erguvân
Bir kızıl saru 'alemle çıkdı fâş
Nîl'e uydı gönül nîlü gördi baş
Her 'alem altında bin ağa be-nâm
Dillerinde şöyle zikru'llâh müdâm
Şâh çün gördi bû bî-had âdemi
Gitdi 'akl u hûş bağlandı demi
Söyledi hey hey Selîm-i ser-firâz
Eylemez mi böyle oddan ihtirâz
Gör ne hoş girmiş bu od deryâsına
Tekye itmişdür meğer esmâsına
İşbu âteş-pârelerden ihtirâz
İtmez ol deryâ-dil-i düşmân-güdâz
Rûmî didi iy zamâne serveri
Şâh-ı ma'nî Hayder oğlı Hayderî
Yok bu leşkerde Selîm-i şîr-dil
Hayret içre kalma vu olma hacîl
İşbu hayl u sipâh u bî-hisâb
Nîçe nîçe yerler itmişdür harâb
Zenberekle top atar dâyim bu cem'
Bunların savtına döymez değme sem'
Harbe vu şimşîr ilendir işleri
Katl iderler dîn içün ser-keşleri
Ol gürûha söylenür Yeniçeri
Bir amansuz yağîdır iy hûş eri

(vr. 86b)

Ol 'alem altındağı Yezdân-şinâs
Bunlarun ağasıdur ismi Ayâs
Tanrı'nın mecmû'-ı ismi andadur
İşbular dîvî tılısmı andadur
Zabt ider ol dîvi Yezdân emriyle
Ana tâbi'dür Süleymân emriyle
Ol sürer cenge bu enbûhı tamâm
Uş bular yeniçeridür ve's-selâm
Uş bular ebr u güneşdir ol civân
Her buludun bir ayası var 'iyân
Çün bu sözi aldı gûşe Şâh-ı fevk(şark)
Derledi oldı 'arak içinde ğark
Ol bî-hûş ol perîşân rûzigâr
Kaçdı andan 'akl (u) hûş itdi firâr
İşbunun-tek izdırâb içinde Şâh
Nâ-gehân oldı cihân mülki sipâh
Şark u garbı dutdı yek-ser gerd-i hâk
Toza ğark oldı semâyile sımâk
Gice gündüz bir zaman fark olmadı
Ayn-ı zulmet oldı ol şark olmadı
Yidi kat yirün birin kaldırdı bâd
Sanasın kim giru döndi devr-i 'Âd
Asumân halkına çıkdı tîre hâk
Hâkdan oldı mükedder çarh-ı pâk
Hakk'a yalvardı melekler k'iy İlâh
İşbu toz itdi semâvâtı siyâh
Kâsid itdi cümle tâ'atdan bizi
Zulmete sokdı hidâyetden bizi
Sen kerem göster hidâyet vir bize
Tâ'atin-çün istitâ'at vir bize

(vr. 87a)

Dinledi Sâni' du'âsın anlarun
Müstecâb itdi du'âsın anlarun
Bir yil estirdi heman-dem Kirdigâr
Gitdi ma'dûm itdi gerd ile ğubâr
Zâhir oldı gerd içinden bir sipâh
Kim ta'accüb itdi çarh (u) mihr u mâh
Bir çerî kim şîş cihetden dışradır
Fehme sığmaz her san'atdan dışradır
Kopdı eşyâdan tamâmet bir gırîv
Ol gırîvin heybetinden kaçdı dîv
Toldı âdemden yemînile yesâr
'Âlemi âdem tamâm itdi hisâr
Mağrib u meşrık diyârı kûh kûh
Leşkerile toldı gösterdi şükûh
Âdemî deryâsı düşdi mevc mevc
Yer yüzin basdı sipâhî fevc fevc
Sağ yanı leşkerün bir lâle-zâr
Kırmızı bayraklu hayli bî-şümâr
Heb bulardan daşra bayraklu yeşil
İzdihâmından basîret münfa'il
Heb bular ispâhî oğlanı be-nâm
Lutfi Ağa'nun tamâm emrine râm
Dahî andan daşra bayraklar heb ak
Hayret itdi ehl-i Tebrîz ü 'Irâk
Sol cânibden gelen 'asker tamâm
Heb saru bayraklu bî-hadd izdihâm
Daşra andan bir sipâhî bî-firân
Heb yeşil bayraklu anlar hem-çünân
Bunların serdârı Ahmed nâm-dâr
Bu silahdâr ağa ol çâbuk-süvâr

(vr. 87b)

Dahi andan dışra bayraklu sepîd
Sanasın geldi bahâr u miski-i bîd
　　Ortasında iki sancak sâye-dâr
　　Başları cevher be-gâyet mâye-dâr
Ol 'alemler göklere çıkmış 'îyân
Olmuş anunla müşerref âsumân
　　Cevherinden nûr alurdı âfitâb
　　Sâyesinde râhat olurdı sehâb
Biri yeşil anlarun birisi ak
Anlara hayrân bu mînâ-yı revâk
　　Ol 'alem altında Şâh-ı ser-firâz
　　Server-i devrân Selîm-i bî-niyâz
Ak 'alem altında ol sâhib-şükûh
Ferr u şevketle durur mânend-i kûh
　　Didi Rûmî iy Şeh-i ferhunde-fâl
　　Uş budur ol pâdişâh-ı hoş-hısâl
Ak 'alem yeşil 'alem ânundurur
Bu alemler ol Süleymân'ındurur
　　Ol kızıl bayraklu oğlanlar ki var
　　Heb sipâhî oğlanlarıdır bî-şümâr
Saru bayrakla idenler girû-dâr
Ol silâhdârundurur iy şehsüvâr
　　Ol yeşil bayraklu alaylar duran
　　Ülûfeci bölüğidir mevc uran
Şol ki ak bayrak getürmişler revân
Ol garîb yiğitleridür bî-gümân
　　Pes bu âyinile dârâ-yı cihân
　　İndi sahrâya zihî bebr u beyân
Düzdi sahrâ içre ceng içün esâs
Düzdi meydâna hüner-ber bî-hirâs

(vr. 88a)

Ol sufûfa itdi çavuşlar yasak
Gördiler ceng ü neberd içün yarak

İşbu teşvîş (u) bu fikr içinde Şâh
Çıkdı ardından Ferîdûn bir sipâh

Geldi bir haşmetlü leşker kim bu kevn
Tîrelendi tozdan döndürdi levn

Tîre toprakdan karardı gün 'iyân
Ne zemîn peydâ idi ne âsumân

Sad-hezârân âdemî oldı zuhûr
Kopdı gûya haşr ile yevmü'n-nüşûr

Şâh sordı Rûmî'ye k'iy ehl-i dîd
Şeyhine irşâd iden kâmil mürîd

Pâdişâh'dan sonra bu haşmet nedür
Bunca zor u savlet ü şevket nedür

İşbu bî-hadd u nihâyetsüz sipâh
Kimdurur niçün buna bağlandı râh

Sonradan niçün bular çıkdı bedîd
Gerçek it Şâh'ı seversen ıy mürîd

Rûmî didi iy mübâriz pehlevân
Bir galat söylenmedi sizden nihân

Şimdiden sonra bunun-tek izdihâm
Bî-nihâyetdür dükenmez hâs u 'âm

İşbuna benzer ğubâr u hâk u gerd
Eksik olmaz tâ tamâm ola neberd

Kimi ağrıkdır bunun kimi nüzûl
Yir yüzine yekser itmişdir şümûl

Erdebîl-oğlı çü gûş itdi sözi
Sanasın zehr itdi nûş itdi özi

Durdı meydân içre Şâh-husn ol ferîd
Geldi Şâh üzre dirildi her mürîd

(vr. 88b)

Şâh çün gördi bu deryâ mevcini
Kûh (u) sahrâlarda âdem fevcini
    Nâ-ümîd oldı vücûdından tamâm
    Kendi kendüye dîdi zî fikr-i hâm
Katre deryâla berâber mi olur
Hâk-i 'anber çarh-i ahdar mı olur
    Bu güneşdir biz hemân bir zerre-üz
    Bu İrem bâğı vü biz bir terre-üz
Bu hemân bir kûhdır men berg-gâh
Men gedâyım şimdi bildim üşte Şâh
    Bu Süleymân-ı zamândır iy şerîf
    Biz anun yanında bir mûr-i za'îf
Bu denizdir biz heman bir katre âb
Îşimüz bizüm harâb ender harâb
    Pâdişâh uş şimdi gördi rûzigâr
    Cem Cüneyd efsânedir İsfendiyâr
Şâh 'âlemde hemân 'Osmân imiş
Şâhlık ısmi bize bühtân imış
    Böyle 'âlî-şân ile kim ceng ider
    Bol cihânı bâşına kim teng ider
Lîk çün meydâna girdi işbu er
Olalı tîğından anun behre-ver
    Susamışdır kana anun hançeri
    Kanduralum doğrasun koy pençeri
Çün kadem rencîde kıldı şehriyâr
Makdemine canlar idelüm nisâr
    Lîk bu deryâya 'âkıl uğramaz
    'Akla baksan kimse bağrın doğramaz
Kim girür od bahrine idrâkile
Kani hâk bahs ider eflâk ile

(vr. 89a)

İstedi Ustaca-oğlı'n Şâh-ı şark
Didi men hem gösterem bir nev'a zerk
Tur 'Ali vü Gûr Emîr ile Çiyân
Bunların emsâli bir kaç pehlevân
Bunlara emr itdi Şâh-ı şîr-dil
Kim bizi Sultân Selîm itdi hacîl
Bana kim tâbi'a mest olmak gerek
Tanrı bilmez hod-perest olmak gerek
Hûş u 'aklından giçen bî-kâr ider
Bunda 'akl issi kaçan inkâr ider
Şâh fermân itdi kim gelsün şarâb
Surh-ser içün harâb olsun harâb
Mest ü lâ-ya'kıl olub itsün savaş
Bilmesinler tâ düşen kol mı ya baş
Ol çü emr itdi revân geldi şarâb
Nakl hâzır oldı vü çeng ü rebâb
Câm u zerrîn toldı mâlâ-mâl mey
Meclis-i kanunla germ itdi ney
Rezm ü bezmin gezdi döndi lâ'l-fâm
Surh-ser saf saf kadeh çekdi müdâm
Bezm-ârâ ol sürâhî toldı kân
Rezm kanından revân virdi feşân
Surh-ser heb mest ü medhûş oldılar
Ceng ikdâmiyle çavuş oldılar
Bahr berden seçmez oldı surh-ser
Bî-hıred yanında birdir hoşk-i ter
Girdiler meydâna ser-mest ü harâb
Elde heb şimşîr u başlarda şarâb
Tîğ-i Hindî çıkdı kınından selef
Bağladılar ceng içün mestâne saf

(vr. 89b)

Durdı ol meydân içinde Şâh-ı şark
Ât âdem atlu pûlâd içre ğark
Borı bağırdı figân itdi nefîr
Yer yüzin dutdı silâh-ı dâru-gîr
Solına Ustaca-oğlı'n koydı Şâh
Ânunile dahî bî-pâyân sipâh
Kendi sâğın bağladı durdı ferîd
Geldi heb üste dirildiler mürîd
Kalbe kudret bulmadı mîr ol şakî
Sâğına aldı tamâmet sancakı
Cevşen ü pûlâda ğark oldı süvâr
At ayağından hevâ doldı ğubâr
Her gönülden vardı kat' oldı ecel
Er başına hâzır oldı bu ecel
Köşeler doldı silâh u cengile
Deşt sengîn oldı kalyâ sengile
Yer büründi anca kim doldı siper
Kerre-nây âvâzı itdi çarh-ı ger
Çaldıran sahrâsına çün girdi Şâh
Şâh'a karşugeldi ol şarkî-sipâh
Çün 'adû cem'ini gördi Şâh-ı Rûm
Bağladı alayların itdi hücûm
İki cânibden düzüldi saf safa
Cûş urub geldi zemîn mağzı tefe
Araya girdi siyâset dâd içün
Bağladı belin sitem bî-dâd içün
Hâzır oldı ceng içün esbâb-ı ceng
Nîze vu nây u cevşen bir hadeng
Mencenîk u top u şimşîr u sinân
Gürz ü tîğ u tîr u âvâz-ı kemân

(vr. 90a)

Hep vezîrin hâzır itdi tâc-dâr
Böyle fermân itdi ol düldül-süvâr
Kim kapum halkın görürsiz uş 'iyân
Anların sâğında ceng itsün Sinân
Anatolı beğleriyle ol emîr
Anlarun sâğında itsün dâru-gîr
Anatolı'nın sağında bî-direng
Karaman cem'iyle Zeynel ide ceng
Varsun ol beğlerbeği Karmân ile
Anatolı sâğına fermân ile
Tarh olub dursun anın sâğında fâş
İki beğler her biri bir cem'a baş
Biri Hüsrev'dir anun biri Ayâs
Solı dahî sağa eylenüz kıyâs
Kapu halkınun solunda bir neheng
Dursun itsün Şâh'ile şîrâne ceng
Ol Hasan Pâşa'dır iy a'yân be-nâm
Urum ile beğlerin dirsün tamâm
Şâh'a karşu dursun itsün neberd
Oldur imdi işbu meydân içre merd
Ol yarak görsün bu yolda Şâh içün
Hem şehîd olsun sebîlu'llâh içün
Rûm-ili solunda koy dutsun karâr
Pehlevân ya'nî 'Alî bin Şehsüvâr
Tarh olub dursun ırakda ceng içün
Ol iki kardaş nâm u neng içün
Malkoç-oğlı 'Ali Beğ ikdâm ile
Küçirek Tur 'Ali Beğ olda bile
Dursun önümde Ayas hâs fâş
'Âkıbet mahmûd olur itsün savaş

(vr. 90b)

Kılıç ursun ol erenler serveri
Çünki tâbi'dür ana yeniçeri
Ye'cûc u Me'cûc'i alsun yânına
Od bıraksun surh-serler cânına
Anlarun iki kolundan böyle heb
Kat' içün tîğle dursun ğarb
Anlarun iki yanından arabalar
Toplar atsun çıkarsun (çakrasun) harbeler
Asker ardın ağrığiyle üstüvâr
Eylemek lâzımdur iy a'yân kâr
Rûm Beğlerbeğisi Kâsım varub
Beklesün ağruğı ol dündâr olub
Çün bu etvârile fermân itdi Şâh
Düzdi paşalar anı bî-iştibâh
İşbu zikrolanlar oldı bî-temâm
Yerlerini bekledi durdı müdâm
İşbu âyînile Şâh-ı ceng-cû
Rustem-ı meydân Selîm-ı şîr-hû
Merd-i meydân ol erenler serveri
Hakk'a sığnub geldi ol meydân erı
Çünki 'azmitdi (vü) bâzâr oldı tîz
Er ere karışdı kopdı ruste-hîz
Pehlevanlar çarha cengin itdi sâz
Kan döküp baş kesdiler bî-ihtirâz
İki cânibden bahâdır çıkdı fâş
Pehlevanlar kesdiler meydanda bâş
Birbirin itdi mübâriz imtihân
Er başın kesdi bahâdır dökdi kan
Her dilâver neng içün ceng eyledi
Şâh önin kanile gül-reng eyledi

(vr. 91a)

Pehlevanlar baş kesüb kan itdiler
Şâh önünde kelle ğaltân itdiler
Deftere girdi bahâdır nâmile
Kâmın aldı Şâh'dan in'âmile
Pehlevanlar ismi süst oldı tamâm
Dehr tûmârında kaldı bunca nâm
Cûşa geldi iki deryâ lâ-muhâl
Kulzum-i 'ummân şebîh oldı mecâl
Ma'reke kan toldı şimşîr urdı dem
Kana boyandı kalender-tek 'alem
Lâle-zâr oldı o sahrâ yek-sere
Lâle-gûn tâc anca kim düşdi yere
İş bu dem Ustacal-oğlı bî-sebât
Sağma Sultân Selîm'in saldı at
Anatolı üzre geldi tîz u tünd
Lîk tîğın gördi ol meydanda künd
Rû-be-rû oldı Sinân Pâşa'ya merd
Bir kıyâmet kopdı kim oldı neberd
Düzdiler meydanda katliçün esâs
Baş kesildi gövde düşdi bî-kıyâs
Bir neberd oldı vu bir ceng u sitîz
Kim sanasın geldi rûz-i rüstahîz
Döndürüşme at u erden aldı zor
Kan mübâh oldı vü ağzın açdı gûr
İş bu demde tarh olan Husrev Ayâs
Ol Yezdân-perest u Hak-şinâs
Bir kemînden çıkdı ol iki peleng
İtdiler Ustacalu-oğlıyle ceng
Bir siyâset kopdı kim devrân-ı dûn
Kahrile gösterdi bir deryâ-yı hûn

(vr. 91b)

Tîğ u gürzün çâk çâkinden zamân
Sandı kim kopdı kıyâmet bî-gümân

İşbu ceng içinde düşdi Beğ Ayâs
Yörgüç-oğlı dahî düşdi it kıyâs

Kim Sikender Beğ'dür adı iy ferîd
Oldı iki beğ anda oldılar şehîd

Çün Sinân Pâşa bu hâli gördi fâş
Döndi tekrâr itdi bir ceng ü savâş

Bunda da Karl-oğlı Sinân Beğ 'iyân
Hâkim-i Beğ-şehri'nün ner-pehlevân

Hem Muhammed Beğ ki sultân oğlıdır
Ol bahâdır merd-i meydân oğlıdır

Veys Beğ ki Kayseri'nin hâkimi
Üçi de meydâna girdi der-hemî

İtdiler ustaca-oğlı birle ceng
Ceng bâzî şöyle kim ceng-i peleng

Üçi dahî bunların düşdi bedîd
Fî sebîli'llâh içün ya'nî şehîd

Çün Sinân Pâşa bu hâli anladı
Kendü tîğı cür'etini tanladı

Hışmile aldı sinânı ol Sinân
Ustacalu-oğlı üzre pehlevân

At salub bir nîze urdı ol ere
Atıyile müfsidi urdı yere

Ustacalu-oğlı'n ol bebrî-beyân
Atdı atından yere ol dem 'iyân

Virdi fırsat paşaya âhir Hudâ
Gövdesinden bâşını itdi cüdâ

Ol kulı sındurdı paşa darbile
Kodı gitdi darben-darbile

(vr. 92a)

Sınğunun ba'zı ulaşdı Şâh'ına
Kim kaçdı ol diyârıun tâğına
 Şâh İsmâ'îl bin Hayder dahî
 Ol erenler serveri saf-der dahî
Aldı tîğın geldi ol meydâna tîz
Kopdı mahşer geldi rûz-i rustehîz
 Taclu Hâtun cümle eskâliyle Şâh
 Mekr idüb eyledi bir 'âlî sipâh
'Avretiyle bir 'alem koydı 'iyân
Tâ görenler Şâh sansunlar hemân
 Kendü sağından bir kenâr itdi murâd
 Hîle ile cenge girdi şeyh-zâd
Rû-be-rû oldı Hasan Pâşa'ya Şâh
Rûm-ili'ne girdi ol bî-had sipâh
 Bir neberd oldı ki çarh-ı tîz-gerd
 Görmemişdi bir ana benzer neberd
Rûm-ili'nin server-i ser-leşkeri
Cenge girdi oynadı ebreşleri
 Beydakın meydâna sürdi Meysere
 Düşmanın kalbine girdi Meysere
Sâğ u soldan kopdı âşûb-i fiğân
Susadı er kanına tîğ u sinân
 Malkoç-oğulları çıkdı firâz
 Her biri zâtında bir düşman-güdâz
Şâh'a dokuşub bular ceng itdiler
Ol bisâtı Şâh'a hod teng itdiler
 Toz içinde görmez oldı er eri
 Na'reden deng oldı çarh çemberi
Boru zurnânın sadâsından hemân
Deng u hayrân kaldı heftüm âsümân

(vr. 92b)

Toldı âdem hây u hûyından zemîn
Fitne çıkdı halka gösterdi kemîn
    Toldı gavgâdan serâ-ser kâyinât
    Garka-hûn oldı hem âdem hem at
İşbu demde Malkoç-oğlı Tur 'Ali
Hem karındâşı 'Ali ya'nî Velî
    Fî sebîli'llâh oldılar şehîd
    Zî şehâdet zî merâtib zî sa'îd
Hod siyâset bile germiken neberd
Kâyinâtı tîre atmışken bu gerd
    Rû-be-rû oldı Hasan Pâşa'ya Şâh
    Şâh ana ol Şâh'a oldı kîne-hâh
Vasfa sığmaz bir neberd oldı bu dem
Kim şefâ'atçün ecel basdı kadem
    Düşdi bozından Süleymân Beğ revân
    Oldı ol demde şehîd ol pehlevân
Mora'dan düşdi Hasan Beğ be-nâm
Olda düşdi vu oldı tamâm
    Yörgüç-oğlı hod Muhammed Beğ nâmile
    Ol dahî vardı bu ser-encâmile
Ya Hal-oğlı Mustafâ Beğ dahî hem
Tırhala'dan düşdi olda oldı kem
    Çün Hasan Pâşa bu hâli gördi fâş
    Tanrı'nın yolına koydı cân u bâş
Didi ya bu mülhidi idem helâk
Ya seni ol bunda ide çâk-çâk
    Yâ koyam bir nâm bunda Şâh içün
    Yâ şehîd olam sebîlu'llâh içün
Şâh'a at saldı Hasan Pâşa revân
Baş kesildi gövdeler götürdi kân

(vr. 93a)

At u erden kopdı âşûb u nefîr
Germ oldı bu demde dâru-gîr
Nâ-gehân Hak emriyle girdi kazâ
Virdi ol emre Hasan Pâşa rızâ
Bir sünü gögsine irdi ol erin
Çıkdı ketfinden bir ucı gönderin
On yedi yerde cerâhat gördi ol
Çü şehâdet buldı râhat gördi ol
Kulları görgeç revân bindürdiler
Tâc-dâra 'arz idüb indürdiler
Pâdişâh: Lala nedir hâlin didi
Nicedir bu demde ahvâlin didi
Bir ramak kalmışdı rûhundan meğer
Didi iy dehr içre Şâh-ı behre-ver
Men budur yolında can virdim sana
Din tarîkında 'inân virdim sana
Sad-hezârân can fedâdır sizlere
Sen hemân sağ ol ne pürsış bizlere
Şâh bu nev'ile virdi ol cevâb
Ol cevâb ile didi bır katre âb
Sandılar bir katre su iç-geç revân
Nîşi def' oldı vu teslîm itdi cân

MUHÂREBE-İ SULTÂN SELÎM HÂN BÂ-KIZILBÂŞ DER-ÇALDIRAN

İş bu hâl içinde Şâh-ı tîre-baht
Yüridi cem' silah-dâr üzre saht
Bir neberd itdi kızılbâş-ı şakî
Kim avutdı gökde sancak sancakı
Gürz gürze değdi matrak matraka
Er ere karışdı sancak sancaka

(vr. 93b)

Kan revân Ceyhûn'a döndi âşikâr
Nîzelerden giru döndi rûzigâr
Subhdan tâ 'asr bî-kâr itdiler
Ademiçün ebr-i hûn-bâr itdiler
Çün silah-dârı bu demde gördi Şâh
Husrev-i Gâzî Selîm-i dîn-penâh
Kapucı başı Koçi Ağa'ya revân
Emr u fermân itdi ol bebr u beyân
Kimyüri yeniçeri ağasına
Ya'nî Mahmûd'ın Ayâs-ı hâssına
Yürüsün yeniçeriyle Şâh'a ber
Âteş-efşân olsun ol pür-hâşe ber
Men dahî ol Şâh'a döndürdüm 'inân
Görelüm neyler bu devr-i âsumân
Koçi Ağa vardı Şâh fermâniyle
Hizmet itdi Şâh'a bâş u câniyle
Hod Ayas Ağa'ya didi k'iy emîr
Şîr-merdân u hüner-ver dâru-gîr
Pehlevân-ı 'asr ferd-i rûzigâr
Rustem-i devrân u merd-ı kâr u zâr
Böyle fermân itdi ol gırrende-bebr
Kim hemân yeniçeriyle ol hizebr
Yürüsün Şâh'ile bir ceng eylesün
Bu cihanı başına teng eylesün
Pâdişâh emriyle yürüdi Ayâs
Küfr-i 'isyân kâtı'ı Yezdân-şinâs
Kulları yürüdi Sultân emriyle
Dîve hükm itdi Süleymân emriyle
Şâh-ı şîr-efken dahî sürdi revân
Geldi a'dâ üzre haşmetle 'iyân

(vr. 94a)

Zenberek top u tüfeng itdi sitîz
'Âleme od düşdi kopdı rüstehîz
Bağladı bî-dâd içün bilen sitem
Kahr u fermân isteyü geldi gelem
Teng (u) târîk oldı rûşen kâyinât
Rahm u şefkat ummağa geldi memât
Bir sitîz itdi felek insân ile
Çalduran sahrâsı toldı kân ile
Âdemî deryâsı çün itdi hücûm
Durmadı döndi revân ol baht-i şûm
Târ u mâr oldı kızılbâş-ı şakî
Hâke yıkıldı şakînün sancakı
Rûmî'den Şâh iki zahm aldı be-kâr
Cân içinde dutdı anı yâdigâr
Gördi candan hem çıkar ol tîre-baht
Bâşın aldı çıkdı kaldı baht u raht
İki cânibden iki sancak revân
Dahî sağ u soldan her pehlevân
Sağdan saru kızıl sancaklu merd
Çıkdı yanından besân hîre-gerd
Ya'nî Hüsrev Beğ yegânı serverin
Bende-i dergâhı ol çâlâk erin
Sol yanında dahî çıkdı bir er
Kırmızı sancaklu merd-i behre-ver
Ol Mihâl-oğlı Muhammed Beğ be-nâm
Âl-i 'Osmân'a ğulâm-oğlı ğulâm
Çaldıran sûnın üzere bî-direng
İtdiler Şâh'a mîr ol iki peleng
Çakdılar atından ol bed-ahteri
Düşdi başından yere tâc-ı zeri

(vr. 94b)

Surh-serler berîdin çekdi revân
Bindi bed-ahter revân kurtardı cân
Sağ yanında Sinân Pâşa meğer
Ustacalu-oğlı'nı kovub gider
Oradan fursat bulub çâbuk-süvâr
Bir tarafden olda kırdı bî-şümâr
Doldı ol sahrâ serâ-ser kan ile
Kimse can kurtarmadı imkân ile
Şâh kurtuldı vu bir kaç bed-sigâl
Tâc-ı ahmer deşt içre pâyimâl
İşbu demde çıkdı bir kûh-sâra Şâh
İtdi Rûm ehlini ol tağdan nigâh
Gördi mecmû'-ı alaylar ber-karâr
Bir alay bozulmamış hep pâyidâr
O giru tağdan dahî 'asker iner
Kimi göçer anlarun kimi konar
Çarha halkın gördi yalguz bî-vakâr
Dest râ âhû ıder gûyâ şikâr
Âdemi âhû gibi kovub alur
Başın alur gövde hâk üzre kalur
Ğâret ü yağmâya hod yokdur şümâr
Mâl ü 'avret esb ü ester bî-karâr
Şâh hayrân kaldı kim zî pâdişâh
Zî hükûmet zî tecemmül zî sipâh
Bunca ceng oldı vü bunca gîru-dâr
Dahî ânun hep sufûfı ber-karâr
Buna gûyâ ceng ızhâr olmadı
Cengden kat'â haber-dâr olmadı
At u âdem cebbesin soydı revân
'Azm-i Tebrîz itdi andan yek-'inân

(vr. 95a)

Ol günin yârındası sâhib-gürîz
Girdi sekiz kişiyle Tebrîz'e tîz
    Sıngunun ardınca vardı Hân Selîm
    Katle fermân eyledi Sultân Selîm
Ilgadı ardınca çok çâbuk-süvâr
Kodılar ser-keşlerini bî-şümâr
    Düşmanın atı vefâ-dâr olmadı
    Kıldı ekser Şâh'ile yâr olmadı
Çıkdılar bir tâğa cem'-i surh-ser
Hep yayan ne tîğ u ne tîr u teber
    Sengi cengin itdi âğâz ol gürûh
    Bir hisâr oldı hemân ol halka kûh
Yüridi mûr u melâh-tek leşkeri
Hassa keklik-tek seken yeniçeri
    Tîğ u tîrile tüfeng itdi helâk
    Kalmadı bir surh-ser katl oldı bâk
Dahî germâ-germiken ceng ü neberd
Pâdişâh'a geldi bir şîrâne merd
    Hayme vü hargâh bî-had sâyebân
    İbrişim halı vü zeyl-i bî-girân
'Avretin Şâh'ın zırh-pûş u süvâr
Şâh'a getürdi anı ol âhû-şikâr
    Kadı-'asker anda hâzırdı meger
    Ana in'âm itdi Şâh-ı behre-ver
Kadı aldı 'adle gelmiş 'avreti
Kadıdan gelmez dirler bid'ati
    Düşdi düşmân içre feryâd u nefîr
    Erkeği katl oldı el-bâkî esîr
Kendü nâ-peydâ olub itdi gürîz
Başına çün gördi kopdı rüstehîz

(vr. 95b)

Erdebîl-oğlı olub mecrûh zâr
Eyledi Rûmî mübârizden firâr

Ğâret oldı anda gûnâ-gûn metâ'
La'l u gevher dirdi leşker sa' sa'

Çok teberrük nesne târâc itdiler
Düşmanı bir nâne muhtâc itdiler

Kıymeti taşlarla altun tâş u deşt
Çadır otak her birisi bir bihişt

Genc ü zer harvârile girdi ele
Sîm (u) zerden mahzen oldı merhale

Cübbe vü cevşen zırh hod u külâh
Oldı yağmâ zî ğanîmetlü sipâh

Beserekle tâzî atlar bî-şümâr
Bâz u boz u turnacı şâhîn hezâr

Her yayanın mün'am itdi fîl ü at
Ol bisâtı terk idüb Şâh oldı mât

Ğâret itdi her kişi bir mahzeni
Çalduranda her fakîr oldı ğanî

Ol gice maktelde Şâh itdi karâr
Geldi ol dergâha beğler bî-şümâr

Pâdişâh'ın öpdi heb beğler elin
Hizmetiçün bağladı kollar belin

Kim ğazâ bolsun mübârek Şâh-ı dîn
Kapuna mihr u melek sürsün cebîn

Bir mübârek vakt meymûn ay idi
Kim ğanîmetden gedâlar bây idi

Hod Receb âyı vu ikinci güni
Çârşenbe leyletü'l-İsrâ düni

Bir gün ol menzilde Şâh itdi sükûn
Yüridi yârındası ol zû-fünûn

(vr. 96a)

Taht-ı Tebrîz'e yöneldi tâc-dâr
Oldı Şâh ile müşerref her diyâr
Yukarı Segmen'de Şâh itdi nüzûl
Menzil anı maslahat gördi 'ukûl
Aşağa Segmendir andan sonra yurd
Yüridi Hoy üzre andan reh-süpürd
Dutdı bir gün anda ârâm ol ferîd
Göçdi Hoy'dan dahî haşmetle sa'îd
Bağ-dere menzil ki oldı servere
Andan Ev-ağılı mahaldir ol ere
İşbu menzilden Şeh-i Cem-ihtişâm
Böyle fermân itdi Şâh-ı nîk-nâm
Kim Dukakin-oğlı vü defter-deri
Ya'nî defter-dâr nâmiyle peri
Dahi Segmen başı ol çâbuk-süvâr
Anlarunla hem 'Ali bin Şehsüvâr
Pâdişâh'dan öndin anların 'inân
Gireler Tebrîz'e 'adl ola 'iyân
Kimseye zulm itmeye Rûmî-sipâh
Emniyetle 'adl ile devletlü Şâh
Erdebîl-oğlı'nın esbâbın tamâm
Zabt ide bunlar ferîd içün müdâm
Andan Ahta-hâne'ye ol bârigâh
Kondı Kuşcı Çayırı'na sonra Şâh
Bir gün anda tâc-dâr itdi karâr
Geldi Ekrâd'un beğinden bir süvâr
Hacı Rüstem nâm bir efsürde pîr
Şark Şâh'ının sülûkinden habîr
Erdebîl-oğlı'na tâ ğâyet enîs
Surh-ser içinde Ekrâd'a reîs

(vr. 96b)

Küfr (u) 'isyân cürmin ol şûrîde-hâl
Pâdişâh'dan 'umdı zî fikr-i muhâl
Şâh emr itdi gelsün ol ğulâm
Küfr u tuğyân ehli her yüzden melûm
Hazretinde hâzır oldı serverin
Turdı tapusında bir dem ol erin
Pâdişâh hışm itdi ki şûrîde-baht
Süfle-gevher acı yemişlü dıraht
Dün kılıç saldın hod İslâm ehline
Hâmi-yi İslâm ile nâm ehline
Can mudârâsın idüb geldin bugün
Söyle meydân içre hâlin neydi dün
Hacı Rüstem didi iy Dârâ-yı dehr
Dehr elinden çekme her-giz cevr u kahr
Fırsatın hem-vâre bolsun Şâh-ı dîn
Kapuna sürsün selâtînler cebîn
Bendeki külfet belâsı âşikâr
Bunlara tapdurdı ıtdi böyle hâr
Küfr îmâsın İslâm içinde gütdüğüm
Bir mudârâ sûretidir ıtdüğüm
Şâh ana didi ki iy mel'ûn dün
Şermsâr u dûn ü hâyin ser-nigûn
Mülkümün bir yanı 'Osmân mülkidir
Bir yanı Şâmî ki Sultân mülkidir
Ger buna ya ana itseydin penâh
Hiç olur muydun bu demde rû-siyâh
Yüz ağardır dem-be-dem İslâm (u) dîn
Küfr u 'isyân yüz karasıdır hemîn
Hâssa ol 'isyânı fikr it âşikâr
Kim Kemâh'ın kal'asın itdün hisâr

(vr. 97a)

Şâh 'Ali Beğ'den Kemâh'i 'âkıbet
Şâh'a tekye itdin aldın bî-cihet
Sen bilürdün ol hisârı sâbıkâ
Bizlere virmişdi ol nîgû-likâ
Böyle diyüb Pâdişâh-ı kâm-rân
Kapucı-bâşıya emr itdi hemân
Kim bu mel'ûnı (vu) ferzendin dahî
Akraba vu haşv u peyvendin dahî
Tîğ ile cellâda teslîm eyle-gil
Kendüsin oğlıyla ma'dûm eyle-gil
Hacı Rüstem birle yüz elli kişi
Anda katl oldı budur gerdûn işi
Göçdi andan dahî ol Düldül-süvâr
Yamcı Gedüği'nde kondı Tâc-dâr
Heft Çeşme nâma kondı bârigâh
Râhat oldı Şâh dinlendi sipâh
Gördi Hâlid (Beğ) geldi ol menzilde fâş
Geldi ol 'âsî velî getürdi bâş
Hâlid'i yüz elli kâfir kişi ile
Boynun urdı ya'nî kavm-i vahşiyle
Kondı andan Şâh Sehlân'a be-nâm
Nefs-i Tebrîz'e yüridi dost-kâm
Hod Receb ayınun on altıncısı
Çârşenbe gün iy idrâk ıssı
Kondı surhâbun yanında bârigâh
Köpri Başına konuldı çâr-gâh
Çıkdı Tebrîz'in hep a'yânı tamâm
Şâh'a istikbâle ya'nî hâs 'âm
Bustân oldı kudûmundan firâş
Yer yüzin nakş itdi gûnâ-gûn kumâş

(vr. 97b)

Şâh'a pây-endâze yek-ser yer yüzi
Bezedi zerbâğla oldı kırmızı
Yüz sürüb sümm-i semendin öpdiler
Yüz tazarru' birle andın öpdiler

DER-ÂMEDEN-İ SELÎM HÂN BE-ŞEHR-İ TEBRÎZ VE İSTİKBÂL-İ BEDÎ'I'Z-ZAMÂN

Mağribî cenbinde Tebrîz'ün 'iyân
Bir mu'allâ kubbe var çün âsumân
Künbet-i mînâya benzer lâciverd
Reşk ider ana bu çarh-ı sâl-hord
Söylenir adiyle ol Şâmî Kazan
Geçdi ol bünyâd olalı çok zamân
Çıkdı ol hadrâyî-künbetden çü-kûh
Şâh'a istikbâl itdi ol gürûh
Şedde vü tûğiyle bir saf ehl-i hâl
Sûretâ abdâl u pes ma'nâya dâl
İçlerinde bir cemâ'at-keş civân
Çehresinde pertev-i devlet 'iyân
Şâh suâl idüb bu cem'i şevk ile
İrdi tahkîkına cem'in sevk ile
Didiler iy pâdişâh-ı kâm-rân
Husrev-i devrân Hudâvend-i cihân
İşbu mecmû'ı Kalenderlerdurur
'Âlemi pâ-mâl iden erlerdurur
Şimdi tâbi'dür bular bir servere
Tuhme-i Sultân Hüseyn-i Baykara
Söylenir ismiyle ol Bed'u'z-zamân
Şâh iken dervîş olubdur nâ-gehân
İşbu er taht-ı Herât'un hânıdır
Her Horâsân milkinün sultânıdır

(vr. 98a)

Çün kızılbâş u yeşilbâş itdi ceng
Koşuluşdı devri ol iki neheng
Oynadı ol memleketlerde semend
Ortalıkda işbuna irdi güzend
Zulmile gitdi elinden saltanat
İhtiyâr itdi makâm-ı meskenet
Şimdi bu künbetde zâyîrdir fakîr
Tâc-ı şâhî kisveti taht-ı hasır
Şâh-ı şark itmiş yasak kim bu civân
Ata her-giz binmeye şimdi yayan
Şâh'a istikbâle geldi adile
Dehr elinden şekvesi var Şâh'ile
Çün bu ma'nâdan Selîm oldı habîr
Böyle fermân itdi ol sâhib-nazîr
Kim bu mihnet hâkine üftâdei
Dehr-i dûn dâmındaki âzâdei
Söylenüz varsun yine ğam-hâneye
İtmesün nisbet bizi bî-gâneye
Tahta çıkmış bir selâtîn-zâdedür
Pâdişahlık eylemiş âzâdedür
Men yayan anı getürmen yanuma
Vechiyle gelsün benüm dîvânıma

NİŞESTEN-İ SULTÂN SELÎM HÂN BE-TAHT-I ÂZERBÂYCÂN

Geçdi andan server-i rûy-i zemîn
Şâh-ı 'âlem sâhib-i tâc u nigîn
İndi devletle visâk-ı şevkete
Başladı 'iyş u huzûr-ı vahdete
Böyle emr idüb ferîd-i rûzigâr
Hüsrev-i 'âdil-dil-i Düldül-süvâr

(vr. 98b)

Kim cihân Şâh'ıyla Sultân Bû-sa'îd
Hem Hasan Sultân u Ya'kûb-i ferîd
İşbu 'âlî pâdişâhlardan 'iyân
Her hazâyin kim alubdı bî-gümân
Şimdi ol genc ü defîne lâ-muhâl
Erdebîl-oğlı'ndadır yok kîl u kâl
Ol ğarâyib ol 'acâyib tuhfeler
Kıymeti daşlarla gûnâ-gûn gevher
Vasfa sığmaz her teberrükler ki vâr
Ol cevâhirler ki bulmuş i'tibâr
Âlet ü esbâb u genc u sîm u zer
Ûd-i hâm u 'anber ile misk ü ter
Tâzî atlar beserekler bârile
Bin katar ester kamu hâr-vâr ile
Arslan u pîl ü kaplanlar tamâm
Bebr u şîr ile hüner-berd zinde nâm
Hayme vu hâr-gâh çetr-i sâyebân
İbrişim halı vü zeyli bî-girân
Hep buna benzer garâyibler ki var
Dahî gûnâ-gûn metâ'-ı bî-şümâr
İşbu mezkûrâtı cem' idü revân
'Arz idün dîvânıma bî-âyîn u ân
Akmişe cinsin ü altun âletin
Kıymeti taşlarla şehler kisvetin
Hâzine teslîm idün bî-intizâr
Bunların emsâl'ine oldur medâr
İşbu ma'dûdât genc ü râyde pes
Her metâ'ı işbuna idün kıyâs
Her ne Şâh emr itse girdi ele
Anca zâyid tuhfeler dahî bile

(vr. 99a)

Geldi dîvâna bu mâl-i bî-şümâr
Aldı zabt itdirdi Şâh-ı tâc-dâr
Böyle fermân itdi bundan sonra Şâh
Şâh-ı şîr-efken Selîm-i kîne-hâh
Şehr-i Tebrîz içre bâzirgân olan
Ehl-i san'atdan ne vâr imkân olan
Her hüner ehli vu her sâhib-kemâl
Hâcegî vu tâçir u dârâ-yı mâl
Sürile ahkâm ile İstanbul'a fâş
İde bunlar ol memâlikde ma'âş
Tâ 'Acemler san'atına bî-lecâc
Rûmîler göstermeye hiç ihtiyâc
Şâh emri mûcebince lâ-muhâl
Sürdiler Rûm'a besî sâhib-kemâl

MÜLÂKÂT-I BEDÎ'U'Z-ZAMÂN BÂ-HAZRET-İ SULTÂN SELÎM HÂN

İşbu dîvânda hem ol Bedî'u'z-Zamân
Kim Horâsân şâhı vü Hân oğlı Hân
Bir alay âbdâlile ol zinde-pûş
Geldiler dîvâna kopdı bir hurûş
İlticâ itdi revân dergâha ol
Dest-bûs içün yöneldi Şâh'a ol
Pâdişâha virdiler bundan haber
K'iy zahîr-i milk-i şâh-ı behrever
Uş hemân cem'iyle Hüsrev-nijâd
Geldi dergâha el öpmekdir murâd
Böyle fermân idüb ol rûşen-zamîr
Ki ana çok i'zâz ide cem'-i vezîr
Ağlar hep ide istikbâl ana
Hürmetile şöyle kim abdâl ana

(vr. 99b)

Böyle fermân itdi ferîd-i rûzigâr
Kim bu er hem Şâh'dır hem şehriyâr
Paşalar önünce gelsün yanıma
Hürmetile girsün ol dîvânıma
Kapucı başı olanlar ihtirâm
Eyleyüb ardınca gelsünler temâm
Çün gele tahtım yanında yir idün
'İzzet ü ikrâma anı seyr idün
Anun üzre kimse takdîm itmesün
Nâ-gehân rencîde-hâtır gitmesün
İşbu üslûb ile paşalar revân
Şâh'a 'arz itdiler anı kâm-rân
Şâh'a bir Şeh-nâme itdi pîş-keş
Ol selâtîn-zâde-i dervîş-veş
'İzzetile Şâh'a ol virdi selâm
Pâdişâh sür'atle gösterdi kıyâm
Lutfile bir kaç kadem basdı ferîd
Merhaba itdi anunla ehl-ı dîd
Çıkdı andan sonra tahta tâc-dâr
Bir murassa' kürsi geldi zer-nigâr
Kürsiyi tahtun yanında koydılar
Nice kürsi kim serâser pür-güher
Hüsrev-i dervîş-veş geldi firâz
Kürsiye çıkdı vü gösterdi niyâz
Hem-nişîn oldı Selîm'e rû-be-rû
Şâh anun hâlini sordı mû-be-mû
Şâhlığı vaktinde olan hâlini
Sonra çarhın itdügi ahvâlini
Şâh-ı şarkın ana bî-hürmetliğin
Cevr u kahrin cümle bî-mürvetliğin

(vr. 100a)

Hem dem oldı Şâh ol dervîş ile
Çok bu yoldan söyledi dil-rîş ile
Ser-güzeştin olda bir bir söyledi
Mâ-cerâsın cümle takrîr eyledi
Şâh-ı deryâ-dil Selîm-i ser-firâz
Didi: İy perverde-i envâ-ı nâz
Sen irübsin Çarh-ı gerdûn hâline
Muttali'sin bu dü gerdûn hâline
Süfle gerdûndan vefâ ummak m'olur
Bu cefâ-cûdan safâ ummak m'olur
Âsumân hali budur iy horde-bîn
Âdemi geh şâd ider gâhî hazîn
Geh virür tâc u nigîn u saltanat
Geh virür 'acz u niyaz u meskenet
Tahtayile tahtı yeksândır bunun
Cümle ma'mûrâtı vîrândır bunun
Kim felekden kâm alubdur ya murâd
Dâd elinden çarhın iy şeh-zâde dâd
Lîk 'ahd idem eğer taht ola yâr
Yâr olursa bendeye Perverdigâr
Surh-ser mel'ûnı def' idem tamâm
Rûmî'ye bu mülk yek-ser ola râm
Arzu şimdi Horasan'dur mana
Ol diyârın fethi âsândur mana
Belki Hind ü Sind olubdur arzum
Anı tahkîk eyleyübdür ehl-i Rûm
Tahtuna sultân idem âhir seni
Hod Herât'a han idem âhir seni
Öpdi ol dervîş-veş Şâh'ın elin
Bağladı sıdkile hizmet-çün belin

(vr. 100b)

Çıkdı Şâh'ın hizmetinden şâd u kâm
Giru istikbâle geldi hâs u 'âm
Yurdına i'zâz ile gönderdiler
Pes girü dergâha yüz dönderdiler
Bir temevvüc itdi deryây-ı kerem
Ol kerem itdi gedâyı muhterem
Virdi ol dervîşe şâh-ı hod-perest
Bahşiş-i şâhâne ya'ni deste-dest
Tâzî atlar biserekle haymeler
Dahi gûnâ-gûn metâ'-ı sîm u zer
Sîm u zer esbâb u envâ'-ı mal
Bî-'idâd kul cümlesi sâhib-cemâl
Bir murassa' tâc-i zer virdi ana
Kim görenler anı kalırdı tana
Bir kemer virdi serâ-ser la'l u dür
Uçdan uca dürr-i şeh-vâr ile pür
Bî-'aded hil'at kamu dîbâ-yi Çîn
Çarh-ı atlas Şâh'a itdi âferîn
Kendüye yâr u enîs itdi anı
Hazretinde hem celîs itdi anı
Sâliyâne rûze ihsân eyledi
Ol gedâyı yine sultân eyledi

ADALET GÜSTERDEN-İ SULTAN SELİM DER ŞEHR-İ TEBRİZ

Çün bu in'âmât hep oldı temâm
Böyle fermân itdi Şâh-ı nîgû-nâm
Ki ol mu'allâ cami'i kim bir zamân
Hayr içün itmiş bina Ya'kûb Hân
Surh-ser devrinde olmuş pâyimâl
Zikr u tâ'at anda bir emr-i muhâl

(vr. 101a)

Nice yıl ol mescid-i 'âlî-penâh
Ketm-i İslâm ile kalmış mübtelâh
Çâr-yâr adından olmış bî-nasîb
Minberine çıkmamış bir gün hatîb
Ne müezzin bamına çıkmış firâz
Ne namaz olmuş içinde ne niyâz
Secdeden mahrûm mihrâb müdâm
Secdeyi hep Şâh'a itmiş hâs u 'âm
Minberini oda yakmış Surh-ser
Eylemiş mihrâbını zîr u zeber
Her yanında bir tavile bağlu at
Ortasında nice dürlü mühmelât
Şâh fermâniyle çok firâş ana
Vardı sepdi su yerine yaş ana
Ağlayub mihrile nem-nâk itdiler
Âbile cârûb ile pâk itdiler
Kâr-gârlar ana emritdi ferîd
Minber u mihrâbın itdürdi cedîd
Halı vü seccadeler geldi revân
Virdi câmi' girü cennetden nişân
'Ud u 'anber yakdı hâdim câmi'a
Câmi'i gark itdi nûr-i lâmi'a
Câmi'in esbâbı çün oldı temâm
Hem Hatîb u hem ma'ârif hem imâm
Böyle emr itdi ferîd-i rûzigâr
Katil u küffârı Şâh-ı tîğ-dâr
Kim ne denlü ehl-i fadl u 'ilm ola
Câmi'-i İslâm u sâhib-hilm ola
Şehr içinde sâkin olan ehl-i dîn
Ya'ni din ehli vü İslam'a mu'în

(vr. 101b)

Dirile câmi' güni ol câmi'a
Hatt-ı rûhânî ire her sâmi'a

Cum'a vakti geldi cem' oldı sipâh
Mescide 'azm itdi Şâh-ı dîn-penâh

Ol cemâ'atle Şeh-i rû-yi zemîn
Câmi'a şevketle geldi dûr-bîn

Cüz-hânlar devrin itdiler cedîd
Câmi'a can virdi Kur'ân-ı Mecîd

Minbere çıkdı hatîb-i hoş-sadâ
Canlar oldı savtına ânun fedâ

Başladı tevhîdile evvel kadem
Zikr-i Bismi'llâh'dan ol urdı dem

Mustafâ'yı Câr-yârile tamâm
Taze zikr itdi vu virdi halka kâm

Âl-i Osmân zikr olub tâ kim Selîm
Hutbe Şâh adiyle oldı müstakîm

Sıdk u ihlâs ile kıldılar namâz
Hem namâz itdiler ve hem çok niyâz

Oldı Cum'a çü 'iydi'l-mü'minîn
Tazelendi bir dahi âyîn-i dîn

Şehr-i Tebrîz'in fakîrin bi't-tamâm
'Âciz ü miskinîn ol şehrün be-nâm

Cum'ada cem' itdi Şâh-ı pür-kerem
Hayr u edrâr itdi vu virdi direm

Sıdkile fâka ehlin ser-firâz
İtdi dünya cîfesinden bî-niyâz

Ehl-i İslâm'ın du'âsın aldı Şâh
Çıkdı mescidden ferîd-i dîn-penâh

Tâ'at ile buldı Cennâti'n-Na'îm
Heşt-Behişte vardı Câmi'de Selîm

(vr. 102a)

Olda bir 'âli 'imâretdür 'iyân
Hem binâ itmiş ânı Ya'kûb Hân
Heşt-behişte girdi ol nîgu-Sirişt
Tâ'ati makbûl olanındır behişt
Ol makâmı gördi Şâh-ı kâm-yâb
Ol behiştî-sîret u cennet-meâb
Çün temâşâsın tamâm itdi ferîd
Hayme vu har-gâha döndi ehl-i dîd
Ol vilâyet halkına oldı nidâ
'Âmm u hâssalar ekâbir var gedâ
Kim gele yurdına emniyyetle hep
Bir ahad incinmeye hod bî-sebep
Her perîşân-hali cem' itdi Selîm
Halk döndi yurdına bî-havf u bîm
Şehr-i Tebrîz içre Şâh-ı kâm-kâr
Dutdı devlet birle dokuz gün karâr
'Adlile ol mülki ma'mûr itdi Şâh
Emniyet gösterdi ol kişver-penâh
Hutbe vü sikke okundı adına
Halk tahsin itdi 'adl u dâdına
Aldı Âzerbâycân'ı şehriyâr
Dutdı Tebrîz'inde bir kaç gün karâr
'İyş u nûş itdi Şeh-i ferhunde-fâl
Şehr-i Tebrîz içre İskender-misâl
Her metâ'ından ol milkin bîş ü kem
Derdi durdı Şeh-i sâhib-kerem

BÂZ GEŞTEN-İ SULTAN SELİM (EZ)-ÂZERBÂYCÂN

Girdi güz faslı vü yüz gösterdi dey
Zer hazân oldı vü geldi cûşe mey

(vr. 102b)

Bûstân pejmürde oldı nâgehân
Sûsenî ton giydi şâh-ı erguvân
    Dökdi bâğ evrâkını toprağa berd
    Vardı pâ-mâl itdi bâdı herze-gerd
Gülşeni târâca virdi şerr-i bâd
İtdi sarsar bâğ içinde çok fesâd
    Hânegî-tek başa çadır aldı tâğ
    Hıl'at-i beyzâya girdi giydi ağ
Dey zamânı bâ'is oldı kem sipâh
İde teşden hod tere bağı penâh
    Hob kışlakdır atı vu avı bol
    Odunı vu koyunı vu gâvı bol
Kışlaya Şâh ol zemîn-i tâ-bahâr
Çün bahâr ola yine çâbuk-süvâr
    Yüriye Tebrîz'e Rûmî bir dahî
    Zabt ide ol merz-bûmı bir dahî
Şâh-ı şarkı kande vardıysa bula
Yer yüzinde anı nâ-peydâ kıla
    'Azm ide andan Horâsân'a Selîm
    Göstere teshîr'i insâna Selîm
Uş bu tedbîr ile Şâh-ı kîne-hâh
Göçdi Tebrîz'inden ü çıkdı sipâh
    Kondı Sehlân'a sipâh-ı bî-girân
    Göçdi şevketle Hüdâvend-i cihân
Hoca Reşîd-i güher-zîn kondı ferîd
K'ânı hayriçün revân itmiş Reşîd
    Kondı Devletle Merend'e bârigâh
    Çayırını anda pâ-mâl itdi Şâh
Ol çemenden göçdi menzildir Zulûs
Kondı ol gün tâ seher çalındı kûs

(vr. 103a)

Gergere geldi o menzilden sipâh
Uş bu menzilden ferîd-i dîn-penâh
Geçdüği demde Iraz suyın revân
Zikrolan kışlaya 'azm itdi 'iyân
Didi göreyim Karabağ'ı dahî
Seyr idem bağında 'an râğın dahi
Şark Şâh'ın almayınca gitmeyem
Yaza-dek bir özge niyyet itmeyem
Kışlayam ol bâğ u râğın tâ-bahâr
Kim onun kışı olur hep lâle-zâr
Şâh'a gerçi tâbi' oldı leşkeri
Virmedi lîkin rızâ Yeniçeri
Didiler iy Hayder-i Düldül-süvâr
Behremend itsün seni Perverdigâr
İşbu deryâ gibi leşker kim sipâh
Bu 'adûsız leşker iy devletlü Şâh
Ne Karabâğ'a sığar ne ak bağa
Ne beyâbâna ne deşte ne tağa
Zat u tûşe nâ-gehân kim yâb olur
Gâh olur kim bağlar bî-âb olur
Nefs-i hod terk eylemezdir segligi
Nefs ucundan kopa ad eksikliği
Pahadişâh emr itdi ki Yeniçeri
Bir bahâne itmeyüp yürün beri
Tanrı virirse kefîlim tûşeye
Her birinüz koyayım bir kûşeye
Mûr (u) mâhî râzikîdir Zü'l-Celâl
Râzık oldur rızk içün çekmen melâl
Hayli sa'y itdi erenler serveri
'Âkibet men' olmadı Yeniçeri

(vr. 103b)

Didiler iy pâdişâh-ı Cem-nişân
Kim Sikender mağrib u meşrik 'iyân
Rûm milki bir ucuzluk kûşedir
Kanda varsak âb u nân tûşedir
İnelüm Âmâsiyye şehrine tîz
Kışlayalum ol diyârı bî-sitîz
Çün bahâr hürremi yüz göstere
Sen buyur biz can virelüm yek-sere
Dönelim Tebrîz'e iy Şâh-ı cihân
Çünki maksudundır Âzerbâycân
Surh-ser-i bî-dîni ma'dûm idelim
Ol diyârı Şâh'a mahkûm idelim
Bi'z-zarûret kahrile ol ser-firâz
Geçüben sû-yi Iraz'dan döndi bâz
Kondı Tundalınca suyı üzre Şâh
Şâh-ı 'âlî server-i 'âlem-penâh
Ol kesik-künbed makama bî-direng
Yokdur ol künbetde kat'â asl-ı seng
Göçdi künbetden ferîd-i nükte-dân
Nahcivân kurbına kondı yek-'inân
Bir Karabâğ ulu köy var lâ-muhâl
Ana kondı Hüsrev-i ferhunde-fâl
Geçdi andan Hüsrev-i 'âlî-cenâb
Hassa üzre yürürken pür-'ikâb
Bir tasavvur kıldı erenler serveri
K'emrini dutmadılar Yeniçeri
Kışlamadılar uyup bunlar bana
Bunları fikr eyleyüp kaldum tana
Lîk bildüm men çü fikr itdüm uzak
Mustafa Pâşâ'dan almışlar sebak

(vr. 104a)

Uş anun igvâsilendir ekseri
Kim bana yâr olmadı Yeniçeri
Serverin bir dilsüzı vardı 'iyân
Şâh işâret itdi kim iy bî-zebân
Mustafa Paşa yürirken var yakîn
Duymasun nâ-gâh seni Paşa sakın
Kuskunun kes bindügi atun nihân
'Askeri güldür ana iy bî-zebân
Varuben dilsüz revân kesdi anı
Bir yanına Paşa'nın asdı anı
Halk hayrân kim ne hâletdir buna
Yazmağıçün işaretdir buna
Kondı Ahmed Beğ zevâyâsın o gün
Bilmedi kimse mu'ammâsın o gün
Geçdi anda Sidrek'e kondı ferîd
Ol konakdan dahi geçdi ehl-i dîd
İki vâdî arasına kondı Şâh
Zengıcâni'ye erişdi bârigâh
İşbu menzilde hakîkat iy hakîm
Mustafa Paşa'yı redd itdi Selîm
Oldı ma'zûl ol vezâretden vezîr
Açdı kuskunun mu'ammâsın habîr
Bir gün ol menzilde ârâm itdi Şâh
Üçkilisa'ya yöneldi bârigâh
Uruc'a kondı oradan Tâc-dâr
Mastar'a 'azm itdi andan Şehriyâr
Anisuyın kondı andan dûr-bîn
Geçdi andan dahi Dârâ-yı zemîn
Kondı Kars'un şehrine hod kâm-kâr
Bir gün ol menzilde itdi ol karâr

(vr. 104b)

Yüridi Sugeçidi'ne bârigâh
Girdi Gürcistan'a Şâh-ı dîn-penâh
Ana irşâd itdi yolı reh-numûn
Yoldan ermez cüz tarîkatsuz cünûn
'Ahd olunmuşidi Gürcîden revân
Leşkere azık geldi bî-în u ân
Çâbuk ol ma'nîde te'hîr eyledi
Ehl-i Rûm'a tûşe taksîr eyledi
Bundam akdem elçisi ânun be-nâm
Şâh'a gelmişdi ânun adı Nizâm
Hod 'Acem mülkinden idi ol resûl
Surh-serden Gürcî'yi itmiş kabûl
Şâh icâzet virmemişdi ol ere
Kim döne çâbuk huzûrına vara
Tûşe kahrinden ferîd-i rûzigâr
Gürcî'ye 'azm itdi vü oldı süvâr
Elçiden yol sordı Şâh'ım Cem-nişân
Çâbuk'in mülkine döndirdi 'inân
Böyle emr itdi ki Gürcistan'ı Şâh
İde Rûmî birle ser-te-ser tebâh
Gice habs olurdı elçi tâ-seher
Subh-dem yol gösterirdi râh-ber
Gündüzin i'zâz iderdi Tâc-dâr
Gicele mahbûs idi bâ-sûh-güzâr
Bir nice menzil kulağuz oldı ol
Ehl-i Rûm'a menzil-âmûz oldı ol
Çağlagur nâma nüzûl itdi ferîd
Bir gün anda sâkin oldı ol sa'îd
Düşkaya'ya kondı andan Hân Selîm
Yüridi andan dahî Sultân Selîm

(vr. 105a)

Karşusından Bardız'ın görüldi yurd
Kondı ol hana ferîd-i reh-süpürd
Bir konak gâyet bâ'îd u dûrdur
Bu konakda leşkeri ma'zûrdur
Kaldı bu menzilde hayli çâr-pâ
Ermediler hana çekdiler cefâ
Yoldan azdı anda ekser leşkeri
Him sipâhî oğlanı Yeniçeri
Bunda âgâh oldı çâbuk kim Selîm
Gürcî'ye hışm itmiş ol bî-havf (u) bîm
Tûşe vü envâ-i ni'metle revân
Tâc-dâra karşu gönderdi 'iyân
Çâbuk'i 'afv itdi sehvinden Selîm
Geçdi cürminden kerem-güster(di) hakîm
Göçdi handan sür'atile bâr-gâh
Yaylacuk'a kondı andan bâr-gâh
Bunda İstanbul kilesi un 'iyân
Bin döryüz akçeye çıkdı revân
Şöyle kaht oldı azık kim leşkeri
Hâkile bir gördiler sîm u zeri
Yaylacuk'dan göçdi kondı Tâc-dâr
Alacalar nâmı ol çâbuk-süvâr
Göçdi andan dahi ol Husrev-nijâd
Kondı Çoban Köprüsi pâyine şâd
Anda bir gün oturak oldı ferîd
Server-i devrân Selîm bin Bâyezîd
Tâ ki ardından gelüp irdi revân
Tôplar Urum-eliyle bî-gümân
Kim Hasan Pâşâ şehîd oldukda Şâh
Rûmî Beğler-beğliğin ol Pâdişâh

(vr. 105b)

Hod Sinan Paşa'ya kılmışdı 'atâ
Yoğ idi yoldaşlığında hiç hata
Göçdi anda bâr-gâhiyle sipâh
Yeniler nâmi müşerref itdi Şâh
Yenilerden göçdi ol 'âlî-mekân
Matrahac'a kondı Dârâ-yı cihân
İşbu menzilde kıyâfetle hakîm
Pîri Paşa'yı vezîr itdi Selîm
Göçdi anda dahi ol 'âlî-cenâb
Erzurûm önine kondı pür-şitâb
Kondı anda hod Tekir nâma sipâh
Geldi bu menzilde iki dem sipâh
Didiler Bayburd henüz alınmadı
Gerçi az eyyâm da kalınmadı
Ol hisârile besî ceng eyledük
Başlarına kal'ayı teng eyledük
Mancunûkî toplar urduk ana
Şöyle kim gerdân felek kaldı tana
Şimdi feth olunmadı dahi durur
Durmayup hâ Rûmî topı tîr urur
Şâh bunlardan haber sordı revân
Didiler kim iy Hudâvend-i cihân
Anca ceng itdük yemîn ü ger yesâr
Feth olunmadı dahi durur hisâr
Pâdişâh itdi ğazâbl'ânun birin
Tîğa teslîm itdi kestürdi serin
Birin anun saldı Bayburd'a revân
Hışm ile ol server-i sâhib-kırân
K'ol hisâr üzre olan beğler tamâm
Varmadın ben yürüyüş itsünler hemân

(vr. 106a)

Şöyle kim varam hisâr alınmadın
Kûs u zurna feth içün çalınmadın
Cümlesinin boynunı ursam gerek
Başlarını gövdeden ırsam gerek
Bu ne ğayret bunca müddettir tamâm
Bir hisâr alınmaya zî neng ü nâm
Beğlere çün irdi serverden haber
Hep revân aldı ele tîğ u teber
Didiler çün ölmek imiş 'âkıbet
Olalım ğayret yolunda yek-cihet
Cân u başdan geçdi ol beğler tamâm
Yürüyüş itd' ol hisâra hâs (u) 'âm
Tôp u tîr u tîğ ile ceng itdiler
Kal'ayı topile pür-seng itdiler
Yürüyüş ki tôp ile tîğ oldı fâş
Bir nefes kat' olmadı anda savaş
Surh-ser gördi ki Rûmî pehlevân
Koydular ğayret yolunda bâş u cân
Bi'z-zarûret 'acz u ızhâr itdiler
El-amân diyü din ikrâr itdiler
Aldı âhir ol hisârı ehl-i Rûm
İtdiler tîğ ile ol pûlâdı mûm
Hem kilîdî karşu vardı servere
Kim musahhar oldı Hayber Hayder'e
İşbu demde Şâh-ı gerdûn-iktidâr
Ol Tekir'den ferr ile oldı süvâr
Yürüyüb kondı şikâre kâm-rân
Geçdi kondı Kârver'e 'âlî-mekân
Göçdi andan dahi kondı Zernic'e
Savma niyyet itdi mü'min ol gice

(vr. 106b)

Cum'a gününde oruç oldı bedîd
Orucı dutdı vü göçdi ol ferîd
Göçdi andan kondı Çinoğlı'na Şâh
Bir gün anda oturak oldı sipâh
Has arabalar gelüp irdi revân
Kar dahi yağdı bu menzilde 'iyân
Göçdi kondı Yenice nâma Selîm
Yürüdi Bayburd'a hikmetle hakîm
Üçkilisa oldı andan sonra yurd
Giru kaldı kal'a ya'ni Bayburd
Üçkilisa'dan icâzet virdi Şâh
Şâh fermâniyle dağıldı sipâh
Yürüdi (tâ) Sınur'a (hem) Tâc-dâr
Ol sınur bir köy idi iy hûş-yâr
Bir gün ol menzilde gösterdi sükûn
Şâh-ı 'âlem Pâdişâh-ı zû-fünûn
İşbu menzilde hüner-ver ehl-i dîd
Eyledi Bayburd'ı bir sancak ferîd
Mîr-âhûr başına virdi tamâm
Kim Muhammed Bıyıklu'dur be-nâm
Trabozan'ı ve Karahıss'ı dahî
Canik'i vü çok vilâyet iy ahî
Dahi Âzerbâycân ile bâkî diyâr
Tâbi' itdi Bayburd'a Tâc-dâr
Koydı ol âğâyı ol serhadde Şâh
Koşdı Rûmî'den dahî hayli sipâh
Ol diyârı ser-be-ser Dârâ'yı Rûm
Ana virdi oldı ahkâmında mûm
Dahi envâ'-ı 'inâyet itdi Şâh
Gence gark itdi anı 'âlem-penâh

(vr. 107a)

Nergile Zâviyesi dirler be-nâm
Hod Sınur'dan ana kondı dôst-kâm
Dayı Şeyhi kondı andan sonra Şâh
Ol diyâra çok gazâ itdi sipâh
Nîce köyler yakdı yıkdı leşkeri
Ger sipâhîdir ve ger Yeniçeri
Dâd idüb ehl-i tezallümden revân
Dergeh-i 'âlîde itdiler figân
Vâkıf oldı Husrev-i rûy-i zemîn
Cûşe geldi hışm idib deryâ-yı kîn
Bundan oldı Şâh-ı gerdûn-iktidâr
Böyle emritmişdi tekrar âşikâr
Ger ide Paşa (lar) yasak kim leşkeri
Ger sipâhî aslı ger Yeniçeri
İtmeye dervîş-i dil-rîşe sitem
Çekmeye dihkân sipâhîden elem
Çün re'âyâ şekve ızhâr eyledi
Kim bizi 'asker dil-efkâr eyledi
Leşkeri zabt itmeyen a'yâna Şâh
Hışm-nâk oldı ferîd-i kîne-hâh
Hersek-oğlı'yla Dukakin-zâdeyi
Ol vezîr olan iki âzâdeyi
Bir gazabla halk içinde itdi hâr
Bir nefesle anlar oldı târu-mâr
Başlarına yıkdılar çadırların
Bozdılar Paşalarun hâtırların
İkisinde anda ma'zûl itdi Şâh
Hibret aldı Paşalardan hod sipâh
Göçdi andan Pâdişâh-ı pür-gazab
Karaciğer konağa kondı bî-te'ab

(vr. 107b)

Çağalğan andan Uluç-ârâ be-nâm
Hem 'Ali-Şîr'e yöneldi dôst-kâm
　　Şîr-ışık'dan geçdi Dârâ-yı cihân
　　Ol Kara-hısn u hisâra kondı Hân
Anda dört gün sâkin oldu tâc-dâr
Geçdi pes menzildürür Balçık-hisâr
　　Kiliköy Ercilüvan'dan lâf olı
　　Sorkun andan yağdı karılı tolı
Kışdan ol gün sâkin oldı anda Şâh
Göçdi Budaş'a yöneldi bârigâh
　　Bunda hem bir gün karâr itdi ferîd
　　Yüridi andan Hicarcuğ'a Sa'îd
Göçdi andan menzil oldı Hacılu
Bu konakdan Niksar'a yetmelü
　　Kondı Niksar'ı vü bayrâm itdi Şâh
　　İki gün durdı ferîd-i dîn-penâh
Ayatı nâm olda bir yurddur yamân
Anda kondı Hüsrev-i mülk-i cihân
　　Sonusa bir yurdı dahi Server'in
　　Karatay'a vardı esbâbı erın
Girdi Şevvâl'in ikincisi güni
Dinle im'ânile iy 'ârif bunı
　　Pâdişâh Âmâsiyye şehrin be-nâm
　　Menzil itdi uş menâzil ve's-selâm
Çün bu 'âlî şehre girdi bârigâh
Böyle emr itdi Sinan Paşa'ya Şâh
　　Kim yüri sen Engür i şehrine var
　　Kışla ol ma'mûre şehri tâ-bahâr
Çün bahâr-ı şâd-mân-ı bozdire
Variser emrim kapumdın yeksere

(vr. 108a)

Anda fermânım sana neyse revân
Dinle iy merd-u muhibbâ ol hemân
Yüridi Şâh emriyle ol hûş-mend
Kışladı Engüri'de ol bî-güzend
Girmedin şehre ferîd-i rûzigâr
Bâdiyâ üzre yürirken kâm-kâr
Şehsüvâr oğlı'yla itdi güft u gû
Güft u gû içre ferîd-i şîr-hû
Dulkadirlû'nın diyârın bi't-temâm
Ol ere 'ahd itdi Şâh-ı nîk-nâm
İndi atından revân ol ehl-i dîd
Atınun ayağın öpdi ol mürîd

REFTEN-İ 'ALİ BİN ŞEHSÜVÂR BE-FETH-İ DİYÂR-I DU'LKADİR

Geldi kış faslı vu dağlar giydi ağ
Sûsen-i kesretle mâtem dutdı bağ
Bostân pejmürde boldı ser-be-ser
Dökdi evrâkını toprağa şeçer
Münharif boldı bürûdetden hevâ
Kalmadı eşyâ zamîrinden safâ
Dem-be-dem efrûde boldı rûzigâr
Kış deminde gitdi âsâr-ı bahâr
Kışladı Âmâsiyye şehrinde Şâh
'İşret u 'iyş ile Şâh-ı dîn-penâh
Gâh sayd itdi vü gâhî 'iyş u nûş
Olmadı bir dem ney u nây hamûş
Kayseri'nun sancağın ol Tâc-dâr
Şehsüvâr-oğlı'na virdi âşikâr
Boz-ok'ı hem ana ilhâk itdi Şâh
Böyle fermân itdi kim iy kîne-hâh

(vr. 108b)

Uş 'Aliyyü'd-Devle-oğlı bî-gümân
Adı Salman kendü Bozok'da 'iyân
Çün bu dem Bozok bize hem-sâyedür
Milketinden anun a'lâ pâyedür
Yüri var sen müdda'î ol-ğıl ana
Çünki tâlibsin ana önden sona
Ilğâ Salmân'ı bas andan it neberd
Bozok'ı darbile al iy şîr-merd
Çün bahâr-ı hurremî yüz göstere
Ne Maraş kalur ana ne Göstere
Böyle irşâd eyle-geç Şâh-ı cihân
Pâyitahtın geldi öpdi pehlevân
Himmet-i Şâhîyilen oldı sa'îd
Vardı Boz-ok üzre bî-bâk ol ferîd
Çün 'adâvetden mübâriz urdı dem
Kesdi Salman başını evvel kadem
Dergeh-i a'lâya gönderdi revân
Âferîn didi Hüdâvend-ı cihân
Düşdi Etrâk içre vehm ü dil ola
Vardı bu ahvâl Bekr-i Ahvel'e
Kım budur geldi 'Ali bin Şehsüvâr
Kesdi kardaşın başın bî-ihtiyâr
İstimâlet vermiş ana Hân Selîm
Mülk-i da'vâ-dârdur bî-ters u bîm
Dinle-geç bu kıssai Bozok begi
Münhezim oldı dağıldı derneği
Kaşdı kış kalbinde indi Mar'aş'a
Durmadı karşu mer-ol gerden-keşe
Aldı Bozok'ı vü zabt itdi Ali
İtdi ol kış Kayseri'de menzili

(vr. 109a)

MEMÂLİK BAHŞ-KERDEN-İ SELÎM HÂN

İş bu 'âlî şehr içinde şehriyâr
Otururken şâdumân u şâd u kâm
Hacı Rüstem k'ânı maktûl itdi Şâh
Ol Kızılbâş tâbi'i kim girde-râh
Surh-ser içinde oldukda meğer
Oğlı ânun bir Hüseynî behre-ver
Surh-ser zulmin görüp itmiş firâr
Varuben Rûm'a revân dutmuş karâr
İlticâ itmiş hemân Osmanlu'ya
Küfrden dönmüş revan îmanluya
Ol sebebden server-i 'âlem-penâh
Hâci Rüstem yurdını bî-iştibâh
Pür-Hüseyn Beğ bendesine lâ-muhâl
Virdi ihsân itdi ol ferhunde-fâl
El öpüp yürüdi Kürdistân'ına
Ol da gark oldı Şeh'in ihsânına
Öyle gör-geç ânı Kürdistân tamâm
Ya'ni Kürdistân hem oldı Rûm'a râm
'Âtıfet gösterdi ol 'âlem-penâh
Her birini yurdına nasb itdi Şâh
Cümle tecdîd-i berât ile revân
Vardılar mansıblarına şâdumân
Birisi anun Şeref Beğ'dir be-nâm
Kim Kızılbaş'ın 'adûsıdır müdâm
Âl-i Osmân gayretini çekmiş mukîm
Dîn-i İslâm'ın yolunda müstakîm
Hâmili Bitlis'in ol serhadde fâş
Surh-serle dem-be-dem eyler savâş

(vr. 109b)

İşbu esnâlarda bir gün Tâc-dâr
Otururdı şâd-kâm u bahtiyâr
Bir kitâbet geldi hod Bitlîs'den
Ya'nî 'irfân menba'ı İdrîs'den
Kim Diyâr-ı Bekr'den sekiz hisâr
Tâbi' oldı Şâh'a bî-intizâr
Ol sekiz pâre hisârın âdemi
Surh-serden heb hazîn ü mâtemî
Tapdılar dergâh'a çok ihlâs ile
Pür sadâkat i'tikâd-ı hâs ile
Hep kilîdin ol hisârın gülbe-tek
Şâh'a teslîm itdiler bî-reyb u şek
Didiler iy Pâdişâh-ı dûr-bîn
Şâh-ı gâzî Husrev-i rûy-i zemîn
Uş sekiz pâre hisâr iy nâm-dâr
Şâh'a tâbi'dir ne hâcet intizâr
Zabtına fermân idin iy zû-fünûn
Bendelerden gîti Şâh'ındır künûn
İşbu demde her hisâra nâmile
Bir kulun gönderdi istihkâmile
Yürüdi zabt itdi her kul bir yeri
Her birine girdi hod Yeniçeri
Hem dahî Erzincân'a Bâlî Beği Şâh
Hayli yoldaşile Şâh-ı dîn-penâh
Ya'ni nevbet-dâr ola gönderdi tîz
Vardı Bıyıklu'ya itmeyüb sitîz
İşbu esnâlarda nâ-gâh bir süvâr
Geldi şâd u müjdeci k'iy Tâc-dâr
Urum-ili'nden budur geldim firâz
Vâkıf olsun Hüsrev-i düşmen-güdâz

(vr. 110a)

Tâ ki Üzürnik'e geldi Ungurûs
Kopdı ol dâyirede âvâz-ı kûs
Ol hisâr üzre yürüdi çok çeri
Yer götürmezdi sipâhî kafiri
Anlarunla Hacı Beğ ceng eyledi
Yer yüzini kâfire teng eyledi
Kâfir ile bir neberd itdi ol er
Devletinde ehl-i dîn buldı zafer
İşbu sancaklar u başlar bi't-tamâm
Kâfiründür iy Şeh-i ferhunde-fâl
Başlar ile sancağı ol reh-neverd
Yire dökdi kâmın aldı refd-i merd
Şâdumân Âmâsiye şehrinde Şâh
Otururken server-i 'âlem-penâh
Surh-serden geldi bir kâdî resûl
Surh-ser kâdîsi ya'ni Bu'l-Fudûl
Ol resûl u nâmesi 'arz itdiler
Şâh elin öpmek ana farz itdiler
Pâdişâh didi getürmen yanuma
Sunmasun her-giz nemekle nâmuna
Lîkin ahbârın alub (u) 'arz idin
Tâ ki sonra habs (in) ânun farz idin
Söyle didi Paşalar hâlin nedür
Maksûdın nedür senün kâlin nedür
Dergehe yüz sürdi gösterdi niyâz
Didi iy 'âlî-cenâb-ı ser-firâz
Şâh sensin senden özge Şâh yok
Dergehinden gayri bir dergâh yok
Çün tazarru' itdi el-hâsıl resûl
Böyle takrîr itdi âhir Bu'l-Fudûl

(vr. 110b)

Kim sipâh-i Rûm u şarkî-pehlevân
Çaldurân'da uğraş itdiler 'ıyân
Erdebîl-oğlı'nı basdı Ehl-i Rûm
Kana gark oldı serâ-ser merz-bûm
Lâşe vü bâş ile toldı merhale
Anca nâdir nesneler girdi ele
'Avreti Şâh'ın esîr olmuş meğer
Rûm-ili'nde iy ferîd-i behre-ver
Şâh İsmâ'îl saldı bendei
Pâdişâh'dan ister ol pergendei
'Avretin sizden temannâ itdi ol
Küfr u 'isyândan teberrâ itdi ol
Böyle emr itdi ferîd-i rûzigâr
Ol resûle Pâdişâh-ı nâm-dâr
Kim biz Allah emriyle vardık ana
Kadiyisen işbu rûşendur sana
Surh-ser cem'in ehl-i 'ilm u dîn
Nass-ı Kur'ân ile kâfirdür yakîn
Men gazâdüb târumâr itdüm anı
Dîn içün bî-i'tibâr itdüm anı
Ol gürûhın kanını itmiş mübâh
Mustafâ şer'iyle ashâb-ı salâh
'Avret u esbâb (u) emvâli tamâm
Ehl-i İslâm'a halâl oldı müdâm
Şark mülki şimdi dâru'l-harb irür
İşbuna 'allâmeler fetvâ virür
Surh-ser rızk u ganîmetdir bize
Bu in'âm el-hayr niyyetdür bize
Şâh-ı şark'ın 'avretini lâ-muhâl
Kande ise akçesin say satun al

(vr. 111a)

Ger rızâyile satar gâzî ne ğam
V'er rızâ virmes'ana sen urma dem
Kadıi el-kıssa habs itdi ferîd
'Avretin virdirmedi ol ehl-i dîd
Bundan evvel Dukakin-oğlı'nı Şâh
'Azl idüb gidermişidi Pâdişâh
Giru mukarrer vezîr olmuşdı ol
K'âna in'âm itmiş idi anca bol
Bir hiyânet sezdi andan Pâdişâh
Anun içün sonra ezdi anı Şâh
Gövdesinden bâşını kıldı cüdâ
Neydüğin hâlini hod bilür Hudâ

'AZM NÜMUDEN-İ SELİM HÂN BÂR-I DUVVUM BE-ÂZERBÂYCÂN

İşbu hâle geçmedin çok rûzigâr
Gitdi kış âsârı geldi nev-bahâr
Sebze-zâr oldı serâ-ser yer yüzı
Lâleden kuhsâr boldı kırmızı
Yer bezendi sünbül-i hoş-bûyile
Bûstân geldi gül-i hod rûyile
Buldı haddince tebâyi' i'tidâl
Kalmadı kalbinde eşyânın melâl
Dehr zînet virdi cism u cevhere
Hoş-mizâc oldı zamâne yeksere
İşbu zîbâ fasl içinde rûzigâr
Rûz-i nevrûzî-zamâne lâle-zâr
giru 'azm itdi Kızılbâş'a Selîm
Rağbet itdi ceng-i pür-hâşâ Selîm
Erdebîl-oğlın didi alsam gerek
Rub'ı meskûn içre men kalsam gerek

(vr. 111b)

Ol kılıcımdan hirâsândır menem
Maksûdım Şâh-ı Horâsândır menem
Yaralu ol bir geyikdir âşikâr
Alıser âhır anı sâhib-şikâr
Mağrib ile meşrikun şâhı menem
Saltanat eflâkinün mâhı menem
Gireyim meydâna da'vâ-dâr olub
Nice da'vâ-dâr kim hûn-hâr olub
Şarkı dutsun ser-be-ser Rûmî-sipâh
Menden öndin Hind'e varsun bârigâh
İdeli İskender-i Rûmî vefât
Gelmedi dünyâya men-tek şeh-sıfât
Men dahî bir âdile olsam 'adîm
Kim ki İskender diyeler ki Selîm
Alayım Maşrık-zemîni darbile
Dûtayım ol milki yek-ser harbile
Şark eviyle Rûm milkin bir idem
Ol diyârı tîğ ile teshîr idem
Canlara kasd itdürem peykân ile
Dolduram maşrik-zemîni kan ile
Ya idem 'âlemde bir da'vâ-yı hâm
Ya menem ola 'Acem milki tamâm
Giru her milke yazıldı nâmeler
Nâme yazmakdan yoruldı hâmeler
Anatolı mülkine vardı ulak
Ata bindi leşkeri gördi yarak
Kar'aman'a girdi ulaklar tünd u tîz
Leşker ehlin dirdi kopdı rustahîz
Rûm'a tîz emr oldı geldi leşkeri
Kapu halkı bî-'aded Yeniçeri
Rûm-ili Beğler-beğisi ol Sinân
Engürî'de kışlamışdı ol hemân
Getürür varır ulak anı da tîz
Düşmene tâ kim kopara rustahîz
Geldi cem' oldı sipâh-ı bî-şümâr
Çarha çıkdı at ayağından gubâr

(vr. 112a)

Giru dirdi yer götürmez leşkerin
Rûm-ili'nde gayri bellü 'askerin
Rûm-ili'n küffâr içün koydı Selîm
İşbu mezkûrâtı cem' itdi Selîm

ÂMEDEN-İ RESUL BE-DERGÂH-I 'ÂLEM-PENÂH EZ-SULTÂN-I MISR

Hod Rebî'ul Evvel'ün beşincisi
Pencşenbe güni günler incüsi
Çıkdı Âmâsiyye şehrinden Ferîd
Kondı Geldi'len ovasın ehl-i dîd
Anda dört gün oturak oldı sipâh
İne-bazar'ına geldi bârigâh
Göçdi andan dahi Dârâ-yı cihân
Kurdı deryâ geldi leşkerin 'inân
Göçdi Turhal'a bu menzilden Selîm
Kazlu göl'e geldi hikmetle hakîm
Göçdi andan dahı Şâh-ı ehl-ı dîd
Kar'cabeğ çayırına kondı berîd
İşbu menzilde Mısır'dan bir resûl
Buldı dergâh-ı mu'allâya vusûl
Mısr Sultânı'ndan ol elçi be-nâm
Rûm Şâhı'na irüştirdi peyâm
Nâme ile kâsıdı 'arz itdiler
Şâh elin öpmek ana farz itdiler
Böyle takrîr itdi ol bâ-sah güzâr
K'iy zamâne ferdi Şâh-ı tâc-dâr
Kansu Gavrî ki sultândır 'iyân
Şâh'a sıdkile muhibdir bî-gümân
Böyle i'lâm itdi ol sultân-ı dîn
Kim ferîde bizden itgil âferîn

(vr. 112b)

Âferînden sonra 'arz it ey resûl
Vardır ümmîdim ki 'arz ola kabûl

Ben de bir pîrem bu demde deyr-sâl
Sen civân u tâze vü ferhunde fâl

Dut atan yerinde lutfundan meni
İşbu muhlis pîre ferzend it seni

Rûm u Şâm'ın ihtilâfı olmasun
Arada müfsid hilâfı olmasun

Rûm ile A'râb'a sen hükm it hemân
Yek-cihet ol-gıl ne hâcetdir gümân

Ayruluk bî-gânelikden dûr olun
İttihâdile hemân mesrûr olun

Pâdişâh'dan bir murâd itdüm hemîn
Ger kabûl eylerse Dârâ-yı zemîn

Bundan evvel Dulkadirlû'nın beği
Kendi zu'mında bahâdırlar yeği

Türk bin türk adı ammâ şeh-süvâr
Dulkadirlû'la iderdi iftihâr

Rûm u Şâm'ın arasında bir zamân
Fitneye ol bâ'is oldı bî-gümân

'Âkıbet bir hîle birle ol eri
Dutdı Çerkes iy erenler serveri

Mısr'da Bâb-ı Züveyle adiyle
Bir siyâset-gâhdur bî-dâd ile

Dikdiler ol kapu meydânında dâr
Salb olundı anda âhir Şehsüvâr

Böyle müfsidler ucundan iy ferîd
Ortanuzda çok fesâd oldı bedîd

Adana üstünde hod Rûm ile Şâm
Az husûmet itmedi iy nîk-nâm

(vr. 113a)

Şimdi Sultân istimâ' itdi ki Şâh
Şehsüvâr-oğlı'n sayarmış nîk-hâh
Kayseri'le Boz-ok'ı virmiş ana
Mısr Sultânı ana kaldı tana
İltimâs itdi ki Şâh'ın bî-şümâr
Dergehinde bende vü âzâdı var
Boz-ok'ı bir gayre in'âm eylesün
'Uzlet ânun bizge peygâm eylesün
Müfsid oğlı müfsid olur 'âkibet
Ehl-i ifsâda ne lâzım 'âtıfet
Dahi bilsün Hüsrev-i rûy-i zemîn
Gerçi bundan evvel itmişdir yakîn
Dulkadir mülkinde tâ-gâyet müdâm
Hutbe vü sikke yürütdi ehl-i Şâm
Hutbe sikke oldı Sultân âdile
Anı men' itmen hasûd-ifsâd ile
Sikke sultân âdile olsun müdâm
Hutbede sız zikr olun ıy nîk-nâm
Yohsa sikke sizlere bolsun nasîb
Hutbede Sultân'ı zikr itsün hatîb
İşbu taksîm üzre olsun ittifâk
Kalmasın kat' aranuzda nifâk
Şâh- şîr-efken Selîm-i kîne-cû
Dinle-geç andan bunun-tek güft u gû
Bir tebessüm itdi kim andan resûl
Girye itmek itdi vü oldı melûl
Didi iy kasıd bu fâsid fikrdir
Hutbe sikken zikri bâtıl zikrdir
Bu vilâyet hutbesin dilden gider
Mısr-i câmi' hutbesinden it hazer

(vr. 113b)

Kansu merd ise Mısr'ın beklesin
Bir zaman dîvâne gönlin eğlesin
Ol siyâset-gâhı kim yâd itmiş ol
Şehsüvâr'ı dâra bünyâd itmiş ol
Hod Züveyle bâbına itsün nazar
Çün siyâset-gâh imiş kılsun hazer
Bu cevâb ile resûli kâm-yâb
Mısr'a gönderdi perîşân u harâb
Göçdi andan devlet ile Pâdişâh
Artuk-âbâde yolunda bârigâh
Arugar'a kondı andan reh-süpürd
Issı Çermik oldı andan sonra yurd
Göçdi Sivas'a bu menzilden Selîm
Yedi gün oturdı hikmetle hakîm
İşbu âyînile ferd-i rûzigâr
'Azm-i Tebrîz itdi vü oldı süvâr
Paşalar didiler iy Şâh-ı bülend
Görme dûr anı dînden sen güzend
Bundan öndin kim Hudâvend-i cihân
İtdi idi 'azm-ı Âzerbâycân
Bayburd üzre besî Rûmî-sipâh
Koydı andan yüridi devletlû Şâh
Haybere mânend bir 'âlî hisâr
Burcı müstahkem esâsı üstüvâr
Rûm u Âzerbâycân serhaddidir
Ol binâ gûyâ Sikender seddidir
Kullesi hem-serlik eyler mâh ile
Handaki hem-berlik eyler mâh ile
Burcına konmaz kebûter vehm-dîn
Çevresinde canlu gezmez sehm-dîn

(vr. 114a)

Uş durur feth olmadın iy Tâc-dâr
Yürümen çünkim 'adûdur ol hisâr
Şâh'a 'arz oldı anun ser-keşliği
Küfr ile ma'mûr Hayber-veşliği
Sordı kim ol kal'anın adı nedir
Ol hisârın burc u bünyâdı nedir
Kimdürür dizdârı ol sûrun diniz
'Âmiri kimdür o ma'mûrın diniz
Nîreye tâbi'dir imdi ol hisâr
Kim dutubdur ol hisârı üstüvâr
Dîdiler kim iy Hudâvend-i dühûr
Şark'a tâbi'dir bu gün ol burc u sûr
Söylemişlerdir anun âdın Kemâh
Çok zamandandır ol eyvân u o kâh
Sâkin u dîzdârı iy Şâh-ı zemîn
Erdebîl-oğlı'na hâkimdir hemîn
Var içinde çok Kızıl-baş âdemî
Kımı Varsakdır kımı Taş âdemî
İşbu sözdin hande itdi şehriyâr
Böyle buyurdu ferîd-i rûzigâr
K'ânı men gönlümde teshîr itmişem
Vech-i teshîrini tasvîr itmişem
Anı men feth itmedin imkân mıdur
Kim geçem Tebrîz'e istihsân mıdur
Belki ol bir vakt râm oldı bana
Baht ol yüzden gulâm oldı bana
Sonra bir Tezvîr birle ol hisâr
Çıkdı elden diyûben oldı süvâr
Koydı Sivas'ı ferîd-i behre-mend
Çekdiler iyvân-ı 'ulyâya semend

(vr. 114b)

Koçhisar'a göçdi Dârâ-yı cihân
Merzifôn'a kondı andan Cem-nişân
Çün Hân'a kondı bu menzilden zahîr
Geldi Kınağzma Sultân-ı serîr
Kercenes'e göçdi andan Tâc-dâr
Elmalu'yı kondı sonra şehriyâr
Yürüdi andan Kemâh üzre Selîm
Çevresin aldı hisâr itdi hakîm
Bâd-pâdan inmadin har-gâh Şâh
Çıkmadın tahtına Şâh-ı dîn-penâh
Top atıldı nâ-gehân kopdı gırîv
Sûra çıkdı leşker-i mânend-i dîv
Tarfetü'l-'ayn arasında ol hisâr
Yire indi vü hevâ toldı gubâr
Bir temâşâcıdan ol sûr-ı bülend
Hâke hem-vâr oldı bî-renc-i nigend
Hey diyince kal'a feth oldı revân
Dinledi ol fethi ebnâ-yı zamân
Kal'aya (hep) toldı (lar) Rûmî-sipâh
Bârigâhından temâşâ itdi Şâh
Darbile girdi hisâra leşkeri
Şehri târâc eyledi Yeniçeri
Surh-ser kaniyle toldı ol hisâr
Tâc-ı Humrâ şehrin itdi lâle-zâr
Kırdı Rûm ehli Kızılbâş'ı tamâm
Hod Kemâh oldı bu resme Rûm'a râm
Sâkin oldı anda sekiz gün Selîm
Ol hisârın gördi tedbîrin hakîm
Üstüvâr itdi hisârı bir dahî
Gül-şen itdi lâle-zârı bir dahi

(vr. 115a)

Çok yarakla koydı hayli leşkeri
Girdi ana yediyüz Yeniçeri
Kût u esbâbın müheyyâ itdi Şâh
Ol gürûhun Hüsrev-i 'âlem-penâh

ŞİKÂYET NÜMÛDEN-İ EHL-İ NÜZÛL EZ-'ALÂÜ'D-DEVLE-İ Bİ'L-FUDÛL

Kal'anın kaydın görürken dûr-bîn
Nâ-gehân geldi nüzûl ehli hazîn
Baht-i şâhî üzre Dârâ-yı cihân
Ahile dergahdan kopdı figân

Ki sipeh-sâlâr şâhı kâm-yâb
Server-i dîn Hüsrev-i 'âlî-cenâb
Bir Nüzûl ehli meğer bir gün seher
Gâfil idik hayr u şerden bî-haber
Çıkdı nâ-gâh bir alay tâzî-süvâr
Târ-mâr itdi bizi iy Tâc-dâr
Aldı hayf ile Nüzûl'i bî-dirîğ
Biz nüzûl ehline yağdı tîr u tîğ
Nâkanın kesdi mehârın ol gürûh
Tûşemiz sahrâda kaldı kûh kûh
Dulkadir-oğlı 'Aliyyü'd-Devle nâm
Uş bu hayfı itdi iy 'âlî-makâm
Çün bu dâdı dinledi Şâh-ı zemîn
Cûşe geldi mevc urub deryâ-yı kîn
Öyle takrîr itdi ol 'âlem-penâh
Kim mana ol er değildir nîk-hâh
Üç delîl ile ana men düşmenem
Vay ana kim düşmeni anun menem
Bir bu kim çıkdum gazâya âşikâr
Ol menümle gelmedi dutdı vakâr

(vr. 115b)

Ne bana bir oğlın irsâl itdi ol
Ne bu yolda bir eyü fâl itdi ol
Gayretin dînün ri'âyet itmedi
Gelmedi kendü himâyet itmedi
Biri dahi bu ki çün yâr olmadı
Durduğı yerde hevâ-dâr olmadı
Dutalım kim yokdur anda tîr u tîğ
Bir du'âsın niçün itdi ol dirîğ
Ol seferde bir mübârek bâdi ol
Gösterib def' itmedi ifsâdı ol
Biri dahi bu kim ol bed-rûzigâr
Bunca 'isyân resmin itdi âşikâr
Hâmi oldı remzile bed-hâhıma
'Özrin isteyüb gelmedi dergâhıma
Bu kamû tuğyân ile ol Bu'l-Fudûl
'Âkıbet aldı nüzûlimden nüzûl
Bundan öndin Rûm u Şâm'u bî-hilâf
Arasına ol bırakdı ihtilâf
Serseri kasdiçün olmuşdum süvâr
İşbuna dönsem gerek bî-ihtiyâr
Çün Kızıl-bâş'ın hevâ-hâhıdurol
Gerçi tâcı yok velî Şâhıdur
Gaziler yolun kesübdir bî-gümân
Tanrı-çün uş ana döndürdüm 'inân
Târ u mâr idem anı evvel kadem
Kaysı mülkin Şâhıdır ol ke'l-'adem
Kestürem bâşın men ol ser-keştenin
Gösterem ana kıtâlin küştenin
Hükmile ider müsahhar kişverin
Göndürem Sultân'a ol pîrin serin

(vr. 116a)

Anı dahi agâh idem kıssadan
Koymayam hâlî zamanı gussadan
Dönem andan sonra Tebrîz'e revân
Surh-ser def'ine sa'y idem hemân
Eyledi fermân ki göçsün leşkeri
Bindi Şâh ol kal'adan döndi giri
Kal'adan Sivas'a sekiz günde Şâh
Şevketile geldi Şâh-ı dîn-penâh
İtmedi bir lahza ol yerde karâr
Kahr atından inmedi çâbuk-süvâr
Urum-ili'nin sipâh-dân Sinân
Ol firâset-kânı vü ner-pehlevân
Hâzır oldı ana emr itdi ferîd
K'iy sadâkatlu kulum sâfî mürîd
Anatolı'n kapu halkın al tamâm
Şehsüvâr-oğlı'n dahî iy nîk-nâm
'İbret ehlinden de bir kaç merd-i kâr
Al yanınca durma hıç ol-gıl süvâr
Dülkadirlü milki üzre it hücûm
Bul 'Aliyyü'd-Devlei iy hoş-kadem
Biz de üş irdik 'akîbinden revân
Görelim tedbîrüni iy pehlevân
Yüridi andan Sinân Pâşâ-yı Kürd
Tünd-i Elbistân'a kondı reh-süpürd
Paşa Elbistân'a kondukda Selîm
İnce-su'ya irdi ol bî-havf (u) bîm
İşbu demlerde Aliyyü'd-Devle nâm
Vâkıf oldı Dülkadirlu'ya tamâm
Bakdı Elbistân'a ol Erdeklü'den
Toz u leşker gördi sâlâr-ı kühen

(vr. 116b)

Didi hey hey işbu leşker Rûm'dur
Bunların devrinde âhen mûmdur
Bunların kesdük nüzûlin bî-dirîğ
Ol nüzûl ehline urduk tîr u tîğ
Şâh-ı şîr-efken Selîm'e ol gürûh
Şekve âğâz eyleyübdür kûh kûh
Bundan öndin dahî bizden çok fesâd
Zâhir oldı şimdi ol nîk-i'tikâd
Güft-i hâmı deyip bize çekdi sipâh
Uş gazablan geldi ol haşmetlu Şâh
Çarha ger çıksak hisâr eyler bizi
Bir nefesde târ u mâr eyler bizi
Fırsat elden gitdi yürün gidelüm
Ehl-i Beyt'içün tedârik idelüm
Alalum ehl-i 'iyâli tîz ele
Kopmadan Yeniçeri'den zelzele
Bu tasavvurla Aliyyü'd-Devle tîz
Kalkuben Erdeklü'den itdi gürîz
İşbu demde Husrev-i 'âlî-cenâb
Paşa'ya irmekliğe itdi şitâb
Paşa Göksun kondı server gülgülü
Üç konakda râst mâ-beyn iy ulu
Göçdi Göksun'dan çü haşmetlü vezîr
Gülgülü'den göçdi Sultân-ı serîr
Ol gün üç kerre otağın Tâc-dâr
Konmuşiken kaldurur çâbuk-süvâr
Râst-çün Çinçin'e kondı ser-bülend
İrdi Türk'e ol vezîr-i hûş-mend

DÂSTÂN-I SİNAN PAŞA BA-'ALÂU'D-DEVLE

(vr. 117a)

Bir seher vaktı ki tîğ-i âfitâb
Virdi rahşân lem'adan elmâsa âb
Subh buldı mihr-i tîğından hayât
Şâm-ı zulmet itdi o gamdan vefât
Subh kerbâsını şâm itdi kefen
Âsumân giydi şafakdan pîrehen
Boldı Yeniçeri'den ra'd u berk
Kûh u sahrâ yek-ser oldı oda gark
Saf saf oldı cem'-i Rûmî bî-direng
Dâğ içinden itdiler âğâz-ı ceng
Kopdı bir ceng ü neberd ü gîr u dâr
Kim zemînile zamân oldı hisâr
Türk ulusı dahi derdi leşkerin
Düzdi bir derbende Türk'ün 'askerin
Tîr bârân itdi Türk'e hayre-hû
Durdı Rûm ehliyle oldı rû-be-rû
İki cânibden siyâset kopdı fâş
Kan döküldi gövdeden ayrıldı baş
At atı göğüsledi vü er eri
Kana boyandı erenler peykeri
Durdı feryâd itdi zurna zîr u bem
Gezdi kûhsâr içre gûnâ-gûn 'alem
Zenberek top u tüfeng itdi sitîz
Tağlara od düşdi kopdı rüstahîz
Kana kandı gürz u tîğ-ı âbdâr
Lâle-zâr oldı tamâm ol kûh-sâr
Dulkadirlu'dan 'adedsiz at (u) er
Düşdi ol gün iy semî'-i behre-ver
Girdi meydâna bahâdır didi dav
Er ere karışdı kopdı hav hav

(vr. 117b)

Cevşeni çâk itdi tîğ-ı tîzdem
Nîze ef'îsinden âdem içdi sem
Püşte püşte lâşe düşdi küşteden
At u âdem aşmaz oldı püşteden
Bir hücûm itdi meğer Rûmî sipâh
Dutdı Türk'ün 'askeri bî-iştibâh
Dulkadirlu'dan yüzin döndirdi baht
Baht yüz döndürdii târâc oldı raht
Akdı kan deryâsı germ oldı kıtâl
Düşdi sarsardan diraht-i deyr-sâl
Döndi Türksitân revân oldı firâr
Baş alındı gövde kaldı bî-şümâr
Düşdi toprağa 'Aliyyü'd-Devle Bek
İşbu üslûb üzre devr eyler felek
Başını tenden revân ayırdılar
İşin ol üftâdenin kayırdılar
Dülkadir cem'ini dağıtdı Sinân
Böyle bir ceng itdi ol ner pehlevân
Başını dergâha gönderdi vezîr
Hem vezîr u hem hezebr-i dâr u gîr

ÂMEDEN-İ HABER -GÜŞTEN-İ 'ALÂÜ'D-DEVLE

Subh-dem kim çıkdı gül-bang-i horôs
Şâh dergâhında feryâd itdi kûs
Künbet-i hadrâya girdi câm-ı zer
Câm-ı Cem-tek çehre gösterdi seher
Rûşen itdi har felek har-gâhını
Düşdi öpdi Pâdişah der-gâhını
Kapucı başı ki Koçi'ydi be-nâm
Hizmetinde ol ferîdin subh u şâm

(vr. 118a)

Otağın Şâh'm göçürdi ol seher
Kıssadan gâfil kazâdan bî-haber
    Karşudan Çavuş Sinân geldi hemân
    Pâdişah çavuşı ya'nî ol civân
Didi Ağa dönün ikbâl oldı yar
Bahtiyâr oldı vu düşman târ u mâr
    Uş menimle başı ol ser-geştenün
    Tîre bahtun devleti bir küştenün
Didi döndürdi otağı lâ-muhâl
Şâh'a geldi baş ile ferhunde-fâl
    Aldı ağa başı çavuşdan revân
    Girdi galtân itdi ki Şâh-ı cihân
Düşmanın dâyim zebûn olsun senün
Kîne-hâhın ser-nigûn olsun senün
    Uş Aliyyü'd-Devle başıdur bu baş
    Kim Sinan Paşa'yile itmiş savaş
Devletünde gâlib olmuş ehl-i Rûm
Uş 'adûnın başı vu uş merz-i bûm
    Külbe-i şîrâna bakdı Tâc-dâr
    Didi gerçi baş ânundur âşikâr
Lîk birhem-sâle yarin bul anun
Ehl-i hıbret gam-güsârın bu anun
    Tâ tevehhüm ref' ola bî-intizâr
    Hem bula eşyâ içinde iştihâr
Ağa vardı hâzır itdi bir habîr
Dulkadirlu hem ana ham-sâle pîr
    Sordı Şâh kendü huzurında ana
    Kaldı ol sergeşte haşmetden tana
Vehm Türk'e oldı müstevlî 'iyân
Gitmedi bî-çâre vehminden gümân

(vr. 118b)

Odur ola deyüben virdi haber
Kakdı Türk'e Şeh-i Sâhib-nazar
    Tırbazon'dan didi men evsâfile
    Bildüm ol başı şu'ûr-ı sâf ile
Sen ki kırk yıldan bunun hem-derdisin
Hem-demi yâri vü gam-perverdesin
    Niçün idrâk itmedin iy bî-hıred
    Şâh'a tahsîn eyledi ol bî-'aded
Didi iy sultân-ı Dârâ-yı zemîn
Pâdişâh'ın haşmetinden men hemîn
    Yavi kıldum kendözümi bulmadum
    Anuniçün başı kimdür bilmedüm
Varayın tenhâda başın göreyin
Kimün olduğın habemi vireyin
    Pâdişah emriyle Ağa't-Tûranî
    Bilüben taşra haber virür anı
Girüben Şâh'a didi nâşî budur
Kim 'Alâü'd-Devle'nin başı budur
    Başı ol sâ'atde Dârâ-yı cihân
    Bir ulakla Mısr'a gönderdi revân
Geldi baş ardınca bî-pâyân esîr
Tîğ teslîm itdi Sultân-ı serîr
    Aldı ol mülki serâ-ser Şâh-ı Rûm
    Şâh'a râm oldı tamâm ol merz-i bûm
Dulkadirlu'nun yerin yurdun tamâm
Şehsüvâr-oğlı'na virdi ve's-selâm
    Didi kim sen bir dilâversin Ali
    Haydere sıdk ile Kanber'sin Ali
Senden ihlâs olsun menden nazar
Menden ihsân olsun senden hüner

(vr. 119a)

İstimâletle kulun şâd itdi Şâh
'Âtıfet gösterdi ol 'Âlem-penâh
Bahtına bî-çâre itdi i'timâd
İstimâlet aldı oldı ber-murâd
Bilmedi kim yolunda kusûr
Devlete noksan virir kalmaz huzûr
Bu Safer'den sonra biş gün Tâc-dâr
Dutdı Göksun'da hükûmetle karâr
Göçdi andan lîk tünd u hışm-nâk
Bir teemmül it buna iy zât-i pâk
İşbu menzilden yiğirmi günde Şâh
Girdi İstanbul'a Şâh u bârigâh
Menzilin gözden nihân itdi Selîm
Gûyiyâ tayy-i mekân itdi Selîm
Bu gidişle varmadı bir Pâdişâh
Zî sülûk ehli (vü) zî sür'atlü Şâh

MÜNÂKAŞA-İ ŞÂH-I GİTİ-PENÂH BÂ-CEMÂ'AT-İ YENİÇERİ

Gel gil iy cûyende-i râz-ı 'acîb
Dinle benden bir kaç elfâz-ı garîb
Şâh tavrından hikâyet dinle bir
Ru'yetün varsa rivâyet dinle bir
Şâhlar sırrıki sırlar Şâhıdır
Dinle benden kim selâtîn râhıdır
Girdi İstanbul'a tünd ol Tâc-dâr
Dutmadı şehr içre bir kaç gün karâr
Böyle emr itdi ferîd-i nükte-dân
Kim kazâyâ bâbı sedd olsun hemân
Her kazâyâ kim müsemmâdır be-nâm
Örfi vü şer'î ke-mâ hiy bi't-tamâm

(vr. 119b)

Ola mend ü kazâ sorulmaya
Hayr u şerden maslahat görülmeye
Yapıla edyân-u şer'in kapusı
Men' ola dîvân-ı örfin tapusı
Kadı vü müftî vü paşalar tamâm
Hiç kaziyye sormayalar ve's-selâm
Böyle hükm itdi vü geçdi şehriyâr
Anatolı'ya varıp çâbuk-süvâr
Sayd ü seyrân itdi ol kişverde Şâh
İşbu nev'a kırk gün bî-iştibâh
Kaldı İstanbul mükemmel bir zamân
Emr-i şer'îden mu'attal bir zamân
Mürtefi' oldı tamâmet 'adl ü dâd
Mahkeme yapıldı yüz dutdı fesâd
Çün bu hadde irdi iş iy hûş eri
İttifâk itdi revân Yeniçeri
Müfti'ye vardılar istiftâyiçün
'Âciz ü bî-çâre bu mâ'nâ içün
Didiler Monla'ya kim Monlâ-yi Rûm
Şark (u) Garb zulmiyle toldı merz-i bûm
Şer' bâbı nâ-gehân mesdûd ola
Şer'î vü örfî kazâ nâ-bûd ola
Bağlana dîvân-u mesned ola şer'
Kalmaya savtında ne asl u ne fer'
Mazleme bunda kimindür vir cevâb
Maslahat kıldı nedir re'y-i sevâb
Müfti yazdı kim bu ma'nîde vebâl
Şâh'a 'âyiddir hemân bî-kıyl u kal
N'işe kim olur ola emr iy ferîd
Lîk idibdir bunda bir fikr-i latîf

(vr. 120a)

Hazret-i 'ulyâda feth ol-gaç bu bâb
Bî-tereddüd anda alursuz cevab
Gelicek İstanbul'a ol Hak mazharı
Şâh'a 'arz itdi bunı Yeniçeri
Hışm-nâk ol kavme ad itdi cevâb
Şâh-ı deryâ-dil Selîm-i pür-'itâb
Kim şerî'at mü'min içündür hemân
Kanı mü'min k'ide şer' emrin revân
Böyle m'olur şer' kim bî-çâre kul
İtmeye sultân-ı dîn emrin kabûl
Kim menem şimdi ülü'l-emr-i ferîk
Siz hemân 'isyânda olmuşsuz garîk
Ânuniçün kim ülü'l-emre hilâf
Küfürdür Kur'ân'ile bî-ihtilâf
Şimdi siz emrüme mâni' siz tamâm
Men ne Sultân'em ne siz kabil gulâm
Bundan öndin men hôd itdim âşikâr
K'iy memâlik halkı cem'-i bî-şümâr
Ger meni sultân idersiz bî-hilâf
İtmenüz emrimde her-giz ihtilâf
İmdi bu nev'a size Şâh olmazam
Hayr-hâhım size bed-hâh olmazam
Bî-niyâzım ger budur ikbâl u baht
Uş Süleymân uşte milk u tâc u taht
Kani'am bir künce bu vîrâneden
Kim temettu' gördi mihnet-hâneden
Çün bunı didi erenler serveri
Şâh'a 'arz itdi revân Yeniçeri
K'iy Şeh-i Cem-kadr-u gerdûn-iktidâr
Kâm-yâb itsün seni Perverdiğâr

(vr. 120b)

Biz ne mûruz kim Süleymân-ı zamân
Müttehem ide bizi ya imtihân
Sen ülü'l-emre mutî'uz iy ferîd
Sen irâdet şâhısın bizler mürîd
Sen ne emr itdün ki biz bî-çâre kul
İtmedik ol emri cân ile kabûl
Âl-i Osmân'dan dahî bir Pâdişâh
Sürmedi Tebrîz'e hükmiylen sipâh
Biz senün emründe iy 'âlî-cenâb
İtdük Âzerbâycan milkin harâb
Şâh-ı Şark'ın gayretin itdük tebâh
Yürüdük Tebrîz'e-dek devletlü Şâh
Giru maksûdun nedir emr it hemân
Emrüne me'mûruz iy Şâh-ı cihân
Böyle takrîr itdi Şâh-ı ser-firâz
Mazhar-ı esrâr-ı hikmet genc-i râz
Çün mutî'-i emr u fermânsız tamâm
Pâdişâh'em men hakîkat siz gulâm
İmdi sizden bir suâlim var menüm
Ol cihetden çok melâlim var menüm
Ger mana ol sırrı eylersiz 'iyân
Bende-i fermânumuz siz bî-gümân
Bir gice Âmâsiyye şehrinde kul
Yürüdi ev basdı bir kaç bü'l-fudûl
Pîri Paşa'nın evin basdı 'iyân
Gayri tahrîkiyle bir kaç bed-gümân
İtdi tahfîf anda olan mahzarı
Böyle teşnî' itdi hod Yeniçeri
Men sa'âdet tahtı üzre ber-karâr
Böyle küstâh oldı bir kaç nâ-be-kâr

(vr. 121a)

İmdi anlar kimdurur söylen bana
İşbudur emrüm 'iyân eylen bana
Anlarun tahrîkine kimdür sebeb
Ketm itmen söylenüz aslınca heb
Didiler iy server-i 'âlî-mekân
Şâh-ı deryâ-dil Hüdâvend-i cihân
Bu fesâdı iy erenler serveri
İtdi bir kaç bî-hıred Yeniçeri
Lîk bâ'is bunda üç bî-behreder
İşbu tahrîk ile anlar şöhredir
Biri İskender Paşa'durur be-nâm
Ol biri Seğmen başı iy nîk-nâm
Biri dahi kadı-'askerdir ki Şâh
Sanır ânı her cihetden nîk-hâh
Biz ki tâbi'lerni bend ile revân
İletâlim dergâha iy Şâh-ı cihân
Bâki ahvâlini iy Dârâ'yı dehr
Sen bilürsin sendedir heb lutf (u) kahr
Ol fesâd idenleri bir bir be-nâm
Dutuben hem Şâh'a virdiler hemân
Boynun urdurdı Hudâvend-i cihân
Ol gürûhun zî-ferîd-i nükte-dân
Pes Sikender Paşa'yı istetdi Şâh
Geldi Seğmen başı da bî-iştibâh
Pîri Paşa hâzır oldı lâ-muhâl
İtdi bunlardan Ferîdûn-fer suâl
Ol Sikender Paşa'dan Dârâ-yı dehr
Sordı ki müstevcib-i envâ'-ı kahr
Sen vezîrimsin benüm ben Pâdişâh
Çün olur Şâh'a vezîri nîk-hâh

(vr. 121b)

Pâdişâh'ın gayretin gözler vezîr
Şâh'ı her işden vezîr eyler habîr
Ol fesâdı çün bilürdin bî-gümân
Pâdişâh'ından niçün kıldın nihân
Virmedin ahbâr i'lâm itmedün
Müfsidin men'ine ikdâm itmedün
Cümle bâ'is uş seni dir kul tamâm
Ol fesâda senden olmuş fikr-i hâm
Kasır oldı virmedi Paşa cevâb
Pâdişâh ref'in anun görüp sevâb
Ur didi cellâda boynun urdılar
Defter-i ömrin vezîrin dürdiler
Döndi Seğmen başıdan itdi suâl
K'iy münâfık şer'ile katli halâl
Sen ki Seğmen başısın men Tâc-dâr
Paşalar menimle eyler iftihâr
Olasın bir mu'temed benden be-nâm
Ol fesâd iden ola hükmimde râm
Fitnenin aslından olasın habîr
Dimeyesin fâş u pinhân k'iy vezîr
İşbu müfsidler evün basmakdadır
Kimi öldürmek kimi asmakdadır
Gâfil olma vâkıf ol hâl işbudur
Bir tedârik eyle ahvâl işbudur
Ya fesâdın anların def' idesin
Fitnei tedbîr ile ref' idesin
Böyle didükde Şeh-i 'âlî-cenâb
Kadir olmadı ki vire bir cevâb
Didi urun boynını bunun da Şâh
Urdılar boynun zihî haşmet-penâh

(vr. 122a)

Anların emri olur çünkim tamâm
Didi kanı kadı 'asker ol be-nâm
Geldi kadı hazır oldı vehm-nâk
Çıkdı istikbâline ânun helâk
Kadı-'askerden suâl itdi ferîd
K'iy şerî'at mesnedinde ehl-i dîd
Mü'minün katline kasd itse kişi
Ol günehsüz kâtilin n'olur işi
Didi Şâhâ, ömrin olsun ber-devâm
Kâyinâta sen virübdürsin nizâm
Katldir ba'de's-sübût iy Şâh-ı dîn
Böyle gördük biz kitaplarda yakîn
İşbu takrîr ile fermân itdi Şâh
Kim menem 'ilmimle yok isbâta râh
Men ki Şâh'ım 'ilmim irmişdir tamâm
Sen de inkâr idemezsin uş kelâm
Sen fülân menzilde bir gün âşikâr
Dimedün mi ki ferîd-i rûzigâr
Piri Paşa'nun helâkidür savâb
Şimdi inkâr eyler isen vir cevâb
Pîrı Paşa hod bana bir gün nihân
Didi ki iy Husrev-i milk-i cihân
Kadı-'asker fitnedir def' eylegil
Yeryüzinden fitnei ref' eylegil
Katline sa'y itdün ânun bî-gümân
Cürmsüz çekdün ana tîğ u zebân
Hâssa tahrîkinle bir cem'-i tamâm
Tîğa teslîm itdin iy fikr içre hâm
Kadı-'asker çün işitdi bu sözi
İ'tirâf itdi günâhına özi

(vr. 122b)

Boynun urmaklığa emr itdi Selîm
Gayre gösterdi bu 'ibretle besîm
'Ahd itmişdi ferîd-i nükte-dân
K'olmayınca iş bu sırr mana 'ıyân
Tahtım üzre râst men oturmayam
Tâ bu işi yerine getürmeyem
Çün bulardan aldı Husrev intikâm
Râst tahtına oturdı ve's-Selâm
Didi kim ma'lûmdur bunlar nihân
Sehv ile zulm itdi bilürler 'iyân
Bir teessüf çekdi anda Pâdişâh
Kim Dukakîn-oğlı'na hayf oldı âh

AGÂH YÂFTEN-İ ŞÂH İSMÂ'İL EZ-FETH-İ KAL'A-İ KEMAH

Gel gil iy bostan-sarây-ı rûzigâr
Kim deminden reng u bû aldı bahâr
Şöyle iy şûrîde şeydâ 'andelîb
Kimsüz eşyâdan sana oldı nasîb
Söyle iy bir tûtî şîrîn kelâm
Tâ bulasuz mülk-i nazmından nizâm
Bundan evvel kim Kemâh'ı aldı Şâh
Darbile buldı zafer Rûmî-sipâh
Şâh İsmâ'îl bin Hayder meğer
Kal'a fethinden tamâm aldı haber
Vâkıf oldı kim sipâh-ı mülk-i Rûm
Ol hisârı eyledi harbile mûm
Ol vilâyet Rûm'a döndi bî-gümân
Sürh-ser'den baht döndürdi 'inân
Memleket Rûmî'nin oldı lâ-muhâl
Bî-'aded tâc itdi Rûmî pâyimâl

(vr. 123a)

K'ol Muhammed Beğ Bıyıklu'dur be-nâm
Hâkim oldı ol yire virdi nizâm
Bayburd'a Şâh-ı Rûm anı 'iyân
Eyledi sâlâr dönderdi 'inân
Çün bunı tahkîk itdi ol peleng
Ol pelengi oda yakdı nâm u neng
Gayret itdi işbu gamdan Şâh-ı Şark
Bir çerî cem' itdi hep polâda gark
Derdi etrâf (u) cevânibden sipâh
Rûm içün gördi yarak ol kîne-hâh
Tur Ali kim bir hâlifeydi be-nâm
Anı hod rûşen bilür hâs ile 'âm
İstimâlet virdi ana ol ferîd
K'iy sadâkatlu kulum gerçek mürîd
İ'tikâdım var sana iy behre-mend
Görme a'dâ âfetinden sen güzend
Nîçe kez sen pehlevân-ı şîr-dil
Gayretim-çün düşman itmişsin hacîl
Rûmîler canın'üçün mülkün be-nâm
Âdemin sürdün getürdün bi't-tamâm
Cânun ile Rûm'ı târâc eyledün
Halkını bir nâna muhtâc eyledün
'Âkıbet itdün Yular kastî-i hâr
Senden oldı Rûm yekser târumâr
Mîr-mîrânidi Rûm içre Yular
Basdun anı hep hakîkatdir bular
Rûm'a noksân irdi senden âşikâr
Lîk ol bî-kâre itmen i'tibâr
Ol Yularkasdı ki sen ceng eyledin
Milk-i Rûm-ı başına teng eyledin

(vr. 123b)

Tîğ u cür'etden müberrâdır ol er
Lîk Rûmî ana virmişdir Yular
Pehlevanlar ana itmez i'tibâr
İhtisâs olmuş ana dirler firâr
Şöyle mezmûm kimseyle ceng eylemek
Pes hüner değüldür anı söylemek
Ger hüner göster istersen bana
Uş Bıyıklu'dur hüner didim sana
Kıssa el-hâsıl budur kim Şâh-ı Rûm
Aldı uş bizden hisâr-ı merz-i bûm
Rûmî küstâh olmadın iy şîr-dil
Sen it ol iklîmi tîğindan hacîl
Uş sipâh uş esb-i esbâb iy ferîd
Bir dilâverlik gerek gerçek mürîd
Yüri Bayburd'a damân u hışm-nâk
Katl u ğâret eyle ol etrâf pâk
Bıykılû'dır anda olan merd-vâr
K'anda nasb itdi Selîm-i Tâc-dâr
Yüri var anun ile bir uş 'iyân
Cür'et it bir kez dahî iy pehlevân
Uş hazâyin uş 'asâkir iy ferîd
Durma ger Şâh'ı seversen iy mürîd
Çün bu da'vâdan dem urdı Şâh-ı Şark
Yakdı ol demden mürîdi ra'd u berk
Erdebîl-oğlı'na ol meydân eri
Didi kim iy Hayder-oğlı Hayderî
Emr sen Şâh'ındır iy şîr-i jiyân
Sen buyur men bende fermânem hemân
Yüriyem gâzîlerünle iy ferîd
Şeyhi yolında fenâ bulsun mürîd

(vr. 124a)

Can virem Şâh'ın yolında bî-gümân
Himmet it iy Mehdi-yi sâhib-zamân
Bir neberd idem 'adûye şark ile
Ki oda yakam Rûm'ı ra'd u berk ile
Çünki virdi şöyle bu vech-i haber
Şâh gördi anda bir hoş zîb ü fer
Çok sipâh u çok hazâyin virdi Şâh
Tur 'Ali mel'ûnı itdi rû-be-râh
İşbu demde geldi Bayburd'a bir er
Virdi Tebrîz'den Bıyıklu'ya haber
Böyle takrîr itdi ol bâ-suh-güzâr
K'iy zamân içre ferîd-i rûzigâr
Şah-ı Şark'ın uş sipâhı çıkdı fâş
İtmek ister ehl-i Rûm ile savaş
Erdebîl-oğlı işitmiş kim Kemâh
Rûm'a râm olmuş hemân eyvân u kâh
Tünd ü tîz ol Hüsrev-i 'âlî-mekân
Bir çerî derdi ki kim ana yok girân
Tur 'Ali nâmı sipeh-dâr itdi Şâh
Uş seni silib-gelür iy nîk-hâh
Surh-serden bir çerî dirmiş gelür
Bayburd'ı kendü kendünün bilür
İder ol sen şîr ile şîrâne ceng
Kend'olur cenginde çengâl-i peleng
Çün bu câsûsın sözinden aldı behr
Ol kerem kânı vü genc-i lutf (u) kahr
Ya'ni Rûm içre Muhammed Beğ be-nâm
Şâh-ı Rûm'a bende-i kemter gulâm
Tîz ulaklar saldı Rûmî-leşkere
Hey diyince irdi bunlar 'askere

(vr. 124b)

Canik u Karahisar'un leşkeri
Çekdi cem' oldı revân iy hûş eri
Çıkdı Erzincân Kemâh ehli tamâm
İspir-i Tercân dirildi izdihâm
Kendü de Bayburd'dan aldı çok sipâh
Leşkerin cem' itdi oldı rû-be-râh
Dirdi etrâf (u) cevânibden çeri
Geldi Kürd'ün dahî bir kaç beğleri
Tanrı'ya itdi tevekkül ol emîr
Çünki Tanrı'dır her işde dest-gîr
Çıkdı Bayburd'ından ol âzâde merd
İtdi a'dâ ile âheng-i neberd
Tur Ali dip sürdi ol çâbuk-süvâr
Geçdi Erzincân'ı merd-i kâr-zâr
Geldi evvel ceyş gürk emlâkine
Kasd kıldı düşmanın ihlâkine
Bir haber geldi Tılâ'dan k'iy ferîd
Kim gelüp düşmân dahi oldı bedîd
Çün Bıyıklû anı işitdi hemân
Getürüb yanına 'askerni revân
Sağına durdı Karîçin bî-gümân
Kim Kemâh'ın beğidi ol pehlevân
Solına Cânik Beği durdı erin
Sağ u solın aldı Rûmî saf-derin
Beğlere zamm itdi Kürdistan erin
Virdi sağ u sola Kürd'ün beğlerin
Kendü girdi kalbe ol bebr u beyân
Merd-i meydân u hüner-ver pehlevân
İki kola iki alay koydı tarh
Müdde'îni 'âkibet tarh itdi tarh

(vr. 125a)

İşbu âyinile ol meydân eri
Saf saf itdi düzdi Rûmî-leşkeri
Tur Ali de Sürh-ser'den bir sipâh
Hâzır itdi heb mübâriz kîne-hâh
Tâc ile sahrâlar oldı lâle-gûn
Cûşe geldi mevc urub deryâ-yı hûn
'Avretin emvâlin esbâbın tamâm
Derdi gösterdi meğer kim izdihâm
İzdihâmı arda aldı leşkeri
Cenge ikdâm itdi ol meydân eri
İstimâletlen Kızıl-bâş-ı ferîd
Böyle tenbîh itdi ki cem'-i mürîd
Şâh içün bir gayret idin k'ehl-i Rûm
Gerçi polâd ise yek-ser ola mûm
Neng-i nâmûs içün idelüm neberd
'Avret aldırmakdurur bîhûde derd
Şâh içün iy gâziler ceng idelim
Yer yüzin Rûm ehline teng idelim
Kim ki Şâhîdur bu yolda bî-dirîğ
Rûmîden zevkile alsun tîr u tîğ
Ehl-i Rûm'a Şâh diyüp tîr uralum
Mu'cizin Şâh'ın bu yolda görelüm
Girdi meydâna mübârizler revân
Kopdı nâk-i fitne-i âhir-zamân
Âteş-efşân oldı tôpile tüfeng
Od bırakdı 'âleme başlandı ceng
İki cânibden siyâset urdı dem
Dutdı ol sahrâyı gûnâ-gûn 'âlem
Al-yeşil bayrağile ol lâle-zâr
Güz güni gösterdi âğâz-ı bahâr

(vr. 125b)

Dil uzatdı kargu gönder ceng içün
Er uzatdı okı nâm u neng içün

Göksüni göksine virdi iki kûh
Kûhlar sahrâda gösterdi şükûh

Gürz ü tîğ u tîr ile toldı zemîn
Mihr u şefkat gitdi geldi kahr u kîn

Tabl u kûs u boru zurnâ vü nefîr
Durdı feryâd itdi kopdı dâru-gîr

Geldi düşmân rû-be-rû oldı ere
Er ere yüz dutdı gönder göndere

Er ere karışdı kından çıkdı tîğ
Kana kandı tîğ u hançer bî-dirîğ

Cevşene zahm urdı peykân-ı hadeng
Dilde perrân geçdi polâd-ı tüfeng

Baş kesildi gövde düşdi toprağa
Döndi âdem güz gününde yaprağa

Döndürüşme aldı çengîden zimâm
Geldi sulh içün emân u intikâm

Durdı sancak sancağa itdi sitîz
Gerde girdi dehr kopdı rüstahîz

Kırmızı kanile tâc-i lâle-gûn
İtdi ol sahrâyı yek-ser bahr-i hûn

Subhdan tâ şâm ceng oldı müdâm
Kana boyandı şafak-tek subh u şâm

'Âkıbet çıkdı kemînlerden kemân
Tîr-bârân itdi Rûmî bir zamân

Tarh olan kullar keminden çıkdı fâş
İtdiler ol bâş ile bî-had savaş

Allah Allah deyüp çü Rûm itdi gırîv
Tanrı isminden hezîmet itdi dîv

(vr. 126a)

Hâce Beğ bir kadı oğlıdır be-nâm
Ceng içinde âhiru'l-emr ol hemân
    Bir süniyle Tur 'Ali'yi pest ider
    Nîze zehrinden harâb u mest ider
Alur atından urur toprağa tîz
Kalmaz ol hâkîde imkân-ı gürîz
    Gövdesinden bâşın alur bî-direng
    Reng ider kaniyle cengâlin peleng
Tîz alub sâlâra ol başı gelür
Hibret ehli ânı başından bilür
    Atı önüne revân galtân ider
    Ol sebebden aña çok ihsân ider
Münhezim boldı Kızılbâş-ı şakî
Döndi ikbâl il'almdı sancağı
    Girdi ardından anun Rûmî-sipâh
    Kırdı zâhir koymadı bir bed-külâh
Lâşeden toldı serâ-ser yeryüzi
Tâc u tenden oldı sahrâ kırmızı
    Gazîler baş kesdi bî-had bî-şümâr
    Kana kandı gürz u tîğ u âb-dâr
Gâret oldı genc ü esbâb u esîr
Bî-niyâz oldı ganîmetden fakîr
    Hayme vü har-gâh genc-i bî-girân
    İbrişim halı vü çetr ü sâyebân
'Avret ü kız gâret oldı hôb-çehr
Hôb ya'nî rişk iderdi mâh (u) mihr
    At u katır bî-'aded bî-had deve
    Her deve bazar içinde bir ceve
Rûmî kâm aldı ganîmetden o gün
Hoş-dil oldı nâz u ni'metden o gün

(vr. 126b)

Tur 'Ali'nin sancağın başın revân
Altı bin burunla sayılmış 'iyân
Dergehe gönderdi sâlâr-ı sipâh
Âferînler itdi ol sâlâra Şâh
Dahi esbâb u esîr u gene (ü) mâl
Şâh'a teslîm oldı min vechi'l-halâl
Sancağı dîvân içinde ser-nigûn
İtdiler ol müfsidin iy zû-funûn
Feth-nâme okunup feth oldı bâb
Şâdlık itdi Şeh-i 'âlî-cenâb
Bir zamân kim mülk-i Âzerbâycân
Şâh-ı Şark'ile dururdı fi'l-emân
Emniyetle mülk-i Tebrîz ü 'Irâk
Şöyle ma'mûr itdi bî-kibr u nifâk
Surh-ser mesrûr u Şâh'ı pür-gurûr
Memleket ma'mûr u haşmet bî-kusûr
Düşdi nâ-gâh şarka bir gavgâ ki Rûm
Nî sipihr koydı ne mülk u merz-i bûm
Aldı şarkın bir yanın Rûmî tamâm
Gâret oldı milki bozuldu nizâm
Bayburd'un hâkimi ol pehlevân
Surh-ser birle neberd itmiş 'iyân
Tur 'Ali'yle bir neberd itmiş ol er
Kalmamış kat'â nişân-ı surh-ser
Bir sitîz itmiş bu çarh-ı nîl-gûn
K'ol diyârı seyle virmiş bahr-i hûn
'Âkıbet Rûm'ın amansuz 'askeri
Tîğa teslîm itmiş ol ser-'askeri
Tur 'Ali'nin başın almış ehl-i Rûm
Gâret olmuş ser-be-ser ol merz-i bûm

(vr. 127a)

Vehmidir kim ol sipeh-büd nâ-gehân
Döndüre Tebrîz'e dav idüb 'inân
Şâh'a ma'lûm oldı el-hâsıl bu ceng
Tünd gördi bunda çengâl-i peleng
Oldı gam-nâk ol perîşân rûzigâr
Fikre virdi kaldı ser-gerdân u zâr
Çıkmadı taht üzre ol bir kaç zamân
Nâ-tuvân oldı bu gamdan bed-gümân
Sonra bir fikr itdi ol şûrîde-baht
Kim çıkar elden bu nev'a tâc u taht
Düzdi bir elçi besî rûşen-zamîr
Her zamîrin gizlü râzından habîr
Çok teberrük tuhfe vü çok armağan
Ana teslîm itdi Şâh-ı bed-gümân
Mısr Sultânı'na irsâl itdi Şâh
K'iy Harem Sultânı Şâh-ı dîn-penâh
Sen bu Yûsuf tahtının sultanısın
Saltanat Tûr'ında mülkün câmsın
Şehriyârısın sevâd-ı a'zâmın
Mefharısın şimdi ehl-i 'âlemin
'Asr içinde sâhib-i seyf u kalem
Mekke Sultânı Şeh-i Beytü'l-Harem
Sen ki Yûsuf tahtı üzre Şâh'sın
'Asr içinde Şâh-ı Zıllu'llâh'sın
Kalmasun mahfî sana iy nüktedân
Kim hakîkat Rûm'a râm olur cihân
Men ki dutdum tîğ ile milki tamâm
Darbile itdüm cihânı böyle râm
Kılıcımdan seyle vardı merz-i bûm
Oldı eşyâ ser-be-ser hükmümde mûm

(vr. 127b)

Lîk şimdi bir hüner oldı zuhûr
Şîr-tek gûrında bebr-i pür-gurûr
Rûm'ı teshîr itdi ol bî-reng ile
Surh-ser neslini kesdi ceng ile
'Âciz itdi uş Kızılbâşı Selîm
Alıser âfâkı ol bî-havf u bîm
Tîgımuz şermende tîğından tamâm
Andadır zôr u şukûh u izdihâm
Özge Şâh'a nisbet itme sen anı
Sen işitdin lîk gördüm men anı
Gayri takrîrinden alma hissai
Öz gözümle gördüm âhir kıssai
Dirmiş ol er 'âlem ehlin ser-be-ser
Andadır tîğ u şükûh u zôr (u) zer
Rub'-ı meskûn ana hem-ser olımaz
Pertevin eşyâ dirilse bulımaz
İmdi sen de vâkıf ol iy hûş-mend
Surh-ser cem'ine hod irdi güzend
Leşkerimle leşkerim bâşın tamâm
Aldı makhûr itdi ol pür-ihtişâm
Ne sen anunla berabersin ne men
Dinle benden elde fırsat var iken
Gel senünle 'ahd ü peymân idelüm
Rûm'ı bir tedbîr ile râm idelüm
Fırsatın fevt itme iy sultân-ı dîd
Sende çerkez bizde vâr iken mürîd
Ben sana vü sen bana ol-gıl mu'în
Yoksa kalmaz bizde tâcile nigîn
Ger mana 'azm eyler ise ol peleng
Sen yüri ardından it şîrâne ceng

(vr. 128a)

Ger sana 'azm itse ol şîr-i jiyân
Men revân ardın kesem iy kâm-rân
İttifâk ile girür düşman ele
İttifak it kopmadın bir zelzele
Anun oldur arzusu kim meni
Ala evvel sonra def' ide seni
Mısr Sultânı'na çün irdi resûl
İşbu sözden Kansu oldı melûl
Beğlerin cem' itdi ol sâhib-şükûh
Geldi Çerkes'den dirildi çok gürûh
Dirdi dîvânına Sultân Çerkes'i
Sâl-hurde pîr u bernâ nev-resi
Meşveret kıldı bularla Kansu
Kıssai şerh itdi bir bir pîş-rû
Şâh-ı Şark'ın dinle-geç bunlar sözin
Heb bu menzilde unutdı kendözin
Virmedi bir bende Sultân'a cevâb
Vehme gark oldı temâm ol şeyh u şâb
Bunda 'Allân kim vezîridir anun
Belki ma'nâda nazîridir anun
Ana Sultân didi ki iy dânâ vezîr
Gaflet içre kalma vü ol-gıl habîr
Şimdi bildin mi ki Rûm'ın serveri
'Âciz itmiş Hayder oğlı Hayder'i
Bundan öndin bir hatâ itdük 'iyân
Kalmaz ol Dârâ-yı Rûmî'den nihân
Çün 'Aliyyü'Devle'nin başın ol er
Bizlere gönderdi bî-vehm ü hazer
Meclisimde başım gördük anun
Bilmedim başın niye yordun anun

(vr. 128b)

Baş getüren müjdecisi bî-cihet
Münfa'il itdin ne farz itdi o let
Mahfilim diyürek urdun başına
Göz görürken çin bırakdın kaşına
Gerçi virdim men ana çok mâl (u) genc
Gitmedi lîk andan ol bîhûde renc
Anı a'yânı Selîm'e anladur
Nâ-sezâ işden cihânı dinledür
Bundan evvel hassa ehl-i Rûm (u) Şâm
Biribiriyle nizâ' itmiş müdâm
Bir dahî açdun husûmet bâbını
Giru depretdün nizâ' esbâbını
Şâh-ı Şark'ın sözleri hep hakdurur
Hadd-i zâtından ol er mutlakdurur
Ger Kızılbâş'ı alur bulsa Selîm
Döndürür yüz Şâh'a ol havf (u) bîm
Bundan anlan k'ol ki oldı pâdişâh
Gün bugün eksildi Çerkes'den sipâh
Çerkes'in yolın revân sedd itdi ol
Şâh olalı çok sözüm redd itdi ol
Sebzemiz âbını kesdi bâğbân
Size bir gün hoşk olur öndin uyan
Şâmi'ye aldırmaz oldı dâhi kul
Çok tazarru' itdük olmadı kabul
İmdi iy a'yân nedir tedbîr-i rây
Görelim tedbîr bir bir câ-be-cây
Böyle tedbîr itdi Şâmî 'âkibet
Kim bu oldukca bize yok 'âfiyet
Meşveret itdi tamâm a'yân-ı Şâm
K'olmadın Şarkî vü Şâmî Rûm'a râm

(vr. 129a)

Elçiyile Şâh'a bir dane resûl
Gönderüp 'arz itdi ol devletlü kul
Kim senün sözün serâ-ser hakdurur
Her hadîsin bir dürr-i mutlakdurur
Böyle takrîr itdi Sultân-ı Harem
Ol 'Arab Şâh-ı hevâ-dâr-ı 'Acem
Kim ne şark'ı belleyübdür Şâh-ı Rûm
Kendüye görsün kalur mı merz-i bûm
Şâm u Şark u Rûm üç odur hemân
Her biri ma'nîde bir cûd (ur) hemân
Kimseye bâkî değüldür tâc u taht
'Âriyetdir bizde anda raht u baht
Men dahî Sultân-ı Mısr'ım fi'l-mesel
Rûm'a mâni' yokdurur ger sunsam el
Ger tama'la mülki girseydi ele
Men dutardum şimdi yüz bin merhale
Şâm'a men Sultân'ımu ol Rûm'a Şâh
Şâh İsmâ'îl Şark'a Pâdişâh
Rûm Şâh'ı Şark'da hân olmamış
Şark Şâh'ı Mısr'a sultân olmamış
Rûmî'den kim çıkdı haşmetle temâm
Vardı Şark iklîmin aldı dost-kâm
Şam'dan hem Rûm'ı almış yokdurur
Azile hırsı Selîm'in çokdurur
Ol ki Şark'ı dutmak itmişdir hayâl
Şâm'a dahî rağbet eyler lâ-muhâl
İmdi sen Şâh'ile 'ahdim iy ferîd
Oldur ol kim sana oldum mürîd
Her tarîk içinde hem-râhım sana
Cân u dilden men hevâ-hâhım sana

(vr. 129b)

İşbudur söz kim ger ol bebr-i beyân
Rûm'dan Tebrîz'e döndürse 'inân
Men revân ardın alam iy şîr-dil
Ol hevesden döndürem idem hacil
Ver bilâd-ı Mısr'a varsa Şâh-ı Rûm
Sen yüri ardından u göster hücûm
Aramızda 'âciz ola ol ferîd
Bi'z-zarûret sulh ide ol ehl-i dîd
Sonra fırsat düşse bir dem bî-nifâk
İdelim Şâh'ile bizler ittifâk
İntikâmın alalum Şark'ın tamâm
Şimdi Şâhîdir tamâm-ı ehl-i Şâm
Şâh'a Sultân'dan bu nev'ile cevâb
İletüb ve döndi resûl kâm-yâb

'İNÂYET FERMÛDEN-İ SULTÂN SELİM HÂN MEMLEKET-İ DİYARBEKİR MUHAMMED PAŞA-RÂ

Söyle iy mürğ-i sühân-gû bir dahî
Çünki bustân oldı hoş-bû bir dahî
Bir terennüm kıl ki rûhı şâd ide
Gam kuyûdından bizi âzâd ide
Söyle iy bostân-sarây-ı dâstân
Kim gülistân oldı yek-ser bûstân
İşbu târîh içre Şâh-ı kâm-rân
Edrine tahtına döndürdi 'inân
Kışladı 'işretle ol ma'mûrei
Tâze ma'mûr itdi ol meşhûrei
Böyle demde Husrev-i 'âlî-cenâb
Şâh-i şîr-efken Selîm-i kâm-yâb
Böyle emr itdi ki Bayburd'ı revân
İde bedrûd ol hüner-ver pehlevân

(vr. 130a)

Yüriye andan Diyâr-ı Bekr'e merd
Zabt ide ol mülki merd-i-pür-neberd
Gire Âmid şehrine ol pehlevân
Ol diyâra hükm ide bebr u beyân
Mîr-i meydân ola ol kişvere fâş
İde dün-gün surh birle savâş
Çün 'inâyet itdi ol Hayder-sıfât
Çıkdı tuğrâ birle bir 'âlî-berât
Ol berât ile Muhammed Paşa tîz
Âmid'e girdi revân bî-huft u hîz
Ol diyârı 'adl ü dâd ile revân
Giru ma'mûr itdi ol ner-pehlevân
İstimâlet virdi Kürdistân'a merd
Koymadı lütfile hâtır-gerde gerd
Cem'-i Kürdistân mutî' oldı ana
Surh-ser kaldı bu ma'nîden tana
İşbu demlerde Selîm-i ser-firâz
Şâh-ı deryâ-dil kerîm-i bî-niyâz
Bir Kerem gösterdi kim çarh-ı kebûd
Ol kerîme itdi tahsîn u dürûd
Kim Muhammed Paşa'yı ol ser-firâz
İtdi dünyâ ni'metinden bî-niyâz
Tur 'Ali'yle itdügi cengin revân
Culdusun gönderdi Dârâ-yı cihân
Uruturur fi'l-mesel yiğirmi şîb
Heb samur kürkile zî 'âlî-nasîb
Çatma yiğirmi uşak kürkile heb
Zî kerem genc-i Şeh-i 'âlî-neseb
Zerdevâ kürkiyle yigirmi dahî
Şöyle gûnâ-gûn frengî iy ahî

(vr. 130b)

Giru çatma yüz 'aded bî-bôstın
Zî-sehâ zî hâtım-i dünyâ vü dîn
Viribdi üç yüz nîk kaftân ana
Yağdı gökden lutf ile ihsân ana
Yedi yüz zîbâ münakkaş ter libâs
Her 'atâsın işbuna it-gil kıyâs
Otuz altunlu kılıç yüz boz doğan
Âferîn ü nice tahsînler 'iyân
Yüz gümüşlü tîğ-ı Mısrî âb-dâr
Üş buna benzer 'atâlar bî-şümâr
Elli yük nev-sikke ağ akçe tamâm
Âferîn-nâme dahî iy nîk-hâm
Viribdi on altı sancak sâye-dâr
Başları altun kumaşı mâye-dâr
Kim bu sancaklarnı heb ol kîne-cû
Kime isterse vire bî-guft u gû
Tâ berât içün gelüben Şâh'dan
'Izzet ile çıkara dar-gâhdan
İşbu mezkûrât geldi bi't-tamâm
Pâdişah'dan Paşa'ya temme'l-kelâm

İN'AMÂT-I MUHAMMED PAŞA BE-ÜMERÂ-YI EKRÂD

Çün Muhammed Paşa aldı kâmını
Kâmile pür-feyz gördi câmını
Her taraf saldı ulaklar ol ferîd
Dirdi Kürdistân'ı cüml'ol ehl-i dîd
Beğlerin dirdi tamâm ol kişverün
Gör 'atâ vü rây (u) tedbîrin anun
Geldi dîvânına yek-ser ol gürûh
Çıkdı ta'zîmile gösterdi şükûh

(vr. 131a)

Merhabâ itdi bu cem'ile tamâm
Rağbet itdi ol ferîde hâs (u) 'âm
Sordı gördi işbu hayli rû-be-rû
Bildi ol cem'i kemâ-hiy mû-be-mû
Kim sezâ-vâr ise sancak virdi merd
Ol Muhammed Paşa devrân içre ferd
Virdi altunlu besî şimşîr u şîb
Kime çatma kime şîb oldı nasîb
Kime hıl'at kime ni'met kime zer
Anda in'âm itdi ol sâhib-nazar
Şâh-ı Rûm'ın işbu i'tâsın tamâm
Bahş-bahş itdi ferîd-i nîk-nâm
Kâmın aldı cümle Kürdistân u Kürd
Böyle ihsân itdi ol âzâde kürd
Dirdi bir bir yerlerin Rüstem-sıfât
Geldi der-geh'den bu vechile berât
İstimâlet virdi ol a'yâna merd
Giru döndi cem' Paşa kaldı ferd
Hoş-dil oldı cümle Kürdistân eri
Pâdişâh'a çâker oldı beğleri

ÂĞÂH YÂFTEN-İ ŞAH İSMÂ'İL EZ-ÂMEDEN-İ LEŞKER-İ NUSRET-Şİ'ÂR BE-ÂMEDEN-İ KARA HAN

İy gönül pervânesi pervâz kıl
Şem'-i hurşîdesini dem-sâz kıl
Bir bülend âvâze it iy 'andelîb
Çün sana sözdür bu bostandan nasîb
Girülüb hoş kıssa âğâz it bize
İşbu destân bâbını bâz it bize
Çün Muhammed Paşa vü Rûmî-sipâh
Girdi Âmid şehrine bî-iştibâh

(vr. 131b)

Kıssadan âgâh oldı Şâh-ı Şark
Hışm-nâk oldı besân-ı ra'd u berk
Paşa'nun in'âm u ihsânın tamâm
Bildi tahkîk itdi ol 'âlî-makâm
İttifâkın Kürd'ile fehm itdi Şâh
Kal'a-i Mardîn'den vehm itdi Şâh
Böyle fikr itdi kim ol bebr-i beyân
Leşker u ser-leşkerin aldı 'iyân
İ'timâd itmiş Selîm'e ol Peleng
Uş gelüb itdi mana dünyâyı teng
Girdi Âmid şehrine uş ehl-i Rûm
Yarın eyler Kal'a-i Mardîn'i mûm
Ala ger Mardîn'i ol er nâ-gehân
Bî-gümân Tebrîz'e 'azm eyler 'iyân
Musul u Bağdâd'a hod virmez mecâl
Şark'ı el-hâsıl ider ol pây-i mâl
İmdi fırsat var iken iy Şâh-ı Şark
İdelüm bir leşkeri pûlâda gark
Varsın ehl-i Rûm'ile ceng eylesün
Ehl-i Rûm'a yir yüzin teng eylesün
Anı Âmid'den çıkarsun al ile
Girsün ana gürz ile kûpâl ile
Tur 'Alî'nin intikâmın bi't-tamâm
Alsun andan virsün ol mülke nizâm
Bir teemmül itdi ol şîr-i jiyân
Şâh İsmâ'îl bin Hayder 'iyân
Surh-serden buldı bir merd ol ferîd
Bir fedâyî Şâh'a can ile mürîd
Ustaca-oğlı Karahan nâmile
Pençe urur Rüstem u Behrâm ile

(vr. 132a)

Surh-serden virdi ana çok sipâh
Hem hazâyin hem sipeh şîrâne Şâh
İstimâlet virdi Şâh-ı tîre-rây
K'ey mürîd-i muhlisam vey can-fedây
Yüri var Şâh'ı seversen bî-direng
Rûmî'ye it kûh sahrâyı teng
Ol Muhammed Paşa ile't bir sitîz
Paşa'nın başına yağdır tîğ u tîz
Kırmızı tâcile iy çâbuk-süvâr
Ol diyâr-ı yek-ser it-gil lâle-zâr
Al Kızılbâş'ın dilâver erlerin
Can-fedâ-yı pehlevân saf-derlerin
Şâh diyüb 'azm it sipâh-ı Rûm'a tünd
Ol pelengin eyle çengâlini künd
Çün Karahan'ı sipeh-büd itdi Şâh
Yürüdi Şâh emriyle ol kîne-hâh
İndi Bağdâd'a sipeh-büd tünd ü tîz
Surh-ser'den kopdı rûz-ı rüstahîz
Musul'a yürüdi ol Bağdâd'tan
Toldı kişver zulm ile bî-dâdtan
Mardîn'e 'azm itdi andan ol peleng
Kıldı ehl-i Rûm ile âheng-i ceng
İşbu demde Şâh-ı şîr-efken Selîm
Edrine tahtında olurdı mukîm
Böyle emr itdi ki bin Yeniçeri
Bin de kapu halkı heb meydan eri
Bâli Ağa vü Muhammed Ağa baş
Yüriyeler Âmid'e yardımcı fâş
Anatolı'dan dahi beşyüz süvâr
Heb mübâriz pehlevân-ı nâm-dâr

(vr. 132b)

Anatolı kethüdâsına bular
Koşulub ol mülke ideler sefer
Yürüdi Menteş Muhammed Beğ be-nâm
Bir de Şükrullâh Beğ'dür iy hümâm
İtdi üç bin yumlaya baş anları
Bunlara gösterdi yoldaş anları
Karaman'ın leşkerini de tamâm
Göndürür Hüsrev Paş'ile ol nîk-nâm
İşbu 'âlî leşkeri Sultân Selîm
Âmid'e gönderdi ol hâkim hakîm
Tâ Muhammed Paşa'ya işbu sipâh
Yâver ola ger gelirse kîne-hâh
Çün bu leşker Âmid'e girdi 'iyân
Vâkıf oldı Karahan ol bed-gümân
Şâh-ı Şark'a bir ulak saldı ol er
K'iy ferîd-i 'asr Şâh-ı bahr u ber
Âmid'e uş bî-nihâyet bî-'aded
Rûmî cem' oldı meded senden meded
Dutdı Osmanlu bu mülki yek-sere
Böyle enbûh ile varsa er ere
Ol gürûha men bu leşkerle 'iyân
Varamen iy server-i mülk-i cihân
Surh-ser'den Şâh bir 'âlî sipâh
Himmet itsün yoksa iş olur tebâh
Çün bu sözden behre aldı Şâh-ı Şark
Bir çerî cem'itdi heb pûlâda gark
Geldi Âzerbâycân ile 'Irâk
Gör nedir şimdi bu mînâ-gûn revâk
Fars'dan dirildi bir leşker ana
Kim zemîn hayrân zamân kaldı tana

(vr. 133a)

Dahi Şark'ın kişverinden çok sipâh
Dirdi hâzır itdi Şâh-ı kîne-hâh
　　Hassa korçusun bir eksiksiz tamâm
　　İtdi bu bî-had sipâha inzimâm
İşbu bî-had leşkeri ol bed-gümân
Ol ere yardımcı gönderdi revân
　　Kendü Tebrîz'inde kaldı ol ferîd
　　Geldi Rûmî cengine yek-ser mürîd
İndi Bağdâd'a sipâhî bî-hisâb
Surh-ser'den memleket oldı harâb
　　Geçdi Musul'dan koşdı ol ere
　　Secde itdi bundan er ol servere
Çün Karahan'a bu leşker irdi tîz
Surh-ser dirildi kopdı rüstahîz
　　Ol sipeh-sâlâra el verdi sürûr
　　Ata bindirdi sürûr ehli gurûr
Çıkdı Mardîn'den sipâh-ı bî-şümâr
Surh-tâc itdi zemînı lâle-zâr
　　Geldi Âmid üzre ol ceng-gürâz
　　İtmedi dervâze-i Rûm ehli bâz
Çıkmadı sahrâya Paşa ceng içün
Cengi te'hîr itdi nân u neng içün
　　Tîz ulaklar saldı 'âlî-dergehe
　　Böyle 'arz itdi mübâriz ol Şeh'e
Kim budur bir leşker-i deryâ-misâl
Geldi bu iklîmi itdi pây-i mâl
　　Surh-serden çok çerî geldi kunûn
　　Yer yüzin tâc itdi yek-ser behr-i hûn
Hayder-oğlı giru İsmâ'îl Şâh
Bir çerî gönderdi iy 'âlem-penâh

(vr. 133b)

Kim bu mülki dutdı yekser ol gürûh
Geldi Âmid üzre gösterdi şükûh
Bî-icâzet çıkmaduk ceng itmedük
Lâ-tekellüf cenge âheng itmedük
Çün bu güftârı işitdi Tâc-dâr
Hâzır itdi rezm içün ceng-süvâr
Bin sipâhî oğlanı heb ceng-cû
Bin silâh-dâr adiyle heb şîr-hû
Bâlî Beğ'ile Sinan'ı Pâdişâh
Bunlara baş itdi vü virdi sipâh
Âmid'e gönderdi sür'atle revân
İşbu cem'-i serveri sâhib-kırân
Girmedin şehre sipâhî-i pür şükûh
Vâkıf oldı leşkerîden ol gürûh
Didiler kim Şâh-ı Rûm'un leşkeri
Girmedin bu şehre göçelüm giri
Göçdi Âmid'den Kızıl-bâş-ı şakî
Döndi Mardîn'e şakînün sancakı
Geçdi bir kaç gün kesildi guft u gû
Nâ-bedîd oldı gürûh-ı kîne-cû
Paşa'ya 'arz oldı k'iy 'âlî-cenâb
İşbu bî-bâk itdi bizden ictinâb
Surh-ser gûyâ firâr itdi 'iyân
Yok niçün oldı gözlerden nihân
Paşa şöyle didi kim ol kîne-hâh
Bildi zâhir kim gelür Rûmî sipâh
Karşu çıkdı Rûmî'ye ol nâ-pesend
Bir keminden irgörür nâ-gâh güzend
İmdi tahkîk idelüm ol kavm-i şûm
Kandadır ana ne yüzdendir hücûm

(vr. 134a)

Olmaya nâ-gâh pusudan çıka
Tîğ ura at oynada âdem yıka
Leşkerin cem' itdi Paşa 'âkibet
Çıkdı Âmid'ten yel-i Hayder-sıfat
Kara Köpri'den geçüb ol ehl-i dîd
Danışık itdi sipâhiyle sa'îd
Virdi beşyüz er nizâm-ı dîne merd
Heb bahâdır tîğ-zen merd-i neberd
Koşdı beşyüz de Hüseyn Ağa'ya fâş
Heb bular merdân-ı pür-hâş u savâş
Giru merd-i ceng-cû beşyüz süvâr
Hod Muhammed Ağa birle itdi yâr
Bunlara emr itdi ol ğurrende şîr
K'iy mübâriz vey bahâdır vey dilîr
Siz tecessüs-çün revân olun yürün
Kande pinhân oldı a'dâyı görün
Heb kemîn-gehdir bu vadîler tamâm
Bî-haber gezmen hazer hoşdur müdâm
Bunda Hüsrev Paşa bussun bir yire
Ola kim fırsat gele baht el vire
Bir taraftan ben de girem busuya
Gark idem a'dâ-yı dîni bu suya
Biz bu vâdîlerde uş durduk kemîn
Siz kemîni bellenüz çokdur zemîn
Buluşub ceng iderek çekmek gerek
Önlerince ceng idüb sökmek gerek
Bir firîb u al ile alın beri
Sizden öndin bir haber salın beri
Ger size kovub gelürse bed-gümân
Biz çıkalum bu kemînlerden 'iyân

(vr. 134b)

İdelüm a'dâ-yı dîni târ (u) mâr
Kana kansun bir dahî Rûmî-süvâr
Gitdi anlar kaldı bunlar çok zamân
Geldi nâ-gâhî nizâm-ı dîn demân
Paşa'ya 'arz itdi ki şîr-i dilîr
Gördük uş bu vâdiyi bâlâ vu zîr
Surh serden yok bu mülk içinde nâm
Sû-be-sû gezdik bu sahrâyı tamâm
Bî-gümân itmiş firâr ol kavm-i şûm
Heb arandı kûh (u) deşt u merz-i bûm
Paşa bu takrîre itdi i'timâd
Gelmedin ol iki sâhib-ictihâd
Bozdı busuyı vü döndi şehre tîz
Bî-haber andan ki kopdı rustahîz
Ol Hüseyn ile Muhammed nâ-gehân
Busu ararken Kızılbaş'dan nihân
Surh-serler üzre çıkar (lar) bî-haber
Hayme tutmuş bir çemend Surh-ser
At salub çadır kılıçlar ehl-i Rûm
Gösterürler ol gürûh üzre hücûm
Tîğ ururlar baş keserler bî-dirîğ
Yağdururlar her taraftan tîr u tîğ
Karahan'a at çekerler bî-direng
Surh-ser biner kopar âşûb u ceng
İki cânibden çıkar şimşîr tîz
Ol siyâsetden kopar bir rustahîz
Gâh çekdi gâh döndi ehl-i Rûm
Gâh pûlâd oldı Rûmî gâh mûm
İşbu demde Surh-ser itdi gümân
Kim bu vâdîlerde Rûmî var nihân

(vr. 135a)

Rûmî hod ta'yîn idübdür kim kemîn
Uş müheyyâ ceng içün durmuş yakîn
Dâru-gîr içinde bir kaç Surh-ser
Paşa'nın vâdîde bususın arar
Vâkıf olur kim bozulmuş ol kemîn
Hâli kalmış Rûmî'den rûy-i zemîn
Bî-muhâbâ at salub heb Surh-ser
Yağdururlar Rûmî'ye tîğ u teber
Çün kemin-gâh üzre kaçar ehl-i Rûm
Rûmî'den görür tehî ol merz-i bûm
'Akıbet eyler hezîmet ehl-i dîn
Ehl-i dîne menfe'at virmez kemîn
Âmid'ün suyın yüzüb geçen geçer
Geçmeyen küffâr tîğından geçer
Bunda hayli Rûmî olur nâ-bedîd
Hem Muhammed hem Hüseyn olur şehîd
Paşa'ya i'lâm olur kim Surh-ser
Gaflet ile Rûmî'ye buldı zafer
Âh idüb olur peşîmân ol ferîd
Son peşîmanlık ne sûd iy ehl-i dîd
Bir teemmül itdi ol bebr-i beyân
O neheng-becce vü ner-pehlevân
Dirdi Rûmî Beğleri ol nerre-şîr
Ol peleng-i tîz-çengâl ol dilîr
Böyle takrîr itdi kim uş Surh-ser
Buldı Rûm ehline fırsatla zafer
Bu kazâya biz rızâ virdik 'iyân
Tanrı'dandır her havâdis bî-gümân
Çün bu nev'a döndi çarh-i tîz-gerd
Gönlümüzce olmadı ceng ü neberd

(vr. 135b)

Pâdişâh sağ olsun iy Rûmî-sipâh
Sehl sûretidir kim itdi kîne-hâh

Şimdi oldur maslahat kim bî-nifâk
İdelim ol sözün ile ittifak

Çün bu gayretde şerîküz bi't-tamâm
İdelüm bir ceng hoşdur neng ü nâm

Farz-ı 'ayn oldı biz ehl-i Rûm'a ceng
İşbu menzilde hatâdır garar-leng

Şehrden çıkmak savâb oldı bize
Şehr-i şöhret bir hıcâb oldı bize

Göçelüm Âmid'den el-hâsıl nuhust
Kara Köpri'ye konalum tîz u cüst

Ola kim işbu şikeste Surh-ser
İ'timâd idüb döne al-gaç haber

Şimdi ol küstâh olubdur bî-gümân
Kande fehm itse bizi döner 'iyân

Dönsün ol hod-rây Hakk'undur umûr
Nice hayrı şerre döndürmüş gurûr

Şâh-ı Rûm'ı yâd idüb ceng idelim
Kanile sahrâyı gül-reng idelim

İşbu guft u gûda nâ-gâh bir sipâh
Pâdişâh'dan şehre girdi kîne-hâh

Bir çeri irişdi kapu halkile
Bâli Ağa vü Sinân Ağa bile

Tünd göçdi paşa Âmid'den revân
Kara Köpri üzre kondı pehlevân

Bundan cem'oldı tamâm-ı leşkeri
Heb yarak gördi neberd içün çeri

Gürz u tîğ u tîre el kattı sipâh
Yol gözetdi durdı Rûmî kîne-hâh

(vr. 136a)

Gelmedi meydâna âhir ol gürûh
Koç hisârı üzre kondı kûh kûh
Paşa didi işbu mel'ûn-ı gurûr
'Aklı his dâyiresinde itdi dûr
Kendü zu'm-ı fâsidince bed-gümân
Bir hüner itdüm sanur şimdi 'iyân
Sehv-i gaflet ânı pâ-mâl idiser
Kibr u nuhûset ânı bed-hâl idiser
Beglerile meşveret itdi ferîd
Şâh-ı Rûm'a ol dil u candan mürîd
Böyle emr itdi sipeh-sâlâr-ı Rûm
Ki idelüm pûlâdı Rûm ehliyle mûm
Yüriyelüm düşmen üzre bî-direng
İdelüm anunile bir şîrâne ceng
Hak 'inâyet itse yâr olsa Resûl
Bî- gümân pâ-mâl olur Bü'l-fudûl
Pâdişâh'un devleti pâyendedir
Şâh'a ikbâl u zafer âyendedir
İntikâm olur bu demde zü'l-tikâm
Yüriyelüm müfsid üzre ve's-selâm
Köpriden göçdi revân Rûmî-sipâh
Gerdden girdi hicâba mihr u mâh
Beş konakda Cevşak'a kondı ferîd
Din 'adûsın gördi hâzır ehl-i dîd
İki cânibden zuhûr oldı hıyâm
Gezdi her cânib karavul subh (u) şâm
Ol gice tâ subh-i sâdık Rûm u Şârk
At u âdem oldı heb pûlâda gark
Havf u vahşet gitmedi tâ subh-dem
Ol sabâh evvel güneş çekdi 'alem

(vr. 136b)

DÂSTÂN-I MUHAMMED BA-PAŞA KARAHAN

Bir seher-geh kim tutukdan çıkdı mihir
Mihr rahşân oldı gösterdi çihir
Nîl-gün künbet serâ-ser toldı nûr
Cünbüş itdi menzilinden murg (u) mûr
Gîru rûşen oldı çarh-ı lâciverd
Gezdi seyrân itdi mihr-i tîz-gerd
Cünbüş itdi iki deryâ lâ-muhâl
Cûşe geldi âdemî deryâ-misâl
Ata çıkdı Rûmî Şarkî pehlevân
Ser-be-ser târîk ü teng oldı cihân
Toldı gûnâ-gûn 'alemden deşt (u) kûh
Her kemînden çıkdı bir 'âlî-gürûh
Kerre-nây u boru zurnâdan nidâ
Çıkdı mînâ-künbete virdi sadâ
Tabl u kûsile dühül savtı hemân
Virdi mahşer hây u hûyindan nişân
Geh tüfeng âvâzı geh top atdı şûr
Gâh kürk nâle kıldı gâh bûr
Harb u darb âlâtı çıkdı âşikâr
Sad-hezârân âdemî oldı süvâr
Nîzeden sahrâ neyistân oldı fâş
Geldi meydana kadem basdı savâş
İki cânibden alaylar bî-girân
Saf saf dayandı durdı çok zamân
Girdi meydana Muhammed Paşa şâd
Himmet iste'b Şâh-ı Rûm'ı itdi yâd
Sağına ispâhî oğlanın tamâm
Saf saf itdi koydı ol ferhunde-nâm

(vr. 137a)

Anatolı kethüdâsın beğlerin
Ol diyarın saf-der u serverlerin
Anlarun sağına koydı ol peleng
Ki idiser a'dâyile şîrâne ceng
Bunların sağında Hüsrev Paşa fâş
Durdı bünyâd itdi ceng ile savâş
Karamân leşkeriyle ol dilîr
Hamle itdi durdı ol gûrrende-şîr
Solına koydı silahdarı tamâm
Böyle tertîb itdi ol 'âlî-makâm
Anların solunda durdı Kariçin
Ol Kemâh'ın hâkimi cûyâ-yi kîn
Bunların solında Kürd'ün beğleri
Durdı heb şimşîr-zen meydân eri
Kendü girdi kalbe ol bebr-i beyân
Önine Yeniçeri durdı 'iyân
Anlarun her yanını aldı 'azeb
Toplar düzdi bu cânibler heb
'Askerün ardını ağrık itdi sed
Oldı Rûm ehline ağrık müstened
İşbu âyînile Paşa bir sipeh
Düzdi kim reşk itdi gökden mihr u meh
Ol taraftan Surh-ser gösterdi zark
Oldı yek-ser Surh-ser pûlâda gark
Tîğ-i Hindî çıkdı câc-ı bed-gümân
Gürz-i Şîrâzî vü Bağdâdî Sinân
Surh-ser heb giydi der-bendî zırıh
Her zırıhda merg-i mâtemden girih
Tâzi atlar giydi gûnâ-gûn peleng
Çıkdı sancakları gözükdi reng reng

(vr. 137b)

Kırmızı tâc ile toldı ma'reke
Kimi varsak kimi Menteş kim Teke
Lâle-zâr oldı serâ-ser ol diyâr
Cevşene gark oldı bî-pâyân süvâr
Dutdı yek-ser yeryüzin Şarkî-sipâh
Elde tîğ u dillerinde Şâh Şâh
Karahan (dan) meydâna girdi bî-direng
Cenge âheng itdi ol ceng-i peleng
Şâh'ın ol iç korçusundan bir gürûh
Sağına nasb itdi gösterdi şükûh
Bir gürûhın dahi aldı solına
Bahş bahş itdi anı her kolına
Anlarun sağında solında 'iyân
Yek-'inân-deş korçı durdı bî-gümân
Meymene oldı 'Irak ehli tamâm
Anların sâlârı heb bîhûde-nâm
Biri Konralar biri Teklitühân
Ol birisi Keçeyuti Beğ 'iyân
İtdi Âzerbâycân'ı yek-sere
Böyle bir kaç beğler ile meysere
Kendü hâher-zâdesi Selmân Beğ'i
Başı büyük dahi ol Küzmen Beğ'i
Kendü girdi kalbe ol şûrîde-baht
Durdı sedd oldı hemân esbâb-ı raht
Leşker-i Bağdâd ile Hân Turmuş'ı
Bir mahalde busuya koydı kişi
Kürd Muhammed Beğ dahi dutdı kemîn
Surh-serden lâle-zâr oldı zemîn
Çün alaylar böyle itmâm oldı fâş
Bî-müheyyâ çarhacı itdi savâş

(vr. 138a)

İki cânibden bahâdır çıkdı tîz
Kopdı Şark u Rûm'dan bir rustahîz
Akdı tîğ evvel niyâmında revân
Canlara kasd itdi toğruldı Sinân
Gürz baş kaldırdı şimşîr urdı dem
Her sipeh-sâlâr gösterdi 'alem
Er ere zahm urdı elden düşdi tîğ
Lâşe kaldı baş alındı bî-dirîğ
Cevşeni çâk itdi tîr-i dîde-dûz
Yakdı ceng ehlini zer'-i sîne-sûz
Kana boyandı erenler peykeri
Er düşürdi toprağa Yeniçeri
Dil çıkardı nîze-i nâyî çü-mâr
Mârdan zehr aldı tîğ-ı âb-dâr
Saf safa karışdı vü kopdı gırîv
Ol gırîvin heybetinden kaçdı dîv
Dâru-gîr âvâziyle dehr oldı ger
Dehrden kan ağladı tîğ u teber
Ma'reke Ceyhûn'a döndi kan ile
Kana kana ağladı imkânile
Kalmadı Şarkî'den at-vâre süvâr
Küştelerden püşte düzdi rûzigâr
Kelle-i câm itdi esrük pehlevân
Mey yerine leb-be-leb doldurdı kan
Kana kana çekdi camı şîre-merd
Surh-rû oldı tamâm ehl-i neberd
Dönderişme halkı bî-cûş eyledi
Kendü özin ceng ferâmûş eyledi
Subhdan tâ şâm gîru-dâr idi
Düşmanın başına dünyâ dar idi

(vr. 138b)

Pes ki kana tîğ u tîz itdi dehen
Şâm ki giydi şafakdan pîrehen
İşbu demde bir Nâsuh adlı peleng
Karahan'ile ider şîrâne ceng
'Âkıbet atdan yıkub bâşın keser
Paşa'ya galtân ider ki Tâc-i ser
Düşmanın Şâh'ın hemîşe çarh-i pîr
Böyle mağbûn eylesün hôr u hakîr
Surh-ser çün gördi kim sâlâr-ı Şark
Oldı şâhîler gibi kan içre gark
Başına tenden cüdâ gördi ferîk
Lâşe-i murdârı kan içre garîk
Döndi yek-ser Surh-ser itdi firâr
Bâd-ı sarsardan bozuldı lâle-zâr
Yetdi ardından revân Rûmî-sipâh
Baş kesüb kan dökdiler tâ-subh-gâh
Ol gün ol gice katl oldı müdâm
Geldi ikbâl aldı devlet intikâm
Yer yüzine Surh-ser virdi revâc
Lâle evrâkı gibi dağıldı tâc
Çün tulû' itdi ufukdan subh-gâh
Kerkesi da'vetledi Rûmî-sipâh
Kelleden künbed düzüldi bî-şümâr
Tâc ile sahrâlar oldı lâle-zâr
Rûmî'ye el virdi bî-pâyân esîr
Her ganîmetden ganî oldı fakîr
Bâr u büngâhın u raht-ı âletin
Mâl u gencin hânedânın 'avretin
Aldı Rûmî ol gürûhın bi't-tamâm
Mâl ü gence bakmaz oldı hâss u 'âmm

(vr. 139a)

Bî-nihâyet tâze at bî-had deve
La'l u yâkût u zümürrüd bir ceve
Dahi gûnâ-gûn kumâş u sîm u zer
Aldı Rûm ehli vü oldı behre-ver
Çün ganîmetden sipâhî aldı kâm
Kalmadı muhtâc yek-ser hâs u 'âm
Paşa ol gün dutdı maktelde karâr
Başladı baş derdi evvel bî-şümâr
Çok 'alemler ser-nigûn u şerm-sâr
Tabl u kûs u boru zurnâ bî-karâr
Karahan'ün başın on bin bâş ile
Beğlerile yâr ile yoldâş ile
Dahi gûnâ-gûn metâ'-ı bî-kıyâs
Viribdî der-gâha ol Yezdân-şinâs
İşbu nusretden ferah-nâk oldı Şâh
Şâdlık çekdirdi Şâh-ı dîn-penâh
Şâ'dan aldı bahâdır kâmını
Şöhre ıtdı Şâh öninde nâmını
Ol sipeh-sâları kahr iden Nasûh
Buldı miftâh-ı şecâ'atden fütûh
Sancak ihsân itdi Şâh-ı ser-firâz
Ser-firâz itdi kulın ol bî-niyâz
Paşa'ya tahsînler itdi Tâc-dâr
Tâc-dâr'a yâver oldı Kirdigâr
Böyle bir feth itdi Pâşâ bî-hilâf
Yok bu guft u gûda her-giz ihtilâf
Çün bu fethi itdi ol ner-pehlevân
Kal'a-i Mardîn'e döndürdi 'inân
Ol şükûh ile revân ol nîg-nâm
Geldi Mardin üzre ceng itdi müdâm

(vr. 139b)

Çevresin aldı hisâr itdi anı
Yürüyüş her günde hor itdi anı
Tîğ u tîr u tob olub bir kaç zamân
Dâş ile karışdı durdı pehlevân
Tokuz ay anı hisâr itdi peleng
'Âkıbet kıldı müsahhar ol neheng
Kal'a-i Mardîn'e toldı ehl-i Rûm
Rûm'a râm oldı hisâr u merz-i bûm
Aldı feth itdi anı ol pehlevân
Feth-nâme Şâh'a 'arz oldı revân
Kıssa el-hâsıl budur kim ol ferîd
Ol bahâdır pehlevân ol ehl-i dîd
Aldı ol mülki musahhar eyledi
Bunca işler ol gazanfer eyledi
Musul u urılar indirdi sipâh
Aldı Ruhâ'yı dahi ol kîne-hâh
Biryecik Harburt u Çörmik bi't-tamâm
Heb müsahhar oldı ardın Rûm'a râm
Ergani Palu alındı darbile
Dutdı sancak u bilâdı harbile
Tavağ u Kesl kôd'ı aldı ol ferîd
Mülki teshîr itdi yek-ser ehl-i dîd
Sürdi Bağdâd'a Kızılbâş'ı hemân
Ol diyârı itdi âhir Rûm'a râm
Rûm'a zamm itdi tamâm ol kişveri
Ol dilâver ol erenler serveri
Çün bu aklâ'in futûhın bildi Şâh
Böyle takrîr itdi Şâh-ı dîn-penâh
Kim mana Hak'dan 'inâyet var tamâm
Olıser 'âlem serâ-ser Rûm'a râm

(vr. 140a)

Feth feth ardınca virdi Kîrdigâr
'Âlemi âhir dutar Rûmî-süvâr
Def'a def'a Erdebîl-oğlı'na Rûm
Darbe urdı itdi ol pûlâdı mûm
İşbugünden sonra bir bendem be-nâm
Alur İsmâ'îl u Şark'ın bi't-tamâm
Kanğı kulum k'ana olsa kîne-hâh
Târ u mâr eyler anı bî-iştibâh
Varsun ana bir kulumla çok çeri
Hor u pâ-mâl itsün ol bed-ahteri
Münteşir itdi bu güftârı Selîm
İşbu söz 'âm oldı zî hâkim hakîm

ÂGÂH YÂFTEN-İ PADİŞÂH EZ-ŞİKESTE ŞÜDEN-İ SURH-SER

Gel bize bir tâze destân it yine
'Âlemi yek-ser gülistân it yine
Şâm u Şarkîden hikâyet söyle bir
Bildügin yerden rivâyet söyle bir
Bir taraf-engîz söz bünyâd kıl
Şâm u Şark'ın kıssasından yâd kıl
Çün Karahan u sipâh-ı ehl-i Şark
Oldılar Rûmî elinden kana gark
Bu şikestin Şah'a vardı kıssası
Şâh'ın efzûn oldı derd (u) gussası
Kaldı ser-gerdân u hayrân ol ferîd
Surh-serden derdi cem' itdi mürîd
Cem'a takrîr itdi ol şûrîde-baht
Kim çıkar elden bu nev'a tâc u taht
Döndi ikbâli Kızılbâş'ın 'iyân
Bizi kahr ider oldı âsumân

(vr. 140b)

Revnakın bozdı Kızılbâş'ın sipihr
Çerh-i kej göstermez oldı dahi mihr
Külli-nev-mîd oldı cânından şakî
Nâ-ümîd oldı bozuldı rernakî
Giru bir elçi müheyyâ itdi Şâh
Mısr'a gönderdi emîr-i kîne-hâh
K'iy Harem Sultahı âgâh ol ki Rûm
Gâlib oldı giru gösterdi hücûm
Giru bir sâlâr-ı Rûm'ı kahr itdiler
Dehr lezzetin bana zehr itdiler
Surh-ser neslini kesdi bi't-tamâm
Nısfı Şark'ın Rûm'a oldı inzımâm
Sehl kıldı bizde yâra vu şükûh
İşbu milki alur âhir ol gürûh
Ger bu nevbet çıksa ol Şâh-ı bülend
Şark'a bil kim Şâm'a hem ider güzend
İmdi Sultân bundan evvel 'ahd u guft
İtdi ger bâkîse ol râz-ı nühüft
Hâzır olsun kim bu nevbet Şâh-ı Rûm
Çıksa ger eyler tamâm eşyâyı mûm
Al-gaç Âzerbâycân'ı bî-gümân
Şâm'a yürür ol mübâriz pehlevân
Rub'-ı meskûnı tamâm almakdadur
Kendü yalguz Şâh olub kalmakdadur
Çün bu söz Sultân'a irdi bî-direng
'Âlem oldı ser-be-ser başına teng
İşbu demde geldi bir câsûs hem
Rûm'dan Sultân-ı Mısr'a urdıdem
Kim budur Sultân-ı Rûm ol pür-şükûh
Her tarafdan dirdi leşker kûh kûh

(vr. 141a)

Vehme sığmaz bir çerî cem' itdi ol
Leşkerîden âdeme bağlandı yol
Lîkin ol kendü sefer itmez 'iyân
Bir vezîrin hazır itmiş bî-gümân
Ol vezîr ile sipâh-ı bî-şümâr
Geçiser deryâyı olsa rûzigâr
Çün bu sözden dahî Sultan aldı behr
Belki toldı kûçe vü bâzâr u şehr
Kansu oldı diger-gûn u nigûn
Fikr-i vehm itdi diger-gûn u zebûn
Beğlerin istetdi fi'l-hâl ol emîr
Girdi halvet-hâneye sâhib-serîr
Geldi Mısr'ın beğleri cem' oldı heb
Hassagi Sultân'a cem'-i müntehab
Meşveret itdi bu beğlerle zahîr
Ki devîdârım olan ya'nî vezîr
Uş bana câsûs geldi Rûm'dan
Bir haber virdi ol merz-i bûmdan
Şâh-ı Şark'ın kulına oldı güvâh
Gerçek oldı her ne peygâm itdi Şâh
Girü dir Sultân Selîm ol hûş eri
Dirdi bir bî-hadd ü bî-pâyân çeri
Bir vezîrin Rûm'a sâlâr eylemiş
Çok sipâh ana hevâdâr eylemiş
Lîk deryâyı henüz ol geçmedi
Leşkeri su yerine kan içmedi
Bilmezem fikri nedir ol serverün
Kancarû yürür sipâhı ol erün
Beğler itdiler eyâ Sultân-ı dîn
Rûmî'den niçün olursun vehm-gîn

(vr. 141b)

Şâmî'den Rûmî alubdur hıssasın
Gördi Sultân Şâm u Rûm'ın kıssasın
Rûmî'ye kerrât ile darb urdı Şâm
Şâm Rûm üzre zafer buldı müdâm
Giru Sultân devletinde ger Selîm
Çerkes'e kasd itse bî-pervâ vü bîm
İdelüm anınla bir şîrâne ceng
Kim cihân başına Rûm'ın ola teng
Rûm'a bir iş idelim kim ehl-i Şâm
Tâ-kıyâmet söyleye ânı müdâm
Çün bu sözler girdi Sultân mağzına
Aldı bir sâ'at sakalın ağzına
Bir zamân fikr itdi vü virdi cevâb
K'iy devî-dâr u emîr u şeyh u şâb
Siz Selîm'i bilmemişsiz âşikâr
Hayder-i sânîdir ol Düldül-süvâr
Özge Şâh'a siz anı itmen kıyâs
Tîğ u cür'et bahridir ol Hak-şinâs
Anı Sultân Bâyezîd'e igmenüz
Saltanat belini iki bükmenüz
Tıfliyet 'ahdinden ol şîr-i jiyân
Nice nice cür'et itmişdir 'iyân
Gürci'yi kerrât ile kahr itmiş ol
Gürci kanından revân nehr itmiş ol
Dahi nev-hîz iken ol ceng-i peleng
Surh-serler itdi bir şîrâne ceng
Surh-serden on iki bin boy-ı nöker
Basdı Erzincan'da katl itdi ol er
Anda Şâh'a virdi bir muhkem şikest
Merd-i meydândır bugün ol pîl-i mest

(vr. 142a)

Atasından tâc u taht aldı 'iyân
Rûm'ı râm itdi tamâm ol pehlevân
    Nice Osmanlu'ya tîğ urdı Selîm
    Hikmet ile dutdı âfâkı Selîm
Şâh ismâ'îl kim bir ferd idi
Kendü meydân içre yalguz merd idi
    Bir menem-çün kimse yok derdi 'iyân
    Yürüdi Tebrîzi'ne ol pehlevân
Târ u mâr itdi sipâh u kişverin
Kesmedi ancak mer ol Şâh'ın serin
    'Avretin esbâbın âlâtın tamâm
    İtdi târâc ol ferîd-i nîk-nâm
Aldı Âzerbâycân'ı ol peleng
Kaçdı ol şûrîde-i bî-nâm u neng
    Şimdi Mardîn'ile Âmid hod 'iyân
    Ol erenler Şâhı'nındır bî-gümân
Şark'a gösterdi gurûr u heybetin
Savletü zôr ü şükûh- şevketin
    Rûm-ili'nden çıkdı ol Şâh-ı Bülend
    Erdebîl-oğlı'na tiy-gördi güzend
Bircetük'den dahi kim itdi 'iyân
Şâh İsmâ'îl'i ol şîr-i jiyân
    Şâm ilendir şimdi da'vâsı anun
    Yokdur andan gayri sevdâsı anun
Leşkeri deryâyı geçdi bî-gümân
Yok 'aceb ger Şâm'a döndürse 'inân
    Vehm idün andan ki ol ferhunde-fâl
    Alıser âfâkı İskender-misâl
Kangı Şâh'a kim virir bir kez şikest
Tahtın alur 'âkıbet ol pîl-i mest

(vr. 142b)

Çerkes'i bir kez dağıtsa bî-gümân
Mısr'a yürür ol hüner-vâr pehlevân
Lutf iderken kesdi bizden Çerkes'i
Kahr ile hod da'vet eyler kerkesi
Böyle 'âlî Pâdişâh-ı horde-dân
Hîle vü mekr ile alur bî-gümân
Yoksa 'âlem karşu durmaz ol ere
Kim garîm olur anun-tek servere
İmdi oldur çâre kim al idevüz
Alile a'dâyı pâ-mâl idevüz
Heb bu beğler emr-i Sultân'ın didi
Kudret ü takdîr Yezdân'ın didi
Böyle tedbîr itdi Sultân kim nuhust
Varalım bundan Dimaşk'a tîz u cüst
Gidelüm andan Haleb şehrine tünd
Dursun ol şehr (u) diyâr içinde cünd
Şâh-ı Rûm er gele yâhud ol vezîr
Lutfile men' idelüm bî-dâr-u gîr
Ver mudârâ bilmese Rûmî-sipâh
Hâzır olsun Şark-ı İsmâ'îl Şâh
Ceng ile çeksün bu mülke ânı Şâm
Ol 'akîbinden hücûm itsün müdâm
Rûm'a çıksun Erdebîl-oğlı revân
Rûm'ı râm itsün tamâm ol pehlevân
Ol diyârın hassa halkı bî-hilâf
Muntazırdır Şâh'a itmez ihtilâf
Ehl-i Rûm anın mürîdidir tamam
Şâh diyüb âh ider ol hâss u 'âmm
Niceniz hod gördünüz 'ayne'l-yakîn
K'ol diyâr ehli çıkub düzdi kemîn

(vr. 143a)

Rûm içinde Surh-ser itdi hurûc
Paşasın kahr itdi gösterdi 'urûc
Rûm ana yek-ser mürîd-i hâs irür
Şâhî'yem ger söylesen heb can virür
Var hemân Tebrîz'e 'azm eylerse Rûm
Biz Haleb'de ol-gaç ol itmez hücûm
Bunda gayret yüzvirir ol servere
Vehm ü fikret gâlib olur ol ere
Şâh ile ihlâs mümkindir bu dem
Hassa men basam o sulh içün kadem
Bir mudârâdır bu sûret yoksa Rûm
Kande mümkindir k'ola zôr ile mûm
Zâhiren bir sulh olur döner Selîm
İşbudur tedbîr u fikr-i müstakîm
Mısr Sultân'ı bu takrîrin tamâm
Eyle-geç tahsîn didi heb hâss u 'âmm
İşbu güft u gûyile gitdi resûl
Hâzır oldı Şâh-ı Şark ol bu'l-fudûl
Şâm'a geldi Mekke Sultânı devân
Her yana peyk u berîd oldı revân
Dirdi Mısr'un serveri serkeşlerin
Bindiler serkeşleri ebreşlerin
Bir çerî cem' itdi Gavrî kim zemîn
Toldı gökden encüm itdi âferîn
Geldi dirildi besî tâzî-süvâr
Cümle meydân merdi vü hançer-güzâr
Cem' oldı bî-'âdâd hayl u haşem
Ne 'Arab kaldı ne Türk u ne 'Acem
Lâ-tekellüf çıkdı geldi Kansu
Bî-'aded leşkerle heb sâhib bedû

(vr. 143b)

Girdi şöhretle Dimaşk'a ol zahîr
Şâh-ı Rûmî olmadı bundan habîr
Bilmedi kim Mekke Sultânı be-nâm
Çerkes'i cem' itdi dirdi izdihâm
Mısr'dan geldi Dimaşk'a al île
Gayri sûret düzdi istibdâlile

RESÛL FİRİSTÂDEN-İ SULTÂN SELİM BE-SULTÂNI MISR *

Kıssadan gâfil ferîd-i bahr u ber
Böyle tedbîr itdi ol sâhib-hüner
Kim Mısr Sultâm'na bî-iştibâh
İki elçi göndüre Devletlü Şâh
Varalar Mısr'a bu elçiler temâm
İl'teler Sultân'a serverden peyâm
Her biri dânişle bir Lokmân ola
Hem belâğat hem fesâhat-dân ola
Çün tefekkür itdi Şâh-ı nükde-dân
Virdi Şâh'a kasıd-ı kasdan nişân
Dâniş ehli ol iki âzâdei
Kar'ca Paşa'yile Zeyrek-zâdei
Kim anun her biridür bir feylesûf
Her biri zâtında bir sâhib-vukûf
Hikmet ile rây-i tedbîrin bülend
'Akl u dâniş menşe'inden behre mend
Sözleri Şâh'ın huzûrında kabûl
Her biri bâb-ı risâlet-çün resûl
Elçi itdi bunları 'âlem-penâh
Mısr Sultânı'na ol haşmetlü Şâh
Rûm-ili'nin her metâ'ından revân
Resm-i kanun ile virdi armağan

*) Topkapı (202a) "VE GÂFİL EZ-MEKR-İ ÂN"

(vr. 144a)

Bir mahabbet-nâme tahrîr itdi Şâh
Oldı mazmûnına kâsıdlar güvâh
K'iy Harem Sultânı Şâh-ı hûş-mend
Husrev-i kâmil makâmât-ı bülend
'Adlile sultân Yûsuf tahtının
Kevkeb-i dürrîsi Âdem bahtının
Kılmasun mübhem sana iy nükde-dân
Kalmamış çün nesne 'ilminden nihân
Kim cihân ebnâsı'nâ- hôş-nûddur
Şâh İsmâ'îl tâ-mevcûddur
Olalar ol bî-sa'âdet Şark'a Şâh
Şark mülki ser-be-ser oldı tebâh
Zulm ile ol kişveri itdi harâb
Ol vilâyet kahrile oldı Yebâb
Her cihetden küfre virmişdür kemâl
Dîn-i İslâm'ı idübdür pây-i mâl
Erdebîl-oğlı nedir bir bî-sebât
Kim anundur şimdi nısf-ı kâyinât
Sen Mısır Sultanı'sın men Şâh-ı Rûm
Şâh örfinde bizimdir merz-i bûm
Kimdir İsmâ'îl bin Hayder ki Şark
Ola anun kılıcından kana gark
Bizlerün ta'zîmin idrâk itmeye
Menden ü senden ol er bâk itmeye
Ol vilâyet ehli iy kişver-penâh
Sizni vü bizni dutubdur dâd-hâh
Men ana bir kerre vardım iy ferîd
Mülkin aldum kendü oldı nâ-bedîd
Eyledüm cem'in anun zîr u zeber
Kalmamışdır şimdi anda bâl ü per

(vr. 144b)

Âl-i Osmân'un şükûhı iy zahîr
Dîn-i İslâm'içün olmuş dest-gîr

Çün bu haşmet birle buldı zîb (ü)* zeyn
Bizlere def'i anundur farz-ı 'ayn

Sen ki 'asr içinde rahmet kânısın
Himmet it-gil kim Harem Sultânı'sın

Hâzır itdüm uş anun-çün bir sipâh
Himmet it iy Pâdişâh-ı nîk-hâh

Zordurur itmen tama' iy dûr-bîn
Bir du'âsından temennâdır hemîn

İtmezem bundan garaz imlâk u genc
Gayret-i İslâm içündür bunca renc

Leşker ü esbâb u genci bî-hisâb
Bizde bunlar çokdur iy 'âlî-cenâb

Ger bana tevfîk iderse reh-numûn
Surh-ser'den gösterem deryâ-yı hûn

Koymayam vaz'mda hayfın âdemün
İntikâmı andan alam 'âlemün

Ya anı Hak fazlile ma'dûm idem
Yâ cihân mülkin ana mahkûm idem

Nâmede bu sözleri derc itdi Şâh
Didi hem kasıdlara gîtî-penâh

Kim bu takrîri beyân eylen ana
Niyyetim neyse 'iyân eylen ana

Uş vezîrim birle geçdi leşkeri
Himmet itsün ol erenler serveri

Oldı kâsıdlar** revân ashâb ile
Tuhfe-i Şâhî vü çok esbâb ile

Şâm'dan geçmişdi hod Dârâ'yı Şâm
Mısr'dib yürürdi elçiler müdâm

*) Topkapı (203a) "ve-ü" **) Topkapı (2033b) "kâsıdla"

(vr. 145a)

Çün Haleb şehrinde gösterdi nüzûl
Virdi tahtın öpdi ol iki resûl
Sundılar kâsıdlar ol mestûrei
Gördiler ol lü'lü-i mensûrei
Hazrete i'lâm u takrîr itdiler
Ahsen-i vechile ta'bîr itdiler
Didiler ol Tâc-dâr-ı ser-firâz
Hazret-i Sultân'a gösterdi niyâz
Bir çerî derdi gazâ içün Selîm
Himmet ister sizden iy hâkim hakîm
Çün bu i'lânı* işitdi ol ferîd
Elçiye meyl itmedi ol ehl-i dîd
Ne icâzet virdi ne hod bir cevâb
Ne telattuf zâhir itdi ne 'itâb

BÎRÛN ÂMEDEN-İ SİNAN PAŞA EZ** DÂR-I İSTANBUL BE-KASD-I FETH-İ ÂZERBÂYCÂN

Dinle bu destânı iy rûşen-zamîr
Gör ne tavrile yürür Şâh u vezîr
Biyle fikr itdi Selîm-i ser-firâz
Ol firâset ma'deni ol genc-i râz
Kim eğer deryâyı men geçsem revân
Şâh-ı Rûm uş geldi dib olur 'iyân
Vehm ider gelmez mesâfe Şâh-ı Şark
Var vezîr u Şâh mâ-beyninde fark
İmdi çıksun bir vezîrüm âşikâr
Ol vezîrüm birle çok Rûmî-süvâr
Yürüsün Bağdâd diyüb ol vezîr
Erdebîl-oğlı olur bundan habîr
Bî-tekellüf karşular sâlârı ol
Dönmez andan germ ider bâzârı ol

*) Topkapı (204) "i'lâm" **)Topkapı (204a) "DÂRU'L-İSLÂM İSTANBUL"

(vr. 145b)

Ser-haddimden* çıkmadan Rûmî sipâh
Men geçem deryâyı olam kîne-hâh
İrişem sür'atle Rûmî-leşkere
Karışam elden nihân ol 'askere
Mülkine giricek 'adûnun ehl-i Rûm
Ol vezîr üzre gelüb eyler hücûm
Şâh İsmâ'îl dönmez âşikâr
Ger vezîr olursa hod sâmî-süvâr
Rûmî'ye eyler hücûm ol nerre-şîr
Yok Selîm'i bunda dib olur dilîr
Benden ol gâfil yürür bir ceng ider
Başına lîkin cihânı teng ider
İşbu demde men çıkar-men âşikâr
Eylerem a'dâ-yı dîni târ u mâr
İşbu fikrile Sinan Paşa'yı Şâh
Eyledi Sâlâr virdi çok sipâh
Geçdi deryâdan vezîr-i nâm-dâr
Yürüdi Bağdâd deyü çâbuk süvâr
İşbu demlerde Selîm-i şîr-hû
Bir çerî cem' itdi cümle kîne-cû
** Çıkmadın memâlikden Rûmî-sipâh
Geçdi deryây-i Selîm-i dîn-penâh
Ilgadı sür'atle ol bebr-i beyân
Geldi Elbistân'a çıkdı yek-'inân
İşbu menzilde hüner-ver pehlevân
Girdi leşker içre düşmenden nihân
İstimâ' itdi ki Sultân âşikâr
Hod haleb şehrinde dutmuşdur karâr
Mısr'dan gelmiş haleb şehrine ol
Leşkerîden yok Haleb ehline yol

*) Topkapı (204b) "serhadini"

**) Topkapı (205a) "çıkmadın Rûmî memâlikden sipâh"

(vr. 146a)

Bî-'aded leşker yığub itmiş hurûc
Saltanat etvârına virmiş 'urûc
Harb u darb esbâbını virmiş tamâm
Ceng içün görmüş yarak ol fikr-i hâm
Çün bunı Dârâ-yı Rûmî anladı
Gavrî'nin tedbîr u fikrin tanladı
Bildi tahkîk itdi kim Şâmî-sipâh
Uş Haleb şehrindedir bî-iştibâh
Lîk Sultân bî-haber kim Şâh-ı Rûm
Kendözi bi'z-zât gösterdi hücûm
'Askeri Rûmât'a girmiş nâ-gehân
Şâmî değil belki Rûmî'den nihân
İşbu demde Mısr Sultânı meğer
Vehme düşdi kim ne yüzdendir sefer
Rûmî'nin kasdı nedir dîb ol ferîd
Her taraf ahbâr içün salmış berîd
Surh-ser üzre ne cânibden gider
Kandadır 'asker ne yüzdendir sefer
Geldi Sultân'a bu demde bir süvâr
Ol Malâtiyye Beği'nden âşikâr
Kim budur Rûmî sipâhi bî-girân
Girdi Mülk-i Şâm'a döndürdi 'inân
Uş gemiler düzmede yok ihtilâf
Geçmek isterler Furât'ı bî-hilâf
Köpri bağlarlar urub zencîr ile
Geçmek ister suyı bu tedbîr ile
Çün bu ahbâr irdi sultân Sem'ine
İtdi ikdâm işbu mâni' men'ine
İstedi kâsıdların Rûm'ın revân
İhtirâm itdi ferîd-i hîle-dân

(vr. 146b)

Çok 'atâ gösterdi vü çok ihtirâm
Elçiler döndi revân temme'l-kelâm

RESÛL FİRİSTÂDEN-İ MISR BE-SİNAN PAŞA*

Dinle ger bu kıssa dil-hâhındurur
Hıssa al bundan ki söz Şâh'ındurur
Mısr Sultânı ki Kansu'dur 'iyân
Tünd bir elçi getürdi nükte-dân
Elçi bir kâdî vü râzî hizmete
Hizmetin Sultân'ın aldı minnete
Ana fermân** itdi Sultân ki hakîm
Uş vezîrin Şark'a gönderdi Selîm
Var ana sen bizden evvel it selâm
Sonra takrîr it bu cânibden peyâm
Söyle bizden ki vezîr-i hûş-mend
Mesned-i 'âlî makâmât-ı bülend
Bir tevakkuf it ki men oldum resûl
Şâh-ı Rûm'a isterem bulam vusûl
İltimâsım var meğer Rûmî-sipâh
Olmaya Şarkî-sipâha kîne-hâh
Döndürem Bağdâd 'azminden seni
Men' idem Şark ehli rezminden seni
Ola kim sulh ide Rûmî ser-bülend
Şâh-i İsmâ'îl bula bî-gezend
Anı te'hîr itdüri-geç Rûm'a var
Gör ne fikr itmiş Selîm-i Tâc-dâr
Bizden it ol Şâh'a evvel âferîn
Sonra takrîr it kim iy Dârâ-yı dîn
Mısr sultânı ki Kansu'dur be-nâm
Şâh dergâhına 'arz itdi selâm

*) Topkapı (206a) "VE GÂFİL BUDEN EZ-SELİM HÂN

**) Topkapı (206a) "Sultân"

(vr. 147a)

Böyle takrîr itdi kim ol Pâdişâh
Giru Şark etrâfına salmış sipâh
İmdi men muhlis ki bir pîrem 'iyân
Sâl-horde şeyhum u sâhib-kırân
Şâh atam dirse mana zî iftihâr
Var meni Lala'm okur zî i'tibâr
Hazret-i 'ulyâya var-gıl iy resûl
Ol mu'allâ dergehe bul-gıl vusûl
Lutf (u) ihsân itsün ol devletlü Şâh
Bizlerü saysun muhibb u nîk-hâh
Böyle 'arz it muhlismdan k'iy ferîd
K'iy zamâne ferd-i Şâh-ı ehl-i dîd
Şâh İsmâ'îl bir nemrûd idi
Din anun devrinde hod nâ-bûd idi
Tâ bu dem anı gurûr itmişdi mest
Hod-şinâs idi vü hod-bin hod-perest
Târ u mâr itdün anun perkârını
Bozdun ol bâzîçenin bâzârını
Şehr-i Tebrîz içre iy ferhunde-fâl
Sikke vü hutben okundı lâ-muhâl
Vâcibince gûş-mâlden aldı ol
'Ucb u da'vâ eylemekden kaldı ol
Bildi tahkîk itdi kim Dârâ-yı Rûm
Kûh-i pûlâdı ider bir demde mûm
İmdi senden bir murâdum var hemîn
Cürmini 'afv it anun iy Şâh-ı dîn
Sürme Rûmî-leşkeri ol kişvere
Havf itme Hayder-oğlı Hayder'e
Ol diyârı kim atun basdı 'iyân
Sana teslîm idelim iy Cem-nişân

(vr. 147b)

Giru fermân itki dönsün ehl-i Rûm
Varmasun târâca mülk-i merz-i bûm
Böyle fermân itdi Sultân kasıda
Kim bu yolda düşme fikr-i fâside
Uş anun kasıdların itdim devân
Lîk sen cehd it iriş öndin revân
Kadı kasıd oldı çıkdı bî-direng
Geldi Paşa'ya şefî'-i sulh u ceng
Çün vezîre kıssa takrîr itdi ol
Didi kûtâh it ki kûtâh oldı yol
Rûm'a varma uş Selîm-i ser-bülend
Rîş-hand ider sizünle rîş-hand
Şâh'a fi'l-hâl anı 'arz itdi vezîr
Mâcerâdan Şâh-ı Rûm oldı habîr
Nâmesi okundı Sultân'ın revân
Tanladı anı Hüdâvend-i cihân
Nâmenin virdi cevâbın kasıda
Didi hey hey bak bu fikr-i fâside
Mısr u Şâm'ın leşkerin cem' itmiş ol
Kendü zu'munda cedel men' itmiş ol
Böyle m'olur iltimâs iy hûş eri
Kim gele Sultân u bî-pâyân çeri
Çerkes'i cem' ide ol 'âlî-makâm
Mısr şehrinden çıkar Dârâ-yı Şâm
Yüriye âhir Haleb şehrinde tünd
Cündiden kûh u beyâbân tola cünd
Leşkerimle Rûm mâ-beynin ala
Rûm'a geçe ol şefî'im dîb kala
Kangı Sultân çıkdı Mısr'ından 'iyân
Hod Haleb şehriyle itdi iktirân

(vr. 148a)

Mısr'dan sulh içün ol bîhûde-fâl
Ger dilekçi salsa olmazdı muhâl
İmdi ma'lûm oldı kim Dârâ'yı Şâm
Erdebîl-oğlı'na hâmîdir tamâm
Ehl-i Beyt'i itmiş ol bî-din ile
Anun içün geldi bu âyîn ile
Bundan öndin hod yakîn itdim ki Şâh
Mısr'a elçi saldı Şâh ol nîg u hâh
Mısr'dan dahî ana vardı resûl
Gâyibâne itdiler anlar vusûl
Kadı inkâr itdi ki Şâh-ı bülend
Şâm-ı deryâ-dil ferîd-i ercümend
Bî-haberdir Kansu bundan yakîn
Yok bu sûret anda iy Şâh-ı zemîn
Pâdişâh emr itdi kadı-'askere
Geldi kadı hazır oldı mahzara
Durdı kasıd oldı Sultân'a vekîl
İşbu töhmet-çün taleb kıldı delîl
İtdi bir da'vâ bu meclisde resûl
Didi Şâh'a süz bunı itmen kabûl
Geldi bir kaç müslimîn ol mahzara
Didiler meclisde kadı-'askere
Kim Kızılbâş ile Sultân bî-hilâf
İttifâk itdi ne lâzım ihtilâf
'İlmümüz yetti yakîn itdik yakîn
Bâkî emr u hükm-i şer'indir hemîn
Tünd ü tîz oldı bu ma'nîden ferîd
Böyle emr itdi Selîm ol ehl-i dîd
Kim bu guft u gûden evvel men' 'iyân
Fîl Çayırı'nda dur hem bir zamân

(vr. 148b)

Anda cem' oldı mevâlî bi't-tamâm
Kadı vü müftî tamâm ol hâss u 'âmm
Surh-ser-çün istedim fetvâ-yı katl
İtdi ol remze besî da'vâ-yı katl
'Âkıbet fetvâ virildi k'ol ferîk
Küfr ü 'isyân içre olubdur garîk
'Âlem ehli içre bu söz dinlenür
Küfre bu sözden himâyet anlanur
Mısr Sultânı ki Kansu'dır be-nâm
Bî-teemmül eylemiş bir fikr-i hâm
Gerçi haşmetle kirâmîdir ol er
Erdebîl-oğlı'na hâmîdir ol er
Kendi zu'm-i fâsidince ol ferîd
Şâh İsmâ'îl'i olmuşdur mürîd
Ya başından devleti gitmişdurur
Ya hakîkat nevbeti gitmiş-durur
Hâmi-yi küfrile kâfir birdurur
Bu hod ânun birle zâhir burdurur
Men gazâ kasdına olmuşdum süvâr
Kansu Gavrî yoluma dökdi hâr
Yürümüşken kâfire men germ-rû
Mâni' oldı âşikâre Kansu
Kâfire çünkim himâyet itdi ol
Döndi ol dîni ri'âyet itdi ol
Bana farz oldı ki Rûmî-leşkeri
Yürüdem Şâm'a yıkam ol kişveri
Ol diyâra fitne vü gavgâ salam
Mısr'a girem Yûsuf'un tahtın alam
Bundan akdem kim mukîm idi sipâh
Girdi Rûmî-'askere ol dîn-penâh

(vr. 149a)

Hod Malâtiyye hâkimi aldı haber
Kim bu leşker içredir ol şîr-i ner
Vardı Sultân'ı habîr itdi ki hân
Vâkıf ol iy server-i mülk-i cihân
Kim Selîm-i şîr-hû-yi yüzi rev
Geldi gözükdi besânî mâh-i nev
Girdi uş Rûmî-sipâh içre nihân
Sanmasun Sultân bu tahkîki gümân
Çün bu söz Sultân'a irdi âşikâr
Bî-karâr oldı ferîd-i rûzigâr
Kakıdı bâ-sah-güzâra ol ferîd
Tünd ü tîz oldı revân ol ehl-i dîd
Kim bu bir emr-i muhâl irür 'iyân
Zâyil olmaz bunda nasbilen gümân
Çün hakîkat geldi ol ferhunde-fâl
Sen kaçub niçün getürdin infi'âl
Çıkmadun 'aczile istikbâline
Olmadın pâ-mâl anun pâ-mâline
Bi'z-zarûret düşman itdin sen beni
'Örfile hakdır ger öldürsem seni
Şâh-ı Rûm'un elçisin sordı revân
Ilgadı ardınca çok Şâmî-revân
İrmedi kasıdlar ardından ulak
Ceng içün Şâmî hemân gördi yarak
Geldiler der-gâha ol iki resûl
Her bir ânun hâmil-i redd u kabûl
Didiler kim iy Şeh-i Cem-iktidâr
Tâ-cihân var bahtın olsun üstüvâr
Düşmanın kahrîle bolsun ser-nigûn
Sen ser-efrâz ol müdâm iy zû-funûn

(vr. 149b)

Mısr Sultânı ki Gavrî'dir 'iyân
Erdebîl-oğlı'na dönmüş bî-gümân
Ger du'â ver himmet itdün iltimâs
İltifâtı itmedi ol bî-hirâs
Kıssa el-hâsıl budur kim âşikâr
Küfre mâyildir bugün ol Şehriyâr
Dinle-geç kasıd sözün Sultân Selîm
Kakıdı kopdı yerinden Hân Selîm
Kansu kimdir didi ol Tâc-dâr
Kim fuzûl olur nihân u aşikâr
Sad-hezârân böyle 'abde mâlikem
Din tarîkında dilâver sâlikem
Anları biz sâhib-îmân itmişüz
Darb-i tîğ ile Müselmân itmişüz
Kendü mikdârını bilmezdir ol er
Bâyi' ile müşterî virsün haber
Çün bahâsın kendü göre arada
Pes ne kudret vardır ol bî-çârede
Kendü sultansa fakîrimdir benim
Leşkeri-cümle esîrümdür benim
Çün bu tezvîrile gelmiş ehl-i Şâm
Kıssa hatm oldı hemân temme'l-kelâm

BÎRÛN ÂMEDENİ SULTÂN-I MISR EZ-HALEB*

Çünki tahkîk itdi Sultân kıssai
Kıssalardan aldı Sultan hıssai
Çıkdı ol Server Haleb'den tünd ü tîz
Çerkesin bindirdi kopdı rustahîz
Geldi kondı Şâh-Mercan deştini
İtdi Sultân deştü sahra keştini

*) Topkapı (210b) "VE ÂHENG-İ MUHÂREBE KERDEN BÂ-RÈMİYÂN BİLÂ SEBEB"

(vr. 150a)

Dutdı Sultân kulları sahrâ yüzin
Göge savurdı sabâ sahrâ tozın
Geldi bî-pâyân bedû atlu 'Arab
Hem haseb da'vâsın itmiş hem neseb
Haymeler sahrâyı dutdı yek-sere
Geldi dirildi sipâhî ol ere
Çün Haleb'den çıkduğın anun Selîm
Bildi tahkîk itdi ol bî-havf u bîm
Bozdı köprisin Furât'un ol neheng
Fâriğ oldı geçdi köprîden peleng
Arzu itdi Haleb şehrin ferîd
Surh-ser'den fâriğ oldı ehl-i dîd
Düşdi Mısr u Şâm sevdâsına Şâh
Şâm'a 'azm itdi hemân Rûmî-sipâh
Kânsu diyü Şehî fîrûz-baht
'Azm u rezm itdi revân bağlandı raht
Çün 'adâvetden gazenfer urdı dem
Aldı bir şehrin anun evvel-kadem
Kim Malâtiyye dinür nâmile ol
Müttahiddür milket-i Şâm'ile ol
Bir Hasan Beğ nâma virdi anı Şâh
Girdi zabt itdi anı ol nîk-hâh
Çün bu şehri lutfile dutdı ferîd
Kal'alardan ser-be-ser geldi kilîd
Tâbi' oldı şehriyâra çok hisâr
Her hisâra girdi Rûmî'den süvâr
El-amân dib Şâh'a yüz döndürdi 'âmm
Şâmî'den çok kal'a oldı Rûm'a râm
'Ayntâb'un hâkimi geldi bedîd
Şehri teslîm itdi vü sundı kilîd

(vr. 150b)

Virdi Nasûh Beğ'e Şâh-ı nâm-dâr
Geçe andan da Şeh-i çâbuk-süvâr
Şâh'dan öndin iki menzil tamâm
Bursa'nın sancak beğisi Koçi nâm
Biri de Ferhâd Beğ'idi bî-şeke
Ki ana mensûb id'ol demler Teke
Oldılar bunlar karavul bî-gümân
Dahve-i kübrâ çü geçdi nâ-gehân
Şâmî-'askerden bular leşker görür
Bir birinden bahâdır söz sorur
Çarhacılar buluşub bir ceng olur
İki cânibden neberd-âheng olur
Koçi Beğ âdemlerinden bir süvâr
Ceng ider bir dil dutar merdâne-vâr
Koçi Bey sorar bu erden k'iy esîr
İşbu leşkerden meni it-gil habîr
Bunların sâlârı kimdir söyle gil
Bizleri bundan haber-dâr eyle-gil
Böyle takrîr itdi ol şûrîde-hâl
K'iy karavul başı vü merd-i hısâl
Hayr Beğ-vâr söyleyem aslınca heb
Kim anun hükmindedir şimdi Haleb
Dahi Şâm'ın hâkimi Sîbî be-nâm
Tırbalus Hâmisi vû Hamâ halkı tamâm
'Abdu'r-Rezzâk u Melik Arslan dahi
Ya'ni cem'-i ehl-i Türkistân dahi
Gelmedi Sultân u Sultân kulları
Yoksa heb işbunda Şâm'ın 'askeri
Lîk bir fikr itdi dün-gün Şâh-ı Şâm
Kim sipâhın cem' ide ol er tamâm

(vr. 151a)

Yüriye şeb-hûn idüb pür-hûn ide
Hûnile bir cûyi ol Ceyhûn ide
Ol dili der-gâha gönderdi revân
Şâh'a 'arz itdi dilinden tercümân
Muştuladı k'iy sipeh-sâlâr-ı dehr
Ezrak-ı şeb-reng elinden çekme kahr
Uş buluşduk düşmana aldık zebân
Bir haber sorsun Hudâvend-i cihân
Pâdişâh dilden bu takrîri tamâm
İstimâ' itdi dilinden aldı kâm
Koçi Beğ'e bir ulak saldı ferîd
Kim çekişme Şâh'ile iy ehl-i dîd
Varma düşman üzre çek senden yana
Ola kim ğâfil gele mendin yana
Varmadın fermânı Şâh'ın ol ere
Er ere göründi gönder göndere
Yürüdi Ferhâd u Koçi bî-direng
Cenge ikdâm itdiler sahrâda teng
Şâmî geh ceng itdi ve geh döndi fâş
Vardılar Sultân'a men' oldı savaş
Koçi'ye tahsîn irişdirdi mezîd
Dahî temkîn itdi kim iy ehl-i dîd
Vâkıf ol Sultân'a gör meyli nedir
Çerkes ü A'râb ser-hayli nedir
Giru âdem saldı merd-i horde-bîn
K'iy ferîd-i 'asr u Dârâ-yi zemîn
Düşmanın ordusı uş peydâdurur
Bende yok kuhsârı heb beydâdurur
Gavri'ye çün vardı irdi 'askeri
Bindi bindirdi tamâm ol leşkeri

(vr. 151b)

Uş müheyyâ oldı Gavri âşikâr
Çıkdı sahrâya nihâyetsüz süvâr
Lîk Şâmî şâm ceng itmek diler
Subha kalmaz vakt-i teng itmek diler
Böyle demde ceng ü bîdâr olmasa
Bir güneş toğsa şeb-i târ olmasa
Çün bu sözden behre aldı Tâc-dâr
Kondı Rûmî ol gice dutdı kenâr
Giru çıkdı çok karavul dâv idüb
Gürz ü tîğ alub ele heyhâv idüb
Ol gice tâ-subh-dem leşker tamâm
Hâzır oldı durdı ehl-i Rûm u Şâm

DÂSTÂN-I SELÎM HÂN BÂ-MISRİYÂN*

Subh-ı sâdık kim sipihr-i lâciverd
Kubbe-i mînâdan asdı câm-ı zerd
Künbet-i şeb-rengi rûşen itdi mihr
Tîrelikden çehre gösterdi sipihr
Açdı yüz âyine-i İskenderî
Döndi devrân itdi câm-ı hâverî
Hayme-i hadrâda gezdi âfitâb
Bâğ u râğa sâyebân oldı sehâb
Zulmeti ref' itdi gerdûn bir dahî
Rûşen oldı bu diger-gûn bir dahî
Ata çıkdı Şâh-ı Rûmî subh-gâh
Dutdı yek-ser yeryüzin Rûmî-sipâh
Na're atdı kûs u zurnâ vu nefîr
Çarha çıkdı hây u hûy u dârû-gîr
Merc sahrâsına dutdı yek-sere
Meymene kalb u cenâh u meysere

*) Topkapı (213a) "VE 'ARAB VE ZAFER YÂFTEN BER-ÎŞÂN"

(vr. 152a)

Zenberek top u tüfeng itdi hurûş
Koymadı düşmende fikr u 'akl u hûş
Şâmi'nun ordusı görün-geç 'iyân
Paşalar gelsün didi ol Cem-nişân
Hâzır oldı paşalar emr itdi Şâh
Kim neberd içün yaraklansun sipâh
Heb bu alaylar düzülsün bi't-tamâm
Rutbesiyle 'âmil olsun hâss u 'âmm
Saf saf eylen işbu Rûmî leşkeri
Ger sipâhîdir vü ger yenîçeri
Paşalar heb bende-fermân oldılar
Top-tek meydânda ğaltân oldılar
Pâdişâh'ın sağın u solın be-nâm
Düzdi kanûn üzre çavuşlar tamâm
Kırmızı bayraklu bî-pâyan süvâr
Dutdı şâh'ın sağ yanında karâr
İsmile ispâhi oğlanı bu cem'
Heb bular pervâne Şâh-ı Rûm şem'
Ak kızıl bayraklu bir bî-had ferîk
Cümle âhen içre ser-tâ-pâ ğarîk
Anların sağında durdı âşikâr
Heb dilâver kîne-cû ceng-i süvâr
'Ulfeci dirler bu cem' nâmile
Nice urdı tünd ehl-i Şâm'ile
Bir alay dahî yeşil bayraklu heb
Cümle ehl-i sîret ü sâhib-neseb
Bunların sağında durdı ceng içün
Cân-fedâ-yi barça nâm u neng içün
İşbular cümle ğarîb yiğitleri
Tîğ u cür'etdir buların fenleri

(vr. 152b)

Düzdi solun Pâdişâh'ın hem-çünân
Saru bayraklu silâh-dân 'îyân
Sol 'ulfecisi durdı solına
Hem ğarîb yiğitler anun kolına
Anlarun bayrakları ağ u kızıl
Bunlarun bayrağı ser-te-ser yeşil
Anatolı Beğleriyle bi't-temâm
Geldi Zeynel Paşa ol ferhunde-fâm
Turdı sağında ferîdin ceng içün
Cenge âheng itdi nâm u neng içün
Dahî Hüsrev Paşa ol bebr-i beyân
Durdğ sağında ol a'lâmın 'iyân
Karaman leşkerleriyle ol hizebr
Girdi meydâna besânî hayra-bebr
Durdı sağından anun iy hûş-vâr
Dulkadirlû'le 'Ali Beğ Şehsüvâr
Meysere oldı Sinân Pâşa be-nâm
Urum-ili leşkeriyle bi't-tamâm
Rûm anun solına durdı âşikâr
Kim Muhammed Pâşa ol çâbuk-süvâr
Milket-i Rûm'ile ol ğurrende-şîr
Ol mesâfa girdi bî-bâk u dilîr
Solına durdı anun bir pehlevân
Bir dilâver merdi bir şîr-i jiyân
Ol Bıyıklu kim Muhammed Paşa'dır
Her zamanda gönl'anun pür-hâşedir
Âmid u Mardîn u Kürdistân ile
Bahs iderdi Rüstem-i destânile
Aldı sağ u solı yek-ser leşkeri
Şâh önünde durdı hem yeniçeri

(vr. 153a)

Bunlar ol sağında vu solında fâş
Toplar durdı vu başlandı savaş
Bundan öndin iki paşa bî-hilâf
İtdiler cür'et yüzinden ihtilâf
Pâdişâh önünde ol iki dilîr
Birbiriyle idişüb bâlâ vu zîr
Birisi anun Sinân Paşa-yi Kürd
Biri Yûnus Paşa ol menzil-süpürd
Sağa tarh oldı Sinân Paşa bu dem
Sola Yûnus tarh olub çekdi 'alem
Bahs idüb turdı bu iki pehlevân
Koydular ğayret yolunda bâş u cân
Sağ u sol çün her tarafdan buldı had
Geldi ağrık leşkere sedd oldı sed
İki sancak ağrık üzre dûdmân
Ağrığı zabt itdi iki pehlevân
'İsi Beğ Ferhâd Beğ bunlar be-nâm
Düzdi Rûmî cem'in el-hâsıl tamâm
Ôl tarafdan dahî Sultân bî-hılâf
Girdi meydân içre teng oldı mesâf
Kapusı halkı ki cündîdür 'iyân
Her biri zâtında bir bebr-i beyân
Dahî Mısr'un tâbi'ından hâss u 'âmm
İşbu cem'ile devîdârın tamâm
Kendü Sultân üste dirdi bunları
Koydı sağ u sola bâkî 'askeri
Sibi vü Cânberdî vü etbâ'-ı Şâm
Ol vilâyet beğleri heb bi't-tamâm
Saf saf oldı girdi Sultân sağına
Döndi bayraklar hazân yaprağına

(vr. 153b)

Bundan evvel Mısr Sultânı meğer
Al u efsûn u hiyelden behre-ver
Bir Urum'lu tâze oğlanı 'iyân
Saklar imiş halk çeşminden nihân
Rûm evzâ' u libâsında tamâm
Âl-i 'Osmân dib idermiş ihtirâm
İşbu demde zâhir itdi ol eri
Halka gösterdi tena''um-perveri
İbn-i 'Osmân birle buldı iştihâr
Ana tâbi' oldı çok Şâmî-süvâr
Didi Sultân Ahmed oğlıdır bu fâş
Kıssadan Rûmî haber-dâr olsa kâş
Virdi ol oğlana bir Rûmî-'alem
Ol 'alem üzre ğulüv itdi haşem
Çok çerî virdi ana Gavrî be-nâm
İbn-i 'Osmân'a dirildi ehl-i Şâm
Anı dahî sağa sürdi Kansu
Öyle tedbîr itdi pîr-i pîş-rû
Hayr Beğ de turdı Sultân solına
Her mübâriz girdi kullar kolına
Abdu Rezzâk u Melik Arslan hemân
Hayr Beğ'le sola durdılar 'iyân
Bunda cem' oldı Haleb etbâ'ı heb
Çerkes ü Türk ile Ekrâd u 'Arab
Alay alay oldı bunlar yek-sere
Bunlarunlan kâmil oldı meysere
Çün sufûfın Rûm u Şâmî düzdi fâş
Çarhacı deprendi germ oldı savaş
Girdi meydân içre Rûmî pehlevân
Ehl-i Şâm üstine doğruldı 'inân

(vr. 154a)

Al yeşil bayrâğile toldı zemîn
Mahzen-i tîğ u kemân oldı kemîn
Tîğ-i Mısrî vü hadeng-i dîde-dûz
Nîze-i nâyi vu zer'i-yi sîne-sûz
Her 'alem oldı hevâda bir güneş
Her güneş peygâr içün bir nîze-keş
Top atıldı vu tüfeng itdi sitîz
Gövde düşdi yire kopdı rustehîz
İki cânibden mübâriz çekdi tîğ
Er ere tîğ urdı kopdı vâ-dirîğ
Pârelendi başlar üstünde siper
Ra'd u berk aldı dem-i tîğ u teber
İki deryâ cûşa geldi bî-dirîğ
Seyle virdi 'âlemi deryâ-yı tîğ
Sîbi vu Şâmî tamâm at saldı fâş
İtdi Şâh'ın sağ yanından savaş
Kana ğark oldı o sahrâ ser-be-ser
Toz u toprağa bulandı at u er
Ma'reke kânile oldı lâle-gûn
Gizledi sahrâ yüzin deryâ-yı hûn
Şehsüvâr-oğlı'nı mağlûb itdi Şâm
Rûmî'nin sağında ceng oldı müdâm
Sonra fırsat buldı ol çâbuk-süvâr
Ya'nî meydânda 'Ali bin Şehsüvâr
Gürz-i şimşîr oldı âlât-ı cedel
Araya peygâr içün girdi ecel
Virmedi anda aman ol nev-civân
Kesdi Sîbî başını ner-pehlevân
Döndi vü aldı Melik Arslan'ı fâş
Kesdi başın itdi bir 'âlî savaş

(vr. 154b)

Hayr Beğ yürüdi Rûm'ın solına
Ya'nî şîr-efken Selîm'ün kolına
İtdi Bıyıklu ile ol bir neberd
K'âbinosî oldı çarh-i lâciverd
Bir siyâset kopdı kim devrân-ı dûn
Düzdi ol sahrâda bir deryâ-yı hûn
'Âlemi teng itdi gavgâ-yi esîr
Âdemi deng itdi âvâz-ı nefîr
İşbu dem ol bahs iden iki vezîr
Tarhdan çıkdı vu itdi dâr u-gîr
Biri Şâm'un sağına at saldı fâş
Biri solundan anın itdi savaş
Bir neberd itdi bu iki dâv-dâr
K'âferîn didi bu devr-i rûzigâr
Şâmi'ye tîğ urdı Rûm'un leşkeri
Çerkes'i dökdi yire yeniçeri
'Âkıbet Rûmî-sipâh itdi hücûm
Oldı Şâmî-'askerin ikbâli şûm
Döndi Mısr'ın leşkeri itdi firâr
Ğâlib oldı anlara Rûmî-süvâr
Bî-'aded er düşdi Şâmî'den yere
İndi bî-'add Hâss u 'âmmîden yere
Nice server düşdi ol gün Şâmî'den
Katl olundı halk u hâss u 'âmmîden
Kesdiler 'Allân Sîbî başını
Gördi Şâmî Rûmî'nin pür-hâşını
Çok 'alem ol gün nîgûn-ser itdi Rûm
Rûmî'den ğark oldı kana merz-i bûm
Bahtı döndi ehl-i Şâm'ın âşikâr
Kırdı Çerkes cem'ini çâbuk-süvâr

(vr. 155a)

Girmedi Sultân-ı Mısr ol gün ele
Anı cem'inden ayırdı zelzele
Ğâret oldı ehl-i Şâm'ın leşkeri
Ordısın yağmaladı yeniçeri
Tâzî atlar besirekler mâyeler
Aldı Rûmî her cihetden vâyeler
Genc-i gûnâ-gûn u esbâb u esîr
Her ğanîmetden ğanî oldı fakîr
Sîm u zer la'l u güher girdi ele
Mahzen oldı sîm u zerden merhale
Mısr u Şâm'ın her metâ'ın bi't-tamâm
Rûmî'ye erzâni gördi ehl-i Şâm
Çün 'adû üzre muzaffer oldı Şâh
Göçdi vu kondı Haleb şehrin sipâh
Girdi ol ma'mûreye Sultân Selîm
Ma'delet bünyâdın itdi Hân Selîm
Bir 'adâlet itdi onda şehriyâr
Kim senâ didi ana şehr u diyâr
Hayr Beğ genci vu Sultân mahzeni
İtdi şehr içinde Rûm ehlin ğanî
İki günden sonra geldi bir civân
Didi k'ey Dârâ-yi İskender-nişân
Merc sahrâsına çıkdum dün süvâr
Eyledüm bir cûy-bâr üzre güzâr
Bir mu'azzez lâşe gördüm bî-hayât
Tîğ-zahmin görmedin itmiş memât
İşbu mak'ad üzre yatırdı firâz
Vaz'-i cisminden yağardı 'izz u nâz
Mak'adın altından aldım uş nişân
Başını kesdüm getirdim bî-gümân

(vr. 155b)

Şâh'a 'arz oldı heman mak'adle bâş
Gavrî'nindir didiler bu kelle fâş
İşbu mak'ad dahî anundur 'iyân
Lâşesi geldikde kât' olur gümân
Gövdesin emr itdi kim gelsün ferîd
Bir 'imârı saldı Şâh ol ehl-i dîd
Geldi girdi şehre Sultân böyle hâr
Hora rahm itdi ferîd-i tâc-dâr
Düzdi techîzin anun Cemşîd-fer
Gavrî'yi i'zâz ile defn itdiler
Kabri üzre Gavrî'nin bî-iştibâh
Bir mu'allâ kubbe bünyâd itdi Şâh
İşbudur hâli bu fânî 'âlemün
Yok bakâsı bunda miskîn âdemün
Ger gedâdurur ğanî er pâdişâh
Dehr-i dûn ider ser-encâm tebâh
Böyle döndi işbu gerdûn tâ bu dem
Böyle gezdi bu diger-gûn tâ bu dem
Sonra ma'lûm oldı kim ol hoş-sıfât
Cûy-bâr üzre neden itmiş vefât
Gûyiyâ kopdukda rûz-i rustehîz
Bulmaz ol bî-çâre imkân-ı girîz
Ceng içinde halkdan eyler kenâr
Ol kenâr ehli bulur bir cûy-bâr
Altına mak'ad döşerler ol erün
Her ümîdi kat' olur ol serverün
Tîğ ile cellâda virmez ol rızâ
Özge vechile irer ana kaza
Mührinün ol hâtemin bozar revân
Budur elması virür bî-çâre cân

(vr. 156a)

Hem-celîsinden bu ma'nî oldı fâş
Şâh ol da'vâya başile firâş
    Turdı bir kaç gün Haleb şehrinde Şâh
    'İyşe meşğûl oldı ol gîtî-penâh
Çün Haleb şehrine girdi Tâc-dâr
Geldi Yûnus Pâşa ol çâbuk-süvâr
    Ehl-i Şâm'ın sıngının komuş ol er
    Tâ Hamâ şehrine irmiş behre-ver
Hayr Beğ ardından irdikde vezîr
İtmedi ânunla ceng u dâr u-gîr
    İstimâlet virdi vu dönderdi tîz
    Dergehe yüz dutdı ol sâhib-gürîz
Geldi yüz sürdi Şeh'in dergâhına
'Aczi ızhâr itdi nîgû-hâhına
    'Ahd u peymân ile öpdi Şâh elin
    Dutdı andan sonra nîgû-hâh elin
Lutf-i Şâhî itdi ol ğam-kîni şâd
İstimâlet aldı oldı ber-murâd
    İtmedin Şâm'a Haleb'den Şâh 'azm
    Ol diyârı bekledi tâ Gazze'ye cezm
Bahş bahş itdi o mülki şehriyâr
Kullarına tâc bahş-i rûzigâr
    Beğlere ol mülki in'âm itdi heb
    Karca Pâşâ'ya nasîb oldı Haleb
Tırbalus şehrini virdi âşikâr
Mustafâ Beğ nâme ol Düldül-süvâr
    Kim Sikender Pâşa-oğlı'dur be-nâm
    Ol vilâyet yek-ser oldı ana râm
Virdi ol server Hamâ'yı bî-gümân
Şol Güzelce Kâsım'a zî Cem-nişân

(vr. 156b)

Hâmisi de İhtimân-oğlı'na Şâh
Virdi ihsân itdi Şâh-ı dâd-hâh
Şâm'ı Yahş-oğlı'na in'âm itdi ol
Ahmed'e ol kişveri râm itdi ol
Lutfile Mustansır-oğlı'n itdi şâd
Ol sıfâtı aldı oldı ber-murâd
Evranos-oğlı'na virdi Kuds'i Şâh
Ser-firâz itdi gedâsın Pâdişâh
Gazze'ye 'Îsî Beğ-oğlı vardı tîz
Ol Muhammed Beğ kim oldur şîr-hîz
Hoş-dil oldı cümle 'âmm u hâssagî
Vardı her bir şehre bir sancak beği
İstimâletlen Şeh-i 'âlî-cenâb
Eyledi Rûmî-sipâhı kâm-yâb
Şâm'ı râm itdi tamâm ol ser-firâz
Kâmın aldı Şâm'dan düşmen-güdâz
İşbu menzil-gehde bir kaç beğleri
Giru dönderdi erenler serveri
Böyle fermân itdi server beğlere
Kim siz İstanbul'a yürün yek-sere
Rûy-i deryâdan gemiler sâz idün
Ol gemilerle sefer âğâz idün
Çevrilin andan Frengistân-ı Hân
Mısr'ın İskenderye'sin olun revân
Şâh'ın emri mûcebince lâ-muhâl
İtdi İstanbul'a beğler irtihâl

BÎRÛN ÂMEDEN-İ SELÎM HÂN EZ*-HALEB VE TEVECCÜH NÜMÛDEN EZ-FETH-İ ŞÂM

Çün bu me'mûrât heb oldı tamâm
Gezdi gönlünde Selîm'in Mısr u şâm

*) Topkapı (220b) "BE FETH-İ ŞÂM VE ŞÂMÎ-SİPÂH"

(vr. 157a)

İstimâlet virdi Rûm ehline Şâh
Hoş-dil oldı Şâh'dan Rûmî-sipâh

Söyledi Rûm ehline k'iy ehl-i Rûm
Yüriyalum kim bizümdür merz-i bûm

Alalum Mısr'ile Şâm'ı bendeden
Dolduralım Mısr'ı şeker-handeden

Çıkdı şevketle Haleb'den ol ferîd
Şâm'a 'azm itdi revân ol ehl-i dîd

Girmedin şehr-i Dımışk'a şehriyâr
Dutmadın bir hefte Şâh anda karâr

Düşdi Rûm efvâhına işbu kelâm
Kim budur alındı Şâm u oldı râm

Feth ise yüz virdi vü bulduk zafer
Şâm'ı râm itdük tamâm oldı sefer

Leşkeri hem 'âciz u bî-çâredür
Çok zamân oldı ki halk âvâredür

Olalı devletle Şâh-ı dîn-süvâr
Dutmadı bir yerde bu leşker karâr

Gâh Rûm u gâh şark u gâh Şâm
Gezdi bu leşker yasâk çekdi müdâm

Rahmet itse dönse devlet birle Şâh
Râhat olsa bir zamân işbu sipâh

Şâh'a bir dahî gerekdür ehl-i Rûm
Şâh pür-sevdâ vü çokdur merz-i bûm

Çukur-Ova nâm bir kışlak imiş
Gül fezâ rû-yi cihânda tâk imiş

Kışlayalum ol makâmı tâ-bahâr
Görelüm âhir nider Perverdigâr

Çün Hamâ'dan göçdi Dârâ-yı cihân
Şâh'a Yûnus Pâşa oldı hem-'inân

(vr. 157b)

Pîş ü pesden vardı halk itdi kenâr
Şâh kaldı ancak ol çâbuk-süvâr
Böyle takrîr itdi Şâh-ı kâm-yâb
K'iy sadâkatlu kulum fî külli bâb
Girdün uş şehr-i Dımışk'a lâ-muhâl
Kış budur geldi teng oldı mecâl
Kanda kışlarsız nedir tedbîr u rây
Sen ne fikr itmişsin iy müşkil-güşây
Virdi ol pâşa cevâbın k'iy zahîr
Tanrı'dır her işde Şâh'a dest-gîr
Şâh 'ilminden nihânî nesne yok
Bu yakîndir kim gümânî nesne yok
Dâniş iy Hüsrev senündür bî-gümân
Lîk bunda Şâh'a sözüm var nihân
İşbu râzı iy ferîd-i ser-firâz
Bende vu âzâde izhâr itme bâz
Rûm'ı râm itdüm eyâ Şâh-ı bülend
Devletinden Rûmî oldı behre-mend
Erdebîl-oğlı ki bir bî-bâk idi
Zulmi elinden yakalar çâk idi
Târ u mâr itdün sipâhın lâ-muhâl
Tahtın aldın tâcın itdün pâyi-mâl
Sikke vü hutben okundı âşikâr
Şehr-i Tebrîz içre iy Düldül-süvâr
Beğ 'Aliyyüsd-Devlei itdün zebûn
Kılıcından oldı eşyâ ğark-ı hûn
Şark'a 'azm idüb gidersin sen revân
Erdebîl-oğlı'nı isterken 'iyân
Kansu çıkdı vü çekdi bir sipâh
Ana hâmî oldı iy haşmetlü Şâh

(vr. 158a)

Himmet isteb Şâh'dan vardı rasûl
İtmedi ol Bu'l-fudûl anı kabûl
Nice kim pend itdünüz gûş itmedi
Eski da'vâyı ferâmûş itmedi
Anı dahi iy Şeh-i Cem-iktidâr
İtdünüz bir sâ'at içre târ-mâr
Aldunuz âhir Haleb şehrin be-nâm
Rûmî'ye râm oldı nısf-ı şark u Şâm
Şâm milkin bahş bahş itdin 'iyân
Tahtun öpdi her yire bir pehlevân
Bu kamu sa'y u hüner iy kâm-kâr
Mısr'a varmakça değidür âşikâr
Ne Timur varmış ne İskender ana
Sa'bdin yol virmemişdür her yana
Bundan öndin Hüsrev-i rûy-i zemîn
Rûm u Şâm'ın kıssasın itmiş yakîn
Ço k hakâret eylemişdür Rûm'a Şâm
Varmasanuz Mısr'a lınmaz intikâm
Sen ki dutdm şevket ile 'âlemi
Almasan âhir sevâd-ı a'zamı
Zâyi' olur sa'y kalur bahta hâm
'Âkıbet elden çıkar hayfile Şâm
Devletile sen ki döndürsen 'inân
Kul yürür bil işbu mülke bî-gümân
Mısr'dır ser-çeşme-i Şâmî-sipâh
Almayınca dönme iy devletlü Şâh
Kim bu dönmekden hakâret var bize
Hem hakâret hem hasâret var bize
Erdebîl-oğlı ki gösterdi firâr
Çok teessüf çekdi andan Tâc-dâr

(vr. 158b)

Sabrile ger ânı def' itseydi Şâh
Bir dahî dönmezdi şarka din-penâh
Bundan alur bir nedâmet lâ-muhâl
Kim gönülden tâ ebed çıkmaz melâl
Şâh suâl itdi menâzil hâlini
Hoşk u terde ol diyâr ahvâlini
Didi Mısr'a nice varsun bu sipâh
Kim bu yollarda akar yok ğayri çâh
Böyle 'arz idüb cevâbın ol vezîr
K'iy ferîd-i 'asr u Dârâ-ı Kebîr
Leşkeri Mısr'ın buna kerrât ile
Bî-şümâr âdem 'adûsuz atile
Geldi itdi Rûm u şarkile nizâ'
Şâh anı tekrâr itmiş istimâ'
Hibret ehli bendenüz yanındadır
Bu sülûki ol erün şânındadır
Emrün olursa menâziller be-nâm
Yazılub dergâha 'arz olsun tamâm
Çün bu sözden hıssa aldı Pâdişâh
Didi tahsîn râyune iy nîgu-hâh
Behre-mend ol Rûmî şâdımdan menüm
Kim haber virdin murâdımdan menüm
Men seni zâhir iderdim imtihân
İşbu takrîründe ref' oldı gümân
Hemdem'i sandum ferâmûş eyledün
Yüri kim kahr meni hâmûş eyledün
Yazdurub gönder anı dergâhıma
Gizlü teslîm eyle nîgû-hâhıma
Böyle tedbîr itdi Yûnus birle Şâh
Kim Dımışk'a gire çün Rûmî- sipâh

(vr. 159a)

Söylene a'yân-ı Rûm'a bi't-tamâm
Kim budur geldi yakîn mâh-ı sıyâm
Ol mübârek âyı âhir idelüm
Kandadır kışlağı zâhir idelüm
İdelüm bayrâm ehl-i Şâm ile
Dânışâlum sonra hâss u 'âmm ile
Maslahat niyse anı hâs idelüm
Maslahat bâbında ihlâs idelüm
Çün gele bayrâm ref' ola sıyâm
Söyleyâlum Rûmî'ye ki hâss u 'âmm
Uş Dımışk u Mısr mâ-beyni hemân
Ol Çukur-ova'ca yoldur bî-gümân
Bunda hod vardır gümânsız mâl u genc
Anda yokdur cüz tereddûd birle renc
Çün berâberdir menâzil âşikâr
Yüriyâlum Mısr'a kim hatm oldı kâr
Şâm tahtın almadın dönmek tamâm
Rûmî'ye 'ayb u hakâretdür müdâm
Çok tereddüd çekdünüz iy ehl-i Rûm
Rûm'a râm olsun serâ-ser merz-i bûm
Emr Şâh'undur dirler ol zamân
Yürüyâlum Mısr'a iy Şâh-ı cihân
Söz buna kat' oldı kim çün ola 'îyd
İde bayrâmı vü göçe ol ferîd

CEM' ÂMEDEN-İ ÇERKEZ DER-MISR VE MEŞVERET KERDEN (-İ O)

İy hikâyet-gû hikâyet it yine
Şâmî Rûmî'den rivâyet it yine
Bir hikâyet it ki şûr-engîz ola
Dinle-geç kündânı tünd ü tîz ola

(vr. 159b)

Söyle bir zîbâ vü ter dâstân bize
Kıssa-gûluk çün nasîb olmuş size
Çün Dımışk'a girdi ol 'âlem-penâh
Râhat oldı Şâh dinlendi sipâh
Gördi bir kaç gün o şehri şehriyâr
Şâh ile oldı müşerref ol diyâr
Gâh 'işret itdi gâh sayd ol ferîd
Gördi kâmınca Dımışk'ı ehl-i dîd

İTTİFÂK NÜMÛDEN-İ EHL-İ MISR VE PÂDİŞÂH ŞÜDEN-İ TOMAN BEĞ

Çün bu hâl irdi felekden âşikâr
Ehl-i Şâm'ı gayret itdi bî-karâr
Vardı Mısrî bende cem' oldı tamâm
İttifâk itdi tamâm-ı ehl-i Şâm
Bir Toman Bay nâmı sultân itdiler
Yenile 'isyân u tuğyân itdiler
Didiler kim Mısr'a gelmez Şâh-ı Rûm
Benzemezdir Mısr'a bâkî merz-i bûm
Mısr hem-serdür tamâm-ı 'âleme
Kim girür böyle sevâd-ı a'zama
Bu mülakkab söylemez ümmü'l-kurâ
Görmemiş her-giz 'adûdan mâ-cerâ
Bu mutabbak bâma irmezdir kemend
'Âlem almaz Mısr'ı olsa kûçe-bend
Fi'l-mesel deryâya benzer işbu şehr
Kim bunun sûdında tâcir ola kahr
Girmemişdir Mısr'a düşman iy hakîm
Zâhir İskender değildir hod Selîm
Geldi İskender bu mülke lâ-muhâl
Lîk deryâdan ki berden yok mecâl

(vr. 160a)

Çıkdı ferr ile Horâsân'dan Timur
Dutdı yirni göğe püfkürdi temur
'Âlemin nısfını aldı bî-gümân
Mısr'a fırsat bulmadı ol pehlevân
Geldi vü aldı Dımışk'ı bî-hirâs
İtdi menzil menzil ol Mısr'ı kıyâs
Gördi kim mümkin değül berden sefer
Girü döndi ol emîr-i bahr u ber
Mısr'a berden nice 'azm itsün sipâh
Kim harâretden görünmez mihr u mâh
Oldı beyâbânlar susuz olmuş harâb
Âb cinsi yokdur anda cüz-serâb
Ger sehâb olsa tamâm-ı âsumân
Katre-i bârân ana itmez 'iyân
Yol görünmez nice itsen iltifât
Rîgden çıkmaz eğer fîl olsa at
Nice alsunlar kevâkibden nişân
Çün berâberdir zemîn u âsumân
Ol zafer bulmaz bu mülke âşikâr
Bir sülûkin idemez Rûmî-süvâr
Döner ol yarın gümânsuz Rûm'ına
Hâkim olur kendü merz-i bûmına
Biz çıkalum Mısr şehrinden revân
Alalum Şâm'ın diyârın yek-'inân
Rûmî'den ger mülkümüzde kalsa er
Ilğayıb bâşın keselüm bî-haber
İşbu fikrile sipâh-ı ehl-i Şâm
Mısr içinde durdılar zî fikr-i hâm

MÜHEYYÂ ŞÜDEN-İ ŞÂH-I RÛM BE-CÂNİB-İ MISR*

*) Topkapı (225b) "VE FETH-İ 'AN VİLÂYET"

(vr. 160b)

İy gönül bir kıssa bünyâd it yine
Şâh-ı Rûm'ı hayr ile yâd it yine
Çün Dımaşk'ı aldı a'dâ oldı kahr
Mısr'a 'azîmet itdi sipeh-sâlâr-ı dehr
Mısr içün düzdi sefer esbâbını
Ol heves men' itdi hordu hâbını
Didi kim almış Sikender 'âlemi
Mende hod vardır Süleymân hâtemi
Rub'-ı meskûnı niçün men almayam
Def' idüb a'dâyı yalguz kalmayam
Mısr'a vardım men budur bî-imtihân
Rûzigâr içre menem sâhib-kırân
Din yolında sâlikem Hayder-sıfât
Men dahî bir merdem İskender-sıfât
Bahrdan varmışdır İskender ana
Men varam ger müşkil idi ber ana
Şâm'ı râm itsem gerekdür bi't-tamâm
Himmet itsün evliyâ-i mülk-i Şâm
Çok zamanidi ki sakkâ-yi sehâb
Dökmemişdi ol yire bir katre âb
Çün Selîm-i ter-kadem basdı kadem
Bahre döndürdi yeri ebr-i kerem
Saklar imiş ebr anı bî-iştibâh
K'ola ol yollarda âb-efşân Şâh
Feyz-bahş irdi çü feyyâz-ı ezel
İtdi ol sahrâları bârân vahal
Ol seferde anca yağmur dökdi ebr
K'itmedi bir lahza ebr-i hayra sabr
Eyledi âhir ta'accüb ehl-i Şâm
Kim bu mülke vireli gerdûn nizâm

(vr. 161a)

Böyle yağmur yağmamışdı bî-gümân
Hayra-makdem iy Şeh-i sâhib-kırân

ÂGÂH YÂFTEN-İ SELÎM HÂN EZ-ÂMEDEN-İ GAZÂLÎ*

Dinle iy destân-sarây-ı bûstân
Gör ne söz söyler bu zîbâ dâstân
Şâm içinden çıkmadın ol Tâc-dâr
Devlet erkânına geldi bir süvâr
Aldı pâşalar anın ahbârını
Hazret'e 'arz itdiler esrârını
Didiler iy Pâdişâh-ı bahr u berr
Gazye beğinden irişdi bir haber
Kim hezîmet eyleyen Şâmî-sipâh
Eylemişler Mısr'a Toman Beğ'ni şâh
Mısr'a sultân eylemişler ol eri
Vâkıf ol-gıl iy erenler serveri
Kim dimişler giru döndi Şâh-ı Rûm
Giru bizümdür tamâm ol merz-i bûm
Alalum Rûmî'den ol mülki tamâm
Bâkiye koy kala bâkî intikâm
Dâv idüb çıkmış Gazâl iy ferîd
Kadye'ye gelmekdedir didi berîd
Çerkes'in kani dimişdir gayreti
Mısr'ilendir ehl-i Şâm'ın şöhreti
Mısr'a hod yokdur 'adûdan havf u bîm
İşbu denlü fethile neyler Selîm
Çün bu güftârı işitdi zû-fünûn
Bir temevvüc itdi ol deryâ-yı hûn
Bir vezîri var idi Şâh'ın Sinân
Hem firâset ehli vü hem pehlevân

*) Topkapı (226a) "-İ BED-GÜMÂN"

(vr. 161b)

Virdi ana her vilâyetden çerî
Didi kim var ata bindür leşkeri
    Gazye'nin kurbına gelmiş ehl-i Şâm
    Gazye Beğ'in basmak istirmiş tamâm
Dâv idüb gelmiş Gazâl-i bî-hirâs
Sen dahî var andan it cür'et kıyâs
    Var anunla uğraş iy dânende merd
    Merd ile meydân ara hoşdur neberd
Sen yüri biz dahî uç çıkdık revân
Görelüm tedbîrüni iy pehlevân
    Dirdi Rûm ehlin Sinân-ı feylesûf
    Sulh u ceng etvâridın sâhib-vukûf
Didi fermân Pâdişâh'mdır hemân
Yüriyalum iy Hudâvend-i cihân
    Gazye'ye yüz dutdı vu yürüdi germ
    Hikmetile gâh germ u gâh nerm
Çün irişdi ol diyâra pehlevân
Anda ârâm itdi bir kaç gün Sinân
    Saldı bir câsûs bildi k'ehl-i Şâm
    Kangı sahrâ içre itmişdür makâm
Geldügin tahkîk itdi pür-şitâb
İtmedi bir sâ'at ol ârâm u hâb
    Rûz-i rûşen çün ğurûb itdi 'iyân
    Şâm farkın virdi zulmetden nişân
Bâl u per gösterdi zâğ-ı tîr-gûn
Teng u târîk oldı bu dünyâ-yı dûn
    Dün karanusında ol rûşen-zamîr
    Ol firâset kânı dânâ-dil vezîr
Gazye'den döndi Dımışk'a itdi 'azm
Eylemen didi Gazâlî birle rezm

(vr. 162a)

Âşikâre gitdi ol bir nice mîl
Gitdügine nice mil oldı delîl
Gazye halkından nihân ol pehlevân
Giru Mısr ehline döndürdi 'inân
Yürüdi bir gayri yoldan Çerkes'e
Subh-dem minnetler itdi herkese
Gazye ehli didü kim Rûmî-sipâh
Kaçdı ol ceng itmedin bî-iştibâh
Kırdılar Rûm'ın za'îf u hastasın
Şehr içinde 'âciz u pâ-bestesin
Subh-dem Cânberdî'ye irdi berîd
Kim hezîmet itdi Rûm iy ehl-i dîd
Yüri sür'atle ki kaçdı ehl-i Rûm
Çerkes'ündür giru mülk ü merz-i bûm

MUHÂREBE-İ SİNÂN PAŞA BÂ-GAZÂLÎ*

Çün seher vaktinde hurşîd-i bülend
Atdı kâh-ı âsumân üzre kemend
Çıkdı eyvân-ı sipihr üzre güneş
'Adle âğâz itdi Şâh-ı Rûm-veş
Mihr boldı çehre-güster bir dahî
'Âlemi itdi münevver bir dahî
Alay alay oldı Rûmî subh-gâh
Çıkdı busudan mehâbetlü sipâh
Yürüdi Mısrî-sipâh üzre Sinân
Vâkıf oldı düşman-ı nâ-mihribân
Karşu durdı cenge bünyâd itdi Şâm
Basdı ol sahrâyı yek-ser izdihâm
Kûs u zurnâ durdı feryâd eyledi
Gürz u tîğın Rüstem'in yâd eyledi

*) Topkapı (227b) "VE MUZAFFER ŞUDEN"

(vr. 162b)

Kerre-nây u borudan kopdı nefîr
Ya'nî uş meydan u gürz u dâru-gîr
Her direfş oldı hevâda bir bulut
Gâh serv oldı 'alemler gâh sükût
İrdi meydân içre rûmî-pehlevân
Kana kandı gürz u şimşîr u sinân
Göklere ağdı nevâ-yı kerre-nây
Çarhı ker itdi sadâ-yı hûy u hây
Açdı tîr u nîze cûşından girih
Çeşme-i hûn oldı her çeşm-i zirih
Tîğ-zen kendü işinde bî-direng
Ma'reke kanile oldı lâle-reng
At u erden kopdı âşûb u figân
Susadı er kanına tîğ u sinân
Katl u kin gösterdi zulmile sipihr
Çıkdı ol dâyireden şafakla mihr
Bir siyâset itdi devrân-ı değal
Kim olun hâline rahm itdi ecel
Âhiru'l-emr itdi Rûm ehli hücûm
Şâmi'nün ikbâli bahtı oldı şûm
Çarh virdi 'asker-i Rûmâta dest
Bi'z-zarûret boldı Şâm ehli şikest
Münhezim boldı vü döndi ehl-i Şâm
Beğler alındı vü sancaklar tamâm
Kesdi serverler başın ol pehlevân
Sâhib-i seyf-i kalem ya'nî Sinân
Bî-'aded Çerkes katîl oldı yine
Su yirine kan sebîl oldı yine
Kaçdı Rûmî'den Gazâlî çün gazâl
Şâmî bir de bunda oldı pây-i mâl

(vr. 163a)

Rûmi'le Şâh varmadın bî-iştibâh
Müjde geldi kim zafer buldı sipâh
Bî-'adede ahtarma vu bâş u esîr
Karşu gönderdi zahîre ol vezîr
Beğlerin sancakların ma'kûs u hâr
Şâh'a 'arz itdi vezîr-i nâm-dâr
Bir dahî târâc oldı ehl-i Şâm
Virdi Rûm'a Şâmi'nin yağması kâm
Mısr'a vardı ol hezîmet yek-'inân
Gazye'de bir böyle ceng itdi Sinân
Pâdişâh'dan âferîn aldı vezîr
Lutf u ihsân itdi Şâh-ı dest-gîr
Şâh'a bu menzilde 'arz itdi vezîr
K'iy ferîd-i dehr Dârâ-yı serîr
Gazye birle Remle ehli yek-sere
Çok muhâlif itdi Rûmi 'askere
Zu'm-i fâsid birle çıkdı ehl-i şehr
Rûmî'nin zâr u za'îfin itdi kahr
Farz-ı 'ayn oldı bulardan intikâm
İntikâm-ı hâs ya'nî katl-i 'âm
Böyle emr itdi Selîm-i ser-firâz
Kim çeke tîğ u teber Rûmî-güdâz
Gazye birle Remle ehlin bi't-tamâm
Katl ide Rûmî ne varsa hâss u 'âmm
Şâh emri mûcebince ehl-i Rûm
Ol iki şehr üzre gösterdi hücûm
Erkeğin küllî helâk itdi sipâh
İntikâm aldı sipâh-ı kîne-hâh
İşbu menzilde Selîm-i nâm-dâr
Tavâf kasdın itdi vu oldı süvâr

(vr. 163b)

Çün muzaffer oldı a'dâ üzre Şâh
Kuds'e 'azm itdi Selîm-i dîn-penâh
　　Ol mukaddes beyti itdi arzû
　　Vardı âhir Kuds'i gördi kû-be-kû
Zâyir oldı Kubbe-i Sahrâ'da ol
Secde itdi Mescid-i Aksâ'da ol
　　Maksad-ı aksâya boldı dest-res
　　Ser-bülend oldı şeh-i 'Îsî-nefes
Ol makâmâtı tavâf itdi Selîm
Halkın ol şehrin mu'âf itdi Selîm
　　Hayr u ıdrâr itdi min vechi'l-halâl
　　Kuds şehrinde Şeh-i ferhunde-fâl
Kuds'den vardı Halîlu'llâh'a Şâh
Ol makâmı dahî gördi pâdişâh
　　Enbiyâ vü evliyâ kabrin tamâm
　　Gördi vu itdi ziyâret ve's-selâm
Gazye'ye döndi ziyâretden revân
Ol ferîd-i 'asr Dârâ-yı cihân
　　Leşkere kavuşdı göşdi bî-direng
　　Mısr'a 'azm itdi peleng-i tîz-ceng
İşbu menzilde Hüseyn Pâşa meğer
Şâh'a dir kim iy ferîd-i behre-ver
　　Gazye'den geçmen ki kumdur yok mecâl
　　Çok zarar var şâh'a 'âyiddir vebâl
Bu seferde halka çok noksân ider
Leşkeri bu yolda ser-gerdân ider
　　Rûmi çıkmaz kum içinde bî-gümân
　　Heb helâk olur sipâh iy Cem-nişân
Kanına girme bu cem'in Şâm'a dön
Göçdüğin yurda sa'âdet birle kon

(vr. 164a)

Çün vezîrinden bu sözi itdi gûş
Şâh-ı deryâ-dil revân oldı hamûş
    Ol gice menzilde Şâh-ı pür-şitâb
    İşbu sözden itdi Pâşa'ya 'ıkâb
Kapucılar kethudâsın şehriyâr
İstedüb emr itdi ki hidmet-güzâr
    Var Hüseyn'i kim vezîrumdur be-nâm
    Bir nice kapucılarla it tamâm
Çadırı içinde defn idin dönün
Kalsun ol siz kavme sür'atle konun
    Ol vezîri işbu etvâr ile Şâh
    Katl idüb göçdi Şeh-i gîtî-penâh
Bî-'aded leşkerle Şâh-ı zû-fünûn
İtmedi bir lahza ârâm u sükûn
    İki menzilni bir itdi şehriyâr
    Sürdi sür'atle Şeh-i Düldül-süvâr
Gazye şehrinden Salâhiyye 'iyân
Hibret ehlinden değil şeksüz nihân
    Ol iki ma'mûre mâ-beyninde fâş
    Sa'bdın ağlar müsâfir kanlu yâş
Kumı yol virmez ki müşkildir güzer
Ol fezâ şânındadır eyne'l-mefer
    Ol fezâ fevkında sabr itmez sehâb
    Âbdân virmez haber illâ serâb
Yil eser kum savrulur yol bend ider
Yer garîbini şekâvet-mend ider
    Bu menâzil müşkilâtından sipâh
    Böyle vehm itdi sipâh belki Şâh
Kim bizi Mısr'ın sipâhı bî-hilâf
Karşular bugün yarın bağlar mesâf

(vr. 164b)

Bizde renc anlarda râhat var bugün
At u âdemden cerâhat var bugün
N'olur anlardan bugün bâk itseler
Yahşi fırsatdır ger idrâk itseler
Buldı bir vehmile ol leşker necât
Vartadan kurtuldı hem âdem hem at
Gelmedi karşu sipâh-ı ehl-i Şâm
Almadılar böyle demde intikâm
Fırsatın fevt itdi Şâmî âşikâr
Görelüm âhir nider Perverdigâr
Çün zuhûr oldı Salâhiyye be-nâm
Geldi a'râbî ol etrâfın tamâm
Sâğ u soldân her tarafdan kopdı ceng
Rûmi'ye şahrâyı A'râb itdi teng
Bir nice menzil bu nev'ilen 'Arab
İtdi Rûm ehliyle gavgâ rûz u şeb

CENG KERDEN-İ A'RÂB DER-BİRKETİ'L-HACC*

İy suhan-vâr dinle bir destân yine
Kim gül-efşân oldı bûstân yine
Birketü'l-Hacc'ı çü menzil itdi Şâh
Menzilinde olmadın râhat sipâh
Çıkdı bir bölük bedev atlu 'Arab
Bir de beslenmiş gürûh-i huşk-leb
Böyle tedbîr eylemiş A'râb-ı berr
Kim bizümdür işbu gayret hayr u şerr
Şâm evi ma'mûr olalı biz 'Arab
İşbu mülk içinde gezdük teşne-leb
Her gürûha hıssa olalı zemîn
Tahtumuzdur Mısr u biz sahrâ-nişîn

*) Topkapı (231a) "BÂ-EHL-İ RËM"

(vr. 165a)

Şâm evine girdi çün Rûmî-sipâh
Bizde bir sa'y idelüm viren İlâh
İşbu da'vâyile geldi çok 'Arab
Hem haseb da'vâsın itmiş hem neseb
Geldi at oynatdı çok tâzî-süvâr
Hem sünü ehli vü hem hançer-güzâr
Her tarafdan çıkdı ceng itdi 'Arab
Yile binmişler Süleymân-vâr heb
Canlara söyler Sinânı merhabâ
Her birinün atı bir bâd-ı sabâ
Hadden aşdı şûriş ü gavgâları
Rûmi'ye teng itdiler sahrâları
Kargu gönder at u er ebterledi
At u er çalışmadan kan terledi
Nîze-i nâyîler itdi kasd-i cân
Her biri bir ef'î erkâmdır hemân
Subhdan tâ-şâm peykâr itdi Rûm
Döndürişme ehl-i Rûm'ı itdi mûm
Böyle insâf itdi Rûmî kim 'Arab
Çerkes'e ger gâlib olsa yok 'aceb
Zâhir ol-geç Rûmi'ye Hindû-yi Şâm
Ol 'Arab dağıldı ceng oldı tamâm
İşbu gavgâları Sinân Pâşa meğer
Tâc-dârını dimiş binmiş ol er
Şâh zann itmiş ki Çerkes bî-tamâm
Belki A'râb u tamâm-ı ehl-i Şâm
Geldi uş meydâna ceng olur bugün
Her mübâriz bir peleng olur bugün
Sonra tahkîk itdi kim ol kîne-hâh
Heb 'Arab'dır bunda yok Şâmî-sipâh

(vr. 165b)

Pâşa'ya tünd oldı kim kimdür 'Arab
Kim meni sen bindürürsin bî-sebeb
Birketi'l-Hacc'dan revânî geçdi Şâh
Mısr'a doğruldı Şeh-i 'Alem-penâh
İşbu demde iki A'râbî revân
Geldiler iy Hüsrev-i mülk-i cihân
Mısr şehrinden biri bir buk'a-vâr
Anda cem' olmuş bugün Şâh-vâr
İsmi Zeydânî'yle meşhûrdur
Şehr-i halvet ol bugün ma'mûrdur
Önine bir handak itmiş ehl-i Şâm
Mısr'a virmiş arkasın Şâmî tamâm
Çerkes u Mısrî tamâmı ol diyâr
Handak içre dolmuş handak hisâr
Top düzmüşler serâ-ser handaka
Eylemişler tôpı halka bedraka
Toldurubdur handakı âlât-i ceng
Tîğ-i Mısrî nîze vü tîr u tüfeng
Geçi Dârâ-yı cihân pür-dildürür
Târ u mâr itmek anı müşkildürür
Böyle muhkem handak u müşkil hisâr
Görmemişdir âdem iy tâc-dâr

MEŞVERET KERDEN-İ SELÎM HÂN BÂ-ERKÂN-I DEVLET DER-KÂR-I CENG-İ MISRİYÂN*

Çün bu sözden behre-mend oldı ferîd
Paşalarla meşveret itdi sa'îd
Kim nedür bu 'ukdeye tedbîr u rây
Kanı bir hikmet bilür müşkil-küşây
Söyledi erkân-ı devlet k'iy zahîr
Tanrı'dır her işde Şâh'a dest-gîr

*) Topkapı (233a) "BÂ"

(vr. 166a)

Dâniş u tedbîr Şâh'ındır bu dem
Rây sen devlet-penâhındır bu dem
    Emr Şâh'ındır velî iy Tâc-dâr
    Doğru varalum ne sûd eyler hisâr
Bozalum tedbîrin anun darbile
İdelüm Mısr'ı müsahhar harbile
    Şehsüvâr-oğlı'ndan itdi Şeh suâl
    Kim senün râyin nedir fî külli hâl
Pehlevân virdi cevâbın bî-hirâs
Kim bunun def'ine men buldum kıyâs
    Varmayalum bî-tekellüf tôpına
    Düşmeyalum düşmanun ser-kûbına
Bozmayalum bu sufûfı sol u sâğ
Yan virelüm kim bizüm-çündür ferâğ
    Tobunun bir yanı dönsün bizlere
    Bunda fırsat var gümansuz bizlere
Karşu tedbîrin görübdür ehl-i Şâm
Cümle tob ağzını gözler hâss u 'âmm
    Onların sağına dön-geç bu şükûh
    Cem' iken olur perîşân ol gürûh
Top handak ceng men' olur müdâm
Bozulur perkârı Şâmî'nün tamâm
    Topa varmakdan ne ıssı var size
    Çok neberd olur gerekdir er size
Ol kulınun işbu tedbîrini Şâh
Dinledi itdi pesend ol din-penâh
    Didi söz sen pehlevânundur bu dem
    Rây ehl-i imtihânundur bu dem
Er bunun-tek bende bul-geç hûş-yâr
Ref' ider hikmetle hâtırdan ğubâr

(vr. 166b)

Bozdı tedbîrin bu dâniş bendenin
'Aklı şaşdı bende-i pergendenin
Döndi sağından 'adûnun düzdi ceng
Ceng içün tîz itdi çengâlin peleng
Bi'z-zarûret handakın tark itdi Şâh
Münhezim boldı ol âyîn u nizâm
Girdi meydâna Toman-bay bî-hirâs
Düzdi meydân içre ceng içün esâs

CENG KERDEN-İ SULTAN SELÎM HÂN BÂ-SULTÂN-I MISR*

Çün güneş müş'il-fürûz oldı yine
Gayret odı sîne-sûz oldı yine
Kopdı ehl-i Rûmî u Şâmî'den hurûş
İki deryâ itdi bir sahrâda cûş
Giru kânûn üzre ehl-i Rûm u Şâm
Saf saf oldı turdı yek-ser hâss u 'âmm
Tâc-dâr-ı rûm gösterdi şükûh
Turdı ol sahrâda Rûmî kûh kûh
Anatol'iyle Sinân'ı nâm-dâr
Yapdı sağından Selîm'ün bir hisâr
Rûm-ili Yunus'la oldı meysere
Ya'nî turdı sola bunlar yek-sere
Dutdı kûh u deşti ser-te-ser sipâh
Seyr iderken gerd girde mihr u mâh
Tîğ-i Mısrî çıkdı kından urdı dem
Kan husûsiy-çün kadem basdı sitem
Bağladı bilin siyâset rezm içün
Oldı hizmet-kâr ecel ol bezm içün
Saf safa karışdı er düşdi yire
Gitdi tîğ elden siper düşdi yire

*) Topkapı (235b) "DÂSTÂN-I SULTÂN SELÎM BÂ-SULTÂN-I DOVVOM DER-MISR VE ZAFER YÂFTEN"

(vr. 167a)

Dil çıkardı nîze-i nâyî çü-mâr
Mârdan zehr aldı tîğ-i âb-dâr
Kânile kandı hadeng-i cân-sitân
Rezm içün geldi neyistândan sinân
Er düşürdi toprağa şimşîr-i tîz
Tîrelendi dehr kopdı rustahîz
İki cânibden siyâset urdı dem
Saf safa girdi vü raks itdi 'alem
Cevşen oldı çâk u bâğlandı zırıh
Aştı peykân ol zırıhlardan girîh
Kerre-nây âvâzı dutdı 'âlemi
Çarha çıkdı boru zûrnânın demi
Al yeşil bayrak u gûnâ-gûn 'alem
Erguvân u serde benzerdi behem
Mancinik u top savtından zemîn
Lerze dutdı düşdi kûh-i âhenîn
Kerre-nây u boru savtı bî-gümân
Virdi İsrâfîl sûrından nişân
Dönderişme at u erden aldı zôr
Kan mübâh oldı vu ağzın açdı gûr
Püşte püşte küşte virdi ol gürûh
Kana boyandı serâ-ser deşt u kûh
Tîğ baş kesdi ışıklar oldı hord
Düşdi atından Sinân Pâşâ-yi Kürd
Anda maktûl oldı Şâh'ın paşası
Dutdı sahrâlar yüzin er lâşesi
'Âkıbet Rûm'ın hücûmı buldı dest
Dest virdi Şâmî'ye âhir şikest
Münhezîm boldı sipâh-ı ehl-i Şâm
Düşdi ekser katle vardı hâss u 'âmm

(vr. 167b)

Baht dön-geç bende döndürdi 'inân
Çerkes'e tîğ urdı Rûmî pehlevân
Yılğadı ardınca Rûm'un leşkeri
Harbe urdı Çerkes'e Yeniçeri
Ekserin ğark itdi anda âb-ı Nîl
Nîl-tek Mısr içre kan oldı sebîl
Çıkdı Mısr'ından tamâm-ı ehl-i Şâm
Mısr u Mağrib yek-ser oldı Rûm'a râm
Çerkes'ün esbâbın aldı leşkeri
Mısr'ı târâc eyledi yeniçeri
Beğler alındı vü sancaklar be-nâm
Giru kahr oldı sipâh-ı ehl-i Şâm
Lîk Toman-bay firâr itdi 'iyân
Kesmedi başını Rûmî pehlevân
Şâh kondı ol hisâr u handaka
Rûmî hayrân kaldı Şâmî-revnaka
Giru târâc oldı Şâmî bir dahî
Kâmın aldı hâss u 'âmmı bir dahî
Mahzen oldı sîm ü zerden merhale
Anca nâdir tuhfeler girdi ele
Nice sultân genci aldı tâc-dâr
Şâh'a teslîm oldı deyyâr u diyâr
Göçdi andan dahî Şâh'ı feylesûf
Ol felek esrârından sâhib-vukûf
Kondı Mısr u Nîl mâ-beynine şâd
Aldı Mısr'ı Şâh-ı İskender-murâd
Çıkdı Çerkes mülk içinde âşikâr
Dutdı ol kişverde Rûm ehli karâr
Altı gün bunda karâr itdi ferîd
'İyşe meşğûl oldı dün-gün ehl-i dîd

(vr. 168a)

BÂZ-GEŞTEN-İ TOMAN-BAY* SULTAN-I MISR

Bir karangû gice kim gerdân-ı sipihr
Tîrelikdin halka göstermezdi mihr
    Yoğ idi eşyâda kat'â rûşenî
    Teng u târîk oldı dünyâ-yı denî
Fâriğu'l-bâl ol hüner-ver pehlevân
Otururken nâ-gehân kopdı fiğân
    Kim Toman-bay Mısr'a girdi iy ferîd
    Nâ-bedîd olmuşken irdi uş bedîd
Geldi çıkdı lâ-tekellüf tahtına
İ'timâd itdi diger-gûn bahtına
    Ehl-i beytin buldı ekser ehl-i Şâm
    Mısr ilinde giru bozuldı nizâm
Bindi vu şehr ehli çekdi tîr u tîğ
Katl olundı hayli Rûmî bî-dirîğ
    Kırdı Rûm ehlini Şâmî bî-gümân
    Kal'a içre kaldı dizdârı hemân
Aldılar İsfendiyâr-oğlı'n be-nâm
Kesdiler başını iy pür-ihtişâm
    Çün bu takrîr irdi Şâh'ın sem'ine
    Dünle tenbîh oldı Rûm'ın cem'ine
Tîre-gûn ahşâm varub subh urdı dem
Düşdi encüm mihr kaldırdı 'alem
    Vardı gözden nâ-bedîd oldı gurâb
    Çıkdı busudan humâ-yı âfitâb
Leşkeri Hind'in çü gösterdi firâr
Ata bindi subh-dem Rûmî-süvâr
    Eyledi fermân Şeh-i 'âlem-penâh
    Kim hücûmet ide Mısr üzre sipâh

*) Topkapı (236b) "VE ÂGÂH-YÂFTEN-İ SULTÂN SELÎM"

(vr. 168b)

Böyle emr itdi ferîd-i ser-firâz
Kim Muhammed Pâşa vü Ferhâd Ayas
Şehsüvâr-oğlı olub bî-iştibâh
Mısra gire bir mehâbetlü sipâh
İde ol şehrün içinde bir neberd
Böyle kim yirden ire eflâke gerd
Şâh emri mûcebince subh-dem
Yiri 'asker dutdı vü göğni 'alem
Harbe vü top u tüfeng u gîru-dâr
Şehre girdi girmedin Rûmî-süvâr
Çıkdı Mısr'ın ehli vu itdi girîv
Aldı bâm u kûçei kesretle dîv
Kûçeler bağlandı 'âmm itdi hücûm
Tîrelendi gün hevâ itdi semûm
Çıkdı Mısrî tamâm-ı hâss u 'âmm
Bâm u revzenlerden itdi izdihâm
Tîğ u Mısrî çıkdı vü tîr u teber
Nîzeden oldı neyistân bâm u der
Her tarafdan tîre-bârân oldı fâş
Er ere karışdı germ oldı savaş
Çıkdı rengâ-reng bayrâğ u 'alem
Turdı feryâd itdi zurnâ zîr u bem
Bir 'arûs itdi gürûh-i bî-hirâs
Şehri rengîn itdi gûnâ-gûn libâs
Kûçelerden çıkdı halk itdi hücûm
Gâlib oldı Şâm yüz döndürdi Rûm
Harbeler kaldı süvâr oldı revân
Giru Rûmî bir de döndürdi 'inân
Rûm çün gösterdi bir dahî hücûm
Döndi mağlûb oldı ol ikbâl-i şûm

(vr. 169a)

Şâm girdi şehre geldi vakt-i şâm
Döndi Rûmî yurda rezm oldı tamâm
Subh-ı sâdık kâm-yâb-ı hâverî
Doğdı mağlûb oldı encüm leşkeri
Gözden oldı mevkib-i kevkeb nihân
Çıkdı busudan peleng-i âsumân
Sındı ahter cem'i vü subh urdı dem
Nîze-i a'zam 'iyân itdi 'alem
Ata binde Tâc-dâr-ı rûzigâr
Çarha çıkdı at ayağından ğubâr
Na're urdı boru zurnâ vü nefîr
Çıkdı eflâke sadâ-yı dâru-gîr
Giru baş kaldırdı kan içün 'alem
Her 'alem başında rahşân câm-ı Cem
Kerre-nây âvâzından dehr oldı ker
Şehre gavgâ düşdı mahşerden beter
Ceng içün çıkdı tamâm alay-ı ceng
Hem siper hem tîğ u hem tîr u tüfeng
Harbeler yüridi anlardan beri
Ye'cûc u Me'cûc-tek yeniçeri
İşbu âyîn ile Şâh-ı zû-fünûn
Şehre girdi Şehrimâs deryâ-yı hûn
Böyle ta'bîr eylemişdi mülheme
Kim gire Rûmî sevâd-ı a'zama
Kal'ası tahtında vardır bir fezâ
Kim anı meydân içün düzmüş kazâ
Söylenür Remliyye ol Beydâ be-nâm
Anda Mısrî cem' olur her subh u şâm
Çıkmadın bîdâd içün Şâmî-sipâh
Vardı ol meydânı aldı kîne-hâh

(vr. 169b)

Çıkdı Mısr'ın hâss u 'âmmı lâ-muhâl
Cenge ikdâm itdi germ oldı kıtâl
İki cânibden kıyâmet kopdı fâş
Çıkdı Çerkes itdi yüz yirden savaş
Atdı Rûmî bâm (u) revzenden kemend
İtdi Şâmî Mısr'ı yek-ser kûçe-bend
Gökden ok yağdı vü yirden çıkdı er
Şeh-per okdan perlenüb uçdı siper
Kûçelerden küşteden kan çağladı
Küşteye dîvâr u der kan ağladı
Zâhir itdi düşman-ı nâ-mihribân
Geh zebân-ı tîğ u gâh tîğ-i zebân
Püşte püşte küşte toldı bâm u der
Geldi her başa kazadan hayr u şer
Her tarafdan çıkdı Mısrî itdi ceng
Rûmî'ye oldı der u dîvâr teng
Gövdeler düşdi vü kan oldı sebîl
Kan olub Mısr içre gûyâ akdı Nîl
Anca düşdi kûçelerde at u er
Kim süvâra lâşe virmezdi güzer
Böyle takrîr itdi râvî bî- hilâf
Kim düzülmişdi mahabbetlen mesâff
Atlu varmaz yerde cem' oldı 'adû
Oldı Ferhâd ol 'adûye rû-be-rû
İndi atından Dilâver Paşa tîz
Kalkanın yapundı vardı şîr-hîz
Er varır menzil değildi iy hakîm
Ol bahâdır vardı bî-pervâ vü bîm
Şehsüvâr-oğlı dahî oldı yayan
Ol iki merdân da Rûmî'den hemân

(vr. 170a)

Tîr u şimşîr ile bir ceng itdiler
Kim 'adûye kûçei teng itdiler
İşbu envâ' ile ol gün dahî Şâm
Rûm ile ceng u neberd itdi müdâm
Yatsu geşti belki günden bir ülüş
Dahî germâ-germ iken katl-i küşîş
Hüsrev-i Hindî gelüb itdi hücûm
Döndi vardı yurdma Dârâ-yı Rûm
Subha-dek anda esîr oldı katîl
Çağlayub kan akdı yek-ser âb-ı Nîl
Er elinden gitmedi âlât u ceng
At u er savtından oldı dehr deng

MUHÂREBE-İ SULTÂN SELÎM BÂR-I DUVVUM BÂ*- SULTÂN-I MISR

Çün seher ki toğdı encüm a'zamı
Rûşen itdi tîrelikden 'âlemi
Giru ol âyînile Dârâ-yı Rûm
Girdi Rûmî itdi Mısr üzre hücûm
Dutdı şehr u kûçei rûmî-sipâh
Katle ikdâm itdi ol haşmetlü Şâh
Çıkdı Şâmî subhdan tâ vakt-i şâm
Ehl-i Rûm ile neberd itdi müdâm
Küşteden şehr içre toldı püşteler
Püşteden bend itdi şehri küşteler
Nice gün şehr içre ceng itdi müdâm
Rûm ile Şâmî besân subh u şâm
Kalmadı çalışmadan Şâmî'de zor
Ardı er altıda cünbüşden sütûr
Kanile kandı tamâm âlât u ceng
Olmaz oldı kâr-ger tîr u hadeng

*) Topkapı (239b) "BÂ-EHL-İ MISR DER-MISR VE MUZAFFER ŞUDEN BER-ÎŞÂN"

(vr. 170b)

Kaçdı efî-tek sipâhîden Sinân
Kesmez oldı tîğ-i Misrî bî-gümân
Kûşe-gîr oldı kemân dutdı kemîn
Hem siyâset kaşdı hem ref' oldı kîn
'Acz ızhâr itdi Şâmî 'âkıbet
Cem' iken dağıldı 'âmî 'âkıbet
Bende mağlûb oldı çağırdı amân
Çıkdı ol dâyireden tîğ u sinân
Şehre yüz dönderdi vü kopdı gırîv
Bâm u revzenden hezîmet itdi dîv
Tîğden geçdi 'adûsız hâss u 'âmm
Mısr hâlî kaldı Şâmî'den tamâm
Çün bu envâ' ile oldı kâr u zâr
İtdi ol esnâda Toman-bay firâr
Şâm halkından nihânî kendü ferd
Gâyib olmuş germe-germ iken neberd
Ilgadı ardınca Rûmî-pehlevân
Almadılar âhir a'dâdan nişân
Böyle katl oldı esîr-i mülk-i Şâm
Kim büründı lâşeden sahrâ tamâm
Mısr'ı zabt itdi ferîd-i kâm-yâb
Yurda döndi Hüsrev-i 'âlî-cenâb
Her tarafdan geldi kayd ile esîr
Her esîr öz şehr u şânında emîr
Çarha çıkdı lâşe bûyından buhâr
Nefret itdi ol 'ukûnetden diyâr
'Âkıbet ol lâşei bî-iştibâh
Nîl'e dökdürdi vü göçdi şehre Şâh
Çıkdı Yûsuf tahtı üzre Tâc-dâr
Rûmi'ye râm oldı ol şehr u diyâr

(vr. 171a)

Mısr'a girdi 'asker-i nusret-şi'âr
Şehr içinde dutdı Rûm ehli karâr
Eyledi Rûm'a itâ'at ehl-i Şâm
Dutdı Şâh'ı Rûm ile kişver nizâm
'Adl ile ma'mûr boldı memleket
Aldı Mısr'ı Şâh-ı İskender-sıfat
Bahş bahş itdi diyâr-ı Şâm'ı Şâh
Kâmın aldı Şâm'dan Rûmî-sipâh
Her kulun bir şehre gönderdi revân
Kendü kaldı Mısr içinde bir zamân
Gâh 'îyş u nûşe meşğûl oldı Şâh
Gâh sayd itdi sa'âdet dest-gâh
Hoş-dil oldı leşkerîden ehl-i Şâm
Şâm bu envâ' ile buldı nizâm

RESÛL FİRİSTÂDEN-İ TOMAN-BAY* 'ÖZR TALEBÎDEN EZ-ŞÂH

Geçdi bir kaç gün bu nev'a rûzigâr
Mürtefi' oldı gönüllerden ğubâr
Otururdı taht-ı Yûsuf üzre Şâh
Mısr sultânı ferîd-i dîn-penâh
Geldi bir ferhunde-i tâzî-süvâr
Renc-i rehden peykerin basmış ğubâr
Öpdi dergâhı vü 'arz itdi niyâz
Dîd-i iy sâhib-kırân-ı ser-firâz
Baht u devlet reh-nümûn olsun sana
Düşmanın dâyim zebûn olsun sana
Uş Toman-bay bir çerî dirdi yine
Ana Şâmî bir heves virdi yine
Geldi kondı uş Sa'îd iklîmini
Kesmez ol senden ümîd ü bîmini

*) Topkapı (241a) "BE-DERGÂH VE"

(vr. 171b)

Çün bu sözi istimâ' itdi ferîd
Didi kani şimdi iklîm-i Sa'îd
Ol süvârın geldi ardından revân
Hod Toman-bay'dan bir elçi hem devân
K'iy ferîd-i dehr Dârâ-yı cihân
V'ey mürüvvet şehriyârı el-amân
Çok tazarru' itmiş ü olmuş mürîd
Söylemiş cürmimi 'afv itsün ferîd
Tökmesün kanını ol Hân-ı kerem
Bir mürüvvet itse Sultân-ı kerem
Varsam ol der-gâh-ı 'âlî-şâna men
Hayr Beğ-tek lutf ile ihsân men
Çün Gazâlî cürmüni 'afv itdi Şâh
Men dahî bir bende-em bî-iştibâh
Lutfile gam-gînleri şâd eylesün
Bende-em bir bende âzâd eylesün
'Ahd ü peymân itsün ol Şâh-ı Bülend
Kim tigürmeye bize âhir güzend
Çerkes'ilendir bu mülkin şöhreti
Çekmez olmazidi işbu gayreti
Gam değül kerrâtile itdün ceng
Bizde dahî var idi nâmûs-ı neng
Gel getür kâsıd senünlen bir rasûl
Bizni kandursun ki Şâh itdi kabûl
Yüz sürem dergâhına ihlâsile
Bende olam i'tikâd-ı hâss ile
Cün bu sözni kâsıd itdi Şâh'a 'arz
Da'vet itmek dîne anı oldı farz
Göçdi cürminden Toman-bay'ın ferîd
Gitdi andan mihr gösterdi bedîd

(vr. 172a)

Kâsıdına koşdı Rûmî'den resûl
Söyledi 'özrin anun itdim kabûl
Bî-tevehhüm gelsün ol dergâhıma
Hem-dem olsun yâr-ı devlet-hâhıma
Hayr Beğ birlen Gazâlî âşikâr
Buldılar âhir menimle iftihâr
Anlara virdüm şükûh-i serveri
Sen dahî 'isyânı terk it gel beri
Vardı işbu istimâletlen rasûl
Tâ gele dergâha ol merdûd kul
Geçdi bir eyyâm kasıd gelmedi
Şâh kasıddan cevâbın almadı
Âhir âgâh oldı Şâh-ı zû-fünûn
K'olmuş ol kâsıd bu yolda ğark-ı hûn
Ol rasûli bunda hoş-nûd itdiler
Bu resûli anda nâ-bûd itdiler

MEŞVERET-İ SULTÂN SELÎM HÂN BÂ-A'YÂN*

Devlet erkânın didi kâm-yâb
Kâm-yâb ol Hüsrev-i devlet-meâb
Didi Çerkes katl idübdür kasıdı
Başladılar giru fikr-i fâsidi
Şâmii Rûm ehli itmiş imtihân
Eski düşman dost olmaz bî-gümân
İşbunun def'ine bir tedbîr idün
İttifâkile bu râyı bir idün
Siz mi varmak maslahatdır yoksa biz
Dâniş ile bir eyü fikreyleniz
Paşalar didiler iy Dârâ-yı dehr
Tâ cihân var dehr elinden çekme kahr

*) Topkapı (242b) "VE EZ-MISR BÎRÊN ÂMEDEN-İ ÂN BEBR-BEYÂN"

(vr. 172b)

Devlet u ikbâl râm olsun sana
Baht-ı sa'd-ahter ğulâm olsun sana

Çün mükemmeldir sipâh-ı zûr senc
Bendeler varsun ne hâcet Şâh'a renc

Rûm-ili Beğlerbeğisi Mustafâ
Kim anun şânında geldi "**Kul kefâ**"

Bendeni gönder didi iy Tâc-dâr
Böyle fermân it ne hâcet intizâr

Rûm-ili'nün serverin dirdi tamâm
Erse görünsün mana Dârâ-yı Şâm

Şehsüvâr-oğlı'na çün bakdı ferîd
Bu cevâbı şeyhine virdi mürîd

K'iy firâset genci Şâh-ı pîş-bîn
Yâver olsun Şâh'a Rabbü'l-'âlemîn

İşbu bir kaç rûzigâr içinde Şâh
Çok hüner gösterdi Şâh-ı dîn-penâh

Aldı Rûm u Şark'ı Şâh'ı şehriyâr
Şâh'a tâ'at itdi deyyâr u diyâr

İşbu cümle gîru-dârı ey nîk-nâm
Hazretün ikdâmile oldı tamâm

İtmedin bir yerde fikr-i hâm sen
Âhir itdün Şâm'ı Rûm'a râm sen

Mısr Sultânı'dır ol şûrîde-baht
Kemterîn nîrûyile koymaz diraht

Sen sa'âdetle ana göster hücûm
Tâ gümansız def' ola ol baht- şûm

Çün bu sözden hıssa aldı şehriyâr
Leşkerin dirdi revân oldı süvâr

Kondı devletlen kenâr-ı Nîl'e Şâh
Böyle fermân itdi ol 'âlem-penâh

(vr. 173a)

Kim giçe Rûm-ili evvel bâmdâd
Mustafâ Paşa'nın ola bunda âd
Şâh emri mûcebince Mustafâ
Dirdi Rûm ehlini gösterdi vefâ
Geşti Nil'i ol vezîr-i muhteşem
Kaldı bunda Şâh u esbâb u haşem
İki bölün-geç sipâh-ı ehl-i Rûm
Geldi Çerkes'len 'Arab itdi hücûm
Çıkdı Rûm-ili'ylen itdi bir neberd
Kim hevâ yüzini dutdı tîre gerd
Çerkes ü A'râb derhem itdi ceng
Rûmi'ye deşt u beyâbân oldı teng
Düşdi mâ-beynine Rûm-ili'nin âb
Varmadı yardımcı Nîl oldı hicâb
Bir siyâset âşikâr itdi sipihr
Kim sitem koydı kadem ref' oldı mihr
Döndürişme aldı atludan zimâm
Er düşürdi toprağa A'râb u Şâm
İki cânibden dem urdı tîğ-i tîz
Çarha çıkdı gerd kopdı rustahîz
Nîze-i nâyi su virdi nîşine
Merhem oldı hâk erenler rîşine
Subhdan tâ-şâm ceng oldı müdâm
Kargu gönder erden aldı intikâm
Çün irişdi leşker-i Hindû'ye şeb
Âhir oldı ceng dağıldı 'Arab

ILGAR NUMÛDEN-İ MUSTAFÂ PAŞA BÂ-LEŞKER-İ NUSRET-Şİ'ÂR EZ-PEY-İ TOMAN-BAY*

Çün 'alem çekdi Şeh-i Hâver-zemîn
Gün şu'â'ından bozuldı nakş-i Çîn

*) Topkapı (244a)'da bu başlık yok.

(vr. 173b)

Çıkdı gerdûn üzre gezdi âfitâb
Geçdi Nîl'i Hüsrev-i 'âlî-cenâb
    Geldi göründi Toman-bay âşikâr
    Saf saf olmuş leşker-i Şâmî-süvâr
Çün şükûh-ı Hüsrevî çekdi 'alem
Urdı zurnacı nefîr u bora dem
    Mancınık u top âvâzı hemân
    Virdi her sâ'at kıyâmetden nişân
Bende çün gördi bu ferr-i şevketi
Savlet u zor u hücûm u heybeti
    Garbiye arzına döndürdi 'inân
    Başına teng oldı Şâmî'nin cihân
Böyle emr itdi ferîd-i rûzigâr
Mustafâ Paşa'ya ol Düldül-süvâr
    Çün hezîmet itdi şâmî bî-sitîz
    Gelmedin meydâna yüz döndürdi tîz
K'iy firâsetlü vezîr-i kâr-dân
Rüstem-i sânî bahâdır pehlevân
    Kulle-i heycâ peleng-i Mustafâ
    Lücce-i deryâ nereng-i Mustafâ
Uş firâr itdi Toman-bay âşikâr
Ilga-gil ardınca iy çâbuk-süvâr
    Yit 'akbîden revân iy pür-sitîz
    Âl başın kes virme imkân-ı gürîz
Aldı ol dânâ-dil-i rûşen-revân
Rûm-ili'nin 'askerin oldı revân
    Mustafâ kovdı vü kaçdı ol gürûh
    Gitdi subh u şâm gösterdi şükûh
Ğâyib oldı şems geldi vakt-i şâm
Kondı bir sahrâya Şâm ehli tamâm

(vr. 174a)

Şâh'a geldi Mustafâ'dan bir haber
K'iy sipeh-sâlâr-ı dîn, Cemşîd-fer

Subhdan tâ şâm kovduk bendei
'Âciz itdük bende-i per-kendei

Dün çü yüz gösterdi kondı ol gürûh
Biz dahî konduk budur mânend-i kûh

Şeyhine 'arz itdi girdi ol mürîd
K'iy zamâne Şâh'ı ferd-i ehl-i dîd

Bende yürürse yürür Rûmî-sipâh
Kon-geç ol konar bular iy dîn-penâh

Deşt bî-haddu bidâyetsüzdurur
Uş bu sahrâlar nihâyetsüzdurur

Bunda iş pâyâna yetmez âşikâr
Zâyi' eyler sa'yini Rûmî-süvâr

Şâh didi pes nedir tedbîr u rây
İy her işde âgeh-i müşkil-güşây

Dîdi iy 'asr içre Şâh-ı ser-bülend
Görme-gil âsîb-i devrândan güzend

Çerkes'e yitmek gerekdir tünd u hîz
İşbu menzilde ne hâcet hoft u hîz

Dün eyu kaçdın gerek iy ehl-i Şâm
Dön-geç onlar ceng olur iy nîk-nâm

Hak ne takdîr eylemişse bî-direng
Zâhir olur bi'z-zarûret sulh (u) ceng

Şâh emr itdi ki var iy pehlevân
Mustafa Pâşa'ya yit-gil yek-'inân

Döndürün hükmile ol bî-çârei
Da'vet eylen katle ol âvârei

Böyle emr it-geç Şeh-i 'âlem-penâh
Ilgadı ol pehlevân-i nîk-hâh

(vr. 174b)

Mustafa Paşa'ya mülhak oldı merd
Yitdiler a'dâya başlandı neberd
Düzmedin meydân esâsın kâr-zâr
Bende yüz dönderdi vü itdi firâr
Seyl akartek akdı Rûmî bî-hirâs
Men dimen ol katli siz eylen kıyâs
Vardı birden çıkdı Toman-bay çü bâd
Ğâyib oldı bâd-tek ol nâ-murâd
Evvel-âhir itdi vu Rûmî-sipâh
Eyledi bir lahza def'-i renc-i râh
Hayr-Beğ'le Mustafâ-yı zû-fünûn
Dutdılar bir yerde ârâm u sükûn
Hayr-beğ ol pür-firâset behre-mend
Böyle virdi Mustafa Paşa'ya pend
Kim budur mağlûb oldı ehl-i Şâm
Kaçdı Toman-bay neberd oldı tamâm
Kalmadı âsârı her-giz Çerkes'in
Virdinüz Şâm içre kâmın kerkesin
Uş bu sahrâlar ki biz koyduk kadem
Hem belâdur hem beyâbân-ı 'adem
Bunda A'râb 'adedsüzdür bugün
Ol vefâsuz kavm hadsüzdür bugün
Sad-hezârân hâne-i sahrâ-nişîn
Bu berru bûm içredir iy dûr-bîn
Vâkıf olur nâ-gâhan ol kavm-i şûm
Kim budur sahrâya girdi ehl-i Rûm
Mısr u Şâm'ın 'izzetin gözler 'Arab
Nâ-gehân bir fi'l iderler bî-sebeb
Bizleri A'râb fehm eyler be-nâm
Cündi hem döner alurlar intikâm

(vr. 175a)

Cem' olurlar bir yire bî-iştibâh
Bizde kuvvet koymamış hod gerd-i râh
Her taraf sahrâyı bend eyler 'Arab
Çevremiz alur gürûh-ı hoşk-leb
Çalıya düşdı bu kuş dirler bize
Nâ-hak u hak virmeziz anı size
Gayrete noksân gümânı bunda var
Dönelüm var iken elde ihtiyâr
Şehsüvâr-oğlı'na didi Mustafâ
K'iy sadâkat bahri vü kân-ı safâ
Sen ne dirsin Hayr-Beğ tedbîrine
Gûş dutun hod bu erin takrîrine
Pehlevân Paşa'ya redd itdi cevâb
K'iy firâset menbe'ı fî külli bâb
Şâh-ı deryâ-dil Selîm-i ser-firâz
Şark u Şâm'ı aldı oldı bî-niyâz
Heybetimden 'âlem-i âdem tamâm
Havfile lerzân u tersândır müdâm
Rûm Şark u Şâm'ı aldı âşikâr
Nîl'i geşti uş gelür ol Tâc-dâr
Böyle Şâh'ın hâss hizmet-kârıyız
İşbu demde leşker u ılgârıyız
Kimdir A'râb iy vezîr-i hûş-mend
K'ola Rûm ehline onlardan güzend
Ne vücûdı vardır A'râbın bu dem
Belki onlar şimdi bizden itdi rem
Ilgalayalım kim Toman-bay âşikâr
Vardı ol A'râb er dutdı karâr
Çün bu sûretden dem urdı pehlevân
Râyine tahsîn didi Paşa revân

(vr. 175b)

NÂME FİRİSTÂDEN-İ MUSTAFA PAŞA BÂ-A'RÂB* BE-GİRİFTÂR ŞÜDEN-İ SULTÂN

Nâmeler yazdılar A'râba be-nâm
Kim budur vardı size Dârâ-yı Şâm
　Sizlere ger hâcet ise mâl u bâş
　Ol beyâbânlarda menzil yâ ma'âş
Kayd u bend eylen Toman-bay'nı revân
Bizlere alun gelün tünd u revân
　Yoksa anun kahrını sizden yakîn
　Aluruz iy cümle-i sahrâ-nişîn
Ilgadı A'râba toğrı yek-'inân
Üç gün u üç gice Rûmî-pehlevân
　Çünkim irdi ehl-i Rûm ol vâdiye
　Gördiler tolmuş 'Arab'dan bâdiye
Çıkdı istikbâle cem'-i teşne-leb
Kayd ü-bend itmiş Toman-bay'nı 'Arab
　Çokdur A'râb u hasendir kayd iden
　Ol yorulmuş saydı anda sayd iden
Geldi Rûmî pâyine bî-'özru kayd
Mustafâ Paşa'ya teslîm oldı sayd
　Bende-i A'râb u Rûmî bi't-tamâm
　Onda kırdı kalmadı Çerkes be-nâm
Ol şecâ'at merdi ol kân-ı safâ
Aldı a'dâyı vü dündi Mustafa
　Geldi dergâha Toman-bay iy hakîm
　Gitdi Çerkes Şâm'a Şâh oldı Selîm
'Âkıbet cânını âzâd itdiler
Mısr içinde anı ber-dâr itdiler

TEVECCÜH NÜMÛDEN-İ SULTÂN SELÎM BE-MISR**

*) Topkapı (247a)'da yok

**) Topkapı (247b) "VE ŞÂD U MÜREF-ŞUDEN-İ ŞÂH DER AN DİYÂR"

(vr. 176a)

Yine bir ter kıssa bünyâd it gönül
Şâh-ı Rûm'ı bir dahî yâd it gönül
Çün 'adû kahr oldı Dârâ-yı cihân
Mısr'a dönderdi sa'âdetle 'inân
Girmedin Mısr'a ferîd-i hûş-mend
Âb-ı Nîl'ün çevresin itdi pesend
Mısr'a Yûnus Paşa'yı emr itdi Şâh
Şehre girdi emr ile ol nîk-hâh
Girdi ol gül-zâra Şâh-ı ser-firâz
Şâh'a serv u bîd gösterdi niyâz
Bâğ içinde 'îyş u nûş itdi müdâm
Mutrib u meyden demâ-dem aldı kâm
Gâh sayd u gâh gül-geşt itdi Şâh
İnmedi atından ol 'âlem-penâh
Ol diyârı gezdi seyr itdi müdâm
Gördi Mısr'ı ser-be-ser Dârâ-yı Şâm
Hem 'acâyib hem ğarâyibden ferîd
Gördi vu itidi temâşâ ehl-i dîd
'Adlile Şâm'ı hemân Rûm itdi ol
Şâm'ı yek-ser hükmile mûm itdi ol

FETİH-NÂME FİRİSTÂDEN-İ SULTÂN SELÎM BE-HER DİYÂR*

Çün müsahhar oldı Şâh'a mülk-i Şâm
Ya'ni Yûsuf tahtı oldı Rûm'a râm
Ber-murâd itdi Şeh-i 'âlî-cenâb
Her yana saldı kitâb-i müstetâb
Feth içün çok nâmeler yazdı debîr
İtdi tahrîrinde eşyâyı habîr
Nâme-i fethini inşâ itdiler
Mülk-i Şâm'ın fethin ifşâ itdiler

*) Topkapı (248a) "HUSÛSÂ BE-SULTÂN SÜLEYMÂN"

(vr. 176b)

Vardı ol nâmesi Şeh-zâdeye
Şâh-ı gâzî server-i âzâdeye

K'iy Süleymân Şâh âgâh ol ki men
Şâm'ı feth itdüm bi 'avn-i Zü'l-minen

İtdüm evvel Kansu ile bir neberd
K'âferîn didi bu çarh-ı sâl-hord

Ânı arâm itdüm eyâ ferhunde-fâl
Bana tahsîn itdi çarh-i deyr-sâl

Gürki Çerkes'i yidirdüm bir zamân
Kaçdı tîğum heybetinden bed-gümân

Şâm'ı bir yağmâladı Rûmî-sipâh
Rûmi'ye tahsînler itdi mihr u mâh

Kansu'dan sonra alındı Haleb
Âferîn didi mana her nûş-leb

'Adlile virdim revâc ol şehre men
'Adl u dâdınla bular-men behremen

Rûmî'ye bahş itdüm ol mülki tamâm
Rûmî'ye râm oldı tâ ser-hadd-i Şâm

'Âkıbet girdüm Dımışk'a iy halef
Aldum ol etrâfı tâ Gazye selef

Bir Tomon-bay nâmı giru ehl-i Şâm
Mısr'a Sultân itdiler iy nîk-nâm

Çerkes u A'râb yek-ser ol diyâr
İtdiler ânunla âhir iftihâr

Dâv idüb geldi Gazâlî nâ-gehân
Ana karşu vardı Rûmî'den Sinân

Ol vezîr anunla bir ceng eyledi
Cündiye Şâm'ı yine teng eyledi

Bî-'aded baş kesdi vü virdi şikest
Şâmî'ye bir dahî Rûmî buldı dest

(vr. 177a)

Mısr'a 'azm itdüm revân iy hûş-mend
Cür'et u râyumnı çarh itdi pesend
Dem-be-dem A'râb ile Rûmî sipâh
Ceng (u) gavgâ itdi iy kişver-penâh
Nice bin A'râb katl oldı 'iyân
Böyle girdi Şâm'a rûmî-pehlevân
Bu berr u bûm içre girdi ehl-i Rûm
Kim harâret âhenî eylerdi mûm
Bunda ni hord u ne hâb oldı bize
Âb her yerden serâb oldı bize
Kuma girdi kahrile Rûmî-sipâh
Yil eser ol kumda koymaz resm-i râh
Yürüdi Mısr üzre âhir bî-direng
İdem ol Sultân ile bir nice ceng
Kûçe vu kûyinde ceng itdüm müdâm
'Âkıbet perkende oldı ehl-i Şâm
Bir kıtâl itdüm ki çarh-ı deyr-sâl
Didi kim cür'et sana olsun helâl
Püşte püşte küşte düşdi nice mîl
Kılıcımdan 'âkıbet kan akdı Nîl
Âhiru'l-emr itdi ol Sultân firâr
İrmedi Sultân'a Rûmî'den süvâr
Geçdüm âhir Nîl'i iy ferzend-i pâk
Âferîn didi semâyile simâk
Mustafa Paşa'ya emr itdim revân
Kim revân ol iy hüner-ver pehlevân
Yit-gil ol sultâna it-gil târ u mâr
Uş sen u uş tîğ u uş Rûmî-süvâr
Ilgadı âhir vezîrum iy halef
Dutdı ol Sultân'ı bend itdi selef

(vr. 177b)

Giru Rûmî Çerkes'i itdi katîl
Çerkes'in kanından akdı yerde Nîl
'Âkıbet Sultân'a âzâr itdiler
Mısr içinde anı ber-dâr itdiler
Şâm'ı Rûm'a munzamm itdüm 'âkıbet
Aldum uş âfâkı İskender-sıfat
Lîk anı Rûm'a ser-heng eyledi
Ne Sikender ne Timur-leng eyledi
Müjde bolsun iy halef-ferzend-i Hân
Kim senin-çündür bu sa'y-i bî-girân
İşbu ta'bîr ile tâ devr itdi mâh
Her diyâra nâmeler gönderdi Şâh
Rûm u Şâm u Şark'a irdi işbu nâm
Feth-nâme virdi eşyâya nizâm
Fetihdin itdi Tatar Hân'ın habîr
Yazdı tâ "**fethun mina'llâh**"'ı debîr
Ungurûs birle Frengistân u Rûs
Oldı i'zâzile bir ber-nâme bûs
Çerkes'ile Çâh-ı küffâra tamâm
Nâmeler gönderdi Şâh-ı dost-kâm
'Âlem âgâh oldı fethinden anun
Âdem erdi vasf u medhinden anun

KEŞTÎ TALEBÎDEN-İ EMÎR SULTÂN SELÎM EZ-İSTANBUL BE-İSKENDERİYYE-İ MISR

Ravza'da bir gün Selîm-i ser-firâz
Meclis itdi vu mey-i mahbûb u sâz
Bâğ-ı hoş-bûy u gülistân hoş-nesîm
Nîl u dem-sâz u hevâ 'anber-şemîm
Sâkî gül-reng u surâhî serv-kad
Bâde lâ'l-âsâ vu dilber lâle-had

(vr. 178a)

İşbu meclisde Süleymân Şâh'a Şâh
Bir ulak gönderdi Şâh-ı dîn-penâh
Böyle îrâd oldı hükm-i Hüsrevî
Nâme-i nâmî vü emr-i ma'nevî
Kim gemiler donadın âyînile
Ya'nî zîb u zînet u tezyînile
Âlet-i harbile tolsun her gemi
İtme te'hîr u ta'allül bir demi
Bir nice sancak beğiylen kapudân
Mısr diyib deryâya olsun revân
Çün bu fermân irdi ol şeh-zâdeye
Hüsrev-i 'âdil-dil-i âzâdeye
Hükm u emr itdi bu hükmilen ferîd
Beğlere gelsün didi ol ehl-i dîd
Şeh-zâd'ın emri vardı Lâ-muhâl
Beğler emr itdi ol ferhunde-fâl
Kim budur atam Selîm-i nâm-dâr
Bizlere sür'atle salmış bir süvâr
Hükm-i Şâhî gönderüb itmiş beyân
Kim kapudânîle ol beğler be-nâm
Rûy-i deryâdan gemilerlen revân
Mısr'a gelsünler tevakkufsuz bir an
İmdi sen kim Koçi vu Mahmûd'sın
Mustafâ vu Hüsrev-i mev'ûdsın
V'ey Sinân Beğ nâm heb âgâh olun
Pâdişâh emriyle rû-be-râh olun
Kapudânile mülâkât idünüz
Her gemiyi tolu âlât idünüz
Ceyş u cûş esbâbile âlât-ı ceng
Çok gemi tolsun tonatsun bî-direng

(vr. 178b)

İşbu fermân u bu emrile revân
Geldi İslâmbol'a ol beğler devân
Kapudanile mülâkât itdiler
Ol sefer rencîn mükâfât itdiler
Girdiler kadırgalar içre tamâm
Kapudan u cümle ol beğler be-nâm
Ser-be-ser tonandı keştîler 'iyân
Düzdiler kaydın mühimmâtın revân
Her reisliğ üzre çıkdı bir 'alem
Başları rahşende misl-i câm-ı Cem
Oturaklar üzre gönderler müdâm
Sancılub durdı mehâbetlen tamâm
Harbeler gölgeler üzre çıkdı fâş
Yây u kalkanlar asıldı kaş kaş
Ser-be-ser asıldı şimşîr u teber
Kûşe-gîr oldı kemân ilen siper
Ellerinde ceng içün hâzır tüfeng
Yaylara gizlendi heb tîr u hadeng
Neft ilen terkîb olunmuş kunbara
Ol gemiler içre toldı yek-sere
Paça ulaşka şaykalar toldı tamâm
Âteşilendi pırangılar müdâm
Âdemîsi ğark-ı pûlâd oldı heb
Toldı âdemle gemiler leb-be-leb
Turdı reîsler gemiler üzre fâş
Her gemi yek-ser tonandı içü tâş
Dumanın dumancı aldı çengine
Düşdi görgeç gurk-i neyyir nengine
Pusulasın pusulacı pür-hüner
Hartası üzre koyub itdi nazar

(vr. 179a)

Sâ'atın yanına koydı ol delîl
Önüne alub yolın buldı sebîl
Noktalar hizmetlerin gördi tamâm
Tûrda turdı seren serv-i müdâm
Yaprağın yırtub kopardı demrini
Noktalar dinlerdi anun emrini
Göncüği babacığa bağlardı pîr
Ablıyile kelam eylerdi bîr
Turdı tartak itdi top ile tüfeng
Heybet aldı ka'r-ı deryâda neheng
Çözdiler sancakların beğler be-nâm
Tabl u borular figân itdi müdâm
Yürüdi yetmiş kadırga âşikâr
Kırk pâre mâvna pür-gîru-dâr
Göğe otuz u yiğirmi parça nâm
On altı top geştîsi tamâm
Kırk pâre at gemisi bî-kusûr
İtdi ol deryâ-ı jef üzre süyûr
On pâre bâsterde altmış kayık
Âlet-i harbile tonandı bayık
İki yüz dört pâre bunlardan ziyâd
gayri rîh birle gemisin sürdi bâd
Cümlesi beş yüz gemi oldı tamâm
Elli bin er girdi deryâya be-nâm
Keştibânlar hâzır itdiler nuhust
Mürselile pâçe düresin dürüst
Ürçe vü pûjâ diyü bir kaç zamân
Rûy-i deryâ üzre oldılar revân
Çün Frengistân'a yitdi ol gemi
Bir hisâra mülhâk oldı âdemî

(vr. 179b)

Kim Sakız dimeyle ol ma'rûfdur
Âdemîsi küfr ile mevsûfdur

Cenviz'e tâbi'dir ol muhkem hisâr
Burcu müstahkem esâsı üstüvâr

Çün gözükdi burc u bârûsı 'iyân
Top u tablı mü'minün itdi figân

Her gemiden çıkdı yüz dürlü nidâ
Bahr u berre ol nedâ saldı sadâ

Şenlik itdi ehl-i keştî bi't-tamâm
Top atıldı tabl çalındı müdâm

Çün bu ferr u şevketi gördi Freng
Çok gemiler çıkdı istikbâle teng

Heb nüzûl u ni'met u esbâbile
Şâhid u şem' u şarâb-ı nâbile

Rûzigâr el virmedi on altı gün
Ol gemiler bunda itdiler sükûn

Rûmi'ye her gün ziyâfet itdiler
Boryaz esdi Sakız'dan gitdiler

Her gemi yelkenlenüb oldı revân
Yürüdı dün-gün revân bir kaç zaman

Tâ irişdi Susam adlu adaya
Rûmî rağbet itdi nakl-i bâdeye

Âdemî ol adada ma'dûm idi
Ada tenhâ kûh u deşt bûm idi

Âdemî-zâde anda her-giz olmamış
Güllerinün reng u bûyı solmamış

Canavardan ğayri bir zî-rûh yok
Kebk vâfir âhû-yi müşkîn çok

Sâhile çıkdı gemiler bi't-tamâm
Heb demirler atdı keştî oldı râm

(vr. 180a)

Tündesin çekdi hemân üstâd-ı kâr
Dutdı keştîler kenârında karâr
Adanın nahcîri âdem görmemiş
Kendüsin bîhûde bir gün yormamış
Tağlarından indi âhû âdeme
Geldi müşkîn âhû hayru'l-makdeme
Vehmsiz insâna yüz dutdı şikâr
Âdemîdin itmedi her-giz firâr
Çıkdı Rûmî adaya kaldı gemi
Âhusın sayd itdi anun âdemi
Ekserin dutdı bu âhûnın yayan
Geçri kan itdi kemînlerden kemân
Bir şikâr oldı ki âhû çekdi âh
Âhû-yı müşkîni katl itdi sipâh
Döndi deryâya gemilerde şarâb
Âteşe çevrildi âhûdan kebâb
'Îyş u nûş itdi bu nev'a bir zamân
Ol gemiler içre Rûmî-pehlevân
Yürüdı girdi Frengistân'a şâd
Ol gemiler böyle şâd u ber-murâd
Rodos'a çün irdiler bir körpe-nâm
Ada vardır anda çekdiler zimâm
Kerpe'den yelkeni pür-bâd itdiler
Mısr İskenderye'sin yâd itdiler
Saldılar ingine hep keştîleri
Keştîler içindeki deştîleri
Bir gün u bir gice yüridi gemi
Be-murâd u şâd içinde âdemi
Nâ-gehân çıkdı muhâlif rûzigâr
İtdi ol keştîleri hep târ u mâr

(vr. 180b)

Birbirine urmak itdi keştîi
Garka-i hecr itmek ister deştîi
'Âleme şâ' oldı deryânın gamı
Cem' iken âhir dağıldı ol gemi
Kimi Mağrib'den yana oldı revân
Kimi Meşrık tarafına düşdi 'iyân
Çok size hord oldı bî-hadd-i sütûn
Cünbüş itdi cûş idib deryâ-yı hûn
Nicesinün kanadın sındırdı bâd
Bâd ol deryâda itdi çok fesâd
Gâh çıkardı göğe mevcinden gemi
Gâh inerdi ka'ra mahzûn âdemi
Böyle bir kaç gün hevâ vu rûzigâr
Göklere savurdı deryâdan ğubâr
Gezdi ser-gerdân bu deryâda gemi
Nâ-ümîd oldı geminün âdemi
Bahr u kûh deşte olmuşdı hicâb
Bahrde toğub batardı âfitâb
Kûh u sahrâdan eser ma'dûm idi
Şiş cihet deryâda nâ-ma'lûm idi
Tanrı'ya yalvardı heb keştî-süvâr
K'iy mücîbü'd-da've-i Perverdigâr
Sen bize bu vartadan vir-gil necât
Rahm it iy Hallâl-i cümle müşkilât
Çok tazarru' itdi gam-gîn âdemî
Çıkdı tâ deryâ-yi mihnetden gemi
Dîde bânlar çıkdılar küleklere
Müjde virdiler hevâdan beğlere
Virdiler Mısr'ın korusından haber
Bahr ka'rından nümâyân oldı berr

(vr. 181a)

Geldi İskenderye etrâfı bedîd
Gördi tahkîk eyledi her ehl-i dîd
Toplar atıldı boru urdı dem
Zurna âvâziyle raks itdi 'âlem
Şenlik itdi cümle-i keştî-süvâr
Keştîye dür dökdi ebr-i nev-bahâr
Şâdlık tablı çalındı çok zamân
Vartadan kurtuldı Rûmî-pehlevân
Turdı İskenderye kurbında gemi
İrdi şehr ehline zurnanın demi
Ol hisâr üzre gözükdi çok 'alem
Tabl u nây âvâzı geldi zîr u bem
Pâdişâh sancakların gördi sipâh
Bildi Rûmî kıssayı bî-iştibâh
Kim Sikenderye alınmış bî-gümân
Rûmî'ye râm olmuş ol kişver 'iyân
Giru bir şâdîlik itdi ehl-i Rûm
Kim serâ-ser cûşe geldi merz-ı bûm
Ol perâkende gemiler nâ-gehân
Geldi etrâf u cevânibden revân
Mülhak oldı ol gemiler bunlara
Bir hadîsin itdi bunlar anlara
Cum'anın ol gün namâzın kıldı 'âmm
Çıkdı mescidden namâz ehli tamâm
Pâdişâh'ın kullariyle ol gürûh
Çıkdı istikbâle turdı kûh kûh
Şâzlıklar itdi ehl-i Rûm u Şâm
Bâde çekdi bâd-peymâlar müdâm
Her gemi limâna girdi lâ-muhâl
Şâdlık elvirdi def' oldı melâl

(vr. 181b)

Her gemi bir top atub itdi hurûş
Cûşa geldi giru deryâ-yı hamûş

Lengerin saldı vü çekdi tündesin
Dirdi neftîler revân per-kendesin

Kıçların sahrâya virdi her gemi
Yönlerin deryâya döndürdi demi

Çıkdı Rûmî bey' u bâzâr eyledi
Bağa girdi seyr-i gül-zâr eyledi

'Îyş u 'işret itdi her keştî-süvâr
Cem'i mest itdi şarab-ı hoş-güvâr

İşbu demde geldi hükm-i Hüsrevî
Böyle takrîr itdi emr-i ma'nevî

Kim kapudanım gelüb yitsün revân
İtmesün ol er ta'allül bir zamân

Bursa şehri hâkimi Koçi be-nâm
Ol gemiler hıfzın itsün bi't-tamâm

Vâkıf olsun kim Frengistân-ı dûn
İtmeye keştîlere nâ-gâh füsûn

Kapudan bir kaç kayıklarla revân
Mısr'a vardı Koçi kaldı kapudan

Nîl'e girdi heb Reşîdî'den kayık
Mısr'a çıkdı ol kayıklar heb bayık

Pîş-keş çekdi el öpdi kapudan
Sordı deryâ recîn ol Şâh-ı cihân

İşbu esnâda ferîd-i nâm-dâr
Tünd İskenderye dib oldı süvâr

Ârzû itdi temâşâsın anun
Gördi ednâsın vu a'lâsın anun

Çün kadem ol şehre basdı şehriyâr
Şâh'a pâmâl oldı heb şehr u diyâr

(vr. 182a)

Ser-be-ser tonandı keştîler yine
Bahre zînet virdi deştîler yine
　　Câmi'a girdi Selîm-i ser-firâz
　　Hem namaz itdi vü hem 'acz u niyâz
Yûsuf'ın gencini gördi ol ferîd
Ol hazâyin içre girdi ehl-i dîd
　　Nice Sultân'dan kalan esbâb u mâl
　　Şâh-ı Rûm'a urdı ol gün pâye-i mâl
Âlet-i harbin şümârı yok idi
Cümlesinden tîğ u cevşen çok idi
　　Kapudan u Koçi'ye emr itdi Şâh
　　Kim bu esbâbi tamâm iy nîk-hâh
Heb binâlardan çıkardın bi't-tamâm
Tâşısun bir müddet anı hâss u 'âmm
　　Bu gemiler tolsun ol esbâb ile
　　Rûm'a varsun tuhfe-i A'râb ile
İşbu esnâlarda bir makbûl kul
Geldi Mağrib Pâdişâh'ından rasûl
　　Saldılar Koçi ol rasûl-i servere
　　Kanber'i irşâd itdi Hayder'e
Mısr'dan dahî gelür çok nâdire
Ol metâ'-ı görmemiş her bâsıra
　　Anları dahî alun heb bi't-tamâm
　　Yürin İstânbul'a şâd u dost-kâm
Döndi andan sonra Mısr'a şâh-ı Rûm
Şâh'a teslîm oldı yek-ser merz-i bûm
　　Ol metâ'ı Hüsrev-i mülk-i cihân
　　Keştîye gönderdi sür'atlen revân
Toldı yek-ser ol gemiler gencile
Genci dirdi Şâh-ı Rûmî rencile

(vr. 182b)

Giru İslambol'a 'azm itdi gemi
Arzu kıldı sevâd-ı a'zamı
Rodos'a çün irdi keştîler revân
Geldi Rodos'dan bu cem'a armağan
İrdi İslambol'a el-hâsıl gemi
Şâd u hurrem hem gemi hem âdemi
İşbu esbâb u bu genci bi't-tamâm
Anda teslîm itdiler temme'l-kelâm

NASB ŞÜDEN-İ HAYR BEĞ DER-MISR

Söyle iy mürg-i sühan-ver bir dahî
Kim açıldı verd-i ahmer bir dahî
Mısr'ı çün 'adlile ma'mûr itdi Şâh
Kalmadı Mısr içre Şâmî'den sipâh
Çerkes'in def' itdi ol mülkin tamâm
Hayr Beğ kaldı Gazâlî ve's-selâm
Çün sadâkat zâhir itdi Hayr Bek
Şâh dergâhında ol bî-rayb u şekk
Cân u dilden bende oldı Şâh'a ol
Tâ'at itdi dem-be-dem dergâha ol
Lâ-cerem oldı sezâvâr-ı 'atâ
Gelmedi fikrinden el-hâsıl hatâ
Mısr'ı Şâh-ı Rûm virdi ol ere
İltifât itdi Selîm ol servere
Ana tefvîz oldı Mısr u mülk-i Şâm
Gitdi Sultân kaldı ol kâyim-makâm
İltifât-ı Hüsrevî'den behre-mend
Oldı ol hayr u keremle ercümend
Hayr ile söylendi çün nâmı anın
'Âkıbet hayr oldı encâmı anın

(vr. 183a)

Çün firâsetden değildi ol tehî
Buldı âhir mesned-i şâhenşehî
Rûzigâr ıslâhîyçün ol tâc-dâr
Mısr'ı ana virdi vu oldı süvâr

NASB ŞÜDEN-İ GAZÂLÎ DER-DİMAŞK

Geldi güz faslı vu bâğ oldı hazân
Dökdi bâğ etrâfına bergin rezân
Sebze-zâr itdi zemîni rûzigâr
Kış bahâr olur serâ-ser ol diyâr
Bâde-i gül-fâm hamda urdı cûş
Kumrı ötdi bülbül oldıysa hamûş
Uş bunun-tek fasl içinde tâc-dâr
Mısr'dan vardı Dimaşk'a kâm-kâr
Bir bihiş oldı kudûmından Dımaşk
Geldi kûy kûçesinden bûy-ı 'ışk
Tâ bahâr hurremi ol şehriyâr
Gâh 'îyş u nûş gâh itdi şikâr
Nazm-ı 'âlem-çün ferîd-i kâr-dân
Şehr-i Şâm'ı kim Dımaşk irer ayrur 'iyân
Hod Gazâlî 'abdine virdi ferîd
Ol mürüvvet mazharı ol ehl-i dîd
Şefkat u Şâhî bile 'âlem-penâh
Virdi ol merdûde rutbet-birle câh
Şâm mülkinden ferîd-i rûzigâr
Ana in'âm itdi çok şehr u diyâr
Geçdi cürminden mürüvvet mazharı
Gördi erzânî ana ol kişveri
Didi ger sıdkile pür-ihlâs ola
Hazretimde Lâ-cerem ol hâs ola

(vr. 183b)

V'er hıyânet zâhir itse lâ-muhâl
Giru Rûmî'den irer ana zevâl

'AZM-İ SULTÂN SELÎM BÂR-I DÜVVÜM BE-TEBRÎZ VE MÂNİ' ŞÜDEN-İ EHL-İ RÛM

Çün bahâr oldı vü bülbül çekdi âh
Şarka 'azm itdi Şeh-i 'âlem-penâh
Ârzû itdi Horâsân'ı Selîm
Devr ide İskender-i sânî Selîm
Söyledi Rûm ehline k'iy ehl-i Rûm
Az zamanda aldunuz çok merz-i bûm
Rûm u Şark u Şâm'ı yek-ser aldunuz
Düşmeni def' itdünüz siz kaldunuz
Erde himmet olıcağ u cür'et be-hem
Şark'dan tâ garb aymasdır ber-kadem
Şâm'i çün itdün müsahhar bî-gümân
Döndürelüm şarka şevketle 'inân
Erdebîl-oğlı ki bir perkendedir
Ânı tahkîk idelüm kim kandedir
Alalum o tîre-bahtun başını
Tîğa teslîm idelüm yoldâşını
Rûmî'ye râm olıgeç Âzerbâycân
Surh-serden var-geç âsâr u nişân
Varalum mülk-i Herât'a bî-hilâf
İdelüm Şâh-ı Horâsân'i tavâf
Belki Hind u Sind olubdur arzûm
Himmet eylen varalum iy ehl-i Rûm
Bir nişân u nâmdır bundan garaz
Maksad-ı zâtî budur bâkî 'araz
Çün bu irşâdı şi'âr itdi Selîm
'Aczi ızhâr eyledi Rûm iy hakîm

(vr. 184a)

Didiler iy kâm-kâr-ı rûzigâr
Müstedâm itsün seni Perverdigâr
Garbdan tâ Şark bolsun sana râm
'Âleme hükm it çe cây-i Şark u Şâm
Emr Şâh'ındır velî iy zû-fünûn
Ehl-i Rûm irdi tereddüdden zebûn
Râhat olsa işbu leşker bir zamân
Şâh'a râm olurdı ser-tâ-ser cihân
İşbu sözden hışm-nâk oldı Selîm
Bir temevvüc itdi ol deryâ-yı bîm
Yüridi devletle Rûm'a Tâc-dâr
Girdi İslambol'a vu dutdı karâr

HURÛC-I CELÂLÎ*

Döndi çarh-ı lâciverdî bir zamân
'İyşe meşğûl oldı Dârâ-yı cihân
Yoğ iken 'âlemde a'dâdan eser
Virmez ardı kimse düşmandan haber
Emn idi âfâk u enfüs hoş-nizâm
Fâriğu'l-bâlüz deminde hâss u 'âmm
Taht-ı Şâhî üzre ol ferhunde-baht
Çıkdı Boz-ok'dan bir er bî-bâk saht
Mehdi'yem dib eyledi da'vâ-yı hâm
Kendüye tapdurdı Etrâk'i tamâm
Mürşid oldı halka itdirdi sücûd
Erdebîl-oğlı'nı itdi bî-vücûd
'Âlemin kutbı menem dîb urdı lâf
Mehdi'yem irşâda geldüm bî-hilâf
Gelmişem men bende vu âzâd içün
Uş hurûc itdim bugün irşâd içün

*) Topkapı (259b) "VE MAHKÛR ŞUDEN-İ Û BE-DEŞT-İ 'ALİ BİN ŞEHSÜVÂR"

(vr. 184b)

Müddetim gözlerdüm olmuşdum nihân
Çıkdım âhir iktizâ it-geç zamân
Men burunsuz nesliyem dib urdı lâf
Mendedir sırr-ı velâyet bî-hilâf
'Âlemi men ser-be-ser alsam gerek
Cümle münkir gitse men kalsam gerek
Men Celâl'em söyledi ol bu'l-fudûl
Uş mana mevkûfdur redd u kabûl
Kimki itse secde vu tâ'at mana
Men anı irşâd idem Hak'dan yana
Halvetinden çıkdı ol evvel kadem
Çekdiler at bindi kaldırdı 'alem
Yüridi Boz-ok ile ceng eyledi
Başlarına 'âlemi teng eyledi
Geldi basdı Veys'ün ordusın revân
Kendü zannında Şeh-i sâhib-zaman
Ğâret oldı urdı vardı siyle mâl
Nice başlar kesdi zulmilen Celâl
Memleket zulmünden oldı târ u mâr
Cem' iken oldı perîşân ol diyâr
Geldi bu nev'ile yetgirdi güzend
Giru döndi ol gürûh-ı nâ-pesend
Ğulğule düşdi ol etrâfa tamâm
Fitne kopdı 'ibret aldı hâss u 'âmm
Didiler bu fitne-i âhir zamân
Bir 'alâmetdir kıyâmetden hemân
Hüsrev-i Rûy-i zemîn Sultân Selîm
Atınun üstündedir bî-havf u bîm
Heybetinden ol Ferîdin murğ u mûr
İdemezler yerden u gökden 'ubûr

(vr. 185a)

Ger kıyâmet olmasaydı âşikâr
Böyle demde düşman olmazdı süvâr
Ata bindi Mehdî'yem dîb urdı ad
Kendüye uydurdı çok ehl-i fesâd
Tâbi' oldı müfsid u tâğî ana
İ'tikâd itdi besî bâğî ana
Halk cem' oldı ana dutdı şükûh
Rûm içinde gezdi bî-bâk ol gürûh
Anatolı mülkini dutdı fesâd
Kişver oldı ser-be-ser süst-i'tikâd
Mu'tekıd bir nev'a oldı hâss u 'âmm
Kim ana külfetle geldiler tamâm
Leşkerin cem' itdi Veysî bin 'Ali
Vardı ardınca kelâmın hâsılı
Ne anunla idebildi bir sitîz
Ne tasavvur oldı gönlünde gürîz
Kaldı bir sahrâda hâmî gözleyi
Gayret idüb neng u nâmî gözleyı
Her taraf gönderdi bir tâzî süvâr
Kendü ol sahrâda çekdi intizâr
Oldı bir yirde mukîm ol bî-makâm
Dem-be-dem tavfına geldi hâss u 'âmm
Dirdi bir leşker velî cümle mürîd
Öldüren gâzî ölen adı şehîd
Şöhre oldı kim hurûc itdi Celâl
Mehdî'lik da'vâsın ider lâ-muhâl
Göçdi andan eyledi yurdın cedîd
Şöyle kim şehr-i Sivâs oldı be-dîd
Çıkdı şehrinden revân beğlerbeği
Geldi cem' oldı yed-i tahtındaki

(vr. 185b)

Şâdî Paşa ol emîr-i muhteşem
Dâniş ehli sâhib-i hayl u haşem
Dirdi sancak beğlerin ol hûş-mend
Düzdi saf saf bir sipâh-i dil-pesend
Lâ-tekellüf koydı meydâna kadem
Bayrağın turgırdı kaldırdı 'alem
Geldi ol müfsidle bir ceng eyledi
Yer yüzin kanîle gül-reng eyledi
Leşkeri mağlûb oldı Pâşâ'nın
Bî-şümâr irdi hisâbı lâşenin
Er düşürdi yer yüzine tîğ-ı tîz
Nice başlar kesdi ol ceng ü sitîz
Paşa birle leşkeri itdi firâr
Dutdı müfsid rezm-gâhında karâr
Çün bu sûret oldı gerdûndan zuhûr
Ol fesâd ehline el-virdi sürûr
İstimâ' iden ırakdan kıssai
Çok safâ sürdi vu aldı hıssai
Didiler şeksüz velîdir bu ferîd
Her tarafdan geldi cem' oldı mürîd
İçlerinden vardı ref' oldı 'inâd
İtdiler ana ziyâret i'tikâd
Sancakına secde itdi ol gürûh
Geldi cem' oldı havâric kûh kûh
Didiler bu Mehdî-yi Yezdân-perest
Münkire virür velâyetlen şikest
Göçdi yurdıdan revân ol baht-ı şûm
Vardı Tokat üzre gösterdi hücûm
Kondı bir menzilde ol sâhib-lecâc
İstedi Tokat şehrinden harâc

(vr. 186a)

Çün fesâda vardı bundan merz-i bûm
Kıssadan âgâh oldı Şâh-ı Rûm
Hem hurûcın hem fesâdın bi't-tamâm
Bildi ma'lûm itdi Şâh-ı nîk-nâm
Kakıdı tünd oldı Şâh-ı zû-fünûn
Kahre geldi mevc urub deryâ-yı hûn
Didi bunden ol cihân-ı dâru-gîr
Olmadı mı Şehsüvâr-oğlı habîr
Didiler iy Şâh-ı gerdûn-iktidâr
Kim senünle buldı 'âlem iftihâr
Kendünin taht-ı yedinden lâ-muhâl
Uş bugünlerde hurûc itdi Celâl
Nice bilmez mâ-cerâ meşhûrdur
Bildi lîk ol bendenüz ma'zûrdur
Çarh-ı dûn ser-gûcdin pâ-mâl imiş
Ol mübâriz haste vu bed-hâl imiş
Anda ger 'özr olmasaydı bî-gümân
Ilgamışdı şimdi ana yek-'inân
Hastalıkdan kalmamışdır kuvveti
İsteyüb bulmaz bunun-tek fursatı
Gelmedin fermân-ı Şâh-ı pehlevân
Dulkadırlu leşkerin dirdi revân
Olmadın hükm-i hümâyûn âşikâr
Çıkdı fi'l-hâl ol ferîd-i rûzigâr
Böyle takrîr itdi ol 'âlî-cenâb
Kim ne hâcetdir bize Şeh'den hitâb
Biz Hudâ'nun bende-i fermânı-uz
Böyle dem-çün saklanan kurbânı-uz
Olmadın ol hâricî sâhib-sipâh
İdelüm cem'in perîşân u tebâh

(vr. 186b)

Leşkerine her taraf vardı berîd
Dirdi Etrâk'ün sipâhın ol ferîd
Za'flığ cismiyle ol ner pehlevân
Dulkadırlu cem'ini virdi revân
Geldi dirildi sipâhı ol erün
Gönli gözi rûşen oldı saf-derün
Didi ğussam bî-müdâvâdır benim
Derdime dermân bu sevdâdır benim
Bindi bindirdi mübâriz leşkerin
Aldı çıkdı Dulkadırlu'nın erin
Zemherî kalbinde kim çokdur fesâd
Berf u bârân oldı esdi tünd-bâd
Dulkadırlu tağlarm bend itdi berf
Her girîve oldı bir kûh-ı şükûf
Berfdin kuş uçmaz oldı yilleri
Ol su'ûbet vakti girdi illeri
Bir tedârük itdi ol düşmen tebâh
Kim serâ-ser oldı yollar şâh-râh
İşbu tavrile yüridi ol ferîd
Böyle me'mûr olsa şeyhine mürîd
Çok tereddüd birle çekdi bâr u bürd
Vardı Şahruh köprüsini itdi yurd
Çünkim âgâh oldı bundan ol gürûh
Cünbüş itdi menzilinden canlu kûh
Karşu geldi ol sa'âdetsüz ferîk
Kaldı mâ-beyninde bir fersah tarîk
Bunda bunlar anda ol dutdı karâr
Geldi Hüsrev Pâşa ol çâbuk-süvâr
Bir yire dirildi Türk u Ehl-i Rûm
Vâkıf oldı bundan ol akvâm-ı şûm

(vr. 187a)

Menzilinden göçmedin ol rây-i süst
Böyle gördi rây u tedbîrin nuhust
Kim Dadar ocağımızdır bî-gümân
Ceddimüz me'vâsıdır ol âsitân
Varalum tarfına ol menzil-gehin
Nîse olsun anda emr-i Allâh'ın
İdelüm himmet taleb bî-dâd içün
Yüz sürelüm anda istimdâd içün
Ger gelür bolsa 'Ali bin Şehsüvâr
İdelüm anda anunla kâr u zâr
Hâricî itdi Dadar'dın yana 'azm
Olur ol 'azm itdüği menzilde rezm
Andan anlar göçdi bundan bu sipâh
Görelüm n'olur be-fermân-ı İlâh
Müfsidin cem'inden öndin pehlevân
Vardı vu aldı Dadar deştin revân
Sâf sâf itdi leşkerin nîren içün
Düzdi aslınca sipâhın ceng içün
Bir zamandan sonra çıkdı ol gürûh
Atlusı bî-had yayanı kûh kûh
Hâss u 'âmm itmiş tamâmet izdihâm
'Avret u er cümle ceng ehli müdâm
Yüridi ol müfsid-i şûrîde-hâl
Bî-tekellüf girdi meydâna Celâl
Pehlevân at saldı anun cem'ine
Er sesi girdi Havâric sem'ine
Er ere karışdı germ oldı savaş
Gâh ok yağdırdı müfsid gâh tâş
İki cânibden siyâset urdı lâf
Gövde düşdi kana ğark oldı mesâf

(vr. 187b)

Tîr bârân oldı düşmandan bedîd
At helâk oldı vu er düşdi şehîd
Duhâ-i kübrâdan ol tâ vakt-i şâm
Turdı meydân içre ceng itdi müdâm
Döndürişme halka râhat koymadı
At u erde bî-cerâhat koymadı
Gâh hücûm itdi erenler serveri
Gâh Hüsrev birle sancak beğleri
Çün kovuşma hadden aşdı iy hakîm
Nâ-gâh esdi kıble tarfından nesîm
'Âkıbet tevfîk-ı Bârî oldı yâr
Bir hücûm itdi 'Ali bin Şehsüvâr
Müfsid-i bî-çâre döndürdi 'inân
Girdi tîğ urdı hüner-ver pehlevân
Er mübâriz at bedev şimşîr-i tîz
Kalmadı a'dâya imkân-ı gürîz
Nâ-gürîz ol müfsid u bî-dîn ferîk
Düşdi kan deryâsına oldı ğarîk
Tîğdan geçdi er u 'avret tamâm
Kalmadı kimse 'adûdan ve's-selâm
Çün sipâh-ı Hüsrevî buldı zafer
Kendü müfsid kaçdı kim "**eyne'l-meferr**"
Ilgadı ardınca Veysî bin 'Ali
Dutdı vu bend itdi ol bî-hâsılı
Hâricî mecrûh u zâr oldı esîr
Başına yağdırdılar şîmşîr u tîr
Müfsidin bâşın kesdi pehlevân
Dergeh-i a'lâya gönderdi revân
Vâkıf ol-geç Hüsrev-i gîtî-penâh
Söyledi kim âferîn iy nîk-hâh

(vr. 188a)

Şefkat-i Şâhî vu lutf-i Hüsrevî
Şehsüvâr-oğlı'na geldi ez-nevî
Rûzigâr ehline rûşendir bu hâl
Kim bu tevcîh ile def' oldı Celâl

VEFÂT YÂFTEN-İ SULTÂN * SELÎM

Çün Celâlî âhir oldi iy hakîm
Kâm-yâb oldı yine Sultân Selîm
Kâm-yâb olmaz cihandan âdemi
Ger müsahhar itse yek-ser 'âlemi
Döndi bir kaç gün dahî çarh-ı kebûd
Gezdi bu bed mihr devrân-ı hasûd
İşbu tavrilen dönerken çarh-ı dûn
Gör ne gösterdi nigûn-i bî-sütûn
Bâğ u râğın rengi döndi nâ-gehân
Oldı bâğ evrâkı ser-tâ-ser hazân
Lâle vu gül defterin düzdi sipihr
Kalmadı kat'â felek gönlinde mihr
Sûsenî ton giydi Şâh-ı erguvân
Çekmez oldı bâğ-ârâ sûsen rûbân
Nârven itdi libâsın lâciverd
Bâğ içinde serv çekdi bâd-ı serd
Sünbülün zülfini kesdi nârven
Yâsa batdı mâtemî-tek yâsemen
Ser-nigûn oldı benefşe bâğ-ârâ
İtdi sevdâ lâlenin bağrın karâ
Zevrakın nîlüferin ğark itdi âb
Âb ider âhir bu gül-zârı harâb
Nergisün aldı 'asâsın çarh-ı pîr
Kalmadı gülşende ana dest-gîr

*) Topkapı (265b) "ENÂRALLAHU BURHÂNEH"

(vr. 188b)

Bülbülün bostanda lâl oldı dili
Böyle giryân gördi tâ handân güli
Gitdi bâğ u bostânun revnakî
Kaldı revnaksuz şakâyıklar şakî
Tîre-gûn boldı hevâ vü rûzigâr
Tûtdı eşyâ hâtırın yek-ser ğubâr
Gitdi 'âlemden nizâm u i'tidâl
'Ârız oldı bâğ-ı gülzâra melâl
Bir melâlet 'ârız oldı 'âleme
Kim benî âdem ğarîk oldı ğama
İşbu ahvâl içre bir gün Hân Selîm
Hüsrev-i bîdâr-dil Sultân Selîm
Hâb-gâhından seher-geh hasta-hâl
Göz açub uyandı İskender-misâl
Münharif buldı mizâcın Şâh-ı Rûm
Tâb-ı tebden gördi polâdını mûm
Tab'ına irmiş hevâdan dest-res
Bî-mezâk olmuş buhârından nefes
Erguvânın di demi itmiş hazân
'Ârızı bâğında bitmiş za'ferân
Servine irmiş hevâdan ser-zeniş
Gülşenin pej-mürde itmiş perveriş
Cismini efsürde gördi nâ-gehân
Âbile virdi hârâretden nişân
Çün mizâcın muhtelif gördi Selîm
Bâtının bîmâr u endâmın sakîm
İstedi hâzık etıbbâi ferîd
Anlara dutdurdı nabzın ehl-i dîd
Kimi sandal didi kimi zencebîl
Sabr u şerbet irdi nef' içün necîl

(vr. 189a)

Çün ke-mâ hiy kimse teşhîs itmedi
Sa'yile Şâh'ın sudâ'ı gitmedi
Didi tebdîl-i hevâ vu âb idem
Edrine tahtına hikmetlen gidem
İ'tibâr itmez etıbbâya lebîb
İş kazanundur ne sûd eyler tabîb
Çün tabî'atde zıll buldı sakîm
Nef' virmez ne etıbbâ ne hakîm
Nâ-tuvân ol Şâh-ı İskender-misâl
Çıkdı İstanbûl içinden haste-hâl
Çorlu'ya çün irdi ol mahmil-nişîn
Derdi efzûn oldı vu canı hazîn
Za'fdın boldı vücûdı nâ-tuvân
Lâle-zârı yirin aldı za'ferân
Bakdı Kânûna şifâ içün hakîm
Münharif gördi mizâcın çekdi bîm
Dem-be-dem vaz'ında sıhhat görmedi
Âciz oldı hastadan söz sürmedi
Çün maraz müstevlî oldı iy hakîm
Vâsıl oldı Hakk'ına Sultân Selîm
Dutdı nâ-gâhî girîbânını kazâ
Câm teslîm itdi vu virdi rızâ
Bağladı esbâb u râhtın Hân Selîm
Gitdi bu vîrâneden Sultân Selîm
Dâr-ı dünyâdan göçüb oldı revân
Bir sefer itdi yine ol pehlevân
Çün bu mülki görmedi ol pây-dâr
Câvidânî mülke vardı şehriyâr
Çün değildir 'âlem-i fânî kadîm
Ol muhalled mülke 'azm itdi Selîm

(vr. 189b)

Ahdine itmen zamânın i'ibâr
Kim gülerken girye eyler âşikâr
Bî-vefâdır çarh u keç-rûdur felek
Pür-firîb irdi felek bî reyb u şekk
Bir karâr üzre değildir çarh-ı dûn
Bî-karâr olur sükûn u bî-sütûn
Zehrine değmez anun nûsi yakîn
Nûş virse nîşi var ender kemîn
Pür-firîb-i bî-vefâdır işbu dehr
Hâsıl olmaz dehrden cüz-zehr u kahr
Seyr iderken işbu çarh-ı bî-vefâ
Bî-vefâ oldı vu gösterdi cefâ
Server-i 'âlem Selîm-i dehr-i dûn
Pâdişâh-ı dehr iken itdi zebûn
'Âlemin sultânı iken ol ser-bülend
Çarh pâ-mâl itdi yit-gördi güzend
Çün Selîm'i Hakk'a teslîm itdi cân
Kopdı eşyâdan Selîm içün fiğân
Ah u feryâd itdi Rûm ehli tamâm
Mûyeden bir mûye döndi hâss (u) 'âmm
Ağladı Rûm ehli kim iy ser-firâz
Hüsrev-i 'âdil Şeh-i düşmen-güdâz
Pâdişâh-ı 'asr u ferd-i rûzigâr
Rub'-ı meskûn içre Şâh-ı nâm-dâr
Rûm u Şark u Şâm'ı feth iden ferîd
Hân bin Hân nakd-i Sultân Bâyezîd
İy dirîğ ol tîğ ile ol cür'ete
İy dirîğ ol Hüsrevânî haşmete
Kanı ol âyîn u ol tâc u nigîn
Kanı ol âzâde-i düyâ vu dîn

(vr. 190a)

Kanı ol şîrâne zor u şekl u bürz
Kanı ol cür'etle ol şimşîr u gürz
Âh u hasret kanı ol zihn-i Selîm
Hayf gitdi böyle tab'-ı müstakîm
İşbu endûh u bu mâtemlen tamâm
Ağladı dünyâda ana hâss u 'âmm
Telh-kâm oldı bu ğamdan ehl-i Rûm
Mâteme batdı serâ-ser merz-i bûm
Geldi İstanbul'a tâbûtı revân
Kopdı şehr u kûçeden yek-ser fiğân
Bir musîbet kopdı kim çarh-ı kebûd
Mihr u şefkat itdi dilden çekdi dûd
Nâle döndi nâleden a'yân-ı şehr
Döndi bu gerdân sipihr u itdi kahr
'Avret u er nevhasından çarh-ı dûn
Giydi eğnine libâs-ı nîl-gûn
Ehl-i şehr oldı serâ-ser mâtemi
Acı sular dökdi etrâfın yemi
Murğ u mâhî nâlesinden dem-be-dem
Gâh hevâ kan ağladı vu gâh yem
Bozdılar Mirzâ sarâyın iy hakîm
Tâ anı ma'mûr ide Sultân Selîm
Bir 'imâret itdiler ol meskeni
Kim ana reşk itdi cennet gülşeni
Ol 'imâret içre girdi Tâc-dâr
Dutdı ol Firdevs Bağında karâr
Şâh kabri birle meşhûr oldı ol
Ehl-i Kur'ân ile ma'mûr oldı ol
Hayr u ıdrârı hemânâ irdi 'âmm
Günde ta'yîn oldı gûnâ-gûn tâ 'âmm

(vr. 190b)

İrdi idrân za'îfe dest-gîr
Kâmın aldı her cihâtından fakîr
Eyledi ihsân gedây-yı bî-niyâz
Hayrile zikr oldı dün-gün ser-firâz
Tanrı Şâh'ın rûhını şâd eylesün
Ravza-i rıdvâna irşâd eylesün
Nûrile olsun münevver ravzası
Nîce kim oldı Sikender ravzası
Nevvera'llâhu kabrahû 'înde'l-âmâl
Kaddesa'llâh sirrahû fî külli hâl
Merkadi bolsun münevver nûrile
Hem-dem olsun rûh-ı pâki hûr ile
Şâh'a hem târîh boldı hem mekân
"Âşiyân-ı gülşen-i kûds" îy civân
Rahmet irsün Tanrı'dan her subh u şâm
Rûh-ı pâkine Selîm'ün ve's-selâm
İy felek feryâd kim bî-bâksin
Bî- vefâlık resmide çâlâksin
İy diger -gûn keç-rûy-i bîhûde-seyr
V'ey ribât-ı kühne-i vîrâne deyr
Bî-sebât u tîr vu hod râysın
Ser-nigûn ol gerçi pâ-ber-câysın
Görmedi lezzât senden âdemî
Âdeme zindân idübsün 'âlemi
Olmadı hoşnûd senden bir kişi
Kahr irdi sen cefâ-kârın işi
Kime kim sen nûş virsen nîş olur
Anı kim Şâh eyledün dervîş olur

(vr. 191a)

Olmadı devrinde bâri mu'teber
Ne kerem ne zor ne hüsn u hüner
    Gonca-leb gülruhları hâk eyledin
    Gül-misâl lek sîneler çâk eyledin
Dehr bağında gül-i handân olur
Sâ'ati handân iymâs giryân olur
    Sen bu nev'a döneli iy çarh-ı pîr
    Kalmadı Şâh u selâtîn u vezîr
Kanı İskender kanı Behrâm-gûr
Cümle senden gördi bunlar dest-i zûr
    Keykubâd u Behmen u İsfendiyâr
    Rüstem u Efrâsiyâb-ı nâm-dâr
Senden oldı iy felek bunlar zebûn
Bî-vefâsın ser-nigûn ol ser-nigûn
    Şevket ile kim ki urdı başa tâc
    Tâcın urdın toprağa iy bî-revâc
İy felek âdem deminden tâ bu dem
Belki ol demden ki sen koydun kadem
    Nice Şâh'ın tâcın urdun hâke sen
    İtmedin rahmet yakasın çâke sen
Nice tahtı tahta-i şûm eyledün
Tahtile Şâh'ını ma'dûm eyledün
    Eyledin evvel sitem İskender'e
    Nevbet ile tâ-irişdi Hayder'e
Lîk âhir bu zamân içinde sen
Bir hata itdün cihân içinde sen
    Kim unuduldı o serverler tamâm
    Dünye mâtem dutdı bozuldı nizâm
Kani İslâm'ın ümîdi Hân Selîm
Kancarû 'azm eyledi Sultân Selîm

(vr. 191b)

İy felek âdem murâdın virmedün
Dâd senden kimse dâdın virmedün
Kanı ol haşmetle hükm u gîru-dâr
Ol selâtîn-i zamandan yâdigâr
'Akl-i evvel gibi her işden habîr
Fikr içinde tîğ ile tedbîr bir
"**Min ledün**" 'ilminden olan nükte-dân
Dâniş-i takvîm ile Sâhib-kırân
Hikmet-i Yûnân'a ta'n iden hakîm
Yer yüzinin Hüsrev-i Sultân Selîm
Dîn emîri vu şerî'at Hüsrev'i
Hâmi'yi İslâm u Ahmed pey-revi
İy felek nitdün cihân sultânına
Neyledin sen yedi kişver hânına
Kanı İslâm'ın ümîdi Hân Selîm
Kancarû 'azm eyledi Sultân Selîm
Berr u bahrin Pâdişâh'ın neyledün
Evc-i rahmet mihr u mâhın neyledün
Ol mühendis kani kim cev-cev cihân
Münkasim olmuşdı ana bî-gümân
Kanı ol hikmet hudâvend-i hakîm
Yedi kişver Pâdişâh'ı Hân Selîm
Neyledin ol şehriyârı noldı hâl
Kani ol Dârâ-yı İskender-misâl
Nitdin ol Şâh-ı Süleymân-haşmete
Noldı ol Lokmân u Âsâf-hikmete

(vr. 192a)

'Akl-ı evvel-tek rumûz-i kün fekân
Olmaz irdi ol mühendisden nihân
Kani ol 'irfân u dâniş Hüsrevî
Ol kemâlât ehli Şâh-ı ma'nevî
Ol belâğat gülşeninün bülbüli
Ol melâhat bağınun ra'nâ güli
Seyr itdükçe diğer-gûn ol felek
Merhamet yok sende mağbûn ol felek
Kanı İslâm'ın ümîdi Hân Selîm
Kancarû 'azm eyledi Sultân Selîm
Ol kerem-genci felek kanı bugün
Kande vardı ol kerem kanı bugün
Genc alub dünyâyı vîrân eyledün
Günc-i vîrân içre pinhân eyledün
Mü'minün dünyâda ğam-hârı Selîm
Ehl-i İslâm'ın hevâ-dârı Selîm
Kanı ol Ahmed-rûy(i) 'İsa-nefes
Derd-mend olanlara feryâd-res
Dûtalı encümle bu rûşen sipihr
Burku'ın ref' itdi andan gördi mihr
'Adli âsâriyle ma'mûr oldı dehr
Belki eyyâmında tiryâk oldı zehr
Kâfiri hayf u dirîğ ile alan
Şâm u Şark'ı darb-ı tîğ ile alan
Âh kim bed-mihr u kec-revsen felek
Düşman olursun kimi sevsen felek
Kanı İslâm'ın ümîdi Hân Selîm
Kancarû 'azm eyledi Sultân Selîm

(vr. 192b)

Ol Ebu'l-Gâzî ki devr-i rûzigâr
Görmemişdi bir ana benzer süvâr
Ol kerâmet mülkinün şehzâdesi
Ol veğâ meydânının âzâdesi
Arsa-i 'âlem süvârı Hân Selîm
'Âleme hükm eyleyen Sultân Selîm
Heybetinde yerde gökde murğ u mûr
Eylemezlerdi icâzetsiz 'ubûr
Kılıcından kana ğark oldı cihân
Kani şimdi ol mübâriz pehlevân
Ya niye zih zih diriken çarh-ı pîr
Çarh ucundan şimdi oldı kûşe-gîr
'Âleme 'arz eyleyen rengîn bahâr
Yer yüzin tâciyle iden lâle-zâr
Kanı İslâm'ın ümîdi Hân Selîm
Kancarû 'azm eyledi Sultân Selîm

BER-TAHT NİŞESTEN-İ SULTÂN SÜLEYMÂN HALLEDA'LLÂHÜ MİLKETEHU

Çün Selîm'i Hakk'a teslîm itdi cân
Rûm'a şâh oldı Süleymân-ı zamân
Gitdise dünyâdan ol Şâh-ı bülend
Çıkdı Şâh'ın tahtına bir ercümend
Ercümendi kim budurur rûzigâr
Görmemişdir bir ana benzer süvâr
Fikrider misin ki devrân-ı zamân
"**el-Veledü sırru ebîh**" itdi 'iyân
Tâc-bahş-i 'asr Sultân Bâyezîd
Server-i devrân u mağfûr (u) şehîd

(vr. 193a)

'Âlem içre gerçi sâhib-câh idi
Bir halîmü'n-nefs ğâzî Şâh idi
Böyle hilm ehlinden ânın-tek ferîd
Rûzigâr ıslâhiçün oldı bedîd
Bu hod ol şîr-i jiyân ferzendidir
Ol şecâ'at-pîşenin dil-bendidir.
Kim cihân ehline gösterdi hirâs
Cür'et-i tîğın ana eylen kıyâs
Ol şükûh-ı Hüsrevî oldı füzûn
Bir kerem-güster zuhûr oldı künûn
Memleket ol merd-i meydânındurur
Mülk ezelden hod Süleymân'ındurur
Bî-niyâz oldı gününde hâss u 'âmm
Dutdı mülk-i Rûm'ı 'adlile nizâm
Bir 'adâlet itdi ol hikmet-sirişt
Kim memâlik oldı 'adlinden bihişt
'Adl anun devrinde buldı i'tibâr
Hurrem oldı emniyetlen rûzigâr
Bahşiş-i deryâ yüzine urdı kef
Öldı dür-pâş u tehî kaldı sadef
Cûd u ihsân birle Şâh-ı ser-firâz
İtdi Rûm ehlin 'atâda bî-niyâz
Bir kerem gösterdi Rûm ehline Şâh
K'âferîn didi felekden mihr u mâh
Takviyet virdi demâ-dem dîne ol
Ta'ziyet gösterdi ehl-i kîne ol
Din 'adûsın târ u mâr iden süvâr
Ğâzî-yi devrân u ferîd-i rûzigâr
Tîğ u cür'etle ferîd-i 'asr olan
Kancarû 'zm itse sâhib-nasr olan

(vr. 193b)

Kâyinâtı dutdı Şâh'ın şevketi
Hâssa Rûm oldı Süleymân milketi
Tâ sipihr-i hoş-hırâm eyler hırâm
Tâ mu'allakdur bu çarh-ı Nîl-fâm
Tâ bu merkezde mukarrerdür medâr
Tâ ki bâkîdir zamân u rûzigâr
Devletün hurşîd bolsun nûr-bâş
Dergehün hâkine yüz sürsün kur yâş
Bahtun efzûn olsun iy devletlü Şâh
Tapuna tursun dün u gün mihr u mâh
Çarh çevrilsün murâdınca müdâm
Kâyinât olsun serâ-ser sana râm
Şâh'a her yüzden yönelsün feth u bâb
Yâ mücîbe'd-da've sen it müstecâb

DER-TAKSÎR-İ EDÂ-YI HİZMET*

Muhtasar olduysa nazm-ı dil-keşem
İşbu nazm-ı dil-keş u lü'lû'ü şem
İhtisârına budur nazmun sebeb
Oldur iy 'ârif ki bu manzûme heb
Şâh-ı şîr-efken Selîm'in medhidür
Cümle ânun gîru-dâr u fethidür
Ne hikâyet var bu sözde ne mesel
Ne yalan efsâneden bulmuş halel
Ger kitâbım intihâsı temmedir
Lîk medhinden anun bir şemmedir
Heb beyân vâkı' oldı bî-hilâf
Zerrece yokdur bu sözde ihtilâf
Kendi nakdimlen el urdum harcıma
'Âriyet yok bunda ya'nî terceme

*) Topkapı (273a) "VE 'ÖZR-İ HATA-YI FİKRET"

(vr. 194a)

İltimâs-ı bende-i dâ'î hemân
Ehl-i 'irfândan budur kim nükte-dân
Çün bu nazma ide gâhî iltifât
İltifâtından zuhûr ola sıfât
Ger hatâyı görse nazmımda revân
Ol hatâyı 'afv ide bî în u ân
Âdemî olmaz maâ'yibden berî
'Aybumı sen gizle iy ma'nî eri
Sakla-gel mestûr-ı nazmı 'aybını
Çâk çâk itme bu kisvet ceybini
Sehv u ğafletden degil hâlî bu nazm
Gerçi bu nazm içre kıldım kesr-i 'azm
Zâhir olsa ger hatâ-cûdan hatâ
Kim hatâ-pûş ise 'arz eyler hatâ
Bende Şükrî'nin bu nazmından murâd
Bir du'âdurur ki rûhun ide şâd
Hak ta'âlâ ânı dil-şâd eyleye
Kim du'âlen dâ'îyı yâd eyleye
Koçi Beğ'den şâkir olsun Girdigâr
Rahmet itsün ceddine Perverdigâr
Andan oldı bunca irşâd u küşâd
Dünye vü 'ukbâda bolsun ber-murâd
Kim meni ol Şâh'a meddâh eyledi
Her şikestim bulsa ıslâh eyledi
Nazmıma virdi şeref Şeh medhile
Ser-bülend itdi bu medhin fethile
Çü Selîmî-nâme'i itdüm tamâm
Bana ilhâh itdi ol ferhunde-nâm
K'iy belâğat gülşeninün bülbüli
V'ey bu dergâh-ı mu'allânun kulı

(vr. 194b)

Ger Selîmî-nâme'ye ma'mûrsun
Lîk hayli fazlile ma'mûrsun
Şi'r-i Türk-gûlük itmezsin hemîn
Sende çokdur ma'rifet iy horde-bîn
Gam değil bir kaç kemâlin söyle-gil
Vâkı'ından vasf-ı hâlin söyle-gil
Tâ seni fazl ehli ma'lûm eyleye
Bir bir ahvâlini mefhûm eyleye
Didim iy rûşen-zamîr-i ercümend
Eyleme men derd-mende rîş-hand
Men ne mûrem kim Süleymân âsaf'ı
Dinleye hâlimi yâ ânun safı
Târik u bî-şuğl u bî- çâreyem
Nâ-tuvân u bî-kes u âvâreyem
Hâssa Kürd'üm Kürd'den fazl u kemâl
Ehli yânında irer emr-i muhâl
Giri teklîf eyledi k'iy derd-mend
Sen seni bildir nedir bu çûn u çend
Nazm ile hâlini 'arz it ğam değül
Ğayr ğayrin hâline mahrem değül
Cehd idüb kurtulmadım iy nükte-dân
Uş bu bir kaç beyti nazm itdüm revân

DER-SIFAT-I KEMÂL-İ ŞÜKRÎ

Dinle iy Şâh-bâz-ı sidre-nişîn
Bu sözümni ki çarh ider tahsîn
Bir hüner olsa bir kişide hemân
Âferîn eyler ana halk-ı cihân
Bende Şükrî ki şimdi ma'zûlem
Pâdişâh'a kemîne bir kulem

(vr. 195a)

Bende vardır kemâl u fazl u hüner
Bir kaç er pâdişâh-ı gûş-hüner
Görmüşem men hadîs u tefsîri
Bilmişem 'ilm-i fıkh u ta'bîri
Ger ma'ânî vü eğer bedî' u beyân
Tab'-ı pâkim yanındadır yeksân
'İlm-i hikmetle hey'et oldı fenim
Bir zamân zikr u fikrim idi benim
Nahv ilen sarf u mantık ile kelâm
Oldılar zihnim içün bâr-çe ğulâm
Şeyhden ıstılâh-ı nakş-i Fusûs
Buldı ifnâ-yı kalbim içre husûs
'İlm-i ma'kûl görmişem ma'kûl
'İlm-i menkûle olmışam men kûl
Görmişem men Sıhâh Cevherîni
Gûşe aldım dürr ile gevherîni
Mâhirem men 'arûz u kâfiyede
Nice kim Kâfî ile Şâfiye'de
Ger mu'ammâ vu eğr lüğaz zâhir
Ver lüğat cümlesinde-em mâhir
Fenn-i inşâda dahl-i tâmmm var
'İlm-i edvârda kelâmım var
Şâ'irim üşde ortalukda sözüm
Altı dilde ğazel dirdim men özüm
Türkî dir-men revân Nevâyî gibi
Fârisî'de hemân Nebâyî gibi
'Arabî söylerim velî Kürd'üm
'Ayıb söz Tanrı'dur budur hordum
İrmeni dilini kemâlince
Bilürem Hindî dahî hâlince

(vr. 195b)

Gezmişem men Herât u Gîlân'ı
Tâ bulup-men bu nev'a 'irfânı
Men meni cüz'iyyâta yormamışam
Az kalupdur kütüb ki görmemişem
Fârisîde ne nazm u nesr ki var
Ekser oldur ki görmişem tekrâr
Oldum idi müderris u kâdî
Hem hatîb-i zamâne-i mâzî
Va'zımı ehl-i fazla dinledirem
Vecd u hâletle halkı inledirem
Çekmezem men riyâ-yı serd-i nefes
Kim semâ' ehli âciz ola ki bes
Bahs-i 'ilm u riyâzı iderdüm
Hasmı nutkumla râzî iderdüm
Çünki âdâb-ı bahsi gördüm idi
Bahisde hasm olanı yordum idi
Okurdum her ne dilde olsa sevâd
Yüzerem suları ger olursa murâd
Bilürem ât u it kemâli nedür
Anlarım bâz u yoz hâli nedür
Çarh u şâhîn u bahrî vu şinkâr
Uzadubdur kamû manâ minkâr
Bu kamûnın mîzâcını bilürem
Kuşculukda bu da'vâyı kıluram
Âtamız ile bu yolda at yorduk
Bâz-nâme dahî besî gördük
Ururam ağı oluram sayyâd
İderem bunları kim itdim yâd
Ağ ile suda avlarım balık
Balık er bilmese bilür Hâlik

(vr. 196a)

Çekerem eğri yây düz ok ataram
Doğru der men meni değil sataram
Düşse kulluk mecâl-i firâşım
Gördi nâmûsa n'oldı yoldaşım
Türk ilen Türk ü Kürd ilen Kürdem
Evde koyun u yabanda kurdem
Başa iş düşse dime kim şâtır
Yürimez bendene şâtır-ı kâtır
Kime k'olsam harîf u yâhud yâr
Bilürem zât u cevherinde ne vâr
Beğlerün hâssa meclis-i edebin
Bilürem hüsn u lutfilen gadabın
Sohbetini ekâbirin gördüm
Ol çemenden bu gülleri dirdim
Olmazam men leîm-i tab' ile yâr
Ger olur ise meselde Sâm-süvâr
Çalaram gönlüm olsa tanbûrı
Sevrem hûb yüzlü manzarı
Men meni hem nedîm bildürirem
Ağlar iken herîfi güldürirem
Yokdur ammâ herîf-i hem-derdim
Bu tefekkürle ortadır derdim
Bu kamu fazl u 'ilm u dâniş ile
Fehm u idrâk u derk u bîniş ile
Sonra yirimni itdi kûy-i muğân
Meni kıldı esîr-i hüsn-i civân
Bulmadum 'ilimden bugün behre
Olmuşam şimdi şi'rilen şöhre
Yokdur ammâ bu şi're hem mâil
Neylesün şi'ri söyleyüb kâil

(vr. 196b)

Kalmadı rağbet ehli sözlerüme
Kan dolubdur bu gamla gözlerime
Yokdurur bende zevk (u) şevk bugün
Vardır ammâ ciğerden hayli düğün
İltifât eylese zamâne şehî
Bendenin sözlerine gâh gehî
Ol Süleymân ki murğ u mâhî mûr
Rûzigârında oldı heb mesrûr
Ger nazar eylese men-i hâke
Yete tab'ım külâhı eflâke
Her ne emr itse nazm bâbında
Hâtır eğlenmeye cevâbında
V'er mana iltifât olmasa yâr
Kaluram bî-nevâ vu 'âciz u zâr
'Ömrün iy pâdişâh-ı 'âdil-dil
Devlet ile baka ide yüz yıl
Çarh gezsün hemîşe kâm ile
Şöhre bol-gıl cihânda nâmun ile
Bu du'amı iste-geç iy şeh-i dîn
Cebrâîl Âmîn disün Âmîn
Her ki diler rahmet-i Hakk kazana
Fâtiha okuya bunı yazana*

Ketebehû İbrâhîm bin Abdullâh sene 972

*) Topkapı (277) Bu beyt tabiki yok.

İNDEKS
(İSİMLER)

-A-

-B-

-C Ç-

-D-

-E-

-F-

-G-

-H-

-İ-

-K-

-N-

-O-

-P R-

-S-

-Ş-

-T-

-U-

-V-

-Y-

-Z-

İNDEKS
(YER VE TOPLULUK ADLARI)

-A-

-B-

-C Ç-

-D-

-E-

-F-

-G-

-H-

-I İ-

-K-

-L-

-M-

-R-

-S-

-Ş-

-T-

-U-

-Ü-

-V-

-Y-

-Z-